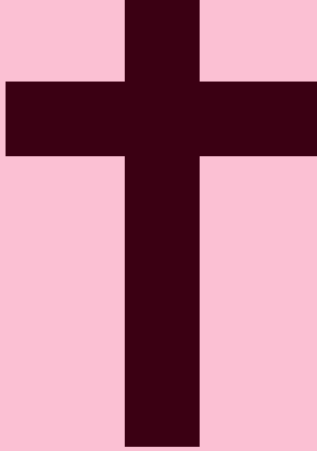

Alla la Kitabu Seniman

Portions of the Holy Bible in the Sankaran Maninka language
of Guinea

Alla la Kitabu Seniman
Portions of the Holy Bible in the Sankaran Maninka language of
Guinea
Des portions de la Sainte Bible dans la langue Sankaran Maninka
de Guinée

copyright © 2015 Pioneer Bible Translators

Language: Sankaran Maninka

Translation by: Pioneer Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2022-06-21

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files dated 29 Jan 2022
bb49d365-c43a-57d0-a386-570745648030

Contents

A Damira	1
Luka	44
Kalatikailu	76
Yakuba	81

A Damira A Damira

Kitabu Nin ye a Nan Fɔ Kuma Damira

Kitabu ɲen ye Tariku le ri men farini Nabi Musa la, ni a di fɔ a ma A Damira. Suran biloolu le ye a kɔndɔ. Suran biloolu wo di se a la talanan sidijama naanin.

Ka damira suran fɔlɔna, ka ta se sura tan ni kelen ma wo ye dunuɲa dan ɲa le ri. Alla ka dunuɲa dan. Adama ni Hawa wo kera a la dannɪ fen na ban de ri. A ka alu dan ka alu jamari waati taminnin kɔrɔ alu ka Alla la tɔn tɲan. Ka damira wo waati ma, adamadenilu ka tɔrɔya damira. Kebi wo waati adamaden na ko bɛɛ kera a juuman de. Adamadenilu la kojuu danna taminda, alu ka hake sɔrɔn Alla la. Alla ka a latɛɛ ko a ri dunuɲa tɲan sancɪ ba la. Miriya wo bɔni Alla seniman de rɔ. Julumun bɔyani Alla ye ka a dan natamin. Kɔni Alla la kininkinin kosɔn a ma sɔn adamaden bɛɛ halaki la. Wo rɔ, a ka Nabi Nuhan a ni sobo su bɛɛ ladon kulunba kɔndɔ ka alu kisi halaki ma.

Ka bɔ suran tan ni fila ma ka se suran muwan ni loolu ma, tariku le ri men farani Nabi Ibrahima la. Alla ka Nabi Ibrahima suwandi ka a kɛ mɔɔ ri men di se adamaden bɛɛ madonnala. A ka baraka don a la ko rɔ, a ri kɛ jama siyaman benba ri. A ka lahidi ta a ye. A ka Kanaan jamana lahidi Isirayeli ni a bɔnsɔn le ye. Kɔni lahidi wo ti se mafala fɔ Ibrahima wa dence sɔrɔn waati men na. Ibrahima muso Saran wa yen ko a ti se den sɔrɔnna tuma men na, a ka a la jɔnmuso Hajara di a la cɛ ma. Wo ka Isumayila sɔrɔn Ibrahima ye. Kɔni Alla ma sɔn Isumayila ye kɛ a cɛtala ri. A ka Isiyaka di Ibrahima ni Saran ma ala mɔɔbaya waati le rɔ. A ka lahidi kelen wo ta Isiyaka ye, a ka men ta Ibrahima ye.

Ka bɔ suran muwan ni wɔrɔn ka se suran bisawa ni wɔrɔn, wo tariku le ri farani Nabi Isiyaka ni Nabi Yakuba la. Rebeka ka filani sɔrɔn Isiyaka ye. Alla sɔnda Yakuba, men sɔrɔnda to la, wo ri a kɔrɔcɛ Esawu cɛta a bolo. Esawu ka wo lɔn men kɛ, a loo tɛɛ ye a la ka a doocɛ Yakuba faa. Wo fanan ka a bori a kɔrɔ ka wa a barince wara, a na kɔrɔcɛ kɔnɔn. A tɔra ye, a ka Leya ni Rasayeli furu. Alu ka dence mɔɔ tan ni fila sɔrɔn a ye. Dence mɔɔ tan ni fila woilu kera kabila tan ni fila le benba ri men bɔni Isirayelika rɔ.

Ka bɔ suran bisawa a ni wɔrɔɔfila ma ka se suran biloolu ma, wo ye Nabi Yusufu la tariku le ri. Yakuba dence Yusufu tɛɛ ma di a kɔrɔcɛilu ye. Ka ben Alla la kibaro men la Yusufu ɲa ma a tɛɛ ye kɛkɔrɔ alu la mansa ri. Wo bolo ma alu ka a majiira janya rɔ Misirrankailu ma. Kɔni Alla sɔnda

Yusufu la ko ma ko a ye kɛ Misiran ɲemɔɔba ri. Alla ka a yiraka a ye ko a ri dunuɲa bɛɛ kisi kɔnkɔba ma, kɔnkɔ men dontɔ. San wɔrɔnwula tamin kɔrɔ, kɔnkɔba a ri dunuɲa bɛɛ mira. Kɔnkɔ ti don na Misiran kelen pe le rɔ, ka a ben Yusufu la ko ma. Ni Yakuba ka a denceilu lawa Misiran balo ɲinin diya, woilu ri Yusufu yen jamana wo kɔndɔ. Yusufu ka a la mɔɔilu lana Misiran ka alu kisi kɔnkɔba ma.

An di hankili sɔrɔn kitabu ɲin ma. Alla ya a jɛɛ yirakala tariku ɲin de rɔ. Alla la fanka ka bon fen bɛɛ ri. A ye a fɛ adamadenilu ye latelenbaya kɛ. Julumun bɔyani Alla ye ka a dan natamin. Alla ye julumun tiilu kiti la alu la julumun de la. Kɔni a ti sɔn ka adamadenilu halaki. Adamaden duman a ye. A ye a fɛ ka alu demem ka alu tubi ka alu kisi, ka a ben a la kaninteya ma. Sila ɲin yirakani Alla la kitabu fɔlo le rɔ.

Alla ye an demen an ye wo bɛɛ lɔn. An di se kɛla a dɔrɔɔn bɛɛ ri ɲa men ma. Allama wo kera. Amina.

Alla ka dunuɲa dan ɲa men ma

¹ Fɔlofɔlo, Alla ka sankolo dan ka duukolo dan, ² kɔni duu rajani tɛɛ waati wo rɔ. Fen fen tɛɛ sa a kan. Ji dunba le tɛɛ a yɔrɔ bɛɛ rɔ, a ni dibi. Alla la Ni tɛɛ ye taa ni seyi kɛla ji kunna san ma. ³ Alla ka a fɔ ko: «Kɛɛ ye bɔ!» Kɛɛ bɔra. ⁴ Alla ka a yen ko kɛɛ ka ɲi. A ka kɛɛ ni dibi fara i ɲɔɔn na. ⁵ A ka kɛɛ kili ko tele, ka dibi kili ko su. Nba, su kora ka kɛɛ bɔ. Wo kera lon fɔlo ri.

⁶ Alla kumara ikɔ ko: «Dan ye kɛ jilu tɛma, ka alu fara i ɲɔɔn na.» ⁷ Wo kera. Ji men tɛɛ san ma, a ni men tɛɛ duu ma, a ka woilu fara i ɲɔɔn na, ka kɛɛgbɛ ladon alu tɛma. Alla ka a fɔ ɲa men ma, a kera ten. ⁸ A ka kɛɛgbɛ kili ko san. Nba, su kora ka kɛɛ bɔ. Wo kera lon filana ri.

⁹ Alla kumara ikɔ ko: «Ji men ye san kɔrɔ, wo bɛɛ ye laden yɔrɔ kelen dɔ, kosa gbelemala ri bɔ gbɛ ma.» A ka a fɔ ɲa men ma, a kera ten. ¹⁰ A ka gbelemala wo kili ko duu, ka ji ladenni kili ko kɔɔji. Alla ka a yen ko wo ka ɲi.

¹¹ Nba, a ka a fɔ ko: «Binilu ni sumanilu ye fɛren duu kan ka alu kiseilu labɔ ka kɛ si ri. Jiri denta su bɛɛ fanan ye bɔ, men ye kise ni kolo kɛla alu den dɔ.» Alla ka a fɔ ɲa men ma, a kera ten. ¹² Duu ka bin su bɛɛ labɔ, men ye kise kɛla. Jiri denta su bɛɛ fanan bɔra, men ye kise ni kolo kɛla alu den dɔ. Alla ka a yen ko wo ka ɲi. ¹³ Nba, su kora ka kɛɛ bɔ. Wo kera lon sawana ri.

¹⁴ Alla kumara ikɔ ko: «Kɛɛbɔlan ye bɔ san dɔ, ka tele ni su fara i ɲɔɔn na. Woilu ye sali lonilu yiraka, a ni lon damira ni san damira. ¹⁵ Woilu ye kɛ san dɔ, ka kɛɛ labɔ duu kan.» Alla ka a fɔ ɲa men ma, a kera ten. ¹⁶ Alla ka kɛɛbɔlan belebele fila raben, tele

ni karo. Woilu rɔ bonba ba, tele kɔnin, Alla ka wo lasii lon kun na. Men dooman, karo kɔnin, a ka wo lasii su kun na. A ka loloilu fanan dan. ¹⁷ A ka kɛnɛbolan woilu ke san dɔ, kosa alu ri kɛnɛ labɔ duu kan. ¹⁸ A ka alu lasii tele ni su kun na, ka kɛnɛ ni dibi fara i jɔɔn na. Alla ka a yen ko wo ka ji. ¹⁹ Nba, su kora ka kɛnɛ bɔ. Wo kɛra lon naaninna ri.

²⁰ Alla kumara ikɔ ko: «Nimafen ye ke ji rɔ ka siyaya kosebe. Kɔnɔilu ye alu gban san ni duu te.» ²¹ A ka ji rɔ nimafen belebelebailu dan, a ni ji rɔ nimafen tɔ beɛ. Fen woilu beɛ kɛra ji rɔ ka siyaya, a beɛ ni a su. A ka kɔnɔ su beɛ fanan dan. Alla ka a yen ko wo ka ji. ²² A kumara ka baraka don alu rɔ. A ka a fɔ ko: «Ai ye jiri ka siyaya kɔɔji fan beɛ rɔ.» A ka a fɔ kɔnɔilu ye ko: «Ai ye jiri ka siyaya duukolo kan.» ²³ Nba, su kora ka kɛnɛ bɔ. Wo kɛra lon looluna ri.

²⁴ Alla kumara ikɔ ko: «Nimafen su beɛ ye ke duu kan, so kɔndɔ kolofenilu wo, waa rɔ soboilu wo, ni nimafen misen men ye taamala duu ma, a beɛ ni a su!» A ka a fɔ ja men ma, a kɛra ten. ²⁵ Waa rɔ sobo ni so kɔndɔ kolofen ni nimafen misen men ye taamala duu ma, a ka woilu su beɛ dan. Alla ka a yen ko wo ka ji.

²⁶ Wo ko, Alla ka a fɔ ko: «An di adamaden dan ka a kɛ an munɔja ri, ka a su sudunya an jɔɔn na. Alu ri alu sii duu beɛ kun na, ka alu sii jɛɛ kun na, a ni kɔnɔilu ni kolofenilu ni nimafen misen men ye taamala duu ma.» ²⁷ Nba, Alla ka adamaden dan ka a kɛ a jɛɛ munɔja le ri. Wo rɔ, a ka ce dan, ka muso fanan dan. A ka adamaden dan ten de. ²⁸ Alla kumara ka baraka don alu rɔ. A ka a fɔ ko: «Ai ye jiri ka jɛnsɛn duu fan beɛ rɔ, ka ai la fanka sii duu kan. Ai ye ai sii jɛɛ ni kɔnɔilu ni nimafen tɔilu beɛ kun na.»

²⁹ A ka a fɔ alu ye ko: «Duu suman su su, n da wo beɛ di ai ma. Ka a la wo kan, jiri denta fen fen ye duu kan, n da wo fanan beɛ di ai ma, men ye kise ni kolo kɛla alu denilu rɔ. Wo beɛ ri ke ai balo ri. ³⁰ So kɔndɔ kolofenilu ni waa rɔ soboilu ni kɔnɔilu ni nimafen misen men ye taamala duu ma, nimafen beɛ kɔnin, n da bin ni fira beɛ di woilu ma ka ke alu balo ri.» Nba, a ka a fɔ ja men ma, a kɛra ten. ³¹ Alla ka dalifen men dan, a ka a yen ko wo ka ji bake. Nba, su kora ka kɛnɛ bɔ. Wo kɛra lon wɔɔrɔna ri.

2

¹ Nba, sankolo ni duukolo ni ie kɔndɔfen beɛ danda ja men ma, wo le wo ri. ² Tele wɔrɔnwulana sera ka a tɛrɛn Alla ra ban baarala. A ka a la baara beɛ ban tele wɔɔrɔ wo le kɔrɔ. Tele wɔrɔnwulana lon, a ka jɔɔnɔn wo lon. ³ Alla ka tele wɔrɔnwulana bonyka ka a bɔ lon tɔilu ma, ka a masɔrɔn a ma baara si ke wo lon.

Alla ka ce dan ja men ma

⁴ Nba, Alla ka sankolo ni duukolo dan ja men ma, wo le ye jin di. Allabatala Alla ka sankolo ni duukolo dan tuma men na, ⁵ bin ni jiri tun te duukolo kan fɔlɔ, baa Allabatala Alla tun ma sanci lana duu kan fɔlɔ. Mɔɔ si tun te ye fɔlɔ ka duu sɛnɛ fanan. ⁶ Ji le tɛrɛ bɔla duu kɔrɔ ka duu yɔrɔ beɛ so.

⁷ Allabatala Alla ka duu buuri ta ka adamaden dabɛn wo la. A ka jɛnɛmaya fɔɔrɔ fe adamaden nunwo rɔ. Wo rɔ, adamaden wo kɛra nima ri.

Edeni jamana nako numa

⁸ Nba, Allabatala Alla ka nako labɔ Edeni jamana rɔ, men ye telebɔ fan fe. A tun ka adamaden men dan, a ka wo bila nako wo kɔndɔ. ⁹ Allabatala Alla ka jiri su beɛ laferɛn yɔrɔ wo rɔ, jiri menilu ka ji kosebe. Alu den duman. A ka jiri su fila gberɛ laferɛn nako tema. Kelen tɛrɛ jɛnɛmaya jiri ri. A tɔ kelen tɛrɛ mɔɔ lalɔnnɔjala kɔɔnuma ni kojuu faranfaasi la.

¹⁰ Ba do tɛrɛ bɔni Edeni jamana rɔ ka latamin nako wo rɔ, men ye a yɔrɔ beɛ sola ji la. A bɔ men kɛni nako wo rɔ, a farara ka ke ba bolo naanin di. ¹¹ Ba fɔlɔ tɔɔ ko Pison. Wo ye woyenna ka Habila jamana laminin. Sanin ye bɔla jamana wo rɔ. ¹² Sanin wo ye sanin jɛrɛwolo le ri. Jiri kasila latikɔlɔnnaman fanan ye ye. Kaba do fanan ye bɔla ye, men tɔɔ ko onikisi. ¹³ Ba filana tɔɔ ko Kiyɔn. Wo le ye woyenna ka Kusi bɔnsɔn na jamana beɛ laminin. ¹⁴ Ba sawana tɔɔ ko Tikire. Wo le ye woyenna ka wa Asiri so telebɔ fan fe. Ba naaninna tɔɔ ko Efirati.

¹⁵ Nba, Allabatala Alla ka adamaden bila Edeni nako numa rɔ, ko a ye a sɛnɛ ka a janto a rɔ. ¹⁶ Allabatala Alla ka a fɔ a ye ko, «Jiriden damunta fen fen ye yan, i ye wo beɛ damun. ¹⁷ Kɔni, jiri men ye mɔɔ lalɔnnɔjala kɔɔnuma ni kojuu faranfaasi la, i kana wo den damun de! Ni i ka a damun lon men na, i ri faa.»

Allabatala Alla ka muso dan ja men ma

¹⁸ Wo ko, Allabatala Alla ka a fɔ ko, «Ka ce to a kelen na, wo ma ji. N di a demenba rabɛn, men di ben a ma.»

¹⁹ Wo rɔ, Allabatala Alla ka sobo su beɛ ni kɔnɔ su beɛ dan duu buuri la, ka alu beɛ lana ce ma, kosa a ri alu kelen kelenna beɛ tɔɔ la. A ka tɔɔ menilu fɔ, woilu kɛra alu tɔɔilu ri. ²⁰ Ce ka tɔɔ la so kɔndɔ kolofen ni kɔnɔilu, ni waa rɔ soboilu beɛ la. Kɔni a demenba ma sɔrɔn woilu rɔ, men benni a ma kɔnin.

²¹ Wo rɔ Allabatala Alla ka sunoo ba don ce ja rɔ. A sunoo ra. Ka a to sunoo rɔ, Allabatala Alla ka barasa kolo kelen ta ce fari rɔ, ka sobo bila wo nɔ rɔ ka a da tuun wo la. ²² Allabatala Alla ka barasa kolo wo ta ka muso rabɛn, ka na muso di ce ma. ²³ Ce kan ko: «A koloilu bɔni n koloilu le rɔ. A fari bɔni n fari le rɔ. N di a tɔɔ la ko muso, ka a masɔrɔn a bɔni ce le rɔ.»

24 Wo le kosɔn, ce ri mataa a fa ni a na la, ka to a muso fe. A fila ri ke mɔɔ kelen di.

25 Nba, wo tuma ce ni a muso fila beɛ fari makolon de teɛ, kɔni fari makolontɔya malya tun te alu la.

3

Ce ni muso ka Alla la tɔn tɔjan

1 Nba, Allabatala Alla ka waa rɔ sobo menilu dan, duuma sa le kiwoyani teɛ wo to beɛ ri. Lon do rɔ, sa ka a fɔ muso ye ko: «Tɔja le, Alla ka a fɔ ko, «Ai kana nakoɓuma jiriden si damun?» 2 Muso ka a jabi: «A sɔnni an ye nakoɓuma jiriden damun. 3 Kɔni jiri men ye nakoɓuma tema, Alla ka a fɔ an ye ko, «Ai kana wo le den damun. Ai kana ai maa a la. Ni ai ka ai maa a la, ai ri faa.» 4 Sa ka a fɔ muso ye ko: «Tɔja te wo rɔ. Ai te faa fewu! 5 Alla ka lɔn ko ai wa jiriden wo damun lon men na, ai ri ke hankilimailu ri. Ai ri ke iko Alla, ka koɓuma ni kojuu faranfaasi lɔn.»

6 Muso ka a yen ko jiriden wo ka ji, a duman kosebe. A ka a yen fanan ko jiriden wo ri mɔɔ ke hankilima ri. Wo rɔ, muso ka do kadi ka a damun, ka do di a ce ma, men lɔni a torofe. Wo ka a ta ka a damun. 7 Alu banni a damunna, alu ka hankili sɔrɔn ka alu jere yen ja gberɛ ma. Alu ka a yen ko alu fari makolon de. Alu ka toro firailu kara iɓɔn na ka alu ke feriyabo ri ka alu jere sutura.

8 Nba, wura fe, Allabatala Alla teɛ ye a mataamala nakoɓuma rɔ, fɔɓɔ ri teɛ dooni dooni waati men na. Ce ni a muso ka a natɔla kan men ka ibori a kɔrɔ ka wa alu dokon Alla ma jirilu tema. 9 Allabatala Alla ka a kan nabo ce ma ko: «I ye mi?» 10 Ce ka a jabi: «N ka i natɔla kan men nakoɓuma rɔ tuma men na, n silanda, baa n fari makolon de. Wo le kosɔn, n ka n dokon.» 11 Allabatala Alla kan ko: «Yon de ka a fɔ i ye ko i fari makolon de? N ka tɔn sii jiri men na, i ra wo le den damun wa?» 12 Ce kan ko: «I ka muso men di n ma, wo le ka jiriden wo di n ma. N ka a damun.» 13 Allabatala Alla ka a fɔ muso ye ko: «I ka nfen ke jin di?» Muso kan ko: «Sa le ka n manɛn ka n loo a damunna.»

Allabatala Alla ka bɔnɔ la mɔɔilu kan

14 Allabatala Alla ka a fɔ sa ye ko: «I ra wo ke. Wo le kosɔn, n di tɔɔya la i kan ka tamin kolofen ni waa rɔ sobo beɛ kan. Sisen i ri i sɔmɔn i kɔnɔ kan, ka buuri damun i la dunɔɔratarɛ beɛ rɔ. 15 N di juuya bila i ni muso te, ka a bila i bɔnsɔn ni a bɔnsɔn te. A ri i kun gbasi. I fanan di a sen tintiri gbasi.»

16 Allabatala Alla ka a fɔ muso ye ko: «N di do la i la tin tɔɔya kan. I ri i la kɔnɔmaya beɛ ke dun ba rɔ. A loo ri ke i la, ka sii i ce kun na, kɔni i ri to a fanka kɔrɔ.»

17 Allabatala Alla ka a fɔ Adama ye ko: «I ra i muso kan lamɛn ka jiriden damun, n ka tɔn sii men na ko i kana a damun. Wo rɔ, n

di duu tɔjan ile kosɔn. Duu te sɔn ka i balo di i ma fo i wa baara siyaman ke. A ri ke wo ja i la dunɔɔratarɛ beɛ rɔ. 18 Tiriwonin ni bin juu ri fɛɛn duukolo kan kɔni i balo ri ke senesumanilu ri. 19 I te balo sɔrɔn ni i ma wasi. A ri ke wo ja haan i wa i kɔseyi duu rɔ, i danni duu men do kɔnin. I kɔseyi buuri wo le rɔ, baa i bɔni buuri le rɔ.»

20 Nba, Adama ka a muso tɔɔ la ko Hawa, baa ale le kɛra mɔɔ beɛ na ri. 21 Allabatala Alla ka gbolo doilu ladan ka woilu ke duruk-ibailu ri ka alu bila Adama ni a muso kan na. 22 Allabatala Alla kan ko: «Awa, ce ra ke iko an do le, ka koɓuma ni kojuu lɔn. A kana a bolo rasɔmɔn ma jɛnemaya jiri ma ka a den kadi ka a damun. Ni a ka a damun a ri to jɛnema rɔ habadan.» 23 Wo rɔ, Allabatala Alla ka alu labɔ Edeni nakoɓuma rɔ, ko alu ye wa duu sɛnɛ, Alla ka alu dan duu men do. 24 Nba, Allabatala Alla ka Adama ni Hawa gben ja wo le ma. A ka melekailu lala nakoɓuma donda la telebo fan fe. A ka fanmuru fanan bila ye, ta ye menenna men na. Fanmuru tama wo ye mininmininna tuma beɛ. A ka woilu bila le ye, kosa mɔɔ si kana tamin ka wa jɛnemaya jiri ma.

4

Kabila ni Abila

1 Nba, nbenba Adama ni a muso nma Hawa dɛnda. Nma Hawa ka kɔnɔ ta ka Kabila sɔrɔn. A kan ko: «Allabatala da n demɛn ka dence sɔrɔn.» 2 Wo ko, a ka kɔnɔ ta iko tuun ka Kabila dooce Abila sɔrɔn. Abila kɛra kolofengbɛngbɛnna ri. Kabila kera senɛkɛla ri.

3 Lon do rɔ, Kabila ka a la senesuman doilu ta ka na a la sɔ ka na woilu di Allabatala ma.

4 Abila fanan ka a la saa doilu di Allabatala ma. Saa woilu teɛ alu na den fɔlɔ le ri. Abila ka alu kannateɛ ka Allabatala sɔ alu ken do. Abila ni a la saraka diyara Allabatala ye. 5 Kɔni Kabila ni a la saraka ma diya Allabatala ye. Kabila mɔnera wo rɔ kojuyya, ka a ja wulen kosebe!

6 Allabatala ka a fɔ Kabila ye ko: «Nfenna i ye mɔnɛla foo ka i ja wulen ten? 7 Ni i ka koɓuma ke, n di n ban i rɔ wa? Ni i ma koɓuma ke, kojuu a ri ke ikomin wara, men ye i makɔnɔla i la bon da la. A loo ri ke a la, ka sii i kun na, kɔni i kana sɔn a rɔ le, fo i ye se a la le.»

8 Nba, Kabila ka a fɔ a dooce Abila ye ko: «An ye wa waa rɔ.» Alu sera ye tuma men na Kabila bera a dooce kan ka a faa.

9 Allabatala ka a fɔ Kabila ye ko: «I dooce Abila ye mi?» Kabila kan ko: «N ma a diya lɔn. Nde le a kɔnɔgbɛnba ri wa?»

10 Allabatala kan ko: «I ka nfen ke jin? I dooce jeli bɔtɔla kule kan bɔra duu ma ka se n ma yan, ko ka a ta sara i la. 11 Sisen, n di

tɔrɔya la i kan. I wa fen fen sene, a te son bahutun, baa i ra i dooce jeli le bɔ ka ke duu wo kan. ¹²I wa duu sene, i te suman foyi sɔrɔn a rɔ. I ri ke mɔɔ ri, sii yɔrɔ kelen te men bolo.» ¹³Kabila ka a fɔ Allabatata ye ko: «I ra n jahadi men la n kan, wo ka bon ka tamin. N ti se wo kɔrɔ. ¹⁴A ragbe! I ra n gben ka bɔ duu kan bi. Fo n ye wa n dokon ka n bɔ i jakɔrɔ, ka ke mɔɔ ri, sii yɔrɔ kelen te men bolo. Men wa n sɔrɔn wo ri n faa.» ¹⁵Allabatata ka a fɔ Kabila ye ko: «Ni mɔɔ mɔɔ ka Kabila faa, n di i jeli sara wo la sija wɔrɔnwula.» Allabatata ka a tɔmasere la Kabila kan, sa mɔɔ men wa a yen, wo kana a faa.

¹⁶Wo rɔ, Kabila bɔra Allabatata jakɔrɔ ka wa i sii Nodi jamana rɔ, men ye Eɗeni jamana telebɔ fan fɛ.

Kabila bɔnsɔn

¹⁷Nba, Kabila ni a muso dɛnda. A muso ka kɔnɔ ta ka dence sɔrɔn. A ka wo tɔɔ la ko Enɔki. Wo sɔrɔn kɔ, Kabila ka so do sii ka wo tɔɔ la a dence Enɔki la. ¹⁸Enɔki ka Iradi sɔrɔn. Iradi ka Metujayeli sɔrɔn. Metujayeli ka Metusayeli sɔrɔn. Metusayeli ka Lemeki sɔrɔn.

¹⁹Lemeki ka muso fila ta. Kelen tɔɔ ko Ada. A tɔ kelen tɔɔ ko Tisila. ²⁰Ada ka dence sɔrɔn ka wo tɔɔ la ko Jabali. Mɔɔ menilu ye alu siila faaninbonilu la ka alu la kolofenilu kɔnɔgben, Jabali kera wo bɛɛ benba ri. ²¹Jabali dooce le Jubali ri. Wo le kera korafɔla ni fulefɔla bɛɛ benba ri. ²²Tisila fanan ka dence sɔrɔn ka wo tɔɔ la ko Tubali Kabila. Wo kera numun di. A tɛɛ ye sula ni nɛɛfin nadanna. Tubali Kabila doomuso tɔɔ ko Nama.

²³Lon do rɔ, Lemeki ka a fɔ a musoilu ye ko:

«Ada ni Tisila, ai ye n kan namɛn. Ai, Lemeki musoilu, ai ye ai tolo malɔ n na kuma la.

Cɛ mɛn ka n madimin, n da wo faa. Kanberen mɛn sera n ma, n da wo faa.

²⁴A fɔra ko ni mɔɔ mɛn ka Kabila faa, a julu ri sara wo tii la sija wɔrɔnwula.

Kɔni Lemeki la julu ri sara foo sija biwɔrɔnwula ni sija wɔrɔnwula.»

Seti ni Enosi

²⁵Nba, Adama ni a muso dɛnda. A muso ka kɔnɔ ta ka dence sɔrɔn ikɔ tuun. A ka wo tɔɔ la ko Seti, baa a kan ko: «Alla ra dence gbɛɛ di n ma Abila nɔ rɔ, Kabila ka mɛn faa kɔnin.»

²⁶Nba, Seti fanan ka dence sɔrɔn. A ka wo tɔɔ la ko Enosi. Mɔɔilu ka Allabatata tara damira Enosi tele le rɔ, ko a ye alu dɛmɛn.

5

Adama bɔnsɔn

¹Adama bɔnsɔn tɔɔ le sɛbɛni jin di.

Alla ka mɔɔ dan lon mɛn na, a ka a dan ka a ke a jɛɛ munuɔa le ri. ²A ka alu dan ka alu ke cɛ ni muso ri. A banni alu danna, a kumara ka baraka don alu rɔ ka alu tɔɔ la ko mɔɔ.

³Adama sɔrɔn ka san kɛmɛ ni san bisawa bɔ tuma mɛn na, a ka dence sɔrɔn, mɛn kera a la munuɔa ri. Adama ni a dence tɛɛ su kelen de ri. A ka a tɔɔ la ko Seti. ⁴Seti sɔrɔn kɔrɔ, Adama ka san kɛmɛ seyin de ke, ka dence ni denmusoilu sɔrɔn. ⁵A si san bɛɛ ladɛnni kera san kɛmɛ kɔnɔndɔ ni san bisawa le ri. Wo dafanin, a sara.

⁶Seti si ka san kɛmɛ ni san loolu bɔ tuma mɛn na, a ka dence sɔrɔn. A ka wo tɔɔ la ko Enosi. ⁷Enosi sɔrɔn kɔrɔ, Seti ka san kɛmɛ seyin ni san wɔrɔnwula le ke, ka dence ni denmusoilu sɔrɔn. ⁸Seti si san bɛɛ ladɛnni kera san kɛmɛ kɔnɔndɔ ni san tan ni fila le ri. Wo dafanin, a sara.

⁹Enosi si ka san bikɔnɔndɔ bɔ tuma mɛn na, a ka dence sɔrɔn. A ka wo tɔɔ la ko Kenan. ¹⁰Kenan sɔrɔn kɔrɔ, Enosi ka san kɛmɛ seyin ni san tan ni loolu le ke, ka dence ni denmusoilu sɔrɔn. ¹¹Enosi si san bɛɛ ladɛnni kera san kɛmɛ kɔnɔndɔ ni san loolu le ri. Wo dafanin, a sara.

¹²Kenan si ka san biwɔrɔnwula bɔ tuma mɛn na, a ka dence sɔrɔn. A ka wo tɔɔ la ko Malalɛli. ¹³Malalɛli sɔrɔn kɔrɔ, Kenan ka san kɛmɛ seyin ni san binaanin de ke, ka dence ni denmusoilu sɔrɔn. ¹⁴Kenan si san bɛɛ ladɛnni kera san kɛmɛ kɔnɔndɔ ni san tan de ri. Wo dafanin, a sara.

¹⁵Malalɛli si ka san biwɔrɔrɔ ni san loolu bɔ tuma mɛn na, a ka dence sɔrɔn. A ka wo tɔɔ la ko Yɛɛɛdi. ¹⁶Yɛɛɛdi sɔrɔn kɔrɔ, Malalɛli ka san kɛmɛ seyin ni san bisawa le ke, ka dence ni denmusoilu sɔrɔn. ¹⁷Malalɛli si san bɛɛ ladɛnni kera san kɛmɛ seyin ni san bikɔnɔndɔ ni san loolu le ri. Wo dafanin, a sara.

¹⁸Yɛɛɛdi si ka san kɛmɛ ni san biwɔrɔrɔ ni san fila bɔ tuma mɛn na, a ka dence sɔrɔn. A ka wo tɔɔ la ko Enɔki. ¹⁹Enɔki sɔrɔn kɔrɔ, Yɛɛɛdi ka san kɛmɛ seyin de ke, ka dence ni denmusoilu sɔrɔn. ²⁰Yɛɛɛdi si san bɛɛ ladɛnni kera san kɛmɛ kɔnɔndɔ ni san biwɔrɔrɔ ni san fila le ri. Wo dafanin, a sara.

²¹Enɔki si ka san biwɔrɔrɔ ni san loolu bɔ tuma mɛn na, a ka dence sɔrɔn. A ka wo tɔɔ la ko Metusalemu. ²²Metusalemu sɔrɔn kɔrɔ, Enɔki ka san kɛmɛ sawa le ke Alla la dɛn dɔ, ka dence ni denmusoilu sɔrɔn. ²³Enɔki si san bɛɛ ladɛnni kera san kɛmɛ sawa ni san biwɔrɔrɔ ni san loolu le ri. ²⁴Enɔki mɛnda Alla la dɛn dɔ. A tunura ka a masɔrɔn Alla ka a ta ka wa a ri.

²⁵Metusalemu si ka san kɛmɛ ni san biseyin ni san wɔrɔnwula bɔ tuma mɛn na, a ka dence sɔrɔn. A ka wo tɔɔ la ko Lemeki. ²⁶Lemeki sɔrɔn kɔrɔ, Metusalemu

ka san keme wəronwula ni san biseyin ni san fila le ke, ka dence ni denmusoilu sərən. ²⁷Metusalemu si bεε ladenni kera san keme kəndə ni san biwəro ni san kəndə le ri. Wo dafanin, a sara.

²⁸Lemeki si ka san keme ni san biseyin ni san fila bə tuma men na, a ka dence sərən.

²⁹A ka wo təo la ko Nuhan. A ka a fə ko: «Al-labatala ka duu tɔjan ka an bila baara gbelen də. Kəni cε jin de ketə an masabarila baara gbelen jusukasi kosən.» ³⁰Nuhan sərən kərə, Lemeki ka san keme loolu ni san bikəndə ni san loolu le ke, ka dence ni denmusoilu sərən. ³¹Lemeki si bεε ladenni kera san keme wəronwula ni san biwəronwula ni san wəronwula le ri. Wo dafanin, a sara.

³²Nuhan ka san keme loolu sərən tuma men na, a ka Səmu ni Kamu ni Jafeti sərən.

6

Alla ka adamadenilu halaki alu la kojuu kosən

¹Nba, məoilu tere ye siyaya la duukolo kan tuma men na, alu ka denmusoilu sərən.

²Wo keni, Alla denceilu ka alu ja bə den-muso woilu rə ka a yen ko woilu kεji kosebe. Menilu diyara alu ye, alu ka woilu ta ka alu ke alu musoilu ri. ³Wo le rə, Allabatata kan ko: «N ka n na ni don məoilu rə, kəni n te sən a ye men alu rə foo habadan, baa alu te foyi ri fo fari banku, fen banta kənin. Alu si san bεε ladenni te tamin san keme ni san muwan kan.»

⁴Alla denceilu sera məoilu denmusoilu ma tuma men na, woilu ka kəno ta ka deni sərən. Den woilu kera məoilu jan belebele ri, menilu təo ko Nefilimu. Kεbi waati taminni, woilu kera cε fadiyani ri. Alu təoilu bəra kosebe.

⁵Allabatata ka a yen ko adamadenilu kənoɔjuuya ra wara dunɔja rə. A ka a yen ko fen si tə adamadenilu jusu rə fo miriyajuu tuma bεε. ⁶Allabatata nimisara adamadenilu dan ko rə duukolo kan. A sewani tun te. ⁷A kan ko: «N da məo menilu dan, n di woilu halaki ka alu bə duukolo kan. Adamadenilu wo, kolofenilu wo, waa rə soboilu wo, kənoilu wo, ni nimafen misen menilu ye taamala duu ma, n di wo bεε halaki ka a masərən n da nimisa alu dan ko rə.» ⁸Kəni Nuhan diyara Allabatata ye.

⁹Nuhan bənsən de jin di. Nuhan de tere məo telenni ri. A kelen de ma kojuu ke a la waati rə. A menda Alla la den də. ¹⁰A ka dence sawa sərən, Səmu ni Kamu ni Jafeti.

¹¹Wo tuma, juuya warani fan bεε Alla jakərə duukolo kan. Məoilu karagbeleman tere i jəon na fan bεε rə. ¹²Alla ka a yen ko duukolo ra tɔjan juuya la. Məo bεε kewali ra juuya foo ka a dan natamin. ¹³Wo rə, Alla ka a fə Nuhan ye ko: «N da a late ko məoilu bεε

ri halaki n bolo, baa karagbeleya ra jensen alu bolo foo ka duukolo fa. N ketə alu bεε ni duukolo halakila i jəon fe le. ¹⁴Wa jiri juma jinin ka kulunba raben i jere ye. I ye a kəndə ratala ka a ke bonkəndəilu ri, ka ban ka a kondola ni a kəkanna bεε mamun tulubə fasani la. ¹⁵I ye a rabenna ja men ma, wo le ye jin di. I ye a janyan ke nonkən ja keme sawa ri, ka a kəndə ke nonkən ja biloolu ri, ka a lə ke nonkən ja bisawa ri. ¹⁶I ye fəno don yərə bə a san fe, ka wo lə ke nonkən ja kelen di. I ye donda bə kulunba fan kelen fe, ka kulunba ke ikomin sankaso, ka a ke duuma bon ni tema bon ni san ma bon di. ¹⁷N jere ketə ji dunba lanala duu kan. Fen fen ye a nilakilila san kərə, wo bεε ri halaki. Fen bεε ri faa duu kan. ¹⁸Kəni n di teriya ta i ye ka i kisi. I ri don kulunba kəndə, i ni i denceilu, a ni i muso ni i denceilu musoilu. ¹⁹I ye nimafen su bεε fila fila ladon i fe kulunba kəndə, ceman ni musoman, sa woilu ri to ni-maya rə. ²⁰Kənoilu wo, kolofenilu wo, waa rə soboilu wo, ni nimafen misen menilu ye taamala duu ma, a su bεε fila fila ri na i ma sa alu ri to nimaya rə. ²¹I ye damunun fen su bεε do ta ka a lamara i fe kulunba kəndə. Wo ri ke balo ri ile ni woilu ye.» ²²Nba, Alla ka Nuhan jamari ko ko la, Nuhan ka wo bεε ke iko a fəra a ye ja men ma.

7

Nuhan donda kulunba kəndə

¹Nba, Allabatata ka a fə Nuhan ye ko: «I ye don kulunba kəndə, i ni i la denbaya. N da a yen ko i kelen pe le telenni n jakərə adamaden bεε tema. ²I ye sobo seniman su bεε ta i fe, a ceman wəronwula ni a musoman wəronwula. Sobo men seniman te, i ye wo su bεε fanan ta, ceman kelen ni musoman kelen. ³I ye kəno su bεε fanan ta, ceman wəronwula ni musoman wəronwula, sa alu siya kana tunu duukolo kan. ⁴A ra to tele wəronwula ma. Wo wa dafa, n di sancɔ lana duukolo kan. Sancɔ wo ri tele binaanin ni su binaanin ke nali la. Wo ri ke sababu ri. Fen menilu danni n bolo, wo bεε ri halaki ka bə duu kan.» ⁵Allabatata ka Nuhan jamari ko ko la, a ka wo bεε ke.

⁶Nba, ka a tereɔ Nuhan sərən da san keme wəro bə, ji dunba nara duukolo kan. ⁷Nuhan ni a denceilu ni a muso ni a denceilu musoilu, alu bεε donda kulunba kəndə kosa alu ri kisi ji dunba ma. ⁸Wo lon, sobo menilu seniman a ni menilu seniman te, a ni kənoilu ni nimafen misen menilu ye taamala duu ma, ⁹wo bεε fila fila nara Nuhan ma, a ceman ni a musoman. Alu bεε donda kulunba kəndə, iko Alla ka Nuhan jamari ja men ma. ¹⁰A tele wəronwulana, sancɔ nara duukolo kan.

¹¹ Nuhan saron san keme waronna, wo karo filana tele tan ni waronwulana, ji bondon men ye duu korɔ, wo tera ka ji bon duu kan. Sankolo ji bondon fanan da lakara. ¹² Wo rɔ, sancɔ ba nara duu kan. A ka tele binaanin ni su binaanin ke, a ma teɛ. ¹³ Sancɔ nara lon men, wo lon kelen Nuhan ni a denceilu donda kulunba kondɔ. A denceilu le teɛ Semu ni Kamu ni Jafeti ri. Nuhan muso donda alu fe, a ni a denceilu muso sawa. ¹⁴ Nimafen su beɛ donda kulunba kondɔ alu fe. Waa rɔ soboilu wo, kolofenilu wo, nimafen misen menilu ye taamala duu ma, a ni konoilu wo, kawa ye fen fen na, woilu su beɛ donda. ¹⁵ Nba, fen fen ye a nilakilila, wo beɛ fila fila donda kulunba kondɔ Nuhan fe. ¹⁶ Nimafen su beɛ donda, ceman ni musoman, ikomin Alla ka jamarili ke ja men ma. Alu beɛ donda tuma men na, Allabatata ka kulunba da tuun Nuhan ma.

¹⁷ Nba, sancɔ ka tele binaanin ke, a ye nala duukolo kan. Ji siyayara ka ke ji dunba ri, ka kulunba korɔta ka bɔ duu ma. ¹⁸ Ji yelera ka siyaya kosebe. Kulunba fundu ji kan ka wa. ¹⁹ Ji tora yelɛla kojuya foo ka koyinke beɛ latunun fan beɛ san korɔ. ²⁰ Ji yelera koyinke woilu kun na ka se fo nonkon ja tan ni loolu, ka koyinke latunun fewu! ²¹ Nimafen beɛ faara duukolo kan. Konoilu wo, kolofenilu wo, waa rɔ soboilu wo, nimafen misenilu wo, menilu ye taamala duu ma, mɔoilu wo, alu beɛ faara. ²² Fen fen ye duukolo kan, ni a ye a nilakilila, wo beɛ faara. ²³ Allabatata ka duukolo nimafen beɛ halaki wo ja le ma. Mɔoilu wo, soboilu wo, konoilu wo, ni nimafen misen menilu ye taamala duu ma, alu beɛ halakira ka bɔ duukolo kan. A tora Nuhan don de ma, a ni menilu teɛ a kun kulunba kondɔ. ²⁴ Ji ka tele keme ni biloolu ke duukolo kan, a ma majii.

8

Alla ka sancɔ ba labɔ

¹ Konɔni Alla hankili tora Nuhan dɔ, a ni waa rɔ soboilu ni so kondɔ kolofenilu, menilu teɛ a kun kulunba kondɔ. Wo rɔ, Alla ka fɔɔ lawuli ka a teɛ duu kan ka ji majii. ² Duukolo ji bondon da tuunda, a ni sankolo ji bondon. Sancɔ teɛra. ³ Ji tora majiila dooni dooni duukolo kan. Tele keme ni tele biloolu taminda tuma men na, ji madooyara. ⁴ A karo waronwulana tele tan ni waronwulana, kulunba nara i sii Arara jamaa koyinke do kan. ⁵ Ji tora madooyala foo ka se karo tanna ma. Wo karo tele fɔɔ, koyinkeilu kunilu bɔra.

⁶ Tele binaanin taminda tuma men na, Nuhan ka fɔɔ don da laka, a tun ka men bɔ kulunba la. ⁷ A ka jɔɔpasila do bila. Wo bɔra ka taa ni seyi ke haan ji jara duukolo kan tuma men na. ⁸ Wo kɔ, a ka kanba do

bila ka a korɔsi ni ji ra dooya duukolo kan. ⁹ Kanba wo bɔ men keni, a ma sii yɔɔ saron. A ka a koseyi ka na Nuhan ma kulunba kondɔ, baa ji teɛ ye duukolo yɔɔ beɛ kan fɔɔ. Nuhan ka a bolo labɔ ka kanba mira ka a ladon a fe kulunba kondɔ. ¹⁰ Nuhan ka a to tele waronwula ye tamin iko tuun, ka ban ka kanba bila iko. ¹¹ Wura fe, kanba ka a koseyi Nuhan ma. Olibiye fira kende ye a da la. Nuhan ka a lon wo le rɔ ko ji ra fɔɔ madooyala duukolo kan kosebe. ¹² A ka a to tele waronwula ye tamin iko, ka ban ka kanba bila. Kanba wa men keni, a ma a koseyi Nuhan ma wo ko. ¹³ Nuhan saron san keme waronni ni kelen, wo karo fɔɔ tele fɔɔ, ji tun te duukolo kan butun. Nuhan ka kulunba kunnafen waranka ka a yen ko duu ra fɔɔ jala. ¹⁴ A karo filana tele muwan ni waronwulana sera ka a teren duu ra ja fewu!

Nuhan bɔra kulunba kondɔ

¹⁵ Nba, Alla kumara Nuhan fe ko: ¹⁶ «I ye bɔ kulunba kondɔ misen, i ni i muso ni i denceilu ni alu musoilu. ¹⁷ I ye nimafen beɛ labɔ. Konoilu wo, waa rɔ soboilu wo, so kondɔ kolofenilu wo, ni nimafen misen menilu ye taamala duu ma, i ye alu beɛ labɔ, sa alu ri jiri ka siyaya duukolo fan beɛ rɔ.»

¹⁸ Wo rɔ, Nuhan bɔra kulunba kondɔ, a ni a denceilu ni a muso ni a denceilu musoilu. ¹⁹ Nimafen beɛ bɔra. Waa rɔ soboilu wo, so kondɔ kolofenilu wo, konoilu wo, ni nimafen misen menilu ye taamala duu ma, beɛ ni a la siya bɔra kulunba kondɔ.

²⁰ Nuhan ka Alla saraka bɔ diya do lɔ ka Allabatata bato kanma. A ka sobo seniman ni konɔ seniman su beɛ do ta ka Allabatata sɔ alu rɔ. A ka alu janin Alla saraka bɔ diya wo kan, ka alu ke buuri ri. ²¹ Saraka wo suma diyara Allabatata ye. Allabatata ka a lateɛ ko: «N te duu danka adamaden koson butun. N ka a lon ko ka bɔ alu denmisanya waati ma foo ka na se alu la mɔoya laban ma, alu miriya benni kojuu le ma. Hali wo, n te sɔn ka nimafen beɛ halaki butun, iko n ka a ke ja men ma fɔɔ. ²² Ka bɔ bi ma ka wa haan dunuɔ laban, si foyi tuma ni suman ka tuma, nene tuma ni tara tuma, sanma ni telema, su ni tele, wo si te ban.»

9

Alla ni Nuhan na teriya

¹ Alla kumara ka baraka don Nuhan ni a denceilu rɔ. A ka a fɔ alu ye ko: «Ai ye jiri ka siyaya duukolo fan beɛ rɔ ka a fa. ² Nimafen beɛ ri silan ai ye kosebe. Waa rɔ soboilu wo, so kondɔ kolofenilu wo, konoilu wo, jɛsilu wo, ni nimafen misen menilu ye taamala duu ma, wo beɛ ri silan ai ye. Alu beɛ ri ke ai la fanka korɔ. ³ Nimafen beɛ ri ke balo ri ai ye. N ka suman di ai ma ja men ma, n

ye nimafenilu fanan dila ai ma ja kelen wo le ma. ⁴ Kani ai kana sobo ni a jeli damun muume! Baa a nimaya ye a jeli le ro. ⁵ Ni sobo do ka mao jeli labo ka a faa, sobo wo ka kan ka faa. Ni mao do ka a maojooon faa, wo fanan di faa. ⁶ Nde Alla ka mao dan ka a ke n jere mununa le ri. Wo ro, mao mao wa a maojooon jeli labo ka a faa, mao ri wo fanan jeli labo ka a faa. ⁷ Nba, ai konin, ai ye jiri ka siyaya. Ai ye sereya ka siyaya duukolo fan bee ro ka a fa.»

⁸ Alla ka a fo Nuhan ni a denceilu ye ko: ⁹ «Sisen teriya ri to nde ni aile tema, a ni ai bonson men ye nala ai ko ¹⁰ a ni duukolo nimafen, men bee tere ai kun, fen fen bora ai fe kulunba kondoo, konoilu wo, so kondoo kolofenilu wo, waa ro soboilu wo. ¹¹ Teriya jin ye tola n ni duukolo nimafen bee tema. Ji dunba te nimafen bee halaki butun. Ji dunba te ke butun ka duukolo bee tjan.»

¹² Alla ka a fo iko ko: «N ye teriya men tala ai ye a ni ai bonson bee ni nimafen bee fo habadan, wo toomasere le jin di. ¹³ N di nincinankan labo san fe bandafin koroo. Nincinankan wo le n na teriya toomasere le ri, n ye teriya men tala dununa bee ye. ¹⁴ Tuma tuma, ni n ka bandafin naden duukolo kun na, ni nincinankan fanan bora, ¹⁵ wo ro, n di n hankili bila n na teriya ro, n ka men ta ai ni nimafen su bee ye. N te ji siyaya ka a ke ji dunba ri butun ka nimafen bee halaki. ¹⁶ Nincinankan wa bo bandafin koroo, n di wo yen ka n hankili bila n na teriya banbali ro, n ka men ta duukolo nimafen su bee ye.»

¹⁷ Alla ka a fo Nuhan ye ko: «N da teriya men ta duukolo nimafen bee ye, wo toomasere le wo ri.»

Nuhan dence sawa la ko

¹⁸⁻¹⁹ Nba, Nuhan dence menilu bora a fe kulunba kondoo, woilu le tere Semu ni Kamu ni Jafeti ri. Nuhan dence sawa le woilu ri. Woilu le bonson jensenda ka se duukolo fan bee ro. Wo ro, Kanaan fa le tere Kamu ri. ²⁰ Nba, Nuhan ka sene damira. Ale le folo ka resen fe sene. ²¹ Lon do ro, Nuhan ka resenji do min ka a ja laminin. A fari makolon lani tere a la faaninbon kondoo. ²² Kanaan fa Kamu ka a fa Nuhan fari makolon yen, ka wa wo fo a badenma fila ye lu ma. ²³ Semu ni Jafeti ka durukiba ta ka a la alu kaman-nakun kan ka don alu konkoma alu fa la faaninbon na ka alu fa sutura. Alu ma son alu ja yen na alu fa kan, kosa alu kana a fari makolon yen fewu.

²⁴ Nba, resenji ka Nuhan bila tumana men na, a dence doomani Kamu ka ko men ke a la, wo fira a ye. ²⁵ Wo ro, Nuhan kan ko: «Alla ma taroya lara Kamu dence Kanaan kan.

Ka a ke a korocailu la jontajon di,

Alla ma wo kera.»

²⁶ Nuhan kan ko:

«N di Allabatala tando,

Semu Maari Alla konin.

Alla ma Kanaan ke Semu la jon di, Alla ma wo kera.

²⁷ Alla ma Jafeti bonyara,

Ka a bonson sii Semu bonson fe,

Alla ma wo kera.

Alla ma Kanaan ke alu la jon di,

Alla ma wo kera.»

²⁸ Nba, ji dunba tamin ko, Nuhan ka san keme sawa ni san biloolu le ke. ²⁹ A si bee ladenni kera san keme konondoo ni san biloolu le ri. Wo bee taminni, a sara.

10

Nuhan denceilu la bonson

¹ Ji dunba tamin ko, Nuhan denceilu Semu ni Kamu ni Jafeti ka denceilu saron. Alu bonson le jin di.

² Jafeti denceilu le ten: Komari, Makoki, Madayi, Jaban, Tubali, Meseki a ni Tirasi.

³ Komari denceilu le Asikenasi, ni Rifati ni Tokarima ri. ⁴ Jaban denceilu le ten: Elisiya, Tarisisi, Kitimu a ni Dodanimu. ⁵ Jaban bonson jensenda ka wa i sii kooji da la, a bee ni a la duu, a bee ni a la kumakan, a bee ni a maoilu, a bee ni a la jamana.

⁶ Kamu denceilu le ten: Kusi, Misiran, Puti a ni Kanaan. ⁷ Kusi denceilu le ten: Saba, Habila, Sabita, Rayema a ni Sabiteka. Rayema denceilu le Seba ni Dedan di. ⁸ Kusi dence do le Namurudu ri. Wo le folo kera fankatii ri duukolo kan. ⁹ A kera donso fadimanba ri Allabatala jana. Wo ro a ye folo doilu ma ko: «A keni donso fadimanba le ri, Allabatala jakoro iko Namurudu tere ja men ma.» ¹⁰ Namurudu kera faama ri. A foloma le ka a sii Babeli ni Ereki ni Akadi soilu kun na. So sawa wo bee tere Sineyari jamana le ro. ¹¹ A bora jamana wo ro ka wa Asiri jamana ro. A ka Ninibe ni Rehobotiri ni Kalasi ¹² ni Reseni soilu sii ka alu lo. Reseni ye Ninibe ni Kalasi so fila le te. So ba le wo ri.

¹³ Misiran kera menilu benba ri, woilu le ten: Ludi bonson, Anamu bonson, Lehabi bonson, Nafitu bonson, ¹⁴ Paturusi bonson, Kafitori bonson a ni Kasiluhi bonson. Filisitu bora Kasiluhi bonson le ro.

¹⁵ Kanaan dence folo le tere Sidon di, ka Heti tuun wo la. ¹⁶⁻¹⁸ Mao menilu fanan bora Kanaan do, woilu le ten: Jebusikailu, Amarikailu, Kirikasikailu, Hifikailu, Arikiilu, Sinikailu, Arifadikailu, Semarikailu a ni Hamarikailu.

Kanaan bonson jensenda. ¹⁹ Alu la jamana ye damirala Sidon de ka wa Kerari fan fe, ka wa se foo Kasa. A ye wala Sodomu ni Komori ni Adima ni Seboyimu fan fe, ka wa se foo

Lesá. ²⁰ Kamu bõnsõn de woilu ri, a bẽẽ ni a la mõiilu, a bẽẽ ni a kumakan, a bẽẽ ni a la duu, a bẽẽ ni a la jamana.

²¹ Jafeti kõiõõ Semu fanan ka denceilu sõiõn. Semu wo le kera Heberu bõnsõn bẽẽ benba ri. ²² Semu denceilu le ten: Elamu, Asuri, Aripasadi, Ludi a ni Aramu. ²³ Aramu denceilu le ten: Usi, Huli, Ketari a ni Masi. ²⁴ Aripasadi wo ka Selasi sõiõn. Selasi ka Heberu sõiõn. ²⁵ Heberu ka dence fila sõiõn. Kelen tõi ko Peleji ka a masõiõn duukolo ratalara a tele le rõi. A dõõõ tõi ko Jokitan. ²⁶⁻²⁹ Jokitan denceilu le ten: Alimodadi, Selefu, Hasamaweti, Jeraki, Hadoramu, Usali, Dikila, Obali, Abimayeli, Seba, Ofiri, Habila a ni Jobabu. Nba, woilu bẽẽ tẽẽ Jokitan denceilu le ri. ³⁰ Duu men ye Mesa ni Sefari tẽ, alu ta le tẽẽ wo bẽẽ ri. Yorõ wo ye koyinkeilu kõiõ telebõ fan fẽ. ³¹ Nba woilu bẽẽ kera Semu deni le ri, a bẽẽ ni a la mõiilu, a bẽẽ ni a la kumakan, a bẽẽ ni a la duu, a bẽẽ ni a la jamana.

³² Nba, Nuhan denceilu bõnsõn de woilu ri, a bẽẽ ni a bõnsõn, a bẽẽ ni a jamana. Mõi woilu le jensenda ka kẽ jamana siyaman di duukolo kan ji dunba kõi.

11

Babeli sankaso jan na ko

¹ Dunuõa mõiilu bẽẽ tẽẽ ye kan kelen de menna. Alu bẽẽ tẽẽ ye i jõiõn famunna. ² Alu bõra telebõ fan dõ, ka wa gbekannan ba do tereñ Sineyari jamana rõi. Alu ka i sii dinkira wo rõi. ³ Lon do rõi, alu ka a fõi i jõiõn ye ko: «An ye birikilu gbasi ka alu janin kosebẽ.» Alu ma kabakurun ta fo biriki. Alu ma boro fanan ta, fo tulubõ fasanu. ⁴ Alu kan ko: «An ye so lõ an jere ye, ka sankaso jan lõ a kõiõ. Wo lõ ye se haan sankolo ma, sa an di tõi sõiõn. Ni an ma wo kẽ, an di jensẽ duukolo fan bẽẽ fẽ.»

⁵ Allabatata jiira ka so ni sankaso jan dagbẽ, adamadenilu ka men lõ. ⁶ A kan ko: «A ragbẽ. Alu bẽẽ ye siya kelen de ri, alu bẽẽ ye kan kelen de menna. Alu ye baara men kan jin, alu la baara fõlõ le wo ri. A tẽ men bakẽ, alu wa alu miri fen fen ma, alu ri se wo kela. ⁷ An ye jii ka alu kan basan, sa alu kana se i jõiõn kan menna butun.»

⁸ Wo rõi, Allabatata ka alu farafara ka alu bõ dinkira wo rõi, ka alu jensẽ duukolo fan bẽẽ rõi. Alu la so lõ ko ra dan wo rõi. ⁹ Wo le kõiõn, dinkira wo tõi lara ko Babeli, baa Allabatata ka dunuõa mõiilu bẽẽ kumakan basan ye le, ka ban ka alu jensẽ duukolo fan bẽẽ rõi.

Semu bõnsõn

¹⁰ Nba, Semu bõnsõn de jin di.

Semu sõiõn ka san kemẽ bõ tuma men na, a ka Aripasadi sõiõn. Wo kera san fila ji dunba kõi. ¹¹ Aripasadi sõiõn kõiõ, Semu ka

san kemẽ loolu le kẽ, ka dence ni denmusoilu sõiõn.

¹² Aripasadi sõiõn ka san bisawa ni san loolu bõ tuma men na, a ka Selasi sõiõn. ¹³ Selasi sõiõn kõiõ, Aripasadi ka san kemẽ naanin ni san sawa le kẽ, ka dence ni denmusoilu sõiõn.

¹⁴ Selasi sõiõn ka san bisawa bõ tuma men na, a ka Heberu sõiõn. ¹⁵ Heberu sõiõn kõiõ, Selasi ka san kemẽ naanin ni san sawa le kẽ, ka dence ni denmusoilu sõiõn.

¹⁶ Heberu sõiõn ka san bisawa ni san naanin bõ tuma men na, a ka Peleji sõiõn. ¹⁷ Peleji sõiõn kõiõ, Heberu ka san kemẽ naanin ni san bisawa le kẽ, ka dence ni denmusoilu sõiõn.

¹⁸ Peleji sõiõn ka san bisawa bõ tuma men na, a ka Eruhu sõiõn. ¹⁹ Eruhu sõiõn kõiõ, Peleji ka san kemẽ fila ni san kõiõndõ le kẽ, ka dence ni denmusoilu sõiõn.

²⁰ Eruhu sõiõn ka san bisawa ni san fila bõ tuma men na, a ka Seruki sõiõn. ²¹ Seruki sõiõn kõiõ, Eruhu ka san kemẽ fila ni san wõiõnwula le kẽ, ka dence ni denmusoilu sõiõn.

²² Seruki sõiõn ka san bisawa bõ tuma men na, a ka Nakõri sõiõn. ²³ Nakõri sõiõn kõiõ, Seruki ka san kemẽ fila le kẽ, ka dence ni denmusoilu sõiõn.

²⁴ Nakõri sõiõn ka san muwan ni san kõiõndõ bõ tuma men na, a ka Teraki sõiõn. ²⁵ Teraki sõiõn kõiõ, Nakõri ka san kemẽ ni san tan ni kõiõndõ le kẽ, ka dence ni denmusoilu sõiõn.

²⁶ Teraki sõiõn ka san biwõiõnwula bõ tuma men na, a ka Iburama ni Nakõri ni Haran sõiõn.

²⁷ Teraki bõnsõn de jin di. A ka Iburama ni Nakõri ni Haran sõiõn. Haran ka Luti sõiõn. ²⁸ Haran sara ka a fa kende to. A la saya kera a sõiõn jamana le rõi, Kalide jamana kõiõn. A sara Uri so le kõiõndõ. ²⁹ Iburama ni Nakõri ka furu kẽ. Iburama muso tõi le tẽẽ ko Sarayi. Nakõri ka Haran denmuso do furu, men tõi ko Milika. Haran denmuso do fanan tõi ko Sisika. ³⁰ Sarayi tẽẽ densõiõnbali le ri. Den tun tẽ a bolo.

³¹ Nba, Teraki ka a dence Iburama ni a mamareñõ Luti ta ka wa Kanaan bõnsõn na jamana rõi. Luti ye Haran den de ri. Teraki ka a biranmusoni Sarayi fanan ta, men ye Iburama muso ri. Alu bẽẽ bõra Uri so la ka Kanaan bõnsõn na jamana sila mira. Uri wo ye Kalide jamana le rõi. Kõiõ alu se men keni Haran, alu ka i sii ye. ³² Teraki si bẽẽ ladenni kera san kemẽ fila ni san loolu le ri. A sara Haran ye.

12

Alla kumara Iburama ye

¹ Nba, Allabatata kumara Iburama ye ko: «Iburama, i ye bɔ i la jamana rɔ, ka bɔ i badenmailu tɛma, ka bɔ i fa la lu ma. I ye wa jamana do rɔ, n ketɔ mɛn yirakala i la. ² N di i bɔnsɔn kɛ jamana ba ri ye. N di baraka don i rɔ, ka i tɔɔ bonya. Mɔɔilu ri baraka sɔrɔn i la sababu rɔ. ³ Mɔɔ mɛn ba duwa i ye ka i miri kɔjuma, n di jumaya kɛ wo tii ye. Mɔɔ mɛn ba i danka, n di tɔɔya la wo kan. I ri kɛ sababu ri, siyailu bɛɛ ri baraka sɔrɔn n bolo.»

⁴ Iburama wulira ka wa ikomin Allabatata ka a fɔ a ye ja mɛn ma. Luti taara a fɛ. Iburama bɔra Haran ka wa, ka a tɛrɛn a sɔrɔn da san biwɔrɔnwula ni san loolu bɔ. ⁵ Iburama ka a muso Sarayi ta a ni a kɔrɔcɛ dɛncɛ Luti a ni a jɔnilu a ni a bolofen bɛɛ. A tun ka fen fen sɔrɔn Haran, a ka wo bɛɛ ta. Alu bɔra wo ja le ma ka wa Kanaan jamana rɔ.

Iburama ni a la mɔɔilu seni ye, ⁶ alu ka jamana ratɛɛ ka wa Sikɛmu, More la jiriju ba lɔni dinkira mɛn dɔ. Wo tuma, Kanaan bɔnsɔn tɛrɛ jamana wo rɔ ye fɔlɔfɔlɔ.

⁷ Awa Allabatata ka a jɛrɛ yiraka Iburama la, ka a fɔ a ye ko: «N di duu jɔn bɛɛ di i bɔnsɔn ma.» Wo le rɔ, Iburama ka saraka bɔ diya lɔ Allabatata bato kanma, Allabatata mɛn ka a jɛrɛ yiraka a la.

⁸ Iburama bɔra ye ka wa koyinkɛilu fan fɛ, mɛnilu ye Betɛli so telebɔ fan fɛ. A ka a la faaninbon lɔ ye, ka Betɛli to a telebe fan fɛ, ka Ayi to a telebɔ fan. A ka saraka bɔ diya lɔ Allabatata bato kanma ye ka a tara. ⁹ Iburama bɔra ye ka jamana wo rataama ka wa Nɛkebi mara.

¹⁰ Nba, wo tuma kɔnkɔ ba ra don jamana kɔndɔ. Wo juuyara kɔsɛbɛ. Wo rɔ, Iburama wara Misiran jamana rɔ ka mɛn ye. ¹¹ Alu dontɔla Misiran, Iburama ka a fɔ a muso Sarayi ye ko: «N ka a lɔn ko i kɛji ba le. ¹² Ni Misirankailu ka i yen, alu ri a lɔn ko n muso le i ri. Wo rɔ, alu ri n faa ka i kɛndɛ to. ¹³ I jaandi, ni an sera ye, i ye a fɔ ko n doomuso le i ri, sa alu ri n damira kɔjuma ka n to i la ko kɔsɔn.»

¹⁴ Iburama ni a muso sera Misiran tuma mɛn na, Misirankailu ka a yen ko Sarayi kɛji kɔsɛbɛ. ¹⁵ Misiran mansa Ferawuna* la mɔɔbailu ka Sarayi yen tuma mɛn na, alu wara a mankutun fɔ Ferawuna ye. A ka wo mɛn ka mɔɔilu lɔ Sarayi tala ka na a ri a wara. ¹⁶ A ka Iburama mira kɔjuma Sarayi la ko kɔsɔn, ka kolofen su bɛɛ di Iburama ma: saailu wo, bailu wo, nisilu wo, jɔɔmɛilu wo, falilu wo, a ni jɔnilu.

¹⁷ Kɔni Allabatata ka yankaro juuila bila Ferawuna ni a la bonkɔndɔmɔɔilu la Iburama muso Sarayi la ko kɔsɔn. ¹⁸ Wo rɔ, Ferawuna ka Iburama kili ka a fɔ a ye ko: «I

ra nfen kɛ n na ten? Nfenna i ma a fɔ n ye ko i muso le? ¹⁹ Nfenna i ka a fɔ ko i doomuso le? Wo le ka a kɛ, nde ka a ta ko n ye a kɛla n muso ri. Hen, i muso le jɔn de. A mira, i ye wa a ri!»

²⁰ Ferawuna ka a fɔ a la mɔɔilu ye ko alu ye Iburama ni a muso labɔ Misiran, a ni alu bolofenilu bɛɛ.

13

Luti ni Iburama farara

¹ Iburama ni a muso bɔra Misiran ka wa Nɛkebi. A wara a bolofenilu bɛɛ ri. Luti wara a fɛ. ² Iburama tun da kɛ fentii ba ri. Kolofen ni wodigbɛ ni sanin tɛrɛ a bolo a ja ma. ³ A bɔra Nɛkebi ka wa Betɛli. A tun ka a la faaninbon lɔ dinkira mɛn dɔ kɔrɔman, a sera ye. Dinkira wo tɛrɛ Betɛli ni Ayi soilu tɛ le, ⁴ Iburama tun ka Alla saraka bɔ diya lɔ dinkira mɛn dɔ. A se mɛn kɛni ye, a ka Allabatata matara.

⁵ Kolofenilu ni mɔɔilu tun ka siya Luti fanan bolo, mɛn tɛrɛ ye taamala Iburama fɛ. ⁶ Wo le kɔsɔn, dinkira wo dooyara alu fila bolo, baa alu bolofenilu ka siya kɔsɛbɛ. Alu fila tun ti se tola dinkira kɛlen dɔ. ⁷ Lon do rɔ, kɛle wulira Iburama la kolofen kɔnɔmadenilu ni Luti la kolofen kɔnɔmadenilu tɛ. Wo tuma, Kanaan bɔnsɔn ni Feresikailu fanan siini jamana wo rɔ ye.

⁸ Wo rɔ, Iburama ka a fɔ Luti ye ko: «An kana sɔn kɛle ye wuli ile ni nde tɛ ma, wala ile la kolofen kɔnɔmadenilu ni nde la kolofen kɔnɔmadenilu tɛ ma. An ye badenna le ri. ⁹ I ye jamana mafɛne. Jɔn bɛɛ tɛ dinkira le ri wa? An ye fara. Ni bolomaran yan fan fɛ la le duman i ye, i ye wo ta. Nde ri to bolokinin yan fan fɛ. Ni bolokinin yan fan fɛ la le duman i ye, i ye wo ta. Nde ri to bolomaran yan fan fɛ.»

¹⁰ Luti ka a ja lɔ ka Juriden ba lɛɛ bɛɛ ragbe. A ka a yen ko ji kɔ nɔɔman dinkira wo rɔ, ikomin a nɔɔman Allabatata la nako juma rɔ ja mɛn ma, wala ikomin Misiran ye ja mɛn ma ji ko rɔ. A tɛrɛ wo ja haan Sowari so. Dinkira wo ka jɔi tɛrɛ fɔlɔ. Tuma wo, Allabatata tun ma Sɔdɔmu ni Kɔmɔri soilu halaki fɔlɔ. ¹¹ Nba, Luti ka wo yen ka Juriden ba lɛɛ bɛɛ panatɔnbɔn ka a kɛ a ta ri. Wo rɔ, a bɔra Iburama fɛ ka wa telebɔ fan fɛ. Badenma fila wo farara wo ja le ma. ¹² Iburama ka i sii Kanaan bɔnsɔn na jamana rɔ. Luti wara i sii ba lɛɛ soilu fan fɛ, ka a la faaninbonilu lɔ Sɔdɔmu so donda la. ¹³ Sɔdɔmukailu tun ka juu kɔsɛbɛ, ka kɔjuu siyaman kɛ, ka Allabatata hake ta.

¹⁴ Luti ni Iburama farani kɔ rɔ, Allabatata ka a fɔ Iburama ye ko: «Iburama, i ja lɔ. Ka bɔ i lɔ dinkira ye i ja lawa tɛle kankan bolomaran fan fɛ, a ni tele kankan bolo kinin fan

* 12:15 Misirankailu alu a fɔla alu la mansa ma le ko Ferawuna.

fɛ, telebo fan fɛ a ni telebe fan fɛ. ¹⁵ I ɲa ye jamana men bɛɛ la ɲin, n di wo bɛɛ di i ni i bonson ma, ka a kɛ ai ta ri kadawu! ¹⁶ N di i bonson siyaya ka alu kɛ ikomin dununɲa kijɛ. Ni mɔɔ ri se dununɲa kijɛ jatela, i bonson fanan di se jatela. ¹⁷ I wuli ka jamana rataama, ka a janyan ni a bonya ragbɛ, baa n ye a bɛɛ dila ile le ma.»

¹⁸ Iburama ka a la faaninbonilu bɔ, ka wa i sii Mamere la jirijuulu kɔrɔ. Dinkira wo ye Heburɔn so da la. A ka saraka bɔ diya wɔsɛ rabɛn Allabatata ye.

14

Luti mirara

¹ Wo tuma, Amurafɛli ye Sineyari jamana mansaya la. Ariyɔki ye Elasari jamana mansaya la. Kedorilameri ye Elamu jamana mansaya la. Tidali ye Koyimu jamana mansaya la. ² Mansa naanin woilu ka alu laden ka wa mansa Bera kele, a ni mansa Birisa ni mansa Sineyabu ni mansa Semɛberi ni mansa men siini Bela so kun na. Bela tɔɔ fanan ko Sowari. Bera siini tɛɛ Sɔdɔmu so kun na. Birisa siini tɛɛ Kɔmɔri so kun na. Sineyabu siini tɛɛ Adima so kun na. Semɛberi siini tɛɛ Seboyimu so kun na. ³ Mansa loolu woilu wara i laden Sidimu kenɛgbɛ rɔ, Dalaba Kɔɔjilama ye dinkira men dɔ bi. ⁴ Alu tun da san tan ni fila kɛ, alu ye mansa Kedorilameri la fanka kɔrɔ. A san tan ni sawana, alu muruntira a ma. ⁵ A san tan ni naaninna, Kedorilameri ni a fɛ mansailu wulira ka na, ka mansa menilu kelɛ; Refayikailu menilu siini Asiterɔti Karinayimu so la, Sisikailu menilu siini Hamu so la, Emukailu menilu siini Sawe Kiriyatimu so la, ka ye mɔɔilu kelɛ ka alu se woilu la. ⁶ Alu wara Horilu kelɛ woilu bara, koyinkɛma dinkira do rɔ, Seyiri la jamana rɔ, ka se woilu la. Alu ka alu gben haan Heliparan, so men ye wula kɔndɔ. ⁷ Wo kɔ, Kedorilameri ni a dafajɔɔilu ka ie kɔseyi ka na Enimisipa, men tɔɔ ko Kadɛsi. Mɔɔ menilu tɛɛ ye Amaleki bonson na jamana rɔ, alu ka woilu kelɛ ye, ka se woilu la ka ai la jamana bɛɛ ta. Alu sera Amɔrikailu fanan na, menilu siini tɛɛ Asarɔn Tamari so la.

⁸ Wo rɔ, Sɔdɔmu mansa bɔra, a ni Kɔmɔri mansa ni Adima mansa ni Seboyimu mansa ni Bela mansa. Bela wo tɔɔ fanan ko Sowari. Mansa woilu bɔra ka wa kelɛ diya Sidimu kenɛgbɛ rɔ. ⁹ Alu wara ka Elamu mansa Kedorilameri kele, a ni Koyimu mansa Tidali ni Sineyari mansa Amurafɛli ni Elasari mansa Ariyɔki. Mansa loolu woilu ka mansa naanin kele. ¹⁰ Nba, Sɔdɔmu mansa ni Kɔmɔri mansa ni alu la mɔɔilu ka i bori alu juuɔlu ɲɛ. Alu siyaman borimantɔ bera tulubɔ fasani denkailu rɔ, baa wo ka siya tɛɛ Sidimu kenɛgbɛ rɔ. Menilu ma be denka

rɔ, woilu ka i bori foo tindilu kan. ¹¹ Wo rɔ, Kedorilameri ni a la mɔɔilu wara ka Sɔdɔmu ni Kɔmɔri nanfulu bɛɛ ta, a ni alu la damunun fenilu bɛɛ. Alu ka wo bɛɛ ta ka wa a ri. ¹² Alu ka Iburama badenma Luti fanan mira ka wa a ri, a ni a bolofen bɛɛ, baa ale fanan siini tɛɛ Sɔdɔmu so le kɔndɔ.

Iburama ka Luti kisi

¹³ Mɔɔ do borimantɔ nara ka wo bɛɛ ɲafɔ Iburama ye, a ye fɔla men ma ko Heburu cɛ. Wo tuma, Iburama siini tɛɛ Mamere la jirijuulu tɔɔfɛ. Mamere wo tɛɛ Amɔrika mɔɔ do le ri. A badenmailu le Esikoli ni Anɛri ri. Wo bɛɛ tɛɛ Iburama denkuruɔlu le ri. ¹⁴ Iburama badenma mira ko fɔra a ye tuma men na, a ka a la mɔɔilu kili, menilu kusan kelela. Cɛ farinman mɔɔ kɛmɛ sawa ni mɔɔ tan ni seyin men bɛɛ sɔrɔnni Iburama wara woilu bɔra, ka mansailu kɔsaran foo Daan so la. ¹⁵ Su rɔ, Iburama ka a la mɔɔilu ratala ka be mansailu kan. Iburama ka alu kelɛ ka se alu la, ka alu gben haan Hobɔ. So wo ye Damasi so tele kankan bolo maran fan fɛla. ¹⁶ Mansailu tɛɛ ra nanfulu men bɛɛ ta, Iburama ka wo bɛɛ mira alu la ka na a ri. A nara a badenma Luti fanan di, a ni Luti bolofenilu bɛɛ ni muso menilu mirani tɛɛ wo ni mɔɔ tɔilu bɛɛ.

Melikisedeki ka Iburama kunben

¹⁷ Nba, Iburama ka mansa Kedorilameri ni a mansa ɲɔɔnilu kele ka se alu la, ka ban ka i kɔseyi. A kɔseyitɔ, Sɔdɔmu mansa wara a kunben Sawe kenɛgbɛ rɔ, mɔɔilu ye a fɔla men ma ko mansa la kenɛgbɛ.

¹⁸ Salɛmu so mansa Melikisedeki nara Iburama kunben ka sɔ buru ni rɛsɛnɲi a rɔ. Alla Kɔrɔtaniba sarakalasele le wo ri. ¹⁹ A duwara Iburama ye ko: «Alla ye ɲumaya kɛ Iburama ye, Alla Kɔrɔtaniba, men ka san dan ka duu dan. ²⁰ An ye Alla Kɔrɔtaniba tando, men ka i juuɔlu di i ma.» Iburama ka menilu sɔrɔn kele rɔ, a ka wo bɛɛ ja bɔ ka a di Melikisedeki ma.

²¹ Sɔdɔmu mansa ka a fɔ Iburama ye ko: «N na mɔɔilu laseyi n ma. Kɔni i ka nanfulu men mira, i ye wo ta.» ²² Iburama ka a jabi: «N da n bolo kɔrɔta ka n kali Allabatata la, Alla Kɔrɔtaniba, men ka san dan ka duu dan. ²³ N da n kali wo la ko n tɛ i bolofen si tala, hali jisikari, wala sanbara julu. N tɛ a foyi ta, sa i kana a fɔ ko ile le ka Iburama kɛ nanfulutii ri. ²⁴ N tɛ foyi tala fo n na mɔɔilu ka men ke alu balo ri. Kɔni menilu wara n kɔfɛ, Anɛri wo, Esikoli wo, Mamere wo, fen menilu sɔrɔnda kelɛ rɔ woilu ri alu nin bɔ wo rɔ.»

15

Alla ni Iburama la teriya

¹ Wo waati taminni kɔ rɔ, Iburama ka Allabatata kumakan men kibarɔ misaliya rɔ. A

kan ko: «Iburama i kana silan. N di i lantanka fen bεε ma ka i sara kosebe.» ² Iburama ka a jabi: «N Tii Allabatata, den te n bolo. I ri nfen de di n ma wo rɔ? Damasika men tɔɔ ko Eliyeseri, wo le ketɔ n na bon cetala ri.» ³ Iburama kan ko: «I ma den si di n ma. Wo rɔ, n na jon, men ye n wara yan, wo le ketɔ n cetala ri.»

⁴ Iburama ka Allabatata kumakan men jabili rɔ ko: «Wo kuma te. Ce wo te kela i cetala ri, fo i jεre den, i ketɔ men sɔrɔnna. Wo le ketɔ i cetala.»

⁵ Allabatata ka Iburama labɔ ke nema ka a fo a ye ko: «Iburama, i ja lɔ san da, ka lolo bεε jate, ni i ri se wo dan lɔnna.» Allabatata kan ko: «Loloilu siyaman ja men ma, i bɔnsɔn di siyaya wo ja.»

⁶ Iburahima lara Allabatata la kuma la, wo rɔ Allabatata ka a jate mɔɔ telenni ri.

⁷ Allabatata ka a fo a ye ko: «Nde le Allabatata ri, men ka lɔ i jɔrɔ ka i labɔ Uri so kɔndɔ Kalide jamana rɔ. N ka i lana yan de, ka jamana jin di i ma ka a ke i ta ri.»

⁸ Kɔni Iburama ka a jabi: «N tii Allabatata, n di se a lɔnna di ko jamana jin di ke n ta ri?» ⁹ Allabatata kan ko: «Nisi muso kelen mira ka na a di n ma, a ni ba muso kelen ni saaji kelen. Wo bεε ye ke san sawa sawa ri. I ye kanba kelen fanan mira, a ni sokɔndakanbanin kelen.»

¹⁰ Iburama nara woilu bεε di a ma, ka alu faa ka kolofenilu sensen a tema fila ri, kɔni a ma kɔnsɔlu sensen. A ka kunkurun woilu bilabila ka alu jaben i jɔɔn na. ¹¹ Duwailu jiira soboilu ma tuma men na, Iburama ka alu gben.

¹² Nba, tele be tumana, sunɔɔ ba donda Iburama ja rɔ. Ka a tɛren a ye sunɔɔ rɔ, silan juu ni dibi ba sera a ma. ¹³ Allabatata ka a fo a ye ko: «Iburama, i ye a lɔn ko i bɔnsɔn di ke lɔndanilu ri jamana gberε rɔ. Alu ri ke jɔnilu ri, ka tɔrɔ kojuuya haan san keme naanin wa dafa. ¹⁴ Kɔni jamana men ketɔ alu bilala jɔnya rɔ, n di kititeε jamana wo kan. Kiti wa ke, i bɔnsɔn di bɔ jamana wo rɔ nanfulu siyaman di. ¹⁵ Ile kɔnin di i la kɔrya diya bɔ, ka sa herε rɔ. Alu ri i suu don. ¹⁶ I denilu bɔnsɔn naaninna ri alu kɔseyi yan, baa yan mɔɔilu, ni woilu ye Amɔrikailu le ri, alu la kɔjuu ma dan natamin fɔlɔ ka se alu gben ma.»

¹⁷ Nba, tele bera ka dibi don tuma men na, sinkɔn sisima ni kala melen taminda sobo kunkurunilu tema. ¹⁸ Wo lon jεre rɔ, teriya donda Allabatata ni Iburama tema. A ka a fo a ye ko: «N di duu jin di i bɔnsɔn ma, ka bɔ Misiran ba ma, ka wa haan ba belebele ba ma, men ye Efirati ba ri kɔnin. ¹⁹ Dinkira wo ye Kenikailu bolo, a ni Kenisikailu ni Kadimonikailu ²⁰ ni Hetikailu ni Feresikailu ni Refayikailu ²¹ ni Amɔrikailu ni Kanaan bɔnsɔn ni Kirikasikakailu ni Jebusikailu.»

16

Isumayila sɔrɔn ko

¹ Iburama muso Sarayi tun ma den sɔrɔn a ye. Wo tuma, Misiranka sunkurun do tere Sarayi bolo jɔnya la, men tɔɔ ko Hajara. ² Lon do rɔ, Sarayi ka a fo Iburama ye ko: «N ce, Allabatata ma sɔn n ye den sɔrɔn. I ye wa i la n na jon sunkurun Hajara fe. Ni Alla sɔnda, a ri den sɔrɔn n ye.»

Iburama sɔnda Sarayi la kuma ma. ³ Wo rɔ, a muso Sarayi ka a la jon Misiranka sunkurun di a ma ka a ke a muso ri, wo ka a tereen Iburama ra san tan ke Kanaan jamana rɔ. ⁴ Iburama wara a la Hajara fe. Hajara ka kɔnɔ ta. Hajara ka a yen tuma men na ko a kɔnɔ ma le, a ma a tii Sarayi jii foyi le ri, fo ka a dooya. ⁵ Wo rɔ, Sarayi ka a fo Iburama ye ko: «Ko men ye kela n na, wo bɔni ile le rɔ. N ka n na jon di i ma ka a ke i muso ri. Kɔni a ka a yen tuma men na ko a kɔnɔ ma le, a ma n jii foyi le ri. Allabatata, a ye wo kititeε nde ni ile tema!»

⁶ Iburama ka Sarayi jabi: «Ale le wo ri. I la jon ye i la fanka le kɔrɔ. Men wa i diya, i ye wo ke a la.» Wo rɔ, Sarayi ka Hajara tɔrɔ kojuuya, foo Hajara ka i bori a kɔrɔ ka wa.

⁷ Allabatata la meleka ka Hajara yen ko do rɔ wula kɔndɔ. Ko wo ye Suri sila dafe.

⁸ Meleka ka a fo a ye ko: «Ile, Hajara, Sarayi la jɔnmuso, i bɔni mi? I wato mi?» Hajara ka a jabi: «N borini n tii Sarayi le kɔrɔ.»

⁹ Allabatata la meleka ka a fo a ye ko: «I kɔseyi i tii wara, ka wa i fanmajii a ye ka a kan mira.» ¹⁰ Meleka kan ko: «N di i bɔnsɔn siyaya a ja ma, foo mɔɔ te wo jate lɔn muume!» ¹¹ Habadan Mansala la meleka ka a fo a ye iko tuun ko: «I ja lɔ. I kɔnɔ ma le, i ri dence sɔrɔn. I ye wo tɔɔ la ko Isumayila, baa Allabatata da i la jusukasi kan namen. ¹² Den wo ri ke iko waa rɔ sofali, men bilani a jεre ma. A si te a la yala a badenma tema. A ni a badenmailu te ben.»

¹³ Hajara kan ko: «Allabatata ja yen n na», wo rɔ a ka tɔɔ do la ko: «Alla men kɔrɔtanin ja yen n na.»

¹⁴ Wo le rɔ, kɔkun men ye Kadesi so ni Beredi so te, mɔɔilu ye wo kilila ko Lasayi Rɔyi.

¹⁵ Wo taminni kɔ, Hajara ka dence sɔrɔn Iburama ye. Iburama ka den tɔɔ la ko Isumayila. ¹⁶ Hajara ka Isumayila sɔrɔn tuma men na, Iburama sɔrɔn tun da san biseyin ni san wɔrɔ bɔ.

17

Alla ni Iburama la teriya tɔmasere

¹ Iburama sɔrɔn ka san bikɔnɔndɔ ni san kɔnɔndɔ bɔ tuma men na, Allabatata ka a jεre yiraka a la ka a fo a ye ko: «Nde le Alla Sebεetii ri. I ye n na sila taama ka ke mɔɔ telenni ba

ri. ² Wo wa ke, n di an na teriya mafa i ye ka ri bɔnsɔn siyaya kosebe.»

³ Iburama ka wo men ka a jakɔɔ ben duu ma. Alla kumara a ye ko: ⁴ «An ye teriya men tala, wo le ye jin di. Jamana siyaman di bɔ i rɔ. ⁵ A te fo i ma butun ko Iburama. I kilito le sisen ko Iburahima, baa n di i ke jamana siyaman benba ri. ⁶ N di i jiri kosebe. I bɔnsɔn di siyaya ka ke jamanailu ri. Mansailu ri bɔ i bɔnsɔn dɔ. ⁷ An na teriya wo ri tɔ an tema a ni i bɔnsɔnilu fanan, menilu bee nato i ko. Teriya wo te banna habadan. N di ke i Maari Alla ri, a ni i bɔnsɔn ta. ⁸ I ye londanya la jamana men dɔ bi, n di jamana wo di ile ni i bɔnsɔn bee ma. Kanaan jamana wo ri ke ile ni i bɔnsɔn ta ri habadan. N di ke i bɔnsɔn na Maari Alla ri.»

⁹⁻¹⁰ Alla ka a fo Iburahima ye ko: «I ni i bɔnsɔn bee ye an na teriya sila taama ka n kan mira. Ai ka kan ka diyagboya ko men ke, wo le ye jin di. Ai ce kelen kelenna bee ye faaninta ke. ¹¹ Ai wa faaninta ke, wo ri ke an na teriya tɔmasere ri nde ni aile tema. ¹² Ka bɔ bi ma haan ka wa, denceilu bee ye faaninta ke alu sɔrɔn tele seyin ma. Hali jɔnilu. Jɔn fen fen wa sɔrɔn i wara, i ye a faaninta ke wo ja le ma. I wa jɔn fen fen san wodi la siya gberɛilu ma, wo fanan ye faaninta ke ja kelen wo ma. ¹³ Ni a sɔrɔnda i wara, ni i ka a san i la wodigbe la, a bee ye faaninta ke. Wo le rɔ, n na teriya tɔmasere ri ke ai fari ma, ka a yiraka ko teriya wo ri men kadawu. ¹⁴ Ni ce men ma faaninta ke ka wo nɔ ke a fari ma, wo ye fara a badenmailu la, baa n kan men diyagboya le, a ma wo ke. Wo rɔ, a ra n na teriya sila bila.»

¹⁵ Nba, Alla ka a fo Iburahima ye ko: «I kana a fo i muso ma butun ko Sarayi. A tɔ le sisen ko Saran. ¹⁶ N di baraka don a rɔ. N di a ke, a ri dence sɔrɔn i ye. N di baraka don Saran na kɔ rɔ ka a ke siyailu ma ri. Mansailu ri bɔ a bɔnsɔn dɔ.»

¹⁷ Iburahima ka a jakɔɔ ben duu ma. Koni a ka Alla la kuma men a yelera ka a fo a jere kɔndɔ ko: «Ce men sɔrɔn da san kemɛ bɔ, wo ketɔ den sɔrɔnna di? Saran fanan da san bikɔnɔndɔ sɔrɔn. Wo ri se moyila den na wa?» ¹⁸ A ka Alla madiya ko: «I jaandi. I ye baraka don Isumayila la ko rɔ, ka i janto a rɔ.»

¹⁹ Alla ka a jabi: «Wo kuma te, koni i muso Saran di dence sɔrɔn i ye. I ri a tɔ la ko Isiyaka. Teriya ri don n ni Isiyaka tema, a ni a bɔnsɔn menilu nato a ko. Teriya wo ri men kadawu. ²⁰ Men lɔni Isumayila la ko ma, i ka men dali n fe, n di wo ke. N di baraka don a la ko rɔ ka den siyaman di a ma, ka a bɔnsɔn siyaya kosebe. A ri faama tan ni fila sɔrɔn. N di jamana ba do bɔ a rɔ. ²¹ Koni n na teriya ri tɔ n ni Saran dence Isiyaka le tema, men Saran di sɔrɔn i ye jin tuma sandɔ.» ²² Alla

banda kumala Iburahima ye tumana men na, a bɔra Iburahima fe.

²³ Wo lon kelen dɔ, Iburahima ka Isumayi la faaninta ke, ka a la jɔn bee fanan faaninta ke, menilu sɔrɔnni a wara a ni menilu sannɔ a bolo. Cɛman kelen kelenna men bee tere a wara, Iburahima ka wo bee faaninta ke ikomin Alla ka a fo a ye ja men ma. ²⁴ Iburahima jere ka faaninta ke ka a tereɛn a sɔrɔn da san bikɔnɔndɔ ni san kɔnɔndɔ bɔ. ²⁵ A dence Isumayila ka faaninta ke ka a tereɛn a sɔrɔn da san tan ni sawa bɔ. ²⁶ Wo lon kelen dɔ, Iburahima ni a dence Isumayila fila bee ka faaninta ke, ²⁷ a ni cɛman menilu bee tere Iburahima wara. Jɔn menilu sɔrɔnni a wara, a ni menilu sannɔ a bolo siya gberɛilu ma, woilu bee ka faaninta ke a fe.

18

Isiyaka sɔrɔn ko

¹ Lon do rɔ, Allabatala ka a jere yiraka Iburahima la Mamere la jirijuilu kɔrɔ. Wo ka Iburahima siini tere a la faaninbon da la tele kunna rɔ. ² Iburahima ka a ja lo ka ce sawa lɔni yen. Alu tun ma jan a la. A ka alu yen tuma men na, a borimantɔ bɔra a la faaninbon da la ka wa alu labɛn, ka a majii bakɛ ka alu fo. ³ A ka a fo alu ye ko: «N tiilu, ai jaandi, ai kana tamin n wara ten. ⁴ Ko ji ye na ka ai sen mako, ka ban ka ai jɔjɔn lulen na. ⁵ N ye wa damunon fen jinin a ye damunon ke. Baa, ai ra na ai la baraden wara. Ai ti se bɔla yan wo ja a ma damunon ke. A wa banda damunonna a ri sila mira ka wa.» Alu ka Iburahima jabi: «Ale le wo ri, wo te baasi ri.»

⁶ Iburahima borimantɔ donda a la faaninbon na ka a fo Saran ye ko: «I kaliya ka fareni muu juma sumanifen ja sawa suman, ka a gbasi ka a ke buru ri.» ⁷ Iburahima ka a bori ka wa nisi ware rɔ, ka nisiden tɔlɔni do mira, men sobo duman. A ka wo don a la jɔn do bolo. Jɔn wo ka a kaliya ka nisiden kannateɛ ka a sobo tibi. ⁸ Iburahima ka nɔnɔ sunɔni ni nɔnɔ kende ta, ka nisiden sobo tibini la woilu kan ka wa wo bee sii lɔndan sawa kɔrɔ. Alu tere ye damunonna tuma men na, Iburahima ka a lo alu dafɛ jiri kɔrɔ.

⁹ Alu ka Iburahima majininka ko: «I muso Saran ye mi?» A kan ko: «A ye faaninbon na.»

¹⁰ Kelen kan ko: «N di na bɔ i fe jin tuma sandɔ. Wo ri a tereɛn i muso Saran da dence sɔrɔn.»

Saran siini tere londance wo kɔfe faaninbon da la, ka a tolo malɔ a la. ¹¹ Wo tuma, Iburahima ni Saran da kɔrɔ kosebe. Den sɔrɔn waati ra tamin Saran kan. ¹² Saran ka kuma wo men tuma men na, a yelera a jere ma, ka a fo ko: «Nde kɔrɔni ba le. N ce fanan

da cemwoya kosebe. N di se den soronna wo ro, ka sewa wo ro wa?»

¹³ Wo ro, Allabatata ka a fo Ibrahima ye ko: «Nfenna Saran ye yelela ka sika a den soron ko ro a koroya waati? ¹⁴ Allabatata se kapala fen su juman de kela? Nin tuma sanda, n di na bo i fe yan. Wo ri a teren i la muso Saran da dence soron.»

¹⁵ Saran silanda ka wuya fo ko: «Nde ma yele de!» Koni Allabatata kan ko: «I yelera le jo!»

Ibrahima ka Alla tara Sodmukailu ye

¹⁶ Nba, lndan woilu wuli men keni ka wa, Ibrahima wara alu bilasila. Alu sera tindi do kan ka alu ja lo Sodomu so fan fe lala. ¹⁷ Allabatata ka a fo a jere ma ko: «N keto men kela, n di wo dokon Ibrahima ma wa? ¹⁸ Baa a ri ke jamatii ba ri, fanka ye men na. Ibrahima ri ke sababu ri, siya bee ri baraka soron n bolo. ¹⁹ N da a jenematamnon, kosa a ri a denilu ni a bonson bee jamari ko alu ye n na sila taama telenbaya ro. Ni alu ka wo ke, n di n na teriya mafa, n ka men ta Ibrahima ye.»

²⁰ Nba, Allabatata ka a fo Ibrahima ye ko: «Sodmukailu ni Komarikailu jalakili kan da siyaya. Alu la ko haramunnin a ra wara kosebe. ²¹ Wo ro, n wato alu ragbela, sa n di a lan ni alu ra kojuu ke ikomin a fora n jana ja men ma.»

²² Ce woilu bora Ibrahima torofe ka wa Sodomu fan fe. Koni Ibrahima loni tora Allabatata jakoro. ²³ A ka a madon a la ka a fo a ye ko: «Allabatata, i ri jahadi la mao telenilu ni mao telenbalilu bee jooon kan wa? ²⁴ Ni i ka mao telenni biloolu teren so kondo ye, i ri jahadi la so kondo maoilu bee kan wa? I ti se so kondo maoilu tola ye mao telenni biloolu woilu la ko koson wa? ²⁵ Ka mao telenilu faa mao telenbalilu fe, i te ko su wo kela fewu. I te sonna ka mao teleni ni mao telenbalilu jate kelen di ka jahadi la alu bee kan. I te ko su wo kela fewu! Ile le dununa bee kititeela ri, men ye kojuu ni kopuma faranfaasila.»

²⁶ Allabatata ka Ibrahima jabi: «Ni n ka mao telenni biloolu teren Sodomu, n di so kondo mao bee to ye mao juma biloolu woilu la ko koson.»

²⁷ Ibrahima ka a fo a ye ikoo tuun ko: «Maari, i ye dije. N te foyi ri fo banku, koni n ye n dajala ka kuma i ye. ²⁸ Ni i ka a teren mao telenni te mao biloolu bo don? Ni mao loolu doron ka mao biloolu jan, i ri jahadi la so bee kan mao loolu woilu la ko koson wa?» Allabatata ka a jabi: «Ni n ka mao telenni binaanin ni loolu teren so kondo, n te jahidi la so kan.» ²⁹ Ibrahima kumara a ye ikoo ko: «Ni mao telenni ma tamin mao binaanin kan don?» Allabatata kan ko: «Mao binaanin woilu la ko koson, n te jahadi la so kan.»

³⁰ Ibrahima kan ko: «Maari, i jaandi, i kana diminya n ma, koni n ye kumala ikoo. Ni i ka mao telenni bisawa doron teren so kondo don?» Allabatata kan ko: «Ni n ka mao telenni bisawa teren ye, n te jahadi la so kan.» ³¹ Ibrahima kan ko: «Maari, ye n dije. N ye n dajala ka kuma i ye ikoo. Ni i ka a teren ko mao telenni te tamin mao muwan kan don?» Allabatata ka a jabi: «N te jahadi la so kan mao muwan woilu la ko koson.» ³² Ibrahima kan ko: «Maari, i kana diminya n ma. N na kuma dan de jin di. Ni mao telenni muume kera mao tan di don?» Allabatata kan ko: «N te jahadi la so kan mao tan woilu la ko koson.»

³³ Allabatata banni kumala Ibrahima fe, a wara. Ibrahima ka i koseyi ka wa a wara.

19

Sodomu ni Komari soilu Jahadi ja

¹ Nba, meleka fila wo sera Sodomu wura fe. Luti tere siini so donda la. A ka alu yen tuma men na, a wulira ka wa alu laben ka majji bake ka alu tuwa. ² A kan ko: «N tiilu, ai jaandi, ai ye dije ka na jiya n wara. Ai ye ai sen mako ka sii yan. Soda jona, n di sila di ai ma, sa ai ri wa ai la taama ro.» Melekailu ka Luti jabi: «Een. An di sii kenema yan.» ³ Koni Luti kumara alu ye ka a magbeleya, foo alu sonda ka wa jiya a wara. A la maoilu ka buru fununbali ni damunun ba raben. Luti ka wo bee sii a la lndanilu koro. Alu ka damunun ke.

⁴ Ka a teren alu ma i la folo, Sodmukailu bora fan bee ro ka na bon naminin. Kamarenilu wo, mao bakoroilu wo, alu bee nara. ⁵ Alu ka alu kan nabo Luti ma ko: «Ce men nani i wara yan su jin do, alu ye mi? I ye alu lana an ma. An ye a fe ka an la alu fe.»

⁶ Luti bora bon na, ka bon da tuun lndanilu ma. ⁷ A ka fo: «N badenmailu. Ai jaandi, ai kana kojuu jin ke. ⁸ N denmuso fila ye yan, wo si ma ce lon folo. N di woilu lana ai ma ka alu di ai ma. Fen fen wa diya ai ye, ai ye wo ke alu la. Koni ai kana foyi ke ce jinilu la, baa alu nani lndanya le la n wara.»

⁹ So kondo maoilu ka a fo i jooon ye ko: «Ce jin te foyi le ri fo lndan, koni sisen a ye a fe ka ke an na kuntii ri.» Alu ka a fo Luti ye ko: «I bo sila la an tema. Ni i ma i bo an yoro, an di men ke i la, wo ri juuya i la lndanilu ta ri.» Alu ka Luti tuntun fanka la ka sudunya bon na sa alu ri da kadi ka don. ¹⁰ Koni ce fila woilu ka da laka ka alu boloiilu labo ka Luti mira. Alu ka a ladon bon na ka da soo tuma men na, ¹¹ alu ka maoilu bee ja fuyenya bon da koro. Fen fen tere don ko ro bon na, woilu bee ja fuyenyara, kanberen wo, mao bakoro wo, woilu bee. Wo ro, alu ka bon da jinin ka kaja.

¹² Cε fila wo ka a fɔ Luti ye ko: «I la mɔɔ doilu ye so kɔndɔ yan wa? I ye a bεε labɔ so kɔndɔ. I biran wo, i dencɛllu wo, i denmusoilu wo, i la mɔɔ bεε labɔ, ¹³ baa an ketɔ so jɪn bεε halakila le. Alu jalakili kan da siyaya Allabatala jana. Wo rɔ, ale le ka an lɔ alu halakila.»

¹⁴ Nba, Luti bɔra ka wa kuma a biranilu ye, menilu ka a denmusoilu mamira. A ka a fɔ alu ye ko: «Ai ye wuli. An ye an bori ka bɔ so kɔndɔ. Allabatala ketɔ so halakila le!» Kɔni, Luti biranilu ka a kuma jate yelemako le ri.

¹⁵ Sɔɔma da la, meleka woilu ka a fɔ Luti ye ka a magbeleya a ye ko: «I kaliya! I ye i muso ni i demuso fila ta ka wa. Ni wo tε, ai ri halaki so jahadi rɔ.» ¹⁶ Kɔni, Luti ka a la sumaya. Wo rɔ, alu ka a mira a bolo ma, a ni a muso ni a denmuso fila ka wa alu ri so kɔkan. Allabatala kinikinira alu ma wo jɪn le ma. ¹⁷ Alu bɔ mɛn kɛni so kɔndɔ, meleka kelen ka a fɔ alu ye ko: «Ai ye ai bori ka wa ka ai jεre kisi. Ai kana ai kɔfɛnε. Ai kana ai lɔ kɛnεgbε yɔrɔ si rɔ. Ai ye i bori ka wa koyinke kan, sa ai kana halaki.»

¹⁸ Luti ka fɔ: «Eε, n tii. I jaandi. ¹⁹ I ra ban ka n kisi, kɔni n ti se n borila foo koyinke kan. Sani n ye se ye, n di jahadi sɔrɔn. ²⁰ I jɪn lɔ. I ma so wo yen, mɛn ma jan yan na. So wo ka doo. N di se wo sɔrɔnna. N tii, i jaandi. N ye n bori ka wa so misen wo la, sa n di kisi.»

²¹ Meleka kan ko: «Ale le wo ri. N da dijε wo ma. I kan so mɛn ma wo ri, n tε jahadi la wo kan. ²² Kɔni ai ye i kaliya ka wa don ye. Ni ai ma se ye, n ti se foyi kɛla.» So mɛn Luti ka a fɔ a ma ko a dooman, so wo tɔɔ lara ko Sowari.

²³ Luti donda Sowari so kɔndɔ ka a tɛrɛn tele ra yeε. ²⁴ Wo tuma, Allabatala ka ta tinbiriki lama lajii Sɔɔɔmu ni Kɔmɔri kan ikomin sancɪ kise. Allabatala jεre le ka wo laji ka bɔ sankolo rɔ. ²⁵ Wo rɔ, Allabatala ka so woilu bεε janin, a ni kɛnεgbε bεε. Mɔɔilu bεε halakira, a ni jiri ni bin bεε. ²⁶ Alu watɔla, Luti muso ka kɔfɛnε dinkira mɛn dɔ, a yelemanda ka kε kɔɔ kaba ri.

²⁷ Wo sɔɔma da la jona, Iburahima wara kuma diya wo rɔ, a ni Allabatala tun kumara i jɔɔn fε dinkira mɛn kɔnin. ²⁸ A ka a jɪn lɔ ka Sɔɔɔmu ni Kɔmɔri soilu ragbε, a ni kɛnεgbε bεε. A ka sisi wulitɔla yen. Sisi bɔra ikomin ta wa jiri mira furu kɔndɔ.

²⁹ Nba, Alla ka kɛnεgbε so bεε halaki tuma mɛn na, a ka a miri Iburahima ma ka Luti kisi ta la halakili ma. Ta wo ka so bεε halaki, Luti siini tεre dinkira mɛn dɔ.

Luti ni a denmuso fila la ko

³⁰ Luti ma sɔn ka to Sowari ka a masɔrɔn a silanni. Wo rɔ, a ka a denmuso fila ta ka wa alu ri koyinke kan. Alu ka alu sii falan na ye. ³¹ Lon do rɔ a denmuso kɔrɔmamɔɔ ka a fɔ a doomuso ye ko: «An fa ra kɔrɔya.

Cε fanan tε yan, mɛn di an furu, ikomin a ye kɛla dunujɪn fan bεε rɔ jɪn mɛn ma. ³² An ye dɔlɔ di an fa ma. A wa a min ka a jɪn laminin, an di an la a fε, sa an di den sɔrɔn, sa an fa bɔnsɔn kana tunun dunujɪn ma.» ³³ Alu ka dɔlɔ di alu fa ma su wo rɔ. A ka a min foo ka a jɪn laminin. A denmuso kɔrɔmamɔɔ wara a la a fε. Luti ma a la tumana lɔn. A ma a wuli tumana fanan lɔn.

³⁴ Wo sɔɔma da la, Luti denmuso kɔrɔmamɔɔ ka a fɔ a doomuso ye ko: «Su rɔ, n ka n la n fa fε. Su ba ko, an ye dɔlɔ di a ma iko. A wa a min ka a jɪn laminin, ile ri wa i la a fε, sa an fa bɔnsɔn kana tunun dunujɪn ma.» ³⁵ Alu ka dɔlɔ di alu fa ma su wo rɔ iko. A ka a min foo ka a jɪn laminin. A denmuso doomamɔɔ wara a la a fε. Luti ma a la tumana lɔn. A ma a wuli tumana fanan lɔn.

³⁶ Nba, Luti denmuso fila bεε ka kɔnɔ ta Luti fε jɪn wo le ma. ³⁷ A denmuso kɔrɔmamɔɔ ka dence sɔrɔn ka a tɔɔ la ko Mowabu. Mowabu bɔnsɔn mɛn ye ye bi, wo benba le wo ri. ³⁸ A doomuso fanan ka dence sɔrɔn, ka a tɔɔ la kɔ Benami. Amoni bɔnsɔn mɛn ye ye bi, wo benba le wo ri.

20

Ko mɛn taminda Iburahima ni Abimeleki tema

¹ Nba, Iburahima bɔra Mamere ka wa Nekebi, ka taa i sii Kadesi a ni Suri so fila tema. Ka a tɛrɛn a ye Kerari, ² Iburahima ka a fɔ ye mɔɔilu ye Saran na ko rɔ ko: «N doomuso le.» Wo le rɔ, Kerari mansa Abimeleki ka a la mɔɔilu lɔ Saran mirala kosa a ri a kε a la muso ri. ³ Kɔni su do rɔ, Alla ka a jεre yiraka Abimeleki la sibo rɔ, ka a fɔ a ye ko: «Abimeleki i jɪn lɔ. A tε mɛn i ri faa dε, baa i nɔ muso mɛn mirala jɪn di, a furunin de.»

⁴ Wo ka a tɛrɛn, Abimeleki tun ma a la Saran fε fɔlɔ. Wo rɔ, a ka Alla jabi: «Faama, i ri se n na jamana halakila halɪ an ma kojuu kε wa? ⁵ A cε le ma a fɔ n ye ko a doomuso le jɪn di wa? Muso fanan ma a fɔ ko ale kɔrɔcε le wa? N kɔnin ka ko jɪn kε jusu gbɛya le la. N ma kojuu kε.»

⁶ Alla ka Abimeleki jabi sibo kelen wo rɔ ko: «N ka a lɔn ko i ka ko jɪn kε jusu gbɛya le rɔ. Wo le rɔ, nde le ka a kε, i ma i la a fε fɔlɔ ka ko haramunnin kε. ⁷ Nba, cε wo muso laseyi a ma. N na nabijuma de a ri. A ri madiyali kε i ye sa i kana faa. Ni i ma a muso laseyi a ma, i ye la a la ko i ri faa fewu, i ni i la mɔɔ bεε!»

⁸ Sɔɔma da la jona, Abimeleki ka a la mɔɔilu kili ka ko wo bεε jɪn alu ye. Alu ka wo mɛn ka silan kojuyaya. ⁹ Abimeleki ka Iburahima kili ka a fɔ a ye ko: «Cε, i ka nfen kε an na jɪn de ten? N na kojuu su juman

kela i la fo i ra kojuu jin joon nase nde ni n na jamana moolu ma? I ra men kela n na jin, maa ma kan ka wo ke i maa joon na habadan! ¹⁰ I ka ko jin ke nfenna?»

¹¹ Iburahima ka a jabi: «N tere ye n mirila le ko n te maa soron jamana jin do, men silanni Alla ye. N ko yan moolu ri n faa n na muso koson. Wo le ro, n ka a fo i ye ko n doomuso le. ¹² Wo bee ni a ta, n doomuso bere bere le a ri. An bee ye fa kelen de la, koni an te na kelen na. N ka a furu ka a ke n muso ri. ¹³ Alla ka n nabon fa wara tuma men na n ka wa taama ro, n ka a fo Saran ye ko: «I ka kan ka jumaya men ke n ye wo ro, wo le ye jin di. An wa wa yoro yoro, i ye a fo ye moolu ye ko «N korocce le a ri.»»

¹⁴ Abimeleki ka Iburahima muso Saran naseyi a ma, ka saailu ni bailu ni nisilulu la a kan, a ni jonilu. ¹⁵ A ka a fo Iburahima ye ko: «N na jamana ragbe. A yoro men wa diya i ye, i ye wa i sii ye.»

¹⁶ A ka a fo Saran ye ko: «A ragbe! N da wodigbe waa kelen di i korocce ma ka a yiraka ai wara maa bee la ko i ma kojuu ke. Maa bee ri a lon ko i ra jo soron.»

¹⁷ Iburahima ka Alla tara Abimeleki ye. Wo ro, Alla ka Abimeleki lakendeya, a ni la muso ni a la jonmuso bee, wo le ro ai ri se den soron iko tuun ¹⁸ baa Allabatata tun da densoronbaliya jankaro le bila Abimeleki muso bee la Iburahima muso Saran mira koson.

21

Isiyaka soron ko

¹ Allabatata hinara Saran na ikomin a tun ka a fo ja men ma. A ka lahidi men ta a ye folo, a ka wo mafa. ² Wo ro, Iburahima la cemababaya waati ro, Saran ka konso ta ka dence soron a ye, waati men foni Alla bolo koromanna. ³ Saran ka dence men soron, Iburahima ka wo too la ko Isiyaka*. ⁴ Isiyaka soron tele seyin, Iburahima ka a faaninta ke, ikomin Alla ka a jamari a ye ja men ma folo. ⁵ Isiyaka soronda ka a teren Iburahima soron da san kemε bo. ⁶ Saran kan ko: «Eε! Alla ra n nasewa foo n da jalen ka ye le bake. Ko jin ba fo maa men ye, wo fanan di sewa ka ye le n fe.» ⁷ Saran kumara iko ko: «Yon tun di a fo Iburahima ye ko Saran di sin di den ma wa? Koni n da dence soron a ye, ka a teren a ra cemayya kosebe.»

Hajara ni a den gbenda

⁸ Nba, den bonyara. Ie ka a da bo sin na lon men do, Iburahima ka tolon ba ke. ⁹ Misiranka muso Hajara ka dence men soron Iburahima ye, wo tere ye Isiyaka mayelela. Saran ka wo yen ¹⁰ ka a fo Iburahima ye ko: «I ye jonmuso wo ni a dence

gben. N dence Isiyaka le doron di ke i cetala ri. A dence te ke i cetala ri fewul!»

¹¹ Saran na kuma wo gbara Iburahima la kosebe, ka a masoron Isumayila fanan ye a den de ri. ¹² Koni Alla ka a fo a ye ko: «Iburahima, wo kana gba i la i dence ni i la jonmuso la ko. Saran ba fen fen jinin i fe, i ye wo ke a ye, baa n ka bonson men lahidi ta i ye, bonson wo boto Isiyaka le ro. ¹³ Koni n di i la jonmuso dence bonson fanan siyaya ka a ke jamatii ri ka a masoron a bora ile le ro.»

¹⁴ Wo duu sa gbeni, Iburahima ka buru ta ka a di Hajara ma, ka ji ke jikefen gbololama kondoo ka wo fanan di a ma. A ka a den di a ma ko alu ye wa. Hajara bora Iburahima wara wo ro ka wa a mataama wula kondoo, Beri Seba so kakan. ¹⁵ Alu ka alu mataama wula kondoo haan ji banda jikefen kondoo. Ji banda tuma men na, Hajara ka a den to jirinin do lulen na. ¹⁶ A ka a mabo a den na ko bije samandiya ko kelen jatale ka a sii, baa a ka a miri ko a te a fe ka a den faatola yen. A ka a sii ye ka kasi kojuyaya. ¹⁷ Koni Alla ka den kasi kan men. Wo ro, Alla la meleka ka a kan nabo Hajara ma ka bo sankolo ro. A kan ko: «Hajara, nfen keni? I kana silan. Alla ra i den kasi kan men. ¹⁸ I wuli ka wa den bolo mira. N di a bonson siyaya ka a ke jamana ba ri.»

¹⁹ Alla ka Hajara ja laka. A ka kolon do yen. A wara jikefen nafa ji ro ka na a di den ma. Den ka ji min. ²⁰ Alla tora den fe. A kunbayara, ka a sii wula kondoo ka a ke bijefilila ri. ²¹ A siini tere Paran wula kondoo. A na ka Misiranka muso do furu ka wo di a ma.

Iburahima ni Abimeleki la teriya

²² Nba, lon do ro Abimeleki ka a la keleden kuntii Pikoli ta ka wa Iburahima wara. A ka a fo Iburahima ye ko: «Alla ye i fe i la ko bee ro. ²³ Wo ro, n ye a fe i ye i kali Alla la yan bi, ko nde ni n denilu, a ni n mamarenilu, ko i te an si janfa. I ye london de ri n na jamana ro yan. N ka jumaya men ke i ye wo ro, n da wo ke. Wo ja kelen ma, i ka kan ka jumaya wo ke n ye, i ye wo ke. I ye an na jamana men do bi, i ka kan ka jumaya men ke wo la moolu ye, i ye wo fanan ke.» ²⁴ Iburahima kan ko: «Ale le wo ri, n da n kali wo la.» ²⁵ Koni Iburahima ka Abimeleki jalaki kolon do la ko ro, baa Abimeleki la jonilu tun da wo mira fanka la. ²⁶ Abimeleki ka Iburahima jabi: «N ma a lon n na jon men ka kolon mira. Ile ma foyi fo n ye. N ma a lon fo bi.»

²⁷ Iburahima ka a la saa doilu bo, a ni a la bailu a ni a la nisilu bo ka a di Abimeleki ma, alu la teriya ro. ²⁸ Iburahima ka saadeni musoman woronwula gberε fanan bo a la saa kuru ro. ²⁹ Abimeleki ka a majininka

* 21:3 Isiyaka koroo ye le ko a ye ye le la

ko: «I ka saaden musoman wɔrɔnwula jin bɔ nfenna ko rɔ?»³⁰ Iburahima kan ko: «Saaden wɔrɔnwula jin mira. Alu ye ke an sere ri ka a yiraka ko nde le ka kolɔn jin sen.»³¹ Wo le rɔ, alu ka dinkira wo tɔɔ la ko Beri Seba†, baa Iburahima ni Abimeleki ka alu kali alu jɔɔn ye dinkira wo le rɔ.

³² Alu ka alu kali alu jɔɔn ye tuma men na, Abimeleki ni a la kelɛden kuntii Pikoli ka alu kɔseyi alu wara Filisiti jamana rɔ.

³³ Iburahima ka tamarisi ju turu Beri Seba ka Allabatala bato, Maari men te banna konin.

³⁴ Iburahima menda Filisiti jamana wo rɔ ka waati jan ke ye.

22

Alla ka Iburahima kɔrɔbɔ a dence la ko rɔ

¹ Nba, waati wo taminni ko rɔ, Alla ka Iburahima kɔrɔbɔ. A ka a kili ko: «Iburahima.» Iburahima kan ko: «Naamun.»² Alla kan ko: «I ye Isiyaka ta, i dence kelen pe, men duman i ye. I ye wa a ri Morija mara rɔ. N di koyinke do yiraka i la ye. I ye wa koyinke wo kan ka Isiyaka ke saraka ri ka n sɔ a la ye. I ye a faa ka a janin ka a ke buuri ri.»

³ Wo Duusa gbeni, Iburahima wulira jona ka lɔ tɛ Alla sɔlifen janin kanma ka a la fali raben. A ka a la jɔnce fila kili, a ni a dence Isiyaka. Alu bɛɛ ka sila mira ka wa. Alla ka dinkira men ko fɔ a ye, alu wara ye.

⁴ Alu ka tele sawa ke taaman na. Iburahima ka a ja lɔ wula jan na ka dinkira wo yen.⁵ Iburahima ka a fɔ a la jɔnilu ye ko: «N ni n dence watɔ koyinke wo kan ka Alla bato. Ai ye an makɔnɔ fali dafɛ yan. An natɔ.»

⁶ Iburahima ka Alla sɔlifen janin lɔɔ sii a dence Isiyaka kun ma, ka a la muru ta, a ni takise. Alu fila wara alu jɔɔn fɛ.⁷ Isiyaka ka a fɔ a fa ye ko: «N fa.» Iburahima kan ko: «Naamun.» Isiyaka kan ko: «Takise ye an bolo, lɔɔ fanan ye an bolo. Saadennin ye mi, an lo ye men kela saraka ri ka a di Alla ma?»

⁸ Iburahima ka a jabi: «N den, Alla ri an mako ja ka saadenin ko janabɔ.» Alu fila tora wa la i jɔɔn fɛ.

⁹ Dinkira men ko fɔni a ye Alla bolo, alu sera ye. Iburahima ka saraka bɔ diya lɔ ka lɔɔ la wo kan. Wo keni, a ka a dence Isiyaka sidi ka a lala saraka bɔ diya kan lɔɔ kun na.¹⁰ A ka a la muru ta ko a ye a dence kannateela.

¹¹ Koni Allabatala la meleka tora sankolo rɔ ka a kan nabɔ Iburahima ma ko: «Iburahima, Iburahima!» Iburahima kan ko: «Naamun.»¹² Meleka kan ko: «I kana i bolo lase i den ma de! I kana foyi ke a la. N da a lɔn sisen ko i silanni Alla ye, ka a masɔrɔn i ma i ban ka i dence kelen pe di Alla ma.»

¹³ Iburahima ka a ja lɔ ka saaji do yen. A mirani a kere ma tunin do rɔ. Iburahima wara saaji wo mira ka a ke saraka ri Allabatala sɔ kanma a dence nɔ rɔ. A ka a faa ka a janin ka a ke buuri ri.¹⁴ Iburahima ka dinkira wo tɔɔ la ko: «Allabatala di mɔɔ mako ja.» Wo le rɔ, mɔɔilu ye a fɔla bi ko: «Allabatala di mɔɔ mako ja a la koyinke kan.»

¹⁵ Allabatala la meleka tora sankolo rɔ ka Iburahima kili a sija filana rɔ,¹⁶ ka a fɔ a ye ko: «Allabatala kan ko: «I ma i ban i dence kelen pe faala ka a ke saraka ri ka a di n ma. Ikomin i ra wo ke, n da n kali n jere tɔɔ la, ko¹⁷ i ri baraka. N di i bɔnsɔn siyaya iko lolo ye sankolo rɔ ja men ma, wala kɔɔji da la kijɛ siyaman ye ja men dɔ. I bɔnsɔn di se alu juuilu la, foo ka woulu la soilu mira alu la.¹⁸ Wo ri ke sababu ri, siya bɛɛ ri baraka sɔrɔn n bolo i bɔnsɔn fɛ, baa i ra n kan mira ka a ke.»

¹⁹ Nba, Iburahima ni a dence ka alu kɔseyi ka wa a la jɔnilu tɛren ye. Alu bɛɛ ka sila mira ka wa Beri Seba. Iburahima ka a sii ye le ka men.

²⁰ Waati wo taminni, a fɔra Iburahima ye ko a badenma ce Nakɔri muso Milika fanan da denceilu sɔrɔn.²¹ A dence fɔlɔma tɔɔ ko Usi. A dence filana tɔɔ ko Busi. A dence sawana tɔɔ ko Kemuheli. Kemuheli wo ye Aramu fa le ri.²² Milika dence naaninna tɔɔ ko Kesedi, ka Haso tuun wo la, ka Pilidasi tuun wo la, ka Yidilafe tuun wo la, ka ban ka Betuweli tuun wo la.²³ Betuweli wo le denmuso le Rebeka ri. Milika ka dence seyin wo le sɔrɔn Iburahima badenma ce Nakɔri ye.²⁴ Nakɔri muso filana, men tɔɔ ko Rehuma, wo fanan ka denceilu sɔrɔn a ye. Wo denceilu tɔɔ le ten: Tebaki, Kahamu, Tahasi a ni Mahaka.

23

Saran na saya

¹ Saran ka san keme ni san muwan ni wɔrɔnwula bɔ tuma men na,² a sara Kanaan jamana Kiriyati Ariba so kɔndɔ, men tɔɔ bi ko Heburon. Iburahima ka a sii Saran suu kun na a ka kasi.

³ Iburahima bɔra a muso Saran suu dafɛ, ka wa kuma Hetika ye,⁴ a kan ko: «Nde ye lɔndan de ri ai wara yan. Ai ye dinkira do san n ma, sa n di a ke kaburu so ri ka n muso suu don ye.»

⁵ Hetika ka Iburahima jabi: ⁶ «An fa, i tolo malɔ an kan na. Ile ye Alla la faamadan de ri an tɛma yan. An na kaburu so dinkira men ba diya i ye, i ye i la suu don ye. An si te an ban wo ma ka an na duu di i ma. I ye i muso suu don.»

⁷ Iburahima ka a wuli ka a majii Hetikailu jana.⁸ A ka a fɔ alu ye ko: «Nba, ni ai sɔnda

† 21:31 Beri Seba kɔrɔ ye le ko Teriya Kolɔn

n ye n muso sutura, ai jaandi, ai ye Sokari dence Efurɔn madiya n ye. ⁹ Falan men ye a bolo Makipela, a la sene kɔnkɔ fe kɔnin, a ye wo san n ma. A sankɔ wa ke wodi men di, n di wo di a ma ai jɔkɔrɔ yan, sa dinkira wo ri ke n na kaburu so ri.»

¹⁰ Wo ka a teren Efurɔn jere siini Hetika tema so donda la ye, baa ale fanan tere Hetika de ri. A ka Iburahima jabi jama bee jana ko, ¹¹ «An fa, i tolo malɔ n kan na. N di sene ni falan bee di i ma ka a la a jɔɔn kan. N ye a bee dila i ma ka n badenmailu ke a sere ri. Wa, i muso suu don.» ¹² Iburahima ka a majii so kɔndɔ mɔɔ bee jana. ¹³ A ka a fo Efurɔn ye wo bee jɔkɔrɔ ko: «I jaandi, i tolo malɔ n na. N di sene jin sankɔ di i ma. I ye a mira, sa n di wa n muso suu don ye.» ¹⁴ Efurɔn ka a fo Iburahima ye ko: ¹⁵ «N na faama, i tolo malɔ n na. Sene jin sankɔ te tamin wodigbe kilo naanin a ni tala la. Wo ri nfen ja nde ni ile tema? Wa i muso suu don.»

¹⁶ Efurɔn ka sene sankɔ men fo, Iburahima sonda wo ma. A ka wodigbe wo suman Hetika bee jana ka a di Efurɔn ma, wodigbe kilo naanin a ni tala la, ka ben julailu la sumanni ja ma.

¹⁷ Wo rɔ, Iburahima ka Efurɔn na sene san a ma, sene men tere Makipela, Mamere fan fe. Sene wo ni a falan ni a jiri bee haan ka wa se sene dan na, ¹⁸ wo bee kera Iburahima ta ri. Hetika men bee siini tere laden do so donda la ye, woiu kera alu sere ri.

¹⁹ Iburahima bɔra ye ka a wa a muso Saran suu don falan na Makipela, Mamere fan fe Kanaan jamana. Mamere wo tɔɔ le fanan ko Heburɔn. ²⁰ Wo le kosɔn, sene wo ni a falan bee kera Iburahima ta ri, ka a ke a la kaburu so ri. A ka wo san Hetika de ma.

24

Isiyaka ka Rebeka furu

¹ Nba, Iburahima kɔrɔyara kosebe, Allabatala tun ka baraka don a la ko bee rɔ. ² Lon do rɔ, a ka a demenba kili, men ye a la nanfulu kunnasiila ri, a ka a fo a ye ko: «I bolo la n woro kɔrɔ ka lahidi ta n ye ka i kali. ³ An siini Kanaan bɔnsɔn de tema yan, kɔni n ye a fe i ye i kali Allabatala tɔɔ rɔ, men ye sankolo ni duukolo tii ri, ko i te Kanaan bɔnsɔn denmuso si furu ka a di n dence ma. ⁴ I ye i kali ko i ri wa n fa jamana rɔ, ka wa denmuso do furu n dence Isiyaka ye n badenmailu wara.»

⁵ Demenba wo kan ko: «Ni denmuso ma sɔn ka na nde kɔfe yan don? N ye wa i dence ri i fa jamana rɔ wa?»

⁶ Iburahima kan ko: «Een de! I kana wa n dence ri ye fewu! ⁷ Allabatala Alla, men ye sankolo tii ri, wo ka n nabɔ n fa so la, ka n nabɔ n sɔrɔn jamana rɔ. A kumara ka a kali n ye ko a ri jamana jin di n bɔnsɔn ma. Ale

le jere ketɔ a la meleka bilala i je ka wa n fa jamana rɔ, sa i ri muso do sɔrɔn n dence ye ye. ⁸ Ni muso ma sɔn ka na i kɔfe, wo kalili kunko ri bɔ i ma, kɔni i kana wa n dence ri de!» ⁹ A demenba ka a bolo la a tii Iburahima woro kɔrɔ ka a kali ko a ri wo bee ke.

¹⁰ Wo rɔ, Iburahima la demenba ka jɔɔme tan ta a tii la jɔɔmeilu rɔ ka wa Nakori la so la, Aramu Naharayimu mara rɔ. A tii la fen juma ba doilu wara a kun ma. ¹¹ A se men keni ye, a ka jɔɔmeilu lala kɔlon da la so kɔkan. A donda wura da le fe, musoilu ye wala ji ta diya kɔlon da la waati men do.

¹² A ka Alla tara ko: «Allabatala, n tii Iburahima Maari Alla, i jaandi, i ye n na sila diya n na bi. I ye jumaya ke n tii Iburahima ye. ¹³ N lɔni kɔlon da la yan, so kɔndɔ sunkurunilu ri na ji ta diya yan sisen. ¹⁴ N ba a fo sunkurun men ye ko: «I la jitaften najii ka n sɔ ji rɔ, n ye n min», ni wo ka n sɔ, ka ban ka n na jɔɔmeilu fanan namin, nba sunkurun wo ye ke i la baaraden Isiyaka muso ri, i jere ka men nateɛ a ma. Ni wo bee kera, n di a lɔn ko i ra jumaya ke n tii ye ka a masɔrɔn i ra ke a Maari Alla ri.»

¹⁵ Sani a ye ban Alla matarala, Rebeka nara ka a teren a la jitaften ye a kamanakun kan. Rebeka ye Betuweli denmuso le ri. Betuweli ye Milika dence le ri. Milika ye Nakori la muso le ri, Iburahima kɔrɔce kɔnin. ¹⁶ Sunkurun wo keji kosebe. A ma ce lɔn fo. A wara ji ta diya, ka a la jitaften nafa ka a koseyi. ¹⁷ Iburahima demenba ka i bori ka wa a laben, ka a fo a ye ko: «N na, i jaandi, i ye n sɔ ji rɔ, n ye n min.»

¹⁸ Sunkurun ka a kaliya ka a la jitaften majii, ka ce wo jabi: «N fa, i min.» A ka a la jitaften mira a bolo la ka ce sɔ ji rɔ. ¹⁹ A banni ji minna, sunkurun kan ko: «I lɔ, n di wa ji ta ka i la jɔɔmeilu fanan sɔ ji rɔ. A bee ye alu min ka wasa.» ²⁰ A ka i kaliya ka a la jitaften najii ka ji ke kolofen na jiminfen kɔndɔ ka i bori ka wa ji ta ikɔ. A tora ji tala ka na haan jɔɔmeilu bee banda alu minna. ²¹ A tere ye baara wo kan tuma men na, ce wo ka a lɔ ka a mafene. A ma foyi fo. A ka sunkurun kɔrɔsi ka a lɔn ni Allabatala da a la sila diyala.

²² Nɔɔme bee banda ji minna tuma men na, ce ka nundɔlafan sanin do labɔ, men sumannin di karamun loolu bɔ. A ka bololafen sanin fila fanan nabɔ, men sumannin di karamun keme a ni karamun tan ni loolu bɔ. ²³ A ka sunkurun majininka ko: «Hake to, yon denmuso ye ile ri? I fa ri sɔn ka nde ni n taamajɔɔnilu jiya a wara wa?» ²⁴ Rebeka ka a jabi: «Nakori ni Milika dence Betuweli, wo denmuso le nde ri. ²⁵ Ai ri jiya diya sɔrɔn an wara. Bin ni fira siyaman ye an bolo fanan ka a di i la jɔɔmeilu ma.»

²⁶ Ce ka wo men ka a tin birin ka Allabatala bato. ²⁷ A kan ko: «N di Allabatala tando, n tii Iburahima Maari Alla, a ma ban a la

kaninteya ma. Allabatata le ka a lo n joro ka n na n di n tii Iburahima badenmailu ma yan.»

28 Sunkurun ka a bori ka wa a bee jafso msoilu ye a na wara. 29 Wo ka Rebeka koroe do teren ye, men tao ko Laban. Wo ka wo bee men tuma men na, a bora ka a bori ka wa ce wo ko kolon da la, 30 baa Laban tun ka nundolafen ni bololafen yen a doomuso bolo la. Rebeka ka a danteli men ke, Laban tolo tere ye wo bee la. A sera kolon da la, ka ce loni teren a la joomailu dafe. 31 Laban ka a fo a ye ko: «N fa, ile, Allabatata ka baraka don ile men na ko ro, nfenna i loni kokan yan? An ye wa lu ma. N da dinkira raben i ye, ka dinkira fanan daben i la joomailu ye.»

32 Wo ro, ce wara Laban ko fe lu ma. Alu sisen ye, Laban ka joomailu la donin bee lajii, ka bin ni fira di alu ma. A nara ji di ce ni a taamajoonilu ma. Alu ka alu sen mako. 33 A ka damunun sii alu koroe. Koni ce kan ko: «N te damunun kela folo, fo n ye danteli ke folo.» Laban ka a jabi: «Ale le wo ri. I ye danteli folo ke.»

34 Ce kan ko: «N ye Iburahima demenba le ri. 35 Allabatata ka baraka don n tii la wo ro kosebe ka a ke nanfulutii ri. A ra saa ni ba ni nisiilu di a ma, a ni wodigbe ni sanin, a ni jonilu, a ni joomailu ni fallilu. 36 N tii Iburahima muso Saran ka dence soron a ye a la musokorobaya waati ro. N tii ra a bolofen bee di a dence wo le ma. 37 Nba, lon do ro, n tii ka a fo n ye ko n ye n kali a ye ko a siini Kanaan banson wara men do jin, ko n kana son ka wo denmuso si furu a dence ye. 38 Ko n ye wa a fajamana ro ka muso jinin a dence ye a badenmailu wara. 39 N ka a majininka ko ni denmuso ma a son ka na n ko fe don? 40 A ka n jabi a ye taamala ka ben Allabatata men kan ma, wo jere ri a la maleka bila n je ka n na sila diya n na, kosa n di muso furu a dence ye a badenmailu wara a fa jamana ro. 41 N tii kan ko n ba se a fa la jamana ro, ko ni a badenmailu ka i ban muso dila n ma, ko n na kalili kunko ri bo n ma wo ro. Ko kalili kunko wo te bo n ma ja gberere si ma fo wo ba ke.»

42 «Nba, n se men keni kolon da la bi, n ka Alla matara ko: «Allabatata, n tii Iburahima Maari Alla, i jaandi, i ye n na sila diya n na. 43 N loni kolon da la yan. Sunkurun men ba na ji ta diya yan, ni n ka a fo wo ye ko: «Na, i ye i la jitafen najii ka n so ji ro.» 44 ni a ka n jabi: «Do min, n ye wa do fanan ta ka na a di i la joomailu ma,» nba sunkurun wo ye ke n tii la dence la muso ri, Allabatata jere ka men natee a ma.» 45 Nba, sani n ye ban madiyali kela n kondso, n ka Rebeka natola yen. A la jitafen ye a kamannakun kan. A wara jitafen wo lafa. N ka a fo a ye ko: «N na, n so ji ro.» 46 A ka a kaliya ka jitafen majii a kamannakun na ka a fo ko: «I min. N di

i la joomailu fanan so ji ro.» Wo ro, n ka n min. N banni n minna, a ka n na joomailu fanan so ji ro. 47 N ka a majininka ko: «Yon denmuso ye ile ri? A kan ko: «Nakari ni Milika dence Betuweli denmuso le nde ri.» N ka nundolafen don a nun do, ka a bololafen bila a bolo la. 48 N ka n tin birin ka Allabatata bato, n tii Iburahima Maari Alla konin. N ka wo tando ka a masoron a ka a lo n joro ka na n di n tii Iburahima badenmailu wara, ka alu denmuso soron n tii dence ye. 49 Nba, ni alu ye a fe ka kaninteya yirika n tii la, ai ye wo fo n ye. Ni ai fanan ti se wo kela, ai ye wo fo n ye, kosa n ka kan ka men ke, n ye wo ke.»

50 Laban ni Betuweli ka a jabili ke ko: «Ko jin boni Allabatata jere le ro. An ti se wo masosola. 51 Rebeka le jin di. A ta, i ye wa a ri. A ye ke i tii dence la muso ri, iko Allabatata a ra a latee ja men ma.» 52 Iburahima demenba ka jabili wo men tuma men na, a ka a jakoro ben duu ma ka Allabatata bato. 53 A ka wodigbe masidilifen ni sanin masidilifen labo ka woilu di Rebeka ma, a ni faanin. A ka fen juma bailu di a koroe ni a na fanan ma.

54 Wo ro, kuma wo banni, ce ni a taamajoonilu ka damunun ke, ka alu min, ka su si. Alu kununni sooma da la, ce ka a fo Rebeka la msoilu ye ko, «Ai ye sila di n ma sa n di n koseyi n tii wara.» 55 Rebeka koroe ni a na ka jabili ke ko: «A to sunkurun ye tele tan jooon ke an fe yan folo. Wo ba tamin, a ri wa.» 56 Ce kan ko: «Ai jaandi, ai kana n nanoo butun, baa Allabatata a ra n na sila diya n na. Ai ye a to n ye koseyi n tii wara jona.» 57 Alu ka a jabi: «Nba, an ye sunkurun kili ka a majininka.» 58 Alu ka Rebeka kili ka a majininka ko: «I ri taa ce jin kofe sisen wa?» A kan ko: «N di wa.»

59 Wo ro, alu ka alu badenma muso Rebeka bila ka wa Iburahima demenba ni a taamajoonilu kofe. Jonmuso men ka a mamira, wo wara Rebeka malo. 60 Alu watola, Rebeka wara msoilu duwara a ye. Alu kan ko: «An badenma muso, Alla ye i banson siyaya ka a ke mso waa siyaman siyaman di, Alla ma wo kera. Alla ye alu se alu juuila la, Alla ma wo kera.» 61 Rebeka ni a la jonmusoilu ka alu raben ka ye joomailu kan, ka alu bila Iburahima demenba kofe. A wara Rebeka ri wo ja le ma.

62 Wo ka a teren, Isiyaka ra bo Beri Lasayi Royi fan fe, Nekebi mara ro. 63 Lon do ro, Isiyaka wara a mataamala diya wula kondso wura da fe. A ka a ja lo ka joomailu natola yen. 64 Rebeka ka a ja lo ka Isiyaka yen tuma men na, a jiira ka bo a la jome kan. 65 A ka Iburahima demenba majininka ko: «Men bato wula ro ka na an kuben jin, yon de wo ri?» Ce kan ko: «N tii le wo ri.» Wo ro, Rebeka ka a la kunnabirin ke a kun na.

⁶⁶ Nba, ce tun ka fen fen ke a la taama rɔ, a ka wo beɛ nafa Isiyaka ye. ⁶⁷ Isiyaka wara Rebeka ri a na Saran na faaninbon na, ka a furu ka a ke a muso ri. Isiyaka ka Rebeka kanin kosebe, a diyara a ye. Wo rɔ, Isiyaka jusu sumara a na la saya ko rɔ.

25

Ibrahimia la saya

¹ Nba, Ibrahimia ka muso gberɛ furu, men tɔɔ ko Ketura. ² Wo ka denceilu sɔɔn Ibrahimia ye: Simiran, Jokisan, Medan, Madiyan, Sisibaki a ni Suwahi. ³ Ibrahimia dence Jokisan fanan ka dence fila sɔɔn: Seba ni Dedan. Dedan denceilu kera Asirikailu ni Letusikailu ni Lemikailu le ri. ⁴ Ibrahimia dence Madiyan denceilu le ten: Efa, Efɛri, Henaki, Abida a ni Elida. Wo beɛ ye Ketura bɔnsɔn de ri.

⁵ Ibrahimia ka a ceɛ beɛ di Isiyaka le ma, ⁶ kɔni a ka a muso tɔilu denceilu fanan sɔ fen doilu rɔ. Sani a ye sa, Ibrahimia ka woilu lawa telebɔ jamana rɔ, ka alu mabɔ a dence Isiyaka la.

⁷ Ibrahimia si san beɛ ladenni kera san kemɛ ni san biwɔɔnɔwula ni san loolu le ri. ⁸ A ka a la kɔɔya diya bɔ kosebe ka sa ka la a benbailu kan. ⁹ A dence fila, menilu ye Isiyaka ni Isumayila ri, woilu ka a suu don Makipela falan na, Mamere fan fe. Dinkira wo tere ye Hetika Sokari dence Efurɔn bolo kɔɔman na, ¹⁰ kɔni Ibrahimia ka wo le san a ma. A ni a muso Saran suu donda ye.

¹¹ Ibrahimia sani kɔ rɔ, Alla ka baraka don a dence Isiyaka la kɔ rɔ. Isiyaka siini tere Beri Lasayi Rɔyi le la.

Isumayila bɔnsɔn

¹² Nba, Ibrahimia dence Isumayila bɔnsɔn de jin di, Saran na jɔnmuso Misiranka Hajara a ka men sɔɔn Ibrahimia ye. ¹³ Isumayila denceilu tɔɔ le jin di, ka ben alu sɔɔn waati ma. A dence fɔlɔ tɔɔ ko Nebayoti, ka Kedari tuun wo la, ka Adibeli tuun wo la, ka Mibisamu tuun wo la, ¹⁴ ka Misima tuun wo la, ka Duma tuun wo la, ka Masa tuun wo la, ¹⁵ ka Hadadi tuun wo la, ka Tema tuun wo la, ka Seturi tuun wo la, ka Nafisi tuun wo la, ka Kedima tuun wo la.

¹⁶ Isumayila denceilu le wo ri, menilu kera faama tan ni fila le ri, ka alu sii kabila tan ni fila kun na, beɛ ni alu la so. ¹⁷ Isumayila ka san kemɛ ni san bisawa ni san wɔɔnɔwula le sɔɔn, ka sa ka la a benbailu kan. ¹⁸ A bɔnsɔn siini tere Asiri so sila la, Misiran telebɔ fan fe, Habila ni Suri soilu tema. Alu ni alu badenna tere ma i sii i jɔɔn fe.

¹⁹ Nba, Ibrahimia dence Isiyaka bɔnsɔn de jin di. Ibrahimia ka Isiyaka sɔɔn. ²⁰ Isiyaka sɔɔn ka san binaanin bɔ tuma men na, a ka Rebeka furu. Rebeka fa le tere

Betuweli ri. Betuweli ye Aramu bɔnsɔn do le ri ka bɔ Padani Aramu. Rebeka kɔɔce le tere Aramu bɔnsɔn Laban di. ²¹ Isiyaka ka Allabatata matara a muso ye ka a masɔɔn a tere dɔnsɔɔnbali le ri. Allabatata ka a la tarali kan mira, Rebeka ka filani kɔɔn ta. ²² Ka a tereɛn alu ma sɔɔn fɔlɔ, denilu bilara i jɔɔn na alu na kɔɔn rɔ. Rebeka kan ko: «Nfenna jin ye kela n na?» A wara Allabatata majininka ko wo ma. ²³ Allabatata ka a jabi: «Jamana fila le ye i kɔɔn.

Jamana fila ri bɔ i kɔɔn rɔ.

Kelen fanka ri bonya kelen ta ri.

Kɔɔmamɔɔ ri ke doomamɔɔ la baaraden de ri.»

²⁴ Nba, Rebeka moyi lon seni, a moyira filani le la. ²⁵ Men fɔlɔma sɔɔnda, wo wulenni de tere, si le tere ye a fari ma. Wo rɔ alu ka wo tɔɔ la ko Esawu. ²⁶ Wo kɔ rɔ, a dooce nara, a kɔɔce sen tintiri mirani a bolo. Alu ka wo tɔɔ la ko Yakuba. Rebeka ka alu sɔɔn ka a tereɛn Isiyaka sɔɔn da san biwɔɔnɔ bɔ.

²⁷ Denilu bonyara ka ke kanberɛn di. Esawu kera donso fadiman di, waa rɔ taama diyara a ye. Kɔni, Yakuba kera mɔɔ mamsunanin di, a tun te a mabɔla faaninbon na kosebe. ²⁸ Esawu duman tere Isiyaka ye, ka a masɔɔn a tere ye sobo sɔɔnna Esawu le sababu le rɔ. Yakuba duman tere Rebeka ye.

²⁹ Lon do rɔ, Yakuba tere ye sɔɔsɔ tibila. Esawu kɔnkɔ ba nara ka bɔ wula kɔnda. ³⁰ A ka a fɔ Yakuba ye ko: «Kɔnkɔ ba le n na jin. I jaandi, i ye n sɔ i la sɔɔsɔ wulen dɔ. N ye a damun.» Nba, kuma wo kera sababu ri, mɔɔilu ka a fɔ Esawu ma ko Edomu*.

³¹ Yakuba ka a jabi: «Ni i ka i la kɔɔmamɔɔya di n ma fɔlɔ, n di i sɔ.»

³² Esawu kan ko: «Kɔnkɔ ketɔ n faala. Kɔɔmamɔɔya ye nfen jala n ma?»

³³ Yakuba ka a jabi: «I kali Alla la fɔlɔ.» Esawu ka a kali a ye, ka a la kɔɔmamɔɔya falen Yakuba ma wo ja le ma. ³⁴ Wo rɔ Yakuba ka a sɔ sɔɔsɔ ni buru rɔ. Esawu ka a damun ka ji min ka a wuli ka wa.

Nba, a kera ten de. Esawu ma a la kɔɔmamɔɔya jate foyi ri.

26

Isiyaka wara Filisitilu la jamana rɔ

¹ Nba, wo beɛ taminni kɔ rɔ, kɔnkɔ donda jamana kɔnda. Kɔni kɔnkɔ men donda Ibrahimia la waati rɔ, wo ni jin te kelen di. Isiyaka wara Filisitilu la mansa Abimeleki wara, Kerari so la. ² Allabatata bɔra gbe rɔ Isiyaka ye, ka a fɔ a ye ko: «I kana wa Misiran! N ketɔ jamana men yirakala i la, i ye wa i sii ye. ³ I ye men jamana wo rɔ fɔlɔ. N di to i fe, ka baraka don i la ko rɔ, ka yɔɔ jin beɛ di i ni i bɔnsɔn ma. Wo rɔ n di n na lahiɔ mafa, n ka men ta i fa Ibrahimia ye.

* 25:30 Edomu koro ye le ko wuleman

⁴ Ko lolo ka siya ja men ma, n di i bõnsõn siyaya wo ja ma, ka duu jin bæe di alu ma. Siyailu bæe ri baraka sãrõn n bolo i bõnsõn na sababu rõ. ⁵ N di baraka don i la ko rõ, ka a masõron Iburahima ka n kan mira ka a ke. N ka men fõ a ye, a ka wo bæe ke. A ka n na jamarili ni n na sariya bæe latelen.» ⁶ Wo rõ, Isiyaka ka a sii Kerari ye.

⁷ Ye cõilu tun ba Isiyaka mañininka a muso la ko ma, a ri a fõ ko a doomuso le. A silanni tere a fõla alu ye ko a muso le, sa alu kana a faa ka Rebeka ta, baa Rebeka keñi ba le tere.

⁸ Nba, Isiyaka menda Kerari. Lon do rõ, Filisiti la mansa Abimeleki ka a ja labõ a la bon na ka Isiyaka ni a muso Rebeka yen. Alu ye tolon kela i jõõn fe. ⁹ Abimeleki ka Isiyaka kili ka a fõ a ye ko: «I muso le jin di jo! Nfenna i ka a fõ an ye ko i doomuso le?» Isiyaka ka a jabi: «N ka a fõ ka a masõron a tere n kondõ ko ai ri n faa ka a ta.» ¹⁰ Abimeleki kan ko: «I ka nfen ko ke an na jin de ten? Ni n na jamana mõi do tun ka a la i muso fe wo rõ don? Ni wo tun kera, i tun di an lõ ko haramunnin kela ri!»

¹¹ Abimeleki ka a jasere mala a la mõi bæe ye ko: «Mõi men ba a maa Isiyaka la, wala a muso la, n di wo tii faa.»

¹² Nba, wo san kelen Isiyaka ka suman sene jamana wo rõ. A la suman sonda kosebe, a ka suman si men foyi, a ka wo jõõn keme sãrõn, baa Allabatala ka baraka don a la suman dõ. ¹³ Isiyaka bolofen siyayara, foo ka a ke nanfulutii ba ri. ¹⁴ Saa ni ba ni nisi ni jõnilu tere a bolo. Wo rõ, a la ko ñangboya ka Filisitilu sãrõn. ¹⁵ Wo bolo ma, alu ka bõõ ke a la kãlon bæe kondõ fo ka alu ja. A fa Iburahima la jõnilu le tun ka kãlon woilu sen a la tele rõ.

¹⁶ Abimeleki ka Isiyaka kili ka a fõ a ye ko: «I ye bõ an wara yan. I fanka ka bon an ta ri.»

Filisitilu ka Isiyaka kele a la kãlonilu fe

¹⁷ Wo rõ, Isiyaka bõra ye ka wa a la faaninbon lõ Kerari kenegbe rõ, ka a sii dinkira wo rõ. ¹⁸ A fa Iburahima tun ka kãlon menilu sen dinkira wo rõ a tele rõ, Filisitilu nara ka woilu bæe lafa a la saya kõ rõ. Isiyaka ka kãlon wo bæe rabõ ko kura. A fa tun ka tõi men la kãlonilu la, Isiyaka ka tõi kelen kelenna kãlonilu la alu la.

¹⁹ Lon do rõ, Isiyaka la jõnilu ka kãlon do sen kenegbe rõ ka se ji ma. ²⁰ Kerari kolofen kãõmadenilu nara ka Isiyaka la kolofen kãõmadenilu kele, ka a fõ ko: «Kãlon jin ye an ta le ri.» Isiyaka ka kãlon wo tõi la ko Esek, ka a masõron alu keler a fe. ²¹ Isiyaka la jõnilu ka a kãlon dõgberẽ sen. Koni Kerarikailu nara ka alu kele wo fanan fe. Isiyaka ka wo tõi la ko Sitina. ²² A ka yõrõ wo bila ka wa yõrõ gberẽ, ka kãlon gberẽ sen

ye ikõ. Mõi si ma alu kelela wo fe. Wo rõ, Isiyaka ka wo tõi la ko Rehoboti. A kan ko: «Sisen Allabatala da dinkira di an ma. An di sabati jamana jin kãndõ.»

²³ Isiyaka bõra ye ka wa Beri Seba. ²⁴ Su wo rõ, Allabatala bõra gberẽ rõ a ye, ka a fo a ye ko: «Nde ye i fa Iburahima Maari Alla le ri. I kana silan, baa n ye i fe. N di jumaya ke i ye ka i bõnsõn siyaya n na baaraden Iburahima la ko kãõn.»

²⁵ Isiyaka ka Alla saraka bõ diya lõ ye Allabatala bato kanma. A ka a la faaninbon lõ dinkira wo rõ. A la jõnilu ka kãlon gberẽ sen.

Abimeleki ni Isiyaka ka lahidi sidi

²⁶ Lon do rõ, mansa Abimeleki ni a lalila Ahusati ni a la keleden kuntii Pikõli bõra Kerari ka na Isiyaka wara. ²⁷ Isiyaka ka alu mañininka ko: «Waati taminni, ai ka n tõi ka n gben ka n nabõ ai la jamana rõ. Nfenna ai nani n wara yan sisen?» ²⁸ Alu ka a jabi: «An da a yen ko Allabatala ye i fe. An ye teriya sidi an jõõn tema, ka ben kan kelen ma. ²⁹ Ikomìn an ma kojuu ke i la, i fanan te kojuu ke an na. An ka kojuma le ke i ye. I bõra an tõi rufe here le rõ. An da a yen sisen ko Allabatala ra baraka don i la ko rõ.» ³⁰ Isiyaka ka tibili ba ke alu ye. Alu ka damunun ke ka alu min.

³¹ Wo duusa gberẽ jona, alu ka alu kali i jõõn ye ko alu te kojuu ke i jõõn na. Wo banni, Isiyaka ka sila di alu ma. Alu bõra here le rõ ka wa.

³² Nba, wo lon kelen, Isiyaka la jõnilu bõra kãlon sen diya ka na a fo a ye ko: «An da kãlon sen ka se ji ma.» ³³ Isiyaka ka kãlon wo tõi la ko Seba. Wo le ka a ke, so wo tõi lara ko Beri Seba haan bi.

Esawu musoilu

³⁴ Nba, Esawu sãrõn ka san binaanin bõ tuma men na, a ka Hetika sunkurun fila furu. Kelen tõi ko Yudititi. Wo fa tere Bẽeri le ri. A tõi kelen tõi ko Basimati. Wo fa tere Elõn de ri. ³⁵ Muso woilu la ko ka Isiyaka ni Rebeka jusu tõi kosebe.

27

Isiyaka Duwara Yakuba ye

¹ Nba, Isiyaka kãrõra kosebe. A ja tere te fen na sa la wula rõ. Lon do rõ, a ka a dence fõlõ Esawu kili ko: «N dence.» Esawu ka a jabi: «Naamun.» ² Isiyaka kan ko: «A ragbe, n da kãrõ. N ma n sa waati lon. ³ I ye i la donsoya muran ta, i la bijekala ni i la bije, ka wa sobo jinin wula kãndõ. I ye na sobo di n ma. ⁴ Suman men duman n ye, i ye wo tibi ka a sii n kãrõ. N di wo damun ka duwa i ye sani n ye sa waati men dõ.»

⁵ Jaa, Isiyaka ka men fõ a dence Esawu ye, Rebeka tolo tere ye wo bæe la. Esawu bõra ka wa sobo jinin diya wula kãndõ tuma

mɛn na, ⁶ Rebeka ka a fɔ a dence Yakuba ye ko: «N da i fa kumakan mɛn. A ra a fɔ i kɔrɔcɛ Esawu ye ko: ⁷ «i ye na sobo ri. Ko suman mɛn duman n ye, ko i ye wo tibi ka a sii n kɔrɔ. Ko n di wo damun ka duwa i ye Allabatata jana sani n ye sa waati mɛn dɔ.» ⁸ Rebeka kan ko: «Nba, n dence, i tolo malo. N ye mɛn fɔla i ye, i ye wo kɛ. ⁹ Wa badennin juma fila mira ba kuru rɔ ka na alu ri. Suman mɛn duman i fa ye, n di wo tibi. ¹⁰ N ba ban wo tibila, i ri wa a di i fa ma. A ri wo damun ka duwa i ye sani a ye sa waati mɛn dɔ.»

¹¹ Yakuba ka a na jabi: «Kɔni i ka a lɔn ko n kɔrɔcɛ Esawu fari fan bɛɛ ye si le ri. Si don tɛ nde ma. ¹² Ni n fa ka a maa n na don? Ni wo kɛra, a ri n jate janfate ri. N tɛ duwa si sɔrɔn, fo danka.» ¹³ A na kan ko: «N dence, Alla ye a kɛ danka wo kana i mira fo nde. N ka mɛn fɔ, i ye wo kɛ dɔrɔn. Wa bailu mira ka na alu ri.»

¹⁴ Yakuba wara ba fila mira ka na alu di a na ma. A na ka a fa diyanan tibili kɛ. ¹⁵ Esawu la faanin juma tɛɛ ye a na bolo bon na. Rebeka ka faanin wo ta ka wo don a dence doomani Yakuba bolo. A ka a bila a ma. ¹⁶ Rebeka ka ba gbolo ta ka Yakuba bolokailu masidi. A ka a kan fanan masidi, si tun tɛ a fan mɛnilu ma. ¹⁷ A ka suman tibini wo don Yakuba bolo, ka buru la a kan, a tun ka mɛn gbasɪ.

¹⁸ Yakuba wara wo ri a fa wara, ka a fa kili ko: «N fa.» Isiyaka kan ko: «Naamun. N dence juman de kan?» ¹⁹ Yakuba ka a fa jabi: «I dence fɔlo Esawu le kan. I ka mɛn fɔ n ye, n da wo kɛ. I wuli ka i sii ka n na sobo damun, sa i ri duwa n ye.» ²⁰ Isiyaka ka a fɔ a dence ye ko: «ɛɛ, n dence! I ra kaliya. I ka sobo sɔrɔn jona di?» Yakuba kan ko: «Allabatata, i Maari Alla, wo le ka n harijee fulen.» ²¹ Isiyaka kan ko: «N dence, i madon n na yan. N ye n bolo maa i la ka a lɔn ni Esawu le ile ri.» ²² Yakuba ka a madon a fa la. A fa ka a maa a la ka a fɔ ko: «I kan bɔni Yakuba kan na, kɔni i boloilu ye Esawu boloilu le ri.» ²³ Isiyaka filira Yakuba ma, ka a masɔrɔn si tɛɛ ye a boloilu ma iko Esawu boloilu tɛɛ ye ja mɛn ma, wo bolo ma a duwara a ye.

²⁴ Isiyaka ka Yakuba maɲininka ko: «Tɔɲa le wa, ko n dence Esawu le ile ri?» Yakuba ka a jabi «Nde le.» ²⁵ Isiyaka kan ko: «Suman di n ma. N di i la sobo damun ka duwa i ye.» Yakuba ka suman sii a kɔrɔ. A ka damunun kɛ. Yakuba nara resenji fanan di. A ka wo min. ²⁶ Isiyaka banda damununna ka a fɔ a ye ko: «N den, i madon n na ka n sunbu.» ²⁷ Yakuba ka a madon a la ka a sunbu. Isiyaka ka a faanin suma mɛn tuma mɛn na, a ka a duwa a ye ko: «N dence

suma ye ikomin sɛnɛ suma duman ja mɛn ma, Allabatata ka baraka don sɛnɛ mɛn dɔ.

²⁸ N dence, Alla ma i la sɛnɛkɛ duu jumaya ka sancɪ juma lana a kan, Alla ma wo kera.

Ka i la suman ni i la resenji siyaya kosebe, Alla ma wo kera.

²⁹ Ka mɔɔilu bila i la fanka kɔrɔ, Alla ma wo kera.

Ka siyailu lana ka alu majii i kɔrɔ, Alla ma wo kera.

Ka i lasii i badenmailu kun na, Alla ma wo kera.

Ka i na la den bɛɛ lana ka alu majii i kɔrɔ, Alla ma wo kera.

Mɔɔ mɛn ba i danka, Alla ma tɔrɔya lara wo kan.

Mɔɔ mɛn ba duwa i ye, Alla ma jumaya kera wo ye.»

Esawu kan ko Isiyaka ye duwa a fanan ye

³⁰ Nba, Isiyaka banni duwala Yakuba ye, Yakuba bɔra a fa tɔrɔfɛ. A ma mɛn bakɛ wo kɔ rɔ, a kɔrɔcɛ Esawu nara ka bɔ donsoya diya wula kɔndɔ. ³¹ A ka suman duman tibi, ka wa a di a fa ma. A ka a fɔ a fa ye ko: «N fa, i ye i wuli. I ye i dence la sobo damun, ka duwa n ye.» ³² A fa kan ko: «Yon de kan?» A ka a jabi: «Nde le kan, i dence fɔlo Esawu.» ³³ Isiyaka yeɛɛɛɛɛɛɛɛ kojuuya. A kan ko: «Yon wara sobo faa ka wo tibi ka na a sii n kɔrɔ? N ka wo damun ka duwa a tii ye sani i ye na. N da duwa a ye, n ti se wo yelemanna butun.»

³⁴ Nba, Esawu ka a fa la kuma wo mɛn tuma mɛn na, a jusu kasira. A kulera kojuuya ka a fɔ a fa ye ko: «N fa, i ye duwa n fanan ye!» ³⁵ Isiyaka ka a jabi: «I doocɛ le nara janfa rɔ ka i la duwawu sɔrɔn.»

³⁶ Esawu kan ko: «Mɛn ka a tɔɔ la ko Yakuba*, jo ye wo fɛ, baa a ra janfa don n ma sɪna fila. A tɔɔ bɛnni a ma fewu! A ka n na kɔrɔmamɔɔya mira n na ka wo kɛ a ta ri. A ra n na duwawu fanan ta. N fa, i ma duwa si bila n ye wa?» ³⁷ Isiyaka ka a jabi: «A ragbe! N da a lasii i kun na, ka a badenna tɔ bɛɛ kɛ a la baaraden di. N da suman ni resenji siyaman baraka don a la ko rɔ. N dence, n ye nfen kɛ i ye?» ³⁸ Esawu ka a fa madiya iko tuun ko: «N fa, duwa kelen pe wo le tɛɛn i bolo wa? I ye duwa n fanan ye.» Esawu kulera ka woyo ka kasi kosebe. ³⁹ A fa ka a fɔ a ye ko: «Duu juma ye yɔrɔ mɛn dɔ, sancɪ juma ye na la a kan, i ri janyan wo la. ⁴⁰ I ri i balo sɔrɔn i la fanmuru le la. I ri kɛ i doocɛ la baaraden de ri, kɔni i ba murunti tuma mɛn na, i ri i jɛɛ bɔ a la fanka kɔrɔ.»

Yakuba ka i bori ka wa a barincɛ wara

⁴¹ Nba, Isiyaka ka duwawu mɛn kɛ Yakuba ye, wo kera sababu ri, Yakuba

* 27:36 Yakuba kɔrɔ ye le ko sen tintiri a fɔ ja gbɛɛ ye ko janfate

gboyara Esawu ye. Esawu ka a miri ko: «N fa la sa waati a ra sudunya. Ni a sara, an ba ban a suu don na, n di n doocε Yakuba faa.»

⁴² Esawu miri tere ye men di, wo fɔra Rebeka ye. Wo rɔ, a ka a dence Yakuba kili ka a fɔ a ye ko: «I tolo malo. A loo ye i kɔrɔcε Esawu la ka i faa ka a la mɔne bɔ i rɔ. ⁴³ N den, i ye n kan mira ka a ke. I bori sisen ka wa n kɔrɔcε Laban wara Haran. ⁴⁴ I ye men a wara ye dooni, foo i kɔrɔcε jusu ye ban sumala. ⁴⁵ I kɔrɔcε la diminya ba mala, i ka men ke a la, a ri jina wo ko rɔ. Wo ba ke, n di kela di i ma ko i ye na. Ni wo tε n kana bɔnɔ ai fila bεε la ko rɔ lon kelen dɔ.»

⁴⁶ Nba Rebeka ka a fɔ Isiyaka ye ko: «N kɔrɔ, Esawu ka Hetika sunkurun menilu furu jin, woilu ra n sεε kojuuwa, foo ka dunɔya loo bɔ n na. Ni Yakuba fanan ka Hetika sunkurun do ta, men ye woilu jɔɔn di, wo ri n tɔrɔ wo ja jere jere ma. Saya ka fisa wo ri paaɔn!»

28

¹ Wo rɔ, Isiyaka ka Yakuba kili ka duwa a ye, ka a fɔ a ye ko: «I kana muso ta Kanaan bɔnsɔn denmusoilo rɔ de! ² Wa i benba Betuweli wara Padami Aramu, ka i barince Laban denmuso do furu. ³ Alla Seebεtii ye baraka don i la ko rɔ ka i jiri ka i bɔnsɔn siyaya. Alla ye jama siyaman bɔ i rɔ. ⁴ Alla ka baraka men ke i benba Iburahima la ko rɔ, a ye baraka wo jɔɔn ke i ni i bɔnsɔn na ko rɔ, kosa jamana jin di ke i ta ri, i yɔrɔ men dɔ jin di i ye londan de ri haan bi, baa Alla ka jamana jin di Iburahima le ma.»

⁵ Isiyaka ka Yakuba lawa Padani Aramu, ko a ye wa Laban wara, men ye Aramu bɔnsɔn Betuweli dence ri. Laban de Yakuba ni Esawu na Rebeka kɔrɔcε ri.

Esawu ka muso gberε furu

⁶ Nba, Esawu ka a yen ko Isiyaka ra duwa Yakuba ye ka a lawa Padani Aramu, ko a ye muso do ta ye. A ka a yen fanan ko a fa ra duwa Yakuba ye tuma men na, a ka a fɔ a ye ko a kana muso ta Kanaan bɔnsɔn denmusoilo rɔ de! ⁷ Esawu ka a yen fanan ko Yakuba ka a fa ni a na kan mira ka wa Padani Aramu. ⁸ Esawu ka a lon wo le rɔ ko Kanaan bɔnsɔn sunkurun ma di a fa Isiyaka ye. ⁹ Wo rɔ, a wara Isumayilla wara, men ye Iburahima dence ri. A ka wo denmuso do furu ka a la a musoilo kan. Sunkurun wo tɔ le ko Mahalati. A kɔrɔcε tɔ ko Nebayoti.

Yakuba sibora

¹⁰ Nba, Yakuba bɔra Bεri Seba ka wa Haran. ¹¹ A ye sila kan tuma men na, a sera dinkira do rɔ ka si ye, baa su tun da ko a ma. A ka a la, ka kabakurun do ta ka a don a kun kɔrɔ a sunɔɔra. ¹² Ka a tɔ sunɔɔ rɔ a ka sankale do yen sibo rɔ. Wo loni duu ma, a kun seni foo bandakolo ma. Alla

la melekailu ye jii ni yelela sankale wo ma. ¹³ Allabatala jere kan ko: «Nde le Allabatala ri, i benba Iburahima ni i fa Isiyaka Maari Alla. I lani duu men kan jin de, n di wo di i ni i bɔnsɔn ma. ¹⁴ I bɔnsɔn di siyaya iko duukolo kijε, ka jensen ka wa telebɔ ni telebe rɔ, ka wa tele kankan bolo maran ni tele kankan bolo kinin dɔ. I ni i bɔnsɔn di ke sababu ri, siyailu bεε di baraka sɔrɔn n bolo. ¹⁵ I tolo malo. N ye i fε tuma bεε rɔ. I wa ke wa la yɔrɔ yɔrɔ rɔ, n di i latanka kojuu ma. N di i kɔseyi ka i lana jamana jin dɔ iko. N tε bɔ i fε haan n da n lahidu mafa, men n da ta i ye.»

¹⁶ Yakuba kunura sunɔɔ rɔ tuma men na, a ka a fɔ ko: «Allabatala ye dinkira jin dɔ yan. N tun ma a lon.» ¹⁷ Yakuba silanda. A kan ko: «Dinkira masilannin de jin di de! Dinkira jin tε foyi di fo Alla la bon! Sankolo don dinkira ri teren yan.» ¹⁸ Yakuba wulira sɔɔma da la jona. A tun ka kabakurun men don a kun kɔrɔ, a ka wo ta ka a lalɔ ka a ke tɔmasere ri ka tulu ke a kan. ¹⁹ A ka dinkira wo tɔ la ko Beteli. A tɔ fɔlɔ le tere ko Lusi.

²⁰ Yakuba ka dakan ta Alla ye ko: «Ni Alla tora n fε ka n natanka n na taama jin dɔ, ka suman ni friyabɔ di n ma, ²¹ sa n di n kɔseyi hεε rɔ ka na n fa so la, ni i ka wo bεε ke ten, Allabatala ri ke n Maari Alla ri. ²² N da kabakurun men nalɔ ka a ke tɔmasere ri yan, wo ri ke Alla la bon di. I wa fen fen di n ma, n di wo ja di i ma.»

29

Yakuba sera a barince Laban wara

¹ Yakuba ka sila mira ka wa telebɔ jamana rɔ. ² A seni yɔrɔ do rɔ, a ka kolɔn do yen wula rɔ. Saa kuru sawa lani tere kolɔn da la. Wo ye laminna kolɔn wo le rɔ. Kolɔn wo da tuwnni kabakurun men na, wo ka bon tere kosebe.

³ Kolofen kɔnɔmadenilu alu wa alu la saa bεε ladεn tuma men na, alu ri kabakurun makurukuru ka a labɔ kolɔn da la, ka saa ie lamin. Saa wa ban alu minna tuma men na, alu ri kabakurun makurukuru ka kolɔn da latunon a la iko.

⁴ Yakuba ka kolofen kɔnɔmadenilu majininka ko: «N badenmailu, ai boni mi?» Alu ka a jabi: «An boni Haran de.» ⁵ Yakuba kan ko: «Ai ka Laban lon wa, Nakɔri mamaren?» Alu ka a jabi: «An ka a lon.» ⁶ Yakuba ka alu majininka ko: «Tana tε a la ye?» Alu kan ko: «Tana si tε a la ye. I ma a denmuso Raseli yen? A natɔla a la saailu ri.»

⁷ Yakuba kan ko: «Ai ja la. Tele ka jan fɔlɔ, saailu ladεn waati ma se fɔlɔ. Ai ye saailu lamin ka wa alu ri bin damun diya.»

⁸ Kolofen kɔnɔmadenilu ka a jabi: «An ti se wo kela, foo saa bεε wa ban nala fɔlɔ. Alu

wa na, an di kabakurun makurukuru ka a bɔ kɔlɔn da la ka saailu lamin.»

⁹Yakuba ye kumala kolofen kɔnɔmadenilu fe tuma mɛn na, Raseli nara a fa la saailu ri. Ale le tɛrɛ ie kɔnɔmaden de.

¹⁰Yakuba ka a barince Laban denmuso Raseli ni a la saailu yen tuma mɛn na, a wara kabakurun makurukuru ka a bɔ kɔlɔn da la, ka a barince la saailu lamin. ¹¹Yakuba ka Raseli sunbu ka sewa kosebe fo ka kasi.

¹²A ka a fɔ Raseli ye ko, a ye a fa doomuso Rebeka den de ri. Raseli borimantɔ wara wo fɔ a fa ye. ¹³Laban ka a doomuso dence Yakuba la ko mɛn tuma mɛn na, a ka a bori ka wa a kɔfɛ. A seni a tɔrɔfɛ, a ka a bolo mininminin a kan ma ka a sunbu, ka wa a ri lu ma. Yakuba ka dantɛli ke Laban ye. ¹⁴Laban ka kuma wo mɛn tuma mɛn na, a ka a jabi: «An bɛɛ ye buruju kelen de ri jɔ!» Yakuba ka karo kelen ke Laban tɔrɔfɛ.

¹⁵Lon do rɔ, Laban ka a fɔ Yakuba ye ko: «N badenma le i ri fewu, kɔni wo bɛɛ ni a ta, i ma kan ka baara ke n ye ni n ma i sara. I sara ka kan ka ke mɛn di, i ye wo fɔ n ye.»

¹⁶Wo ka a tɛrɛn, denmuso fila ye Laban bolo. Kɔrɔmamɔɔ tɔɔ ko Leya. A doomuso tɔɔ ko Raseli. ¹⁷Leya jakise tɛrɛ ye keɲi, kɔni Raseli keɲi ja bɛɛ ma. ¹⁸Raseli diyara Yakuba ye kosebe. Wo rɔ, a ka Laban jabi: «N di san wɔrɔnwula ke baara la i ye yan, kosa i ri i denmuso filana Raseli di n ma.» ¹⁹Laban kan ko: «N wa a di ile ma, wo ka fisa a dini ri mɔɔ gbɛrɛ ma. To n tɔrɔfɛ yan.»

²⁰Wo rɔ, Yakuba ka san wɔrɔnwula ke baara la Raseli sɔrɔn kanma, kɔni Raseli ladiyanɛ kosɔn san wɔrɔnwula wo kera a jana iko tele danda

²¹San wɔrɔnwula dafanin, Yakuba ka a fɔ Laban ye ko: «N muso di n ma sisen. Waati mɛn fɔni, wo ra dafa. N ye a fɛ an ye den.»

²²Nba, Laban ka a siijɔɔn bɛɛ kili ka tibili ba ke, ²³kɔni su wo rɔ, a ka a denmuso Leya ta ka wa a di Yakuba ma. Yakuba ni Leya denda. ²⁴Laban ka a la jɔnmuso do di Leya ma ka a ke a la jɔn di. Jɔnmuso wo tɔɔ ko Silipa. ²⁵Duu sa gbɛni, Yakuba ka Leya le yen ye! A wara a fɔ Laban ye ko: «I nɔ nfen de kɛla n na jɔn ten? N ka baara ke i ye Raseli le sɔrɔn ko rɔ. Nfenna i ra n janfa?» ²⁶Laban ka a jabi: «Ka doomamɔɔ furu kɔrɔmuso jɛ, wo tɛ kɛla an wara yan. ²⁷I sabari ka lookun jɔn dafa Leya la kɔjɔn bon na. Wo wa tamin, n di Raseli fanan di i ma. Wo rɔ, i ri san wɔrɔnwula gbɛrɛ ke n ye.»

²⁸Yakuba sɔnda wo ma. A ka lookun wo dafa Leya fe. Wo taminni, Laban ka a denmuso Raseli fanan di a ma. ²⁹Laban ka a la jɔnmuso Bilaha di Raseli ma ka a ke a la

jɔnmuso ri. ³⁰Yakuba ni Raseli denda. Raseli diyara a ye ka tamin Leya kan. Yakuba ka san wɔrɔnwula ke baarala Laban ye iko tuunni.

³¹Allabatata ka a yen ko Leya ma duman Yakuba ye kosebe, tuma mɛn na, a ka den sɔrɔn nɔɔya Leya ye, kɔni Raseli tɛrɛ ye densɔrɔnbali le ri.

³²Leya ka kɔnɔ ta ka dence sɔrɔn. A kan ko: «Allabatata ra n na tɔrɔya yen. N di diya n ce ye sisen.» Wo le rɔ, a ka den tɔɔ la ko Rubɛn*. ³³A ka kɔnɔ ta iko tuunni ka dence sɔrɔn. A kan ko: «Allabatata ra a mɛn ko n ma duman n ce ye. Wo rɔ, a ra den jɔn fanan di n ma.» Wo le rɔ, a ka den wo tɔɔ la ko Simeyɔn†.

³⁴Leya ka kɔnɔ ta iko tuunni ka dence sɔrɔn. A kan ko: «Sisen kɔni, n ce ri i fasa n ma, ka a masɔrɔn n da dence sawa sɔrɔn a ye.» Wo le rɔ, a ka den wo tɔɔ la ko Lebi‡.

³⁵A ka kɔnɔ ta iko tuunni ka dence sɔrɔn. A kan ko: «Sisen, n di Allabatata tando.» Wo le rɔ, a ka den wo tɔɔ la ko Yahuda§. Wo kɔ, a ka den sɔrɔn madooya.

30

Yakuba den tɔilu

¹Nba, Raseli ka a yen tuma mɛn na ko a ma den sɔrɔn Yakuba ye, a kɔrɔmuso la keleya ka a mira. A ka a fɔ Yakuba ye ko: «I ye den di n fanan ma. Ni wo tɛ n di faa.» ²Yakuba jusu bɔra. A ka a fɔ a ye ko: «N ye Alla le jɔɔn jala wo rɔ wa? Ale le ma i lakanya den sɔrɔnna wa?» ³Raseli kan ko: «Nba, n na jɔnmuso Bilaha ta, i ye si a fe, sa a ri den sɔrɔn n ye, sa n fanan di ke denbatii ri.»

⁴Wo rɔ, Raseli ka a la jɔnmuso Bilaha di Yakuba ma, ka a ke a muso ri. Yakuba ni wo sira. ⁵Bilaha ka kɔnɔ ta Yakuba la, ka dence sɔrɔn a ye. ⁶Raseli kan ko: «Alla ra jɔ di n ma. N ka mɛn fɔ, a ra wo mɛn ka n sɔ dence la.» Wo le rɔ, Raseli ka den wo tɔɔ la ko Daan*.

⁷Raseli la jɔnmuso Bilaha ka kɔnɔ ta Yakuba la iko, ka a dence filanan sɔrɔn a ye. ⁸Raseli kan ko: «Nde ni n kɔrɔmuso bilani tɛrɛ an jɔɔn na kojuuya. Sisen, n kɔnin da se a la.» Wo le rɔ, a ka den wo tɔɔ la Nefitali†.

⁹Nba, Leya ka a yen tuma mɛn na ko a tɛ kɔnɔ ta la butun, a ka a la jɔnmuso Silipa ta ka a di Yakuba ma ka a ke a muso ri. ¹⁰Silipa ka kɔnɔ ta. A ka dence sɔrɔn Yakuba ye tuma mɛn na, ¹¹Leya kan ko: «N da kunnadiya.» Wo le rɔ, a ka den wo tɔɔ la ko Kadi‡.

¹²Silipa ka kɔnɔ ta iko tuunni. A ka a dence filanan sɔrɔn Yakuba ye tuma mɛn na, ¹³Leya kan ko: «ɛɛ, n da sewa kosebe.

* 29:32 Rubɛn kɔrɔ ye le ko «i ja lo, dence le» † 29:33 Simeyɔn kɔrɔ ye le ko Alla ye n kan mɛnna ‡ 29:34 Lebi kɔrɔ ye le ko masidi § 29:35 Yahuda kɔrɔ ye le ko bato * 30:6 Daan kɔrɔ ye le ko n da jɔ sɔrɔn † 30:8 Nefitali kɔrɔ ye le ko n da seɔdon ‡ 30:11 Kadi kɔrɔ ye le ko kunnadiya § 30:13 Aseri kɔrɔ ye le ko sewa

Yakuba ye. ² Yakuba ka Laban nakɔɔsi ka a yen ko Laban tere ye a mirila a ma ja men ma folo, a te a mirila a ma wo ja ma butun.

³ Lon do ro, Allabatala ka a fo Yakuba ye ko: «I koseyi i fa so la, ka wa i badenmailu tema. N di to i fe.» ⁴ Wo ro, Yakuba ka kela di Raseli ni Leya ma ko alu ye na a teren wula kondɔ, a la kolofen ye yoro men. ⁵ Alu seni ye, Yakuba ka a fo alu ye ko: «N da a yen ai fa ja ro ko a tere ye mirila n ma ja men ma folofolo, a te mirila n ma wo ja ma butun, koni n fa Maari Alla ra to n fe. ⁶ Ai jere ka a lon ko n da baara ke ai fa ye n fanka bee la. ⁷ Hali wo, ai fa ka n janfa, ka do bo n sara la ko tan, koni Alla ma son a ye kojuu ke n na. ⁸ Ni ai fa ka a fo ko finman ni gbeman ye kolofen menilu ro, ko woilu ri ke n sara ri, nba, kolofen bee ra ke finman ni gbeman di. Ni a ka a fo ko kolofen menilu manjennin, ko woilu ri ke n ta ri, nba, kolofen bee ri manjennin. ⁹ Alla le ka ai fa la kolofenilu bo a bolo ka alu di nde ma.»

¹⁰ Yakuba ka a fo a musoilu ye iko tuun ko: «Kolofen ye yelala i jooon kan waati men na, n sibora. N ka a yen sibo ro ko bakoron menilu ye yelala bamusoilu kan, wo bee manjennin de. ¹¹ Wo waati ro, Alla la meleka ka a fo n ye ko: «Yakuba.» N kan ko: «Naamun.» ¹² A kan ko: «Bakoron menilu ye yelala bamusoilu kan, i ye woilu korosi. A bee manjennin de. A ye wo ja le ka a masoron Laban ka fen fen ke i la, n ka wo bee yen.» ¹³ A kan ko: «Alla le nde ri, men ka a jere yiraka i la Beteli. I ka tulu ke kabakurun kan dinkira men do ka a ke toomasere ri, ka i dakan ta n ye. Nba, sisen, i wuli ka bo jamana jin do, ka i koseyi i fa so la.»

¹⁴ Raseli ni Leya ka a jabi: «An te foyi soronna yan an fa la ceero a la saya korɔ. ¹⁵ An fa jere te an jatela foyi ri sisen fo siya gberɛ mɔɔ. A ra an san, ka an furu fen bee damunun ka a ban.» ¹⁶ Alu kan ko: «Alla ra nanfulu men bee mira an fa la ka a di i ma, an ta le wo bee ri, a ni an denilu. Nba, Alla ka men fo i ye, i ye wo ke fasayi.»

¹⁷ Wo ro, Yakuba wulira ka a musoilu ni a denilu layele joomailu kan, ka sila mira ka wa. ¹⁸ A ka a la kolofen bee bila a je ka wa a fa Isiyaka wara, Kanaan jamana ro. A ka a la kolofenilu ni a bolofen bee ta, a tun ka fen fen soron Padani Aramu.

¹⁹ Alu watola, Raseli ka a fa Laban na jooilu sonya ka wa alu ri a bolo. A ka woilu sonya a fa ko ma, baa Laban wani tere a la saailu si mali diya.

²⁰ Yakuba ka Aramu bɔnsɔn Laban janfa wo ja le ma. A ma a sara a la fo ka a dokon a ma ka wa. ²¹ A ka a bolofen bee ta ka a bori. A ka Efirati ba tee, ka wa Kiliyadi koyinke jamana fan fe.

²² Yakuba wa tele sawanan lon, a fora Laban ye ko Yakuba ra a bori.

²³ Laban ka a badenmailu laden ka wa Yakuba ko. Alu ka tele worɔnwula ke a kosaranna. Alu ka Yakuba teren Kiliyadi koyinke yoro ro, ²⁴ koni sani alu ye i jooon yen, Alla ka a jere yiraka Aramu bɔnsɔn Laban na sibo ro, ka a fo a ye ko: «Laban, i ye a ke korjuma. I kana Yakuba danka, i kana duwawu ke a ye!»

²⁵ Nba, Laban wara Yakuba teren tumana men na, Yakuba tun da a la faaninbonilu lo koyinke do le kan. Laban ni a badenmailu ka alu la faaninbonilu lo Kiliyadi koyinkeilo korɔ. ²⁶ Laban wara ka a fo Yakuba ye ko: «I ka nfen de ko ke n na jin ten? I ra janfa don n ma ka n denmusoilu ta ikomin jon ye mirala kele ro ja men ma. ²⁷ Nfenna i ka i dooko n ma ka i bori? I ma i sara n na fo ka n janfa. Ni wo te, n tun di tolon ba ke i ye. An tun di sewa ka donkilila, ka dundun fo, ka kora fo ka i bilasila. ²⁸ Hali ka n denmusoilu ni n mamarenilu kondɔn, i ma wo fere di n ma. I na nfen nalonmaya ko kela jin di? ²⁹ An ye yoro men do jin, a se ye n ye ka kojuu ke i la, koni su taminni, i fa Maari Alla kumara n ye sibo ro. A kan ko: «Laban, i ye a ke korjuma. I kana Yakuba danka, i kana duwawu ke a ye.» ³⁰ Nba, n ka a lon ko i kunfani ba le tere ka wa i fa so la, koni nfenna i ka n na jooilu sonya?» ³¹ Yakuba ka Laban jabi: «N ka n bori ka a masoron n silanni tere i je. A tere ye n kondɔ ko i ri i denmusoilu bo n bolo fanka la ³² koni i la jooilu ta fan fe, ni i ka woilu teren mɔɔ men bolo yan, wo tii ri faa de! An badenmailu siini yan ka ke an sereilu ri. Wa i jalankalan an na dinkira bee ro. Ni i ka i la fen do yen, i ye a ta.» Yakuba tun ma a lon ko Raseli le ka a fa Laban na jooilu sonya.

³³ Laban wara a jalankalan Yakuba la faaninbon na, ka bo ye ka wa a jalankalan Leya la faaninbon na, ka bo ye ka wa a jalankalan jonmuso fila la faaninbonilu la. A ma fen si yen ye. A bora ye ka wa a jalankalan Raseli la faaninbon na. ³⁴ Jaa, Raseli le tun ka a fa la jooilu dookoma joomɛ siifen korɔ, ka a sii a kan. Laban ka a jalankalan fan bee ro bon na, koni a ma foyi yen. ³⁵ Raseli ka a fo a ye ko: «N fa, i ri hake to. N ye musoilu la landa karoyen na bi. Wo ro, n ti se n wulila.» Laban ka a la jooilu jinin fan bee ro, koni a ma alu yen.

³⁶ Wo ro, Yakuba jusu bora Laban kanma fo ka a kele loo tere ye a la. A ka a fo a ye ko: «I ra n kosaran ten nfenna? N ka kojuu su juman de ke i la? N ka hake su juman ta i la? ³⁷ Nba, i ra i jalankalan ka n bolofen bee mafene sisen, i ka i la fen su juman yen? I ka men yen, wo labo an badenma bee jana yan, sa alu ri kititee an tema. ³⁸ Nde ka san muwan ke i wara. I la saamusoilu ni i la

bamusoiilu fen fen kɔnɔ ma tɔjan. N ma i la saaji si mafaa ka a damun. ³⁹ Wara wa men mira ka wo faa, n te wo yiraka i la. N jere ri wo jɔɔn sara. Men wa sonya su rɔ, a ni men wa sonya tele rɔ, i ri a fɔ ko n ye wa wo jɔɔn jinin. ⁴⁰ Tara gbara n na tele rɔ. Nene ka n mira su rɔ. N ma se sunoola. ⁴¹ N ka san muwan ke i wara. N ka san tan ni naanin ke baarala i ye i denmuso fila ko kosɔn. N ka san wɔɔrɔ ke baarala ka kolofen doilu sɔrɔn, kɔni i ka do bɔ n sara la sɔja tan. ⁴² N benba Iburahima Maari Alla, n fa silanni Maari Alla men ye kɔnin, ni wo tun ma ke n fe, sa i ra n bolokolon gben a to, kɔni Alla ka n na tɔrɔya le yen. N ka baara men ke, ale le ka wo lɔn. Wo le kosɔn, a ka kititɛɛ ile ni nde te su taminni jin dɔ.»

⁴³ Laban ka Yakuba jabi: «Muso jin ye n denmusoiilu le ri. Alu den ye n mamaren de ri. Kolofen jin ye n na kolofen de ri. I ja yen fen fen na jin, n ta le wo bɛɛ ri, kɔni n ti se n denmusoiilu ni n mamarenilu bɔla i bolo butun. ⁴⁴ Wo rɔ, an ye ben kan kelen ma an ni i jɔɔn tema, sa sereya ri ke nde ni ile tema.»

⁴⁵ Yakuba ka kabakurun do ta ka a lalɔ ka a ke tɔmasere ri. ⁴⁶ A ka a fɔ a badenmailu ye ko: «Ai ye na kabakurun di.» Alu ka kabakurun ta ka a ton i jɔɔn kan. Wo keni, alu bɛɛ ka i laden ka damunun ke kabakurun ton tɔrɔfe. ⁴⁷ Laban ka kabakurun ton wo tɔɔ la ko Sekari Sahaduta. Yakuba ka a tɔɔ la ko Kaledi. ⁴⁸ Laban kan ko: «Kabakurun ton men ye sereya le ri nde ni ile tema bi.» Wo le kosɔn yɔrɔ wo tɔɔ lara ko Kaledi. ⁴⁹ A ye kilila fanan ko Misipa, ka a masɔrɔn Laban ka a fɔ Yakuba ye ko: «An wa fara, Allabatata ye an fila bɛɛ kɔrɔsi. ⁵⁰ Ni i ka kojuu ke n denmusoiilu la, ni i ka muso gberɛllu ta, hali n ma ko lɔn a rɔ, Alla ja yen an fila bɛɛ la. I kana jina wo kɔ rɔ.»

⁵¹ Laban ka a fɔ Yakuba ye ko: «I ja lɔ kabakurun ton jin dɔ, ka i ja lɔ kabakurun jin dɔ, n ka men lɔ ka a ke tɔmasere ri. ⁵² Kabakurun ton jin di ke sereya ri. Kabakurun lɔni jin fanan di ke sereya ri. Wo rɔ, n kana tamin alu la ka wa i kele. I fanan kana tamin alu la ka na n kele. ⁵³ I benba Iburahima ni n benba Nakori a ni alu failu Maari ri kititɛɛ nde ni ile tema.»

Yakuba ka a kali Alla la, a fa Isiyaka silanni men ye. ⁵⁴ Yakuba ka kolofen do faa ka Alla sɔ wo rɔ koyinke kan ye, ka a janin ka a badenma bɛɛ kili ko alu ye na damunun ke. Alu ka damunun ke ka si koyinke kan ye.

32

Yakuba ka kela lawa Esawu ma

¹ Wo sɔɔma da la jona, Laban wulira ka a denmusoiilu ni a mamarenilu kɔndɔn ka

duwa alu ye, ka ban ka sila mira ka a kɔseyi a wara.

² Yakuba ni a la mɔɔilu ka sila mira ka wa. Alu watola, Alla la meleka doilu nara ben Yakuba la. ³ A ka alu yen waati men na, a kan ko: «Dinkira jin ye Alla la daa make diya le ri.» Wo rɔ, a ka dinkira wo tɔɔ la ko Mahanimu.

⁴ Yakuba ka keladenilu lawa a jɛ a kɔrɔɔɛ Esawu ma Seyiri la jamana rɔ, Edomu mara rɔ kɔnin. ⁵ A ka alu kelaya ko: «Ai ye wa a fɔ n tii Esawu ye ko a la jɔnce Yakuba kan ko n wani tere Laban wara. Ko n tun da men ye, kɔni sisen n da n kɔseyi. ⁶ Ko nisi ye n bolo, a ni fali, a ni saa, a ni ba, a ni jɔnilu. Ko n ye kela la wala a ma, sa n na ko ri diya n tii Esawu ye.» ⁷ Keladenilu wara kela wo fɔ Esawu ye. Alu ban men keni kela fala, alu ka alu kɔseyi Yakuba ma ka a fɔ a ye ko: «An wara i kɔrɔɔɛ Esawu tere ye. A nato i labenna. Ce keme naanin ye a bolo.»

⁸ Yakuba silanda kojuyaya foo ka a kɔnɔ rakaliya. A ka a la mɔɔilu ratata ka alu ke kuru fila ri, ka a la saa a ni ba a ni nisi a ni jɔɔmeilu fanan datata wo ja ma. ⁹ A tere ye a mirila ko: «Ni Esawu nara be kuru kelen kan, a tɔ kelen di i bori ka bɔ a bolo.»

¹⁰ A ka Alla tara ko: «Eɛ Allabatata, n benba Iburahima ni n fa Isiyaka Maari, ile le ka a fɔ n ye ko n ye n kɔseyi n fa sɔ la, ka wa n badenmailu tema. I kan ko i ri hɛɛɛ ke n ye ye. ¹¹ I la kaninteya ka bon nde ma. N ka Juriden ba tɛɛ fɔlɔman, foyi tere te n bolo, fo n na taama gbeleke dɔrɔn, kɔni bi, n na mɔɔilu ra siyaya kɔsebe, foo ka ke kuru fila ri. ¹² I jaandi, i ye n bɔ n kɔrɔɔɛ Esawu bolo. N silanni a jɛ. A kana na be n kan, ka n na denilu ni ie nailu faa. ¹³ I jere le ka a fɔ ko i ri hɛɛɛ ke n ye ka n bɔnsɔn siyaya iko kɔaji kijɛ, mɔɔ te wo men dan lɔnna.»

¹⁴ Yakuba banda Alla matarala ka su si dinkira wo rɔ. A ka a la kolofen doilu jɛnematɔmɔn, ka alu sanba a kɔrɔɔɛ Esawu ma. ¹⁵ A ka bamuso keme fila ni bakɔrɔn muwan bɔ, ka saamuso keme fila ni saaji muwan la woilu kan. ¹⁶ A ka jɔɔmemuso bisawa ni woilu sinmendenilu fanan bɔ. Ka la woilu bɛɛ kan, a ka nisimuso binaanin ni tora tan fanan bɔ, a ni falimuso muwan ni falice tan. ¹⁷ A ka kolofen woilu ke kuru doilu ri, bɛɛ ni a ta. A ka kuru kelen kelenna bɛɛ karifa a la jɔn kelen kelenna la. A ka a fɔ alu ye ko: «Alu ye wa n jɛ, ka tɛɛ ladon kolofen kuruiilu tema.» ¹⁸ A ka a fɔ jɔn fɔlɔ ye ko: «I wa n kɔrɔɔɛ Esawu yen, a ri i majininka ko: «I tii ye yon di? I watɔ mi ten? Kolofen jinilu ye yon ta ri?» ¹⁹ A wa jininkali ke ten, i ye a jabi: «I la jɔnce Yakuba ta le. A ka alu lana ile le ma, ko ka a tii Esawu sanba. A jere nato ko fe.»

²⁰ Yakuba ka kuma kelen wo fɔ jɔn filanan ye, a ni jɔn sawanan, a ni a tɔ bɛɛ, kolofen

kuruilu karifani menilu la. A ka a fɔ alu ye ko: «Ai wa n kɔɔɔ Esawu yen, ai ye jabili kelen wo di a ma. ²¹ Ai ye a fɔ a ye fanan ko a la jɔncɛ Yakuba natɔ le jin di.» Yakuba ye a mirila ko: «Ni n ka a ladiya kolofenilu la fɔlɔ, a jusu ri suma. Wo rɔ, an wa an jɔɔn yen, n na ko ri diya a ye.» ²² Nba, Yakuba ka sanba fen woilu lawa a jɛ, kɔni ale jɛɛ ka su si dinkira wo rɔ ye.

Yakuba ka sɛɛdon

²³ Su kelen wo rɔ, Yakuba wulira. A ka a muso fila ni a la jɔnmuso fila, a ni a dence tan ni kelen, natamin Jabɔki ba kɔma. ²⁴ A ka alu latamin ba kɔ, ka ban ka a bolofenilu bɛɛ fanan natamin. ²⁵ Yakuba kelen pe tora ba fan kelen wo fɛ. Su wo rɔ, cɛ do nara be Yakuba kan. Alu ka sɛɛdon foo ka kɛnɛ bɔ. ²⁶ Cɛ wo ka a yen ko a ti na lasela Yakuba la waati mɛn na, a ka Yakuba gbasi a worokudu rɔ. Wo rɔ, Yakuba woro kolo mukara. ²⁷ Cɛ kan ko: «I ye n bila. Kɛnɛ bɔtɔ le.» Yakuba ka a jabɔ: «N tɛ! Ni i ma baraka don n dɔ, n tɛ i bila fewul!» ²⁸ Cɛ kan ko: «I tɔɔ di?» A ka a jabɔ: «N tɔɔ le Yakuba.» ²⁹ Cɛ kan ko: «I tɔɔ tɛ wo ri butun. I tɔɔ le sisen ko Isirayeli, ka a masɔɔn i ni Alla ra sɛɛdon, i ni mɔɔilu ra sɛɛdon, wo bɛɛ rɔ fanka ye i bolo.»

³⁰ Yakuba ka a fɔ a ye ko: «I jaandi, i tɔɔ fɔ n ye.» Cɛ kan ko: «Nfenna i ye n tɔɔ majininkala?» A ka baraka don Yakuba la ko rɔ. ³¹ Yakuba ka wo dinkira tɔɔ la ko Penuyeli. Wo kɔɔ le ko: «N da Alla yen ja ni ja, kɔni n ma faa.»

³² Yakuba bɔra Penuyeli telebɔ waati. A tɛɛ ye taamala ka jii a sen kelen ma ka a masɔɔn a sen da muka. ³³ Nba, Yakuba gbasira a worokudu le rɔ wo ja le ma. Wo le ka a kɛ, Isirayelika tɛ kolofen worokudu fasa damunna, haan bi.

33

Yakuba ni Esawu ka i jɔɔn bɛn

¹ Nba, Yakuba ka a ja lɔ ka Esawu natɔla yen. Cɛ mɔɔ kɛmɛ naanin ye a kɔfɛ. Wo rɔ, Yakuba ka a denilu ratala Raseli ni Leya tema, a ni jɔnmuso fila tema, bɛɛ ni a na. ² A ka jɔnmusoilu ni alu den bila jɛ fɛ, ka Leya ni a denilu tuun woilu la, ka Raseli ni Yusufu bila ka fɛ. ³ A jɛɛ taminda jɛ fɛ. A wara ka i majii bakɛ siɲa wɔɔnɔwula, ka i madon a kɔɔɔ Esawu la. ⁴ Esawu ka i bori ka na a labɛn. A ka a to a kan ka a sunbu. Alu fila bɛɛ kasira. ⁵ Esawu ka a ja lɔ ka Yakuba musoilu ni a denilu yen. A kan ko: «Mɛnilu nani i fɛ jin di, yon de woilu ri?» Yakuba kan ko: «N tii, Alla kininkininda n ma ka den mɛnilu di n ma, woilu le ten.»

⁶ Jɔnmusoilu ni alu deni ka ai madon ka ai majii ka a fo. ⁷ Leya ni a denilu fanan nara ka alu majii. A laban, Raseli ni Yusufu nara ka alu majii.

⁸ Esawu ka Yakuba majininka ko: «N bɛnda kolofen kuru siyaman di. Wo kɔɔ ye nfen di?» Yakuba ka a jabɔ: «N tii, n ka alu lawa i ma, kosa n na ko ri diya i ye.» ⁹ Esawu kan ko: «N doo, fen siyaman ye nde fanan bolo. I bolofenilu ye to i bolo.» ¹⁰ Kɔni Yakuba kan ko: «I jaandi. Ni n na ko ra diya i ye, i ye woilu mira. N ja la i kan sisen, wo le iko n da n ja la Alla kan ka a masɔɔn i ra n damira kɔɲuma. ¹¹ I jaandi. N ka i sanba fen mɛnilu la, i sabari ka woilu mira. Alla ra kininkinin n ma. N bolofen ka siya, n dɛɛni tɛ foyi la.» Yakuba ka wo magbɛɛya kɔsɛɛ foo Esawu dijɛra wo ma.

¹² Esawu ka a fɔ a ye ko: «An ye wa. N di wa i malɔ.» ¹³ Yakuba ka a jabɔ: «N tii, i jɛɛ ka a lon ko denilu la ko ka gbɛɛn. Fanka tɛ alu la. Kolofenilu ni alu sinmindenilu ye n bolo fanan. N kana jina woilu kɔ. Ni n ka taama lakaliya tele kelen kɔɔ dɔɔn, wo tɛ bɛn. Kolofenilu ri faa. ¹⁴ N tii, i ye wa n jɛ sisen. N di wa dooni dooni, ka bɛn kolofenilu ni denilu taama ja ma. N di i tɛɛn Seyiri la jamana rɔ.» ¹⁵ Esawu kan ko: «Ale le wo ri. N na mɔɔ doilu ri to n kɔ ka i malɔ.» Yakuba kan ko: «N tii, i kani i jɛɛ tɔɔ butun. Ni n diyara i ye, wo ri n wasa.»

¹⁶ Wo rɔ, Esawu ka sila mira wo lon kelen ka wa Seyiri la jamana rɔ.

¹⁷ Kɔni Yakuba wara Sukati. A ka a la bon lɔ ye, ka gba lɔ a la kolofenilu ye. Wo le kosɔn, alu ka dinkira wo tɔɔ la ko Sukati.

Yakuba sera Sikɛmu so kɔndɔ

¹⁸ Yakuba bɔra Padani Aramu ka wa. A juma donda Sikɛmu so kɔndɔ, mɛn ye Kanaan jamana rɔ. A seni ye, a ka a la faaninbon lɔ so kɔkan. ¹⁹ A la faaninbon lɔni dinkira mɛn, a ka wo dinkira san Sikɛmu fa Hamari bɔnsɔn de ma. A ka a san wodigbɛ kɛmɛ le la. ²⁰ A ka Alla saraka bɔ diya lɔ dinkira wo rɔ, ka wo tɔɔ la ko Alla ye Isirayeli Maari le ri.

34

Dina ni Sikɛmu la ko

¹ Nba, Leya ka denmuso mɛn sɔɔn Yakuba ye, wo tɔɔ le tɛɛ ko Dina. Lon do rɔ, Dina wara bɔ diya sunkurunilu fɛ so kɔndɔ. ² Kanberen do tɛɛ ye, mɛn tɔɔ ko Sikɛmu. Wo fa le Hifika Hamari ri, mɛn ye jamanatiya la. Sikɛmu ka Dina yen waati mɛn na, a ka a mira fanka la ka a la a fɛ ka a ratijan.

³ Yakuba denmuso Dina diyara Sikɛmu ye kɔsɛɛ. A ka a kanin. Wo rɔ, Sikɛmu kumara a ye kɔɲuma, kosa a la ko ri diya sunkurun ye. ⁴ Sikɛmu ka a fɔ a fa Hamari ye ko: «I ye sunkurun jin furu n ye.»

⁵ A fɔra Yakuba ye ko Sikɛmu ra a denmuso ratijan. Wo tuma, a denceilu ye

kolofen dafɛ wula kɔndɔ. Wo rɔ, Yakuba ma foyi fɔ fɔ ka alu makɔnɔ.

⁶ Sikɛmu fa Hamɔri nara bɔ Yakuba fɛ, ka na kuma a yɛ. ⁷ Yakuba dencɛilu nara ka bɔ wula kɔndɔ. A fɔra alu yɛ tuma mɛn na ko Sikɛmu ra alu doomuso ratɔjan, alu dunyara ka mɔnɛ kojuuya, baa Sikɛmu na mɛn kɛla, kojuu ba le wo ri Isirayɛli la mɔsilu wara. Mɔɔ tɛ wo kɛla muumɛ! ⁸ Hamɔri ka a fɔ Yakuba yɛ ko: «I denmuso duman n dencɛ Sikɛmu yɛ kɔsɛbɛ. N yɛ ai madiyala, ai yɛ a di n ma, a yɛ kɛ a muso ri. ⁹ An yɛ kɛ furuɔɔnmailu ri. Ai yɛ ai denmusoilu di an ma. An fanan di an denmusoilu di ai ma. ¹⁰ Ai di to an fɛ an wara yan. Jamana bɛɛ labilani ai yɛ. Ai yɛ i sii yan ka a julaya kɛ. Ai yɛ duu san ka a kɛ ai ta ri.»

¹¹ Sikɛmu ka a fɔ Dina fa ni a kɔrɔcɛllu yɛ ko: «Ai jaandi, ai yɛ hina n na. Ai yɛ dijɛ n yɛ. Ai wa fen fen jinin n fɛ, n di wo bɔ ka a di ai ma. ¹² Ai yɛ furu nanfulu ba ni wodi siyaman fɔ. N di wo bɛɛ bɔ ikomin ai ka a fɔ ja mɛn ma, sa ai ri denmuso di n ma ka a kɛ n muso ri.»

¹³ Ikomin Sikɛmu tun da ban alu doomuso ratɔjanana, Yakuba dencɛllu ka Sikɛmu ni a fa Hamɔri jabi janfa kuma la. ¹⁴ Alu kan ko: «Ka an doomuso di kojiibali ma, wo tɛ bɛn. Maloya ko ba le wo ri an wara. ¹⁵ An tɛ sɔn wo ma foo ai cɛman bɛɛ yɛ a wara foo wo bɛɛ wa faaninta kɛ ikomin an bɛɛ faaninta kɛni ja mɛn ma. ¹⁶ Ni wo kɛra, an di an denmusoilu di ai ma. An fanan di ai denmusoilu furu. An di an sii ai tɛma yan ka kɛ mɔɔ kɛlen di. ¹⁷ Ni ai kɔnin ma sɔn faaninta kɛ ko ma, an di an denmuso mira ka wa a ri.»

¹⁸ Kuma wo diyara Hamɔri ni a dencɛ Sikɛmu yɛ. ¹⁹ Sikɛmu bɔra yɛ i kɔrɔ ka wa ko wo rabɛn, baa Yakuba denmuso duman a yɛ kɔsɛbɛ. Sikɛmu wo bonyani tɛrɛ ka tamin mɔɔ bɛɛ kan a fa wara. ²⁰ Hamɔri ni a dencɛ Sikɛmu wara ladɛn diya so donda la ka kuma so kɔndɔ mɔsilu yɛ. ²¹ Alu kan ko: «Mɔɔ mɛn yɛ an dupɔɔnɛnilu le ri. An yɛ dijɛ alu yɛ to an na jamana kɔndɔ ka julaya kɛ an na jamana rɔ, baa an na jamana ka bon, an bɛɛ ri kun a kɔndɔ. An di alu denmusoilu furu ka an denmusoilu di alu ma. ²² Kɔni ko do yɛ an tɛma. Ni cɛ bɛɛ ma sɔn ka faaninta kɛ, iko alu bɛɛ faaninta kɛni ja mɛn ma, alu tɛ sɔn ka alu sii an tɛma ka an kɛ mɔɔ kɛlen di. ²³ Ni alu ka alu sii an tɛma yan, alu la kolofen ni alu bolofen bɛɛ tɛ kɛ an ta ri wa? An yɛ sɔn faaninta kɛ ko wo ma, sa alu ri to an tɛma yan.»

²⁴ So kɔndɔ mɔsilu bɛɛ sɔnda Hamɔri ni a dencɛ Sikɛmu la kuma wo ma. Wo rɔ, cɛ mɛnilu tɛrɛ yɛ so kɔndɔ, wo bɛɛ faanintara.

²⁵ Nba, alu la faaninta kɛ tele sawana lon, ka dimin to alu kan, Yakuba dencɛ fila, Simeyɔn ni Lebɛ konin, mɛnilu ni Dina yɛ

fa kɛlen ni na kɛlen na, woilu ka alu la fanmuruiilu ta ka na be so kɔndɔ mɔsilu kan, mɔsilu mɛn hankili tɛ kɛlɛ wo ma. Alu nara don so kɔndɔ mɔsilu jɛnama, ka cɛllu bɛɛ faa. ²⁶ Alu ka Hamɔri ni a dencɛ Sikɛmu fanan faa, ka alu doomuso Dina ta Sikɛmu la bon na ka wa a ri.

²⁷ Yakuba dencɛ tɔilu nara fureilu lani tɛrɛn yɛ tuma mɛn na, alu ka so kɔndɔ mɔsilu bolofen bɛɛ ta, ka a masɔrɔn Sikɛmu ka alu doomuso ratɔjan. ²⁸ Alu ka saa ni ba ni nisi ni falilu ta. Alu ka fen mɛnilu yɛn so kɔndɔ a ni sɛnɛilu rɔ, alu ka wo bɛɛ ta. ²⁹ Alu ka nanfulu bɛɛ mira, ka musoilu ni denilu bɛɛ mira. Fen fen tɛrɛ yɛ bon na so kɔndɔ, alu wara wo bɛɛ ri.

³⁰ Yakuba ka a fɔ Simeyɔn ni Lebɛ yɛ ko: «Ai ka mɛn kɛ jɛn di, wo ri kɛ ko ba ri n kun na. Ai ra n gboya yan mɔsilu yɛ, Kanaan bɔnsɔn ni Feresikailu kɔnin. N na mɔsilu ma siya. Ni yan mɔsilu ka alu ladɛn ka be an kan, n ni n na denbaya bɛɛ ri faa.» ³¹ Alu ka a jabi: «A ka an doomuso jate iko sunkurunba. Wo benni wa?»

35

Yakuba wara Beteli

¹ Lon do rɔ, Alla ka a fɔ Yakuba yɛ ko: «I yɛ wa i sii Beteli. I wa se yɛ, i yɛ saraka bɔ diya do la Alla yɛ, mɛn ka a jɛrɛ yiraka i la wo lon ka a tɛrɛn i boritɔ i kɔrɔcɛ Esawu kɔrɔ.»

² Wo rɔ, Yakuba ka a fɔ a la denbaya ni a la mɔsilu bɛɛ yɛ ko: «Joo mɛnilu yɛ ai bolo, ai yɛ wo bɛɛ lafilɛ. Ai yɛ ai jɛrɛ sɛniya, ka ai la faanin sɛnimanilu bila ai kan na. ³ An bɔtɔ yan ka wa Beteli. N watɔ saraka bɔ diya do la Alla yɛ yɛ, mɛn ka n na tarali lamɛn ka n demɛn n na tarɔya waati rɔ. A ra to n fɛ n na taama bɛɛ rɔ.»

⁴ Joo mɛnilu tɛrɛ yɛ alu bolo, alu nara wo bɛɛ di Yakuba ma, a ni tololafen mɛnilu tɛrɛ yɛ alu tolo la. Yakuba ka denka sɛn jiriju do kɔrɔ Sikɛmu so dafɛ, ka wo fen bɛɛ dokon. ⁵ Alu wulira ka wa tuma mɛn na, Alla ka silan ba bila yɛ mɔsilu la so bɛɛ kɔndɔ. Wo le ka a kɛ, mɔɔ si ma bɔ ka bila Yakuba ni a dencɛilu kɔ.

⁶ Yakuba ni a la mɔsilu sera Lusi, so mɛn tɔɔ bi ko Beteli. Wo yɛ Kanaan do rɔ. ⁷ Yakuba ka saraka bɔ diya la Alla yɛ yɛ, ka a tɔɔ la ko Beteli, baa a ka a bori a kɔrɔcɛ Esawu jɛ tuma mɛn na, Alla ka a jɛrɛ yiraka a la dinkira wo le rɔ.

⁸ Wo tuma, Debora sara, mɛn tun ka Rebekalɔ lamɔ. Alu ka wo suu don jiriju do kɔrɔ Beteli so dafɛ, ka jiri wo tɔɔ la ko An Yɛ Kasila jiri Nin Kɔrɔ.

⁹ Yakuba nara Beteli ka bɔ Padani Aramu tuma mɛn na, Alla ka a jɛrɛ yiraka a la iko tuunni, ka kuma ka baraka don a la ko rɔ. ¹⁰ Alla ka a fɔ a yɛ ko: «I tɔɔ le tɛrɛ ko Yakuba, kɔni i tɔɔ tɛ ten butun ko Yakuba. I

tɔɔ le sisen ko Isirayeli.» Alla ka a tɔɔ la ko Isirayeli wo ja le ma. ¹¹ Alla ka a fɔ a ye iko tuunni ko: «Alla Sebɛetii le nde ri. I ye jiri ka siyaya. Jamana siyaman di bɔ i rɔ. I bɔnsɔn doilu ri ke mansailu ri. ¹² N ka duu mɛn di Iburahima ni Isiyaka ma, n di wo di i ma. I bɔnsɔn menilu natɔ i ko, n di a di woilu fanan ma.»

¹³ Alla kumara Yakuba ye dinkira mɛn na, a wara. ¹⁴ Yakuba ka tɔɔmasere kabakurun do lɔ dinkira wo rɔ, Alla kumara a ye dinkira mɛn dɔ kɔnin. A ka resenji labɔn kabakurun wo kan, ka Alla sɔ wo rɔ. A ka tulu fanan nabɔn a kan. ¹⁵ Alla kumara a ye dinkira mɛn na, Yakuba ka wo dinkira tɔɔ la ko Beteli.

Raseli la saya ko

¹⁶ Alu bɔra Beteli ka wa. Alu tun ma sudunya Efirata la tuma mɛn na, Raseli moyi lon sera. A la tin gbeleyara kosebe. ¹⁷ A ye tin kan tuma mɛn na, tinkɔrɔsilali ka a fɔ a ye ko: «I kana silan, i ra dence kura sɔrɔn.»

¹⁸ Kɔni Raseli ma bɔ a rɔ. A satola ka a den tɔɔ la ko Benoni*. A sanin kɔrɔ, Yakuba ka den tɔɔ la ko Beniyaminu†.

¹⁹ Nba, Raseli sara. Alu ka a suu don Efirata sila da la. Efirata wo tɔɔ le bi ko Betilehemu. ²⁰ Yakuba ka tɔɔmasere kabakurun do lɔ Raseli kaburu kan. Kabakurun wo lɔni ye haan bi.

Yakuba denceilu

²¹ Isirayeli ni a la mɔɔilu bɔra ye ka wa ai la faaninbonilu lɔ Mikidali Ederi kɔma.

²² Ai siini ye tuma mɛn na, Ruben ka i la Bilaha fe, mɛn ye a fa Isirayeli muso do ri. Ruben ka mɛn ke, wo fɔra a fa Isirayeli ye.

Yakuba denceilu tere mɔɔ tan ni fila le ri. ²³ Leya ka Ruben de fɔlɔ sɔrɔn, ka Simeyɔn tuun wo la, ka Lebi tuun wo la, ka Yahuda tuun wo la, ka Isakari tuun wo la, ka Sabulon tuun wo la. Ruben tere Yakuba den fɔlɔ le ri. ²⁴ Raseli denceilu tere ye Yusufu ni Beniyaminu ri. ²⁵ Raseli la jɔnmuso Bilaha ka Daan ni Nefitali sɔrɔn. ²⁶ Leya la jɔnmuso Silipa ka Kadi ni Aseri sɔrɔn. Nba, woilu le Yakuba denceilu le ri, a musoilu ka mɛn sɔrɔn a ye Padani Aramu.

Isiyaka la saya ko

²⁷ Nba, Yakuba sera a fa Isiyaka wara Mamere, Kiriyati Ariba sɔ da la. Bi, mɔɔilu ye a fɔla Kiriyati Ariba le ma ko Heburɔn. Iburahima siini tere dinkira wo le rɔ. Isiyaka fanan siini tere ye le. ²⁸ Isiyaka sɔrɔn ka san kemɛ ni san biseyin bɔ tuma mɛn na, ²⁹ a sara ka la a benbailu kan. A kɔrɔra ka a la kɔrɔya diya bɔ. A dence fila Esawu ni Yakuba ka a suu don.

36

Esawu ka i mabɔ Yakuba la

¹ Esawu bɔnsɔn de jɔn di. Mɔɔilu ye a fɔla Esawu le ma ko Edomu. ² Esawu ka Kanaan bɔnsɔn sunkurun doilu furu. Do tɔɔ ko Ada, mɛn tere Hetika Elɔn denmuso le ri. Do fanan tɔɔ ko Olibama, mɛn tere Ana denmuso le ri. A benba tere Hifi do le ri, mɛn tɔɔ ko Sibeyɔn. ³ Esawu ka Basimati fanan furu, Isumayila denmuso kɔnin. Basimati kɔrɔce tɔɔ ko Nebayoti.

⁴ Ada ka Elifasi sɔrɔn Esawu ye. Basimati ka Reweli sɔrɔn a ye. ⁵ Olibama ka Jesi ni Jalamu ni Kore sɔrɔn. Esawu denceilu le woilu ri, a musoilu ka menilu sɔrɔn a ye Kanaan jamana rɔ.

⁶ Nba, lon do rɔ, Esawu wara jamana gberɛ rɔ ka a mabɔ a dooce Yakuba la. A ka a musoilu ta, a ni a denceilu ni a denmusoilu a ni a la mɔɔ tɔilu bɛɛ. A ka a la kolofen ni a bolofen fanan bɛɛ ta, a tun ka mɛn bɛɛ sɔrɔn Kanaan jamana rɔ. A ka wo bɛɛ mira ka wa yɔrɔ gberɛ rɔ, ⁷ baa a ni a dooce Yakuba bolofenilu ka siya tere kosebe. Wo kera sababu ri alu fila ma se tola i jɔɔn kan yɔrɔ kelen dɔ. Alu siini tere jamana mɛn dɔ, wo dooman tere alu fila bolo ka a masɔrɔn alu la kolofenilu wara kojuyaya. ⁸ Wo rɔ, Esawu bɔra ye ka wa i sii koyinkɛma yɔrɔ do rɔ, Seyiri la jamana rɔ. Mɔɔilu ye a fɔla Esawu ma ko Edomu.

⁹ Esawu le kera Edomu bɔnsɔn bɛɛ benba ri, menilu siini Seyiri la koyinkɛma jamana rɔ. A bɔnsɔn de jɔn di. ¹⁰ Esawu denceilu le ten: Elifasi, Esawu muso Ada dence. Reweli, Esawu muso Basimati dence.

¹¹ Esawu dence Elifasi denceilu le ten: Teman, Omar, Sefo, Katamu a ni Kenasi.

¹² Esawu dence Elifasi ka jɔnmuso do fanan ta. Wo tɔɔ ko Tima. Ale le ka Amaleki sɔrɔn a ye. Esawu muso Ada bɔnsɔn de woilu ri.

¹³ Esawu dence Reweli denceilu le ten: Nahati ni Seraki ni Sama ni Misa ri. Esawu muso Basimati bɔnsɔn de woilu ri. ¹⁴ Esawu muso Olibama, wo tere Ana denmuso le ri. A benba tere Sibeyɔn de ri. Olibama ka dence menilu sɔrɔn Esawu ye, woilu le tere Jesi ni Jalamu ni Kore ri.

¹⁵ Nba, menilu kera kabilabatii ri Esawu bɔnsɔn dɔ, woilu le ten. A dence fɔlɔ Elifasi dence woilu rɔ, menilu kera kabilatii ri, woilu le ten: Teman, Omar, Sefo, Kenasi, ¹⁶ Kore, Katamu a ni Amaleki. Kabilatii menilu bɔra Elifasi rɔ Edomu bɔnsɔn na jamana rɔ, woilu le le tere jɔn di. Esawu la muso Ada bɔnsɔn de woilu ri.

* 35:18 Benoni kɔrɔ ye le ko «tɔrɔya dence» † 35:18 Beniyaminu kɔrɔ ye le ko «bolokinima dence»

¹⁷ Esawu dence Reweli dence menilu kera kabilabatii ri, woilu le ten: Nahati, Seraki, Sama a ni Misa. Kabilatii menilu bora Reweli ro Edomu banson na jamana ro, woilu le tere jin di. Esawu muso Basimati banson de woilu ri.

¹⁸ Esawu muso Olibama dence menilu kera kabilabatii ri, woilu le ten: Jesi, Jalamu a ni Kore. Esawu muso Olibama dence menilu kera kabilatii ri, woilu le tere jin di. Olibama tere Ana denmuso le ri.

¹⁹ Nba, woilu le Esawu dence ri, a ni kabilatii. Edomu banson de woilu ri.

Seyiri denceilu

²⁰ Nba, Esawu ka Hori Seyiri denceilu menilu tere Edomu banson na jamana ro, woilu le ten Lotan, Sobali, Sibeyon, Ana, ²¹ Disan, Eseri a ni Disan. Seyiri denceilu le woilu ri, menilu kera Horilu la kabilabatii ri Edomu banson na jamana ro. ²² Lotan denceilu le tere Hori ni Heman ri. Lotan doomuso le tere Tima ri. ²³ Sobali denceilu le ten: Aliban, Manahati, Ebal, Sefo a ni Onamu. ²⁴ Sibeyon denceilu le tere Aja ni Ana ri. Ana wo tere ye a fa la falilu gbenna tuma men na, ale le folofola ka ji kaliman yen bo duu ro wula konda ye. ²⁵ Ana dence le tere Disan di. A denmuso tere Olibama ri. ²⁶ Disan denceilu le ten: Hemedan, Esiban, Itiran a ni Keran. ²⁷ Eseri denceilu le tere Bilan ni Saban ni Akan di. ²⁸ Disan denceilu le tere Usi ni Aran di.

²⁹ Nba, Horilu la kabilabatii le ten: Lotan, Sobali, Sibeyon, Ana, ³⁰ Disan, Eseri a ni Disan. Menilu kera Horilu la kabilabatii ri Seyiri la jamana ro, woilu le tere jin di.

Edomu mansailu

³¹ Sani mansa ye a sii Isirayelika kun na, mansa menilu tere ye mansaya la Edomu banson na jamana ro, woilu le jin di. ³² Beyori dence Bela kera mansa ri Edomu banson na jamana kun na. A siini tere so men na, wo le tao ko Dinhaba. ³³ Bela sani, Seraki dence Jobabu kera mansa ri a no ro. Wo siini tere so men na, wo le tao ko Bosira. ³⁴ Jobabu sani, Usamu siira mansaya la a no ro. Ale bora Temanka jamana le ro. ³⁵ Usamu sani, Bedadi dence Hadari siira mansaya la a no ro. Wo le ka Madiyan banson kele Mowabu banson na jamana ro ka se alu la. A siini tere so men na, wo le tao ko Abiti. ³⁶ Hadari sani, Samula siira mansaya la a no ro. Ale boni Masirekan de. ³⁷ Samula sani, Sawuli le kera mansa ri a no ro. Wo bora Rehoboti, men ye ba da la. ³⁸ Sawuli sani, Akibori dence Bahali Hanani siira mansaya la a no ro. ³⁹ Akibori dence Bahali Hanani sani, Hadari siira mansaya la a no ro. Ale siini tere so men na, wo le tao ko Pawu. A muso tao le ko Matabeli. Matabeli tere Matiredi denmuso le ri. A benba le tere Masabu le ri.

⁴⁰ Nba, kabilabatii menilu bora Esawu dence woilu ro, woilu tao le jin di, a bee ni a la maailu, a bee ni a la duu. Alu tao le ten: Tima, Aliba, Jeteti, ⁴¹ Olibama, Ela, Pinon, ⁴² Kenasi, Teman, Misari, ⁴³ Madiyeli a ni Iramu. Woilu le kera kabilabatii ri Edomu banson na jamana ro, a bee ni a la duu. Esawu le kera Edomu banson bee benba ri.

37

Yusufu la siboilu kan

¹ Nba, Yakuba ka i sii Kanaan jamana ro, a fa siini tere dinkira men do konin. ² Yakuba denceilu la ko le jin di.

Yusufu saron ka san tan ni waronwula bo tuma men na, a tere ye saai ni bailu gbenna a korocelu fe. A tere ye a fa la jonnusoilu Bilaha ni Silipa denceilu demenna. Dence woilu tere ye ko benbali menilu kela la, Yusufu tere ye wo bee jafola a fa ye.

³ Yusufu duman tere Isirayeli ye ka tamin a den to bee la ka a masaron a ka Yusufu saron a la cemobaya waati le ro. Wo ro, Yakuba ka durukiba juma manjenman do di Yusufu ma. ⁴ Yusufu korocelu ka a yen ko a duman alu fa ye ka tamin alu to bee la. Wo ro, Yusufu gboyara alu ye foo alu ka alu ban kuma juma fola a ye.

⁵ Lon do ro, Yusufu sibora. A ka wo jafa a korocelu ye tuma men na, do lara a la gboyane kan. ⁶ A ka a fo alu ye ko: «Ai ye i tolo malon na sibo kan na! ⁷ N sibora an bee ye sene ro. An tere ye suman kala ka a lasidi. Wo yoroni bee, n ta sumansidi ka i wuli ka i lo. Ai la sumansidilu nara n ta laminin ka i majii a kororo.» ⁸ A korocelu ka a jabi: «A ye di? A loo ye i la ka i sii an kun na ka ke an na mansa ri wa?» A gboyara alu ye iko tuunni ka tamin foloman na a la sibo ni a la kumailu koson.

⁹ Yusufu sibora iko. A ka wo fanan jafa a korocelu ye. A kan ko: «Ai la tolo malon na. N da sibo iko tuun. N ka tele yen a ni karo ni lolo tan ni kelen. Wo bee ka i majii n kororo.»

¹⁰ A ka sibo jafa a fa ni a korocelu ye tuma men na, a fa jamanda a ma ko: «Sibo su juman de wo ri? I ye a fe nde ni i na ni i korocelu bee ye na an majii i kororo wa?» ¹¹ A la ko nangboya ka a korocelu mira, koni a fa tere ye i mirila sibo wo ma waati bee ro.

Yusufu korocelu ka a san

¹² Nba, lon do ro Yusufu korocelu wara alu fa la kolofenilu gben diya Sikemu.

¹³ Isirayeli ka a fo Yusufu ye ko: «I korocelu ra wa kolofenilu gben diya Sikemu. N ye a fe i ye wa bo ye.» Yusufu kan ko: «Ale le wo ri.»

¹⁴ Yakuba ka a fo a ye ko: «Wa bo alu fe. Ni alu kende, ni ko te kolofenilu fanan na, i ye na wo fo n ye.» Wo ro, a ka Yusufu lawa ka bo Heburon kenegbe ro.

A se men keni Sikemu, ¹⁵ a tere ye a mataa-wula wula kondo. Ce do ka a teren ye ka a majininka ko: «I ye nfen jininna?» ¹⁶ Yusufu kan ko: «N ye n korocilu le jininna. Alu ye kolofenilu gbenna. I ka alu diya lan wa?» ¹⁷ Ce kan ko: «Alu ra bo yan. N ka alu kan men ko alu wato Dotan.» Yusufu bora ye ka wa alu ko. A ka alu teren Dotan. ¹⁸ A korocilu ka a natola yen foo yoro jan. Sani a ye se alu ma, a korocilu ka janfa don a ma ko alu ri a faa. ¹⁹ Alu ka a fo i jooon ye ko: «Ai ja lo, sibotii wo nato la le ten! ²⁰ An ye an wuli ka a faa. An ye a lafli kolon jaran kondo ka a fo ko wara juu le ka a faa ka a damun. A la sibo ri ke men di wo ro, an di wo yen.»

²¹ Ruben ka kuma wo men tuma men na, a loo tere ye a la ka Yusufu kisi alu ma. A kan ko: «An kana a faa. ²² Ai kana a jeli labo. Ai ye a lafli kolon jaran jin kondo wula kondo yan, ai kana ko ke a la.» Ruben ka wo fo kosa a ri wa alu kofe ka Yusufu layele kolon do ka wa a di a fa ma.

²³ Nba, Yusufu se men keni alu ma, alu ka a la durukiba puma manjeenman wo bo a kan na. ²⁴ Alu ka a mira ka a lafli kolon do kondo. Kolon wo jani le tere, ji tun te a kondo. ²⁵ Alu siini tere damununa tuma men na, alu ka alu ja lo ka jula doilu tamintala la yen. Woilu tere ye Isumayila bonson de ri. Alu boti Kiliyadi ka wa Misiran. Wusulan ni tulu suma duman ni latikolon tere ye alu la joomailu la donin do.

²⁶ Yahuda ka a fo a badenmailu ye ko: «Ni an ka an dooce faa ka a dokon, an di tono su juman saron wo la? ²⁷ An ye a san Isumayila bonson julailu ma. An jere kana a faa. An dooce le. An bee ye badenma le ri.» A badenmailu sonda wo ma.

²⁸ Wo ro, Madiyan bonson julailu tamintala, Yusufu korocilu ka a layele kolon kondo, ka a san Isumayila bonson woilu ma wodigbe muwan na. Woilu ka a san ka wa a ri Misiran.

²⁹ Nba, Ruben nara kolon da la alu kofe, koni a ma Yusufu teren kolon kondo. Wo gbara a la kojuuya foo a ka a la duruki rafarafara. ³⁰ A wara a doocilu teren ye ka a fo alu ye ko: «Kanberen te kolon kondo ye butun! N ye wala di?»

³¹ Wo ro, alu ka baakaron do faa ka Yusufu la durukiba ta ka a bila wo jeli ro. ³² Alu wara durukiba di alu fa ma ka a fo ko: «An ka durukiba jin teren wula ro. I ye a ragbe ni i dence ta le.»

³³ Yakuba ma fili a ma. A kan ko: «N dence la duruki le jo. Wara juu ra a faa ka a damun. Ee, n dence Yusufu! Wara ra a rafarafara.»

³⁴ Yakuba ka a la duruki rafarafara jusukasi koson, ka landa faanin bila a kan na ikomin landa faanin. A ka tele siyaman ke kasila kojuuya a dence la saya ko ro. ³⁵ A dencailu ni a denmusoilu tere ye nala ko alu

ye alu fa jusu sumala. Koni a ma son a jusu suma ko ma. A kan ko: «N kasimanto ri to n dence la ko la haan n di faa.» Yusufu fa kasira ten de a la saya ko ro.

³⁶ Nba, Madiyan bonson julailu sera Misiran ka Yusufu san Ferawuna jemoo Potifari ma. Potifari tere Ferawuna la kandalilailu la kuntii le ri.

38

Yahuda ni Tamari la ko

¹ Nba, a ma men bake, Yahuda bora a badenmailu tema, ka wa a sii Adulamuka do torafe men to ko Hira. ² Yahuda ka Kanaan bonson sunkurun do yen ye, men fa to ko Suwa. A ka sunkurun wo furu. Alu denda. ³ Muso ka kono ta ka dence saron Yahuda ye. Yahuda ka den wo to la ko Eri. ⁴ A ka kono gbereta, ka dence saron. A ka wo to la ko Onan. ⁵ A ka kono gbereta iko tuun ni, ka dence saron. A ka wo to la ko Sela. Den wo saron ka Yahuda teren Akesibu so kondo.

⁶ Waati wo taminni ko, Yahuda ka muso do furu Eri ye, a dence folo konin. Muso wo to le tere ko Tamari. ⁷ Koni, Eri kera moo juu le ri Allabatala jana. Wo ro, Allabatala ka a faa.

⁸ Yahuda ka a fo a dence Onan ye ko: «I ye i numoomuso ta, i koroce muso konin. Ai ye den, sa den di saron i koroce ye, sa i koroce bonson kana tunun.»

⁹ Koni Onan ka a yen ko ni den wo saron da, a te jate ale ta ri, fo a koroce ta ri. Wo ro, Onan ni muso wo wa den, a te sonna a siji ye don a ro. A ri wo bee ke duu ma, kosa a kana bonson di a koroce ma. ¹⁰ Onan tere ye men kela, wo ma diya Allabatala ye. Wo ro, Allabatala ka ale fanan faa.

¹¹ Yahuda ka a fo Tamari ye ko: «I kana sii ce gbereta kun. I wa, to i fa wara fo n dence Sela wa se i furu ma.» Yahuda ka wo fo ka a masaron a silanni ka Tamari di Sela ma, baa Sela kana faa ikomin a korocilu faara ja men ma. Tamari wara a fa wara wo ro.

¹² Waati wo taminni ko, Yahuda muso sara, Suwa denmuso konin. Yahuda la jusukasi sumara tuma men na, a wara Timaha, moilu tere ye a la saailu si malila dinkira men do. A dujooonce Adulamuka Hira wara a fe. ¹³ A fora Tamari ye ko a birance Yahuda wato a la saailu si mali diya Timaha. ¹⁴ Tamari ka a lon ko a numooce Sela ra se furu ma, koni a birance Yahuda ma son a ye sii wo kun. Wo ro, Tamari ka a la landa faanin bo a fari ma, ka a la bitiran birin a kun na, ka a ja latunun. A wara ka a sii a jere ma Enayimu so donda la, Timaha sila la ye.

¹⁵ Yahuda taminto ka Tamari siini yen. A ka a jate jatumusole ri, ka a masaron Tamari tun da a ja matunun. ¹⁶ Yahuda filira a ma fewu! A ma a lon ko a biranmuso le. A wara

a fo a ye ko: «N ye a fe ka n la i fe.» Tamari kan ko: «Ni n dijera, i ri nfen di n ma?»¹⁷ Yahuda ka a jabi: «N di badenni kelen bo n na bailu ro ka a lana i ma.» Tamari kan ko: «I ri nfen bila a kun koru sani i ye ba lana n ma?»¹⁸ Yahuda kan ko: «N ye nfen di i ma?» Tamari ka a jabi: «I too toomasere ye fen men kan, i ye wo ni a julu di n ma, ka i la gbeleke la woilu kan.» Yahuda ka wo bee di a ma. Alu enda. Wo ro, Tamari ka konu ta Yahuda fe.¹⁹ Tamari ka a koseyi a wara. A ka bitiran bo a kun na ka a la landa faanin bila a kan na iko.

²⁰ Yahuda ka badenni lawa muso ma a dyaonnce Adulamuka bolo, kosa a ka fen menilu di muso ma, a dyaonnce ye woilu mira ka na. Ce wo wara, koni a ma muso yen.²¹ A ka ce doilu majininka Enayimu ko: «Jatamusu men tere ye a siila sila la yan so donda la, a ye mi?»

Alu ka a jabi: «An ma jatamusu si yen yan folo.»

²² Ce ka a koseyi ka a fo Yahuda ye ko: «N ma muso wo teren ye. Ye ceilu kan ko alu ma jatamusu si yen ye folo.»²³ Yahuda kan ko: «Baasi te wo ri. Fen woilu ye to a bolo. An kana an jere lamaloya a jininna. Koni n ka baden nawa a ma. Ni i ma a yen, a ma ban?»²⁴ Nba, karo sawa taminni ko ro, a fora Yahuda ye ko a biranmuso Tamari ra jatoya ke. Ko sisen, ko a ra konu ta. Yahuda ka kuma wo men tuma men na, a kan ko: «Ai ye wa a labo kenema ka a janin!»

²⁵ Moolu wara Tamari mira. Alu ye a labola kenema tuma men na, a ka kela lawa a birance ma ko: «Men ka konu la n na, a la fenilu le jin di. I ye toomasere fen jin ni a julu ragbe, ka gbeleke fanan dagbe ni i ka woilu til lon.»

²⁶ Yahuda ka wo fenilu ragbe ka a yen ko a ta le. A kan ko: «Muso jin telenni ka tamin nde la, baa n tun ka kan ka a di n dence Sela le ma ka a ke a muso ri, koni n ma son wo ma.» Yahuda ma a la Tamari fe wo ko.

²⁷ Nba, a moyi waati sera tuma men na, den kera filani ri.²⁸ A moyitola, den kelen ka a bolo labo. Tinkorasilali ka a bolo mira ka kari wulen do sidi a la ka a fo ko: «Nin de ye folo ri.»²⁹ Koni den ka a bolo ladon iko tuunni. A filani-jonon bora. Tinkorasilali le kan ko: «Ile le ra sila bo jo!» Wo ro, a ka wo too la ko Peresi*.

³⁰ A doomanin bora a ko, kari wulen sidini wo bolo la. Alu ka wo too la ko Seraki†.

39

Yusufu sanda Potifari ma

¹ Nba, Isumayila bonson jula woilu wara Yusufu ri Misiran ka a sun Ferawuna la jemoo Potifari ma. Potifari tere mansa la

kandalilailu la kuntii le ri.² Allabatala tora Yusufu fe ka a la ko bee sabati. A tere ye baarala a tii Potifari la bon na, Misiranka wo konin.

³ A tii ka a yen ko Allabatala ye Yusufu fe ko bee ro, baa a wa a bolo bila fen fen do, Allabatala di wo bee sabati.⁴ Yusufu diyara a tii ye. Wo ro, a ka Yusufu ke a jere demenba ri, ka a lasii a la moolu bee kun na, ka a ke a la nanfulu kunnasiiba ri.⁵ Kebi Misiranka ce wo ka Yusufu lasii a la nanfulu ni a la moo bee kun na, Allabatala ka jumaya ke a ye ka ko bee sabati a wara ka a masaron Yusufu la ko ro. Allabatala ka Potifari bolofen bee jumaya, menilu ye so konu, a ni menilu ye sene ro.

⁶ Potifari ka a la ko bee to Yusufu bolo. A ma a jere toro foyi la fo a tere ye menilu damunna.

Yusufu tere ye kanberen kejanin de ri. A fari dafanin a kan. A pada fanan keji.

Potifari muso jabora Yusufu la

⁷ Lon do ro, Potifari muso jabora Yusufu la. A ka a fo Yusufu ye ko: «Na, i la n fe.»

⁸ Yusufu ma son fewu. A ka a fo muso wo ye ko: «I ja lo. N tii te a jere torola foyi la a wara yan ka a masaron n ye yan. A ra a bolofen bee karifa n na.»⁹ A la fanka ni n ta bee ka kan a wara yan. N sawo ye fen bee ro lu ma yan fo ile, baa i ye a muso le ri. N ti se kojuu su wo kela, ka haramu ke Alla jana.»¹⁰ Hali wo, muso wo ma a boloka wo si ro. Lon lon a tere ye Yusufu madiyahala, koni Yusufu ma son ka i la a fe.

¹¹ Lon do ro, Yusufu wara baara diya bon na. Wo ka a teren bonkonu jon si tun te ye.

¹² Muso ka Yusufu mira a la duruki ma, ko a ye a la a fe. Koni Yusufu ka a bori a ye ka bo bon na ka a la duruki to muso bolo.

¹³ Muso ka a yen tuma men na ko Yusufu borimantoro ba bo bon na ka a la duruki to a bolo,¹⁴ a ka a kan nabo bonkonu jonilu ma. Woilu nani, a ka a fo alu ye ko: «Ai la ragbe. N ce ka Heburu ce men nana an ma, wo ra an dooya. A ra don n kan ko a ye i lala n fe. Koni n kulera fanka la.»¹⁵ A ka n kule kan men tuma men na, a borimantoro bora bon na ka a la duruki to n daf yan.»

¹⁶ Muso ka duruki wo lamara a daf ka Yusufu tii Potifari makonu.¹⁷ Wo nani, muso ka danteli bee ke a ce ye ja kelen wo ma ko: «I ka Heburu jonce men nana an ma, wo ra don n kan ka n dooya.»¹⁸ Koni n kulera tuma men na, a borimantoro bora bon na ka a la duruki to n daf yan.»

¹⁹ Nba, a ka a muso la kuma men Yusufu la ko ro tuma men na, a jusu bora kojuyaya.

²⁰ Wo ro, a wara Yusufu mira ka a bila kaso

* 38:29 Peresi koro ye le ko a gberenda † 38:30 Seraki koro ye le ko kari wulen

la, mansa la kasodeni bilani dinkira men. Yusufu tora kaso la ye.

²¹ Koni Allabatata tora Yusufu fe. A ka jumaya ke Yusufu ye. Wo ro, a ka Yusufu demen ka a la ko diya kaso bon kuntii ye. ²² Wo ro, kaso bon kuntii ka Yusufu lasii kasoden to bee kun na kaso bon na. Yusufu le tere ko bee janabola ye. ²³ Kasobon kuntii ka ko men bee to Yusufu bolo, a ma hamin wo si la butun baa Allabatata tere ye Yusufu fe. A ka fen fen ke, Allabatata ka wo bee sabati.

40

Yusufu ka siboilu korofa

¹ Waati wo taminni ko, Misiran mansa la minninfendila ni a la burugbasila ka kojuu do ke a la. ² Ferawuna jusu bora mamba fila woilu kanma, a la minninfendilailu la kuntii ni a la burugbasilailu la kuntii konin. ³ A ka alu mira ka alu bila kaso la, Yusufu bilani dinkira men do. Kaso wo tere ye kasoden kandalila kuntiiba la bon dafe. ⁴ Kasoden kandalila kuntiiba ka alu karifa Yusufu la, ko a ye ke alu demenba ri. Alu menda kaso la.

⁵ Lon do ro, mansa la minninfendila ni a la burugbasila sibora su ro. Wo ka a teren alu ye kaso la folo. Alu fila sibora, koni sibo kelen tun te. Alu korailu tun te kelen di fanan. ⁶ Wo duusa gbe, Yusufu ka a yen ko hamin ba ye alu la. ⁷ A ka mansa la jemoo manininka ko: «Nfen keni ai sewani te bi?» ⁸ Alu ka a jabi: «An fila ra sibo, koni maa te yan men di sibo woilu korailu fo an ye.» Yusufu kan ko: «Sibo korofa lona te Alla le ri wa? Ai ka menilu yen sibo ro, ai ye woilu jafon ye.»

⁹ Wo ro, mansa la minninfendilailu la kuntii ka men yen, a ka wo fo Yusufu ye. A kan ko: «N siboni le, n ka resenju do yen n je. ¹⁰ Bolo sawa ye a la. A fira wa bo damira, a ri a feren ka den ka ke resen moninilu ri i korofa. ¹¹ Misiran mansa la minninfen tere ye n bolo. Wo ro, n ka resen moni woilu kadi, ka alu rabirin mansa la minninfen kondoo, ka a di a ma.»

¹² Yusufu kan ko: «Wo korofa le jin di. Bolo sawa wo ye tele sawa le ri. ¹³ Tele sawa wa tamin, mansa ri i bo kaso la, ka i bila i la baara korofa la. I ri a la minninfen don a bolo iko i darini a kela pa men ma koroman. ¹⁴ I wa here wo saron tuma men na, i jaandi, i kana jina n ko. I ka kan ka jumaya ke n ye baa n ka i demen. I ye n na ko fo Ferawuna ye wo ro, kosa a ri n naboo kaso la, ¹⁵ baa maaailu ka n mira fanka le la ka n naboo Heburuulu la jamana ro. Kebi alu ka n nana yan, n ma kojuu ke, maa ri maa bila kaso la men do.»

¹⁶ Nba, burugbasilailu la kuntii ka a yen ko Yusufu ka a dupaonce la sibo korofa ka a diya. Wo ro, ale ka a fo Yusufu ye ko: «N

fanan sibora. N ka seye sawa yen n kun ma. ¹⁷ Seye men tere ye sanfe, buru su bee tere ye wo kondoo. Wo bee rabenni tere Ferawuna ye, koni konailu tere ye jiila a ma ka fen woilu damun seye kondoo n kun do ma.» ¹⁸ Yusufu kan ko: «Sibo wo korofa le jin di. Seye sawa wo fanan ye tele sawa le ri. ¹⁹ Tele sawa wa tamin, Ferawuna ri i bo kaso la, ka i kun tere a la ka i suu dun jiri la. Konailu ri na i sobo damun.»

²⁰ Nba, tele fila a sawana, wo kera Ferawuna saron lon sankunben tolon di. Wo ro, Ferawuna ka tibili ba ke a la jamana maaobailu ye. A ka minninfendilailu la kuntii ni burugbasilailu la kuntii laboo kaso la ka alu lana maaobailu bee jana. ²¹ A ka minninfendilailu kuntii bila a la baara korofa la, kosa a ri Ferawuna la minninfen don a bolo iko. ²² Koni Ferawuna ka burugbasilailu la kuntii wo dun jiri la iko Yusufu ka a fo pa men ma.

²³ Minninfendilailu la kuntii ma a miri Yusufu ma wo ko. A jinara a ko fewu.

41

Misiran mansa la siboilu

¹ San fila taminnin ko ro, Misiran mansa sibora ka a jere lani yen Nili ba dala. ² A lonin tora ye tuma men na, nisi taloni woronwula bora ji ro ka na bin damun diya ba dala. ³ A ma men bake, nisi barani woronwula fanan bora Nili ba ji ro. Woilu nara alu lo nisi taloni woilu torofa ba dala. ⁴ Nisi barani kojuuyani woilu ka nisi juma taloni woronwula woilu damun ka ban. Wo keni, mansa kunura sunoo ro.

⁵ A sunooa iko ka sibo gbera fanan la. A ka sumantanson woronwula yen. Wo bee boni sumangbala kelen de la. Alu kise bee kunba. Alu ka ji. ⁶ A ma men bake, sumantanson woronwula gbera bora. Woilu kise misenman. Alu keni iko forofa ba wa suman janfo a gban na. ⁷ Sumantanson menilu kiseni misenman, woilu ka suman juma woronwula woilu damun, menilu kise kunba. Wo keni, mansa kunura ka a yen ko sibo le tere.

⁸ Wo duu sa gbani, mansa jusumakasara. Wo ro, a ka Misiran jamana felelailu bee ni a hankilimailu bee kili. A ka men yen sibo ro, a ka wo jafoo alu ye, koni wo si ma se ka a la sibo korofa a ye. ⁹ A la minninfendilailu la kuntii kumara a ye ko: «Mansa, n hankili ra bila n na kojuu keni ro sisen. ¹⁰ I monera an, i la jonilu ma tuma men na wo lon, i ka nde ni i la burugbasilailu la kuntii bila kaso la kasoden kandalila kuntiiba la jala kaso la. ¹¹ An maa fila bee sibora su kelen do. Sibo woilu korailu tun te kelen di. ¹² Heburu kanberen do tere ye an fe kaso la. Kasoden kandalila kuntiiba la jon de tere. An maa fila

ka men yen sibo rɔ, an ka wo ɲafɔ a ye. A ka woilu korɔilu fɔ an ye. ¹³ A ka a korɔ men fɔ, a kera wo ɲa le ma! I ka nde laseyi n na baara korɔ la, ka ban ka burugbasilailu la kuntii dun jiri la.»

Yusufu ka Misiran mansa la sibo korɔ fɔ

¹⁴ Mansa ka kela lawa ko Yusufu ye na. Mɔɔilu borimantɔ wara Yusufu labɔ kaso la. Yusufu ka a bonbosi li ka a la faanin mayeleman, ka wa i lɔ Misiran mansa ɲakɔrɔ. ¹⁵ A seni ye, mansa ka a fɔ a ye ko: «N da sibo le ke. Mɔɔ si ma se ka wo korɔ fɔ n ye. A fara n ye ko i ri se sibo korɔ fɔla.» ¹⁶ Yusufu ka mansa jabi: «Mansa, nde ti se, kɔni Alla ri a korɔ ɲuma di i ma.»

¹⁷ Mansa ka a fɔ a ye ko: «N sibora ka n lɔni yen Nili ba dala. ¹⁸ N lɔni tora ye tuma men na, nisi wɔrɔnwula bɔra ji rɔ ka na bin damun diya ba dala. Alu ka ɲi kosebe. Alu tɔlɔni. ¹⁹ A ma men, nisi wɔrɔnwula gbere fanan bɔra ji rɔ. Woilu barani tere kojuuya. Alu kejuuyani ka tamin. Sobo jɔnjɔn tun te alu la. N tun ma nisi gbere kejuuyani woilu ɲɔɔn yen fɔlɔ munun Misiran jamana muume rɔ yan. ²⁰ Nisi barani woilu, menilu kejuuyani kɔnin, woilu ka nisi tɔlɔni wɔrɔnwula wo damun, menilu fɔlɔma bɔra ji rɔ. ²¹ Hali alu ka woilu damun, mɔɔ ti se wo lɔn na, ka a masɔrɔn alu fari barani tere ɲa men ma fɔlɔ, a ye ɲa kelen wo ma munun. Wo keni, n kunura sunɔɔ rɔ. ²² N sunɔɔra iko ka sibo. N ka sumantɔnsɔn ɲuma wɔrɔnwula yen. Woilu bɔni sumangban kelen de la. Alu beɛ kise kunba. ²³ A ma men bake, sumantɔnsɔn wɔrɔnwula gbere bɔra. Woilu tun kiseni te jɔnjɔn. Alu beɛ kise misenman. Alu keni iko fɔɲɔ ba wa suman janfɔ a gban na. ²⁴ Sumantɔnsɔn misenman woilu ka Sumantɔnsɔn ɲuma wɔrɔnwula wo damun. Nba, n ka wo beɛ fɔ n na felelailu ye, kɔni woilu si ma se wo korɔ fɔla n ye.»

²⁵ Yusufu ka a fɔ mansa ye ko: «I la sibo fila beɛ ye korɔ kelen de ri. Alla natɔ men kela, a ra wo le yiraka i la. ²⁶ Nisi ɲuma wɔrɔnwula wo misaliya ye san wɔrɔnwula le ri. Sumantɔnsɔn ɲuma wɔrɔnwula wo fanan misaliya ye san wɔrɔnwula le ri. Sibo fila wo beɛ ye korɔ kelen de ri. ²⁷ Nisi barani kejuuyani wɔrɔnwula men bɔra ji rɔ kɔ fe, wo ye san wɔrɔnwula le ri. Sumantɔnsɔn misenman wɔrɔnwula wo, fɔɲɔ ka menilu ja, wo fanan ye san wɔrɔnwula kɔnkɔ le ri. ²⁸ Mansa, n ka a fɔ i ye ɲa men ma, a ye wo ɲa le ma. Alla ketɔ men kela, a ra wo le yiraka i la. ²⁹ San wɔrɔnwula menilu natɔ, suman di sɔn a ɲa jere jere ma Misiran jamana fan beɛ rɔ. ³⁰ San woilu wa tamin, kɔnkɔ ri na ka san wɔrɔnwula ke. Mɔɔilu ka suman ba men sɔrɔn san diyani wɔrɔnwula woilu korɔ, alu ri ɲina wo beɛ kɔ, kɔnkɔ ri juuya jamana beɛ rɔ. ³¹ Kɔnkɔ ri juuya kosebe. Mɔɔilu ka

suman men sɔrɔn san diyani wɔrɔnwula wo rɔ, wo beɛ ri ɲina alu la fewu. ³² Mansa, i ka sibo ɲin ke siɲa fila. Wo korɔ le ko Alla ra ban wo ko lateɛ la. Alla ri wo ke lakaliyali bolo ma.

³³ «Wo rɔ, mansa, i ye mɔɔ hankiliman do ɲinin, men ka ko korɔ lɔn, ka wo lasii Misiran jamana kun na. ³⁴ I ye mɔɔba doilu lasii jamana kɔndɔ, sa mɔɔ woilu wa suman men sɔrɔn, mɔɔba woilu ye a tala looluna lamara. Alu ye a ke wo ɲa jamana fan beɛ rɔ san diyani wɔrɔnwula beɛ korɔ. ³⁵ I ye a fɔ alu ye ko ie ye suman woilu beɛ laden wo ɲa le ma san woilu korɔ, ka wo beɛ laden jamana soilu la i tɔɔ rɔ ka a kɔnɔgben. ³⁶ Sa san wɔrɔnwula kɔnkɔ ba don Misiran jamana rɔ tuma men na, suman lamarani woilu ri ke jamana mɔɔilu la balo ri.»

Misiran mansa ka Yusufu lasii jamana kun na

³⁷ Yusufu ka men fɔ, wo diyara Misiran mansa ni a la ɲemɔɔilu beɛ ye. ³⁸ Mansa ka a fɔ a la ɲemɔɔilu ye ko: «An di mɔɔ sɔrɔn Misiran yan, Alla la Nin ye men dɔ ikomin ce ɲin?»

³⁹ Mansa ka a fɔ Yusufu ye ko: «Alla ra wo beɛ yiraka i la. Wo rɔ, mɔɔ si te yan, men hankili ka bon i ta ri, men ka ko korɔ lɔn ile ri. ⁴⁰ N di i lasii n na jamana kun na. I ba men fɔ, n na mɔɔilu ri wo ke. Mansaya dɔrɔn de ri ke i ni nde tɛma. ⁴¹ N da i lasii Misiran jamana beɛ kun na.»

⁴² Mansa ka a la bolola koyini bɔ a bolo la, a la mansaya tɔmmasere ye men kan, ka wo don Yusufu bolo la. A ka faanin ɲumajuma di a ma, ka kanna neɛ saninnaman bila a kan na. ⁴³ A ka a la sowontoro filana don Yusufu bolo. Mɔɔilu wara sowontoro wo ɲe ka alu kan nabɔ ko: «Beɛ ye alu majii!» Misiran mansa ka Yusufu lasii Misiran jamana beɛ kun na wo ɲa le ma.

⁴⁴ Mansa ka a fɔ Yusufu ye ko: «Nde le Misiran mansa ri, kɔni mɔɔilu kana foyi ke Misiran jamana rɔ butun fo ile wa sɔn men ma.» ⁴⁵ Mansa ka Yusufu tɔɔ la ko Saffinati Paneya, ka Potifera denmuso Asanati di a ma ka a ke a muso ri. Potifera wo tere ye ɔni so mɔɔilu la joo sarakalasele la ri.

Nba, Yusufu kera Misiran jamana kunnasiila ri wo ɲa le ma. ⁴⁶ A ka baara wo damira Ferawuna ye ka a tereɛ a sɔrɔn da san bisawa bɔ. A bɔra mansa dafɛ, ka wa Misiran jamana rataama.

⁴⁷ Awa, san wɔrɔnwula kera, suman ye sɔnna a ɲa jere jere ma. ⁴⁸ San san, Yusufu ri suman naden suman ka waati la Misiran jamana fan beɛ rɔ a so misen a ni a so kunba. Suman kanin yɔrɔ yɔrɔ a ka suman namara wo yɔrɔ kelen de beɛ rɔ. ⁴⁹ Wo rɔ, Yusufu ti se a jatela butun baa a tere ka siya kojuuya ikomin ba kije.

⁵⁰ Sani san wəronwula kənkə ye don jamana kondə, Yusufu muso Asanati ka dence fila sərən a ye. Asanati wo tere ye ʔni so mɔɔilu la joo sarakalasele Potifera denmuso le ri. ⁵¹ Yusufu ka a dence fəb tɔɔ la ko Manase, baa a kan ko Alla ra a lapina a la tərɔya bɛɛ kɔ rɔ, ka a hankili bɔ a fa wara rɔ.

⁵² A ka a dence filana tɔɔ la ko Efrayimu, baa a kan ko Alla ka a kɛ, a tərɔni tere jamana mən dɔ, a ra jiri ye.

⁵³ San diyani wəronwula wo dafara Misiran tuma mən na, ⁵⁴ san wəronwula kənkə donda iko Yusufu ka a fɔ ja mən ma. Kənkə donda jamana gbereilu bɛɛ rɔ, kɔni suman namarani tere fan bɛɛ rɔ Misiran. ⁵⁵ Kənkə sera Misirankailu ma tuma mən na, alu wara Misiran mansa madiya ko a ye suman di alu ma. Mansa ka alu jabi: «Ai ye wa Yusufu tere ye. A wa mən fɔ ai ye, ai ye wo kɛ.» ⁵⁶ Kənkə juuyara ka se Misiran jamana yɔrɔ bɛɛ rɔ, tuma mən na, Yusufu ka suman namara bondonilu da laka, ka suman san Misirankailu ma. ⁵⁷ Mɔɔilu bɔra jamana bɛɛ rɔ ka na suman san diya Yusufu ma Misiran, baa kənkə gbɛleyara dunɔja fan bɛɛ rɔ.

42

Yusufu kərəceilu wara suman san diya Misiran

¹ Nba, a fɔra Yakuba ye ko suman ye sərɔnna Misiran tuma menna, a ka a fɔ a denceilu ye ko: «Nfenna ai siini ai jɔɔn dagbela yan ten? ² N da a mən ko suman ye sərɔnna Misiran. Ai ye wa do san an ye, sa an kana faa kənkə bolo yan.» ³ Wo rɔ, Yusufu kərəceilu mɔɔ tan wulira ka wa suman san diya Misiran, ⁴ kɔni Yakuba ma sɔn Yusufu dooce Beniyaminu ye wa a kərəceilu kɔfɛ, baa Yakuba silanni tere ko kojuu kana a sərɔn sila la.

⁵ Isirayeli denceilu ni mɔɔ gbereilu wara suman san diya Misiran, baa kənkə tere ye Kanaan bənsən na jamana rɔ. ⁶ Wo ka a tere, Yusufu ye jamana kuntiija la Misiran. Ale le tere suman sanna mɔɔ bɛɛ ma. Wo le ka a kɛ, a kərəceilu nara Yusufu ma, ka alu majii a kərə, ka alu kun majii. ⁷ Yusufu ka a kərəceilu yen tuma mən na, a ma fili alu ma, kɔni a ka a kɛ ikomin a ma alu lɔn. A jamanda alu ma ka a fɔ ko: «Ai bɔni mi?» Alu ka a jabi: «An bɔni Kanaan bənsən na jamana le rɔ, ka na suman jinin diya yan.»

⁸ Yusufu ma fili a kərəceilu ma, kɔni woilu filira ale ma. ⁹ Yusufu hankili bilara a la siboilu rɔ, a ka a kərəceilu yen sibo rɔ ja mən ma. A ka a fɔ alu ye ko: «Ai nani jamana lakərəsi diya le, sa ai ri a lɔn ai ri se an na ja mən ma.» ¹⁰ Alu ka a jabi: «An tii, wo kuma te! Ande, i la jɔnilu nani suman san diya le dərɔn. ¹¹ An bɛɛ ye ɛ kelen den de ri. Mɔɔ telenilu le ande ri. An tɛ jamana

si lakərəsila.» ¹² Yusufu kan ko «ɛɛn de! Ai nani jamana lakərəsi diya le.» ¹³ Alu kan ko: «An ye i la jɔnilu le ri. An bɛɛ ye fa kelen de la. An fa siini Kanaan bənsən na jamana le rɔ. A denceilu tere mɔɔ tan ni fila le ri. An dooce ye an fa dafɛ ye bi. A tɛ kelen da sa.» ¹⁴ Yusufu kan ko: «N ka a fɔ ja mən ma, a ye wo ja kelen de ma jɔ! Ai nani jamana lakərəsi diya le! ¹⁵ N di alu la kuma fɛfɛfɛɛ ja mən ma, wo le ye jin di. Ni ai dooce doomani ma na yan, ai tɛ bɔ yan fewu. N ye n kali la wo la Misiran mansa tɔɔ le rɔ. ¹⁶ Ai mɔɔ kelen ye wa ai dooce ta ka na a ri. Ai tɔilu ri wo makɔnɔ kaso la yan. Wo rɔ, n di ai la kuma fɛfɛfɛɛ. Ni ai ka tɔja le fɔ, n di wo lɔn. Ni wo tɛ, ai ma na foyi kanma, fɔ ka an na jamana lakərəsi dərɔn. N ye n kalila wo rɔ Misiran mansa tɔɔ le rɔ!»

¹⁷ Wo rɔ, a ka alu bila kaso la. Alu ka tele sawa kɛ ye.

¹⁸ A tele sawana, Yusufu ka a fɔ alu ye ko: «Nba, n silanni Alla ye. Wo rɔ, n ye mən fɔla ai ye, ai ye wo mira, sa ai ri kisi. ¹⁹ Ni mɔɔ telenilu le ai ri, mɔɔ kelen ye to kaso la yan ai bɛɛ nɔ rɔ. Ai tɔilu ye wa suman di ai la denbaya kənkɔto ma, ²⁰ kɔni a fɛɛ tɛ fɔ ai ye na ai dooce doomani ri yan. A wa na, n di a lɔn ko ai ka tɔja le fɔ n ye, sa ai kana faa.» Alu sɔnda wo ma.

²¹ Alu ka a fɔ i jɔɔn ye ko: «Sika tɛ a rɔ, tərɔya jin da an sərɔn Yusufu le kɔsɔn. Wo lɔn, a tərɔra an jakərə. A ka an madiya ko an ye hina a la, kɔni an ka an ban a rɔ. Wo le kɔsɔn kojuu jin da an sərɔn bi.»

²² Ruben ka a fɔ alu ye ko: «N ma a fɔ ai ye ko ai kana kojuu kɛ den na wa, kɔni ai ma sɔn n na kuma ma? Nba, a jeli jininkali le jin ka a hake bɔ an dɔ.»

²³ Alu ma a lɔn ko Yusufu tolo ye alu kan na, baa alu ni Yusufu wa kuma, kan nataminna ri alu kan natamin i jɔɔn ma. ²⁴ Yusufu ka a mabɔ alu la ka wa kasi. A kɔseyi mən keni, a kumara alu ye, ka ban ka Simeyɔn bɔ alu rɔ ka a bolo sidi alu jana.

Yusufu kərəceilu ka i kɔseyi Kanaan bənsən na jamana rɔ

²⁵ Yusufu ka a fɔ a la mɔɔilu ye ko alu ye a kərəceilu la bɔrɔilu lafa suman na, ka alu kelen kelenna bɛɛ la wodi bila ei la bɔrɔ woilu kondo, ka suman fanan di alu ma ka a kɛ ei sila fanda ri. Alu ka wo bɛɛ kɛ ikomin Yusufu ka a fɔ ja mən ma. ²⁶ Alu ka bɔrɔilu la alu la falilu kɔ kan, ka sila mira ka wa.

²⁷ Su kora alu ma tuma mən na, alu ka alu lɔ yɔrɔ do rɔ ka sii ye. Mɔɔ kelen ka a la bɔrɔ da laka ko a ye damunun dila a la fali ma. A ka a la wodi yen bɔrɔ kondo. ²⁸ A ka a fɔ a badenmailu ye ko: «N na wodi a ra laseyi n ma. A ye n na bɔrɔ kondo yan.» Alu kondafilira kojuuya. Alu kondakaliyara ka

a fɔ alu jɔɔn ye ko: «Alla ra nfen de ke an na jin de ten?»

²⁹ Nba, alu se men keni alu fa Yakuba wara Kanaan bɔnsɔn na jamana rɔ, ko men ka alu sɔrɔn, alu ka wo bɛɛ dantɛɛli ke a ye. Alu kan ko: ³⁰ «Misiran jamana kuntii jamanda an ma kosɛbe! A ka an jalaki ko an wani alu la jamana lakɔrɔsi diya le. ³¹ An ka a jabi an ye mɔɔ telenilu le ri, ko an ma jamana si lakɔrɔsi fɔlɔ habadan. ³² An kan ko an bɛɛ ye fa kelen de la, ko an mɔɔ tan ni fila le tɛɛ an fa bolo. Ko kelen da sa. Ko an doocɛ doomani ye an fa dafɛ ye Kanaan bɔnsɔn na jamana rɔ, ³³ kɔni jamana kuntii wo kan ko a ri a lɔn ko an ye mɔɔ telenilu ri ja men ma, ko wo le ye jin di. Ko an ye mɔɔ kelen to a bolo ye, ka na suman di an wara mɔɔilu kɔnkɔto ma. ³⁴ Ko an ye wa an doocɛ doomani ri a ma. Wo wa ke, ko a ri a lɔn ko an ma wa jamana lakɔrɔsi kanma, ko a ri a lɔn ko an ye mɔɔ telenilu le ri, kosa a ri an badenma bɔ kaso la. Ko a ri jamana bɛɛ labila an ye.»

³⁵ Nba, alu ka suman nabɔ alu la bɔrɔilu kɔndɔ tuma men na, alu bɛɛ ka alu la wodi bila bɔrɔneilu sidini yen suman bɔrɔilu kɔndɔ. Alu ni alu fa ka wodi sidini wo yen tuma men na, alu bɛɛ silanda.

³⁶ Alu fa Yakuba ka a fɔ alu ye ko: «Ee! Ai ye n denilu bɔla n bolo. Yusufu tɛ yan butun. Simeyɔn fanan tɛ yan butun. Sisen ai ye a fɛ ka Beniyaminu fanan mira ka wa wo ri. Nin tɔɔya bɛɛ ye nde le kan.»

³⁷ Ruben ka a fɔ a fa ye ko: «I ye Beniyaminu karifa nde la. N di a laseyi i ma. Ni n ma na Beniyaminu ri, i ye n dence fila bɛɛ faa Beniyaminu nɔ rɔ.» ³⁸ Yakuba kan ko: «Een de! N dence tɛ wala ai kɔfɛ! A kɔrɔcɛ Yusufu ra sa ka wo kelen pe to. Sisen n da kɔrɔ. Ni ko ka ale fanan sɔrɔn taama rɔ, n di faa jusumakasa bolo.»

43

Yusufu kɔrɔcɛilu wara Misiran iko

¹ Nba, kɔnkɔ juuyara jamana kɔndɔ. ² Yakuba denceilu nara suman men di ka bɔ Misiran, wo bantɔla le tɛɛ. Wo rɔ, Yakuba ka a fɔ alu ye ko: «Ai ye wa suman do san an ye Misiran.»

³ A dence Yahuda ka a jabi: «Cɛ wo ka a fɔ an ye le ka a magbeleya kosɛbe ko an tɛ a yen butun fo an doocɛ wa ke an kɔfɛ. ⁴ Ni i sɔnda an doocɛ Beniyaminu ye wa an kɔfɛ, an di wa ka suman san i ye. ⁵ Ni i kɔnin ma sɔn, an tɛ wa ye, baa cɛ wo ka a fɔ an ye ko an tɛ a yen butun fo an doocɛ wa ke an kɔfɛ.»

⁶ Isirayeli kan ko: «Ai ra kojuu ke n na de! Nfenna ai ka a fɔ nɔ wo ye ko ai doocɛ ye ai kɔma?»

⁷ A denceilu ka a jabi: «Cɛ wo ka jininkali siyaman ke an kun, ka an maɔininka an na ko ma, a ni an na denbaya la ko ma. A kan

ko: «Ai fa kende wa? Ai doocɛ ye ye?» An ka a jabi ten tuun. An ma wo lɔn ko a ri a fɔ an ye ko an ye wa an doocɛ ri.»

⁸ Yahuda ka a fɔ a fa Isirayeli ye ko: «N fa, i ye n doocɛ karifa n na, sa an di wa i kɔrɔ. Wo wa ke, kɔnkɔ tɛ ile ni ande a ni an denilu faa yan. ⁹ Nde jɛɛ ri n lɔ den kunko la. Ni ko ka a sɔrɔn, i ye nde maɔininka. Ni n ma na a ri i ma, ka a lalɔ i jakɔrɔ, wo jalakili tɛ bɔ n kan habadan. ¹⁰ Ni an kɔnin tun ma lanɔɔ yan, sa an da wa ka na sija fila.»

¹¹ Alu fa Isirayeli kan ko: «Nba, diyagboya le. Wo rɔ, ai ye an na jamana fen juma doilu bila ai la bɔrɔilu kɔndɔ ka jamana kuntii wo sanba. Ai ye tulu do ta, a ni li ni wusulan ni latikɔlɔn ni jiriden doilu, pisitasi ni amande kɔnin. ¹² Ai wara wodi men di fɔlɔ, ai ye wo jɔɔn fila ta, baa wodi men bilani ri la bɔrɔilu kɔndɔ, fo ai ye ai kɔseyi wo ri. Ai ri a sɔrɔn, alu jinanin de. ¹³ Nba, ai ye ai doocɛ ta ka wa cɛ wo tɛɛn ye sisen. ¹⁴ Alla Sebɛɛtii ye ai la hina don a rɔ, kosa a ri Beniyaminu ni Simeyɔn naseyi ai ma, kɔni ni n bɔnɔra n deni la, n di bɔnɔ wo rɔ kosɛbe.»

¹⁵ Wo rɔ, alu ka Beniyaminu ta, a ni sanba fenilu, a ni wodi wo jɔɔn fila, ka sila mira ka wa Misiran. Alu se men keni ye, alu wara Yusufu tɔrɔfɛ, ka alu la a jakɔrɔ. ¹⁶ Yusufu ka Beniyaminu yen alu fɛ tuma men na, a ka a fɔ a la bon kunnasiila ye ko: «Wa mɔɔ jinilu ri n na bon na, ka kolofen do faa ka a tibi. Alu kɛtɔ telerɔ damunun kɛla nde le fɛ bi.»

¹⁷ Cɛ wo ka alu malɔ Yusufu la bon na iko Yusufu ka a fɔ a ye ja men ma.

¹⁸ Alu watɔla Yusufu la bon na, wo ka alu masilan. Alu kan ko: «An da lana yan wodi ko le rɔ, wodi men bilara an na bɔrɔilu kɔndɔ an na ko fɔlɔ rɔ. Alu kɛtɔ bela an kan de, ka an na falilu ta, ka an mira ka an ke jɔnilu ri.» ¹⁹ Wo rɔ, alu ka i madon Yusufu la bon kunnasiila la bonda la ka kuma a ye. ²⁰ Alu kan ko: «An fa, hake to an ye. Waati taminni, an nara suman san diya yan. ²¹ An bɔ men keni yan, an ka an lɔ an sii diya. An ka an na bɔrɔilu da laka ka wodi bilani yen bɔrɔilu kɔndɔ. An na wodi bɛɛ le tɛɛ, an ka men san suman na. Wodi wo nani an bolo ka a laseyi ai ma. ²² Suman sankɔ fanan nani an bolo, kɔni men ka wodi do wo bila an na bɔrɔilu rɔ wo lɔn, an ma wo lɔn.»

²³ Bon kunnasiila ka alu jabi: «Ai kana hamin wo la. Ai kana silan. Ai Maari Alla a ni ai fa Maari Alla, wo le ka wodi wo bila bɔrɔilu kɔndɔ ai ye. Ni wo tɛ, ai ka suman sankɔ men bɔ, n ka wo sɔrɔn.»

Wo rɔ, cɛ wo wara Simeyɔn ta ka na a di alu ma, ²⁴ ka alu bɛɛ ladon Yusufu la bon na. A ka ji di alu ma ko alu ye alu sen mako. A ka damunun di alu la falilu fanan ma. ²⁵ Alu nara sanba fen menilu ri, alu ka woilu labɔ ka Yusufu makɔnɔ, baa a fɔra alu ye ko a ri na telerɔ damunun diya alu fɛ ye.

²⁶ Yusufu sera a wara tuma men na, alu nara a la sanbailu di a ma bon na ka alu majji a koro. ²⁷ Yusufu ka alu fo ko: «Tana te ai la? Wo lon, ai ka ai fa la ko fo n ye ko a ra koroya. Ale don? A kende fole?»

²⁸ Alu ka Yusufu jabi: «Tana si te an fa la, i la jonce konin. A kende.» Alu ka alu kun majji Yusufu koro.

²⁹ Yusufu ka a janakalan ka a dooce Beniyaminu ya, a jere na la den. A kan ko: «Ai ka ai dooce men na ko fo, wo le ye jin di wa?» Alu kan ko: «Don, ale le.» Yusufu ka a fo a ye ko: «N den, Alla ma here kera i ye.»

³⁰ Beniyaminu hina donda Yusufu la kosebe. Wo ro, a kasitala le tere. A ka bo alu torofe i koro ka wa a jere la bon kondo ka kasi. ³¹ A ka ban kasila tuma men na, a ka a ja lako, ka wa alu teren ye. A ka a jere mira ka a fo a la moailu ye ko alu ye na balo di alu ma. ³² Alu ka Yusufu la balo bo a la a dan na, ka a badenmailu ta bo a dan na. Misiranka menilu tere ye, alu ka woulu fanan ta bo a dan na, baa Misirankailu ti son ka damunun ke Heburuilu fe. Alu tana le wo ri. ³³ Yusufu ka a badenmailu lasii a jakoro, ka alu tuun i jooon na ka ben alu si kasabiya ma, ka a damira koromamoo ma ka wa se doomamoo ma. Alu ka alu siija wo yen tuma men na, alu ka i jooon dagbe ka kabannakoya. ³⁴ Balo men tere ye Yusufu koro, a la moailu ka a badenmailu bee so wo le ro. Beniyaminu ka men soron, wo kera a korocailu ta jooon loolu le ri. Alu ka damunun ke ka alu min, ka sewa Yusufu la kosebe.

44

Yusufu ka a korocailu korobo

¹ Nba Yusufu ka a fo a la bon kunnasiila ye ko: «Alu la borailu lafa suman na. Alu la falilu di se donin men koro, i ye wo jate di alu ma. I wa borailu lafa, i ye alu kelen kelenna bee la wodi la suman kan alu la borailu kondo. ² I ye n na wodigbe minninfen bila doomamoo la borokondoo a la wodi kan.» Bon kunnasiila ka wo bee ke ikomin Yusufu ka a fo a ye ja men ma.

³ Wo duu sa gbeni jona Yusufu ka sila di alu ma. Alu ka alu la doninilu la alu la falilu ko kan, ka wa. ⁴ Ka a teren alu ma janfa so la folo, Yusufu ka a fo a la bon kunnasiila ye ko: «Wa alu ko! I wa se alu ma tuma men na, i ye a fo alu ye ko: «Nfenna ai ka kojuma sara kojuu la? ⁵ Nfenna ai ka n tii la minninfen sonya? A ye a minna wo le la, a ye jabinin kela wo le la. Ai ra kojuu ba le ke jin di de!»

⁶ Bon kunnasiila wara se alu ma tuma men na, a kumara alu ye ikomin Yusufu ka a fo a ye ja men ma. ⁷ Alu ka a jabi: «An tii, nfenna i ye an jalakila ten? An te ko su wo kela fewu! ⁸ I jere ka a lon ko an nani wodi ri an na borailu kondoo wo lon, ka bo Kanaan

jamana ro ka na wodi wo di i ma. A ye di? An di wodigbe wala sanin sonya i tii la bon na wo ro wa? ⁹ An tii, ni i ka minninfen yen an si kunma, wo tii ri faa. Ka a la wo kan fanan, an tilu ri ke i la jonlu ri.»

¹⁰ Bon kunnasiila kan ko: «Ale le wo ri, n da dijne wo ma, koni minninfen wa yen moo men kunma, wo ri ke n na jon di. Ai tilu te jalakili.»

¹¹ Wo yoro wo ro, alu ka alu la borailu lajii duu ma ka alu da laka. ¹² Bon kunnasiila ka borailu ragbe. A ka a damira koromamoo ta ma, ka wa se doomamooilu ta ma. A ka minninfen yen Beniyaminu la borokondo.

¹³ Wo le ro, alu ka alu la durukilu rafara alu kan na jusukasi bolo ma. Alu ka alu la borailu la falilu ko kan, ka alu koseyi so kondoo. ¹⁴ Yahuda ni a badenmailu sera Yusufu wara ka a teren a ye ye folo. Alu ka alu la duu ma a koro. ¹⁵ Yusufu ka a fo alu ye ko: «Ai na nfen ko kela jin ten? Ai ma a lon ko nde jooon di jabinin ke ka koilu lon wa?» ¹⁶ Yahuda kan ko: «N tii, an ti se foyi folo. Kuma te an bolo butun. An ti se an bala ko jin do. Alla jere le ra an sonjuu labo gbe ro. An bee ye i la jonlu le ri sisen, minninfen yenni men kunma, a ni an tilu bee.» ¹⁷ Yusufu ka a jabi konin ko: «Ka alu bee jalaki ten, n te ko su wo kela fewu! Minninfen yenni men kunma, wo le keto n na jon di. Ai tilu ye wa here ro ai fa wara.»

Yahuda ka Yusufu madiya Beniyaminu la ko ro

¹⁸ Yahuda ka a madon Yusufu la, ka a fo a ye ko: «N tii, i jaandi, i ye dijne n ye kuma i ye. N ka a lon ko i ni Misiran mansa bee ka kan. I kana mane n ma. ¹⁹ N tii, an na ko folo yan, i ka an jabinin an fa ni an badenmailu ma. ²⁰ An ka i jabi an fa ye ye, ko a ra koroya kosebe. Ko an dooce doomani fanan ye ye, an fa koroyanin ka men soron. Doomamoo wo korocoe ra faa, ka a kelen pe to. Dogbere te ye butun, a ni men ye na kelen na. A la ko duman an fa ye kosebe. ²¹ I ka a fo an ye ko an ye na a ri yan, kosa i ja ri la a kan. ²² An ka a fo i ye wo lon ko den ti se bo la an fa torofe. Ni a bara a torofe an fa ri faa, ²³ koni, an tii, i ka an jabi ni an dooce ma na an kofe yan, ko an te i yen butun.

²⁴ «Wo ro, an ka an koseyi an fa wara tuma men na, an ka i la kuma lase a ma. ²⁵ Lon do ro, an fa ka a fo ko an ye na suman do san iko. ²⁶ An ka a jabi an ti se nala suman san diya fo an dooce wa na an kofe, baa ce wo kan ko an te a yen butun fo an dooce wa ke an kofe. ²⁷ An fa ka a fo an ye ko an ka a lon ko a muso Raseli ka dence fila-pe le soron a ye. ²⁸ Ko kelen da tunun a ma. Ko a miri ro, ko wara juu le ka a mira ka a rafarafara. Ko kebi wo lon, a ma a yen butun. ²⁹ Ko ni an wara do jin fanan di don? Ni ko ka a soron

taama rɔ, ko a kɔrɔyani ri faa ninnafin dɔ. An fa kan ten.

³⁰ «Nba, ni n ka n kɔseyi i la jɔnce, n fa, ma sisen ka den to n kɔ yan, wo tɛ bɛn. Den wo le ye n fa la ko bɛɛ ri. ³¹ N fa wa a yen tuma men na ko den wo ma a kɔseyi an fɛ, a ri faa. An fa kɔrɔyani ri faa jusumakasa rɔ, wo le rɔ an di kɛ wo sababu ri. ³² Ka a la wo kan, n ka n lɔ den na kunko la. N ka a fɔ n fa ye ko ni n ma kɔseyi den di a ma, n fa hake ri to nde kan kadawu. ³³ I jaandi, i ye n kɛ i la jɔn di den nɔ rɔ, kosa den di a kɔseyi a kɔrɔceilu ko fɛ. ³⁴ N ye n kɔseyila n fa ma di, ni den tɛ n bolo? N tɛ i se n fa jusumakasani yenna fewu.»

45

Yusufu ka a jɛrɛ yiraka a badenmailu la

¹ Nba, Yahuda banni kumala, Yusufu ma se a jɛrɛ mirala a la jɔnilu jana. A ka alu jamari ko alu bɛɛ ye bɔ. Mɔɔ gbɛrɛ si tun tɛ ye tumana mɛn na, fo Yusufu ni a badenmailu, Yusufu ka a jɛrɛ yiraka alu la. ² A kasira kɔsɛbɛ, fo Misirankailu ka a kasi kan mɛn kɔkan. Wo ko fɔra mɔɔilu jana Misiran mansa wara.

³ Yusufu ka a fɔ a badenmailu ye ko: «Yusufu le nde ri! N fa kɛndɛ wa?» Yusufu badenmailu ma se a jabila, baa alu silanni tɛrɛ kojuyuya. ⁴ Yusufu kan ko: «Ai ye i madon n na.» Alu ka i madon a la tuma mɛn na, a kan ko: «Ai badenma Yusufu le nde ri, ai ka mɛn san Isumayila bɔnsɔn julailu ma mɛn ye taala Misiran. ⁵ Ai jusu kana a lafin. Ai kana mɔnɛ ai jɛrɛ ma n san ko rɔ. Alla le ka n nana ai jɛ yan sa n di kɛ sababu ri ka mɔɔilu kisi kɔnkɔ ma. ⁶ Kɔnkɔ san fila le jamana kɔndɔ jɔn. A ra to san loolu le ma, senkelailu ti nala foyi sɔrɔnna sɛnɛ rɔ. ⁷ Alla le ka n lɔ ai jɛ yan ka an to yan an fa bɔnsɔnilu kisibaya kanma, sa ai bɔnsɔn kana tunun dunuya ma. ⁸ Ai le ma n nana yan de. Alla le ka n nana yan ka n kɛ Misiran mansa lalila ri, ka n nasii mansa la bon kun na, ka n nasii Misiran jamana bɛɛ kun na. ⁹ Ai ye ai kaliya ka i kɔseyi n fa ma. Ai ye a fɔ a ye ko a dence Yusufu kan ko Alla ra a lasii Misiran jamana bɛɛ kun na. Ko a ye a kaliya ka na n tɛrɛn yan. ¹⁰ Ko a ri a sii Kosɛni jamana rɔ, ka to n tɔrɔfɛ yan. Ko a ye na, a ni a la denilu ni a la mamarenilu ni a la kolofenilu ni a bolofen bɛɛ. ¹¹ Ko n di alu balo, baa kɔnkɔ ri san loolu kɛ fɔlɔ. Sa a ni a la mɔɔ bɛɛ kana bolokolonya kojuyuya.»

¹² Yusufu kan ko: «Nba, ai jna yen n na sisen. N doocɛ Beniyaminu fanan jna yen n na. Ai ra a yen ko Yusufu jɛrɛ le kumala ai ye. ¹³ Mɔɔilu ye n bonyala jna mɛn ma Misiran yan, ai ye wo fɔ n fa ye. Ai ra fen fen yen ai jna la yan, ai ye wa wo bɛɛ fɔ a ye, ka ban ka na a ri jona.»

¹⁴ Nba, Yusufu ka a ton a doocɛ Beniyaminu kan ka kasi. Beniyaminu fanan ka a ton a kan ka kasi. ¹⁵ Yusufu kasimantɔ ka a ton a kɔrɔcɛ kelen kelenna bɛɛ kan ka alu sunbu. Wo le ka a kɛ, a kɔrɔceilu ka kuma damira a fɛ.

Misiran mansa kan ko Yakuba ye na Misiran

¹⁶ Nba, Yusufu badenmailu na ko fɔra Ferawuna wara tuma mɛn na, wo diyara mansa ni a la jɛmɔɔ bɛɛ ye. ¹⁷ Mansa ka Yusufu kili ka a fɔ a ye ko: «A fɔ i badenmailu ye ko alu ye alu doninilu la alu la falilu ko kan ka alu kɔseyi Kanaan jamana rɔ. ¹⁸ Alu wa se ye, alu ye alu fa ni alu la mɔɔ bɛɛ ta ka na alu ri n ma. N di duu juma di alu ma, mɛn ka jɔi duu bɛɛ ri Misiran. Alu ri an na jamana balo juma damun. ¹⁹ I ye a fɔ i badenmailu ye fanan ko alu wa kɛ wala, alu ye wontoro doilu ta Misiran yan. Alu wa se alu fa wara, alu ri alu musoilu ni alu denilu ni alu fa lasii wontoro woilu kɔndɔ ka na woilu ri yan. ²⁰ Ni alu bolofen doilu tora alu kɔ ye, alu kana hamin woilu la, baa Misiran fen juma jumailu le ditɔ alu ma yan.»

²¹ Nba, Misiran mansa ka mɛn fɔ Isirayɛli denilu ye, alu ka wo kɛ. Yusufu ka wontoroilu di alu ma, ka bɛn mansa la kuma ma. A ka sila fanda suman fanan di alu ma.

²² A ka faanin kura di alu kelen kelenna bɛɛ ma, kɔni a ka wodigbɛ kɛmɛ sawa ni faanin kura loolu di Beniyaminu ma. ²³ A ka a fa sanba falicɛ tan ni falimuso tan na. A ka falicɛ woilu donin Misiran fen jumailu la, ka falimusoilu donin sumankɛ ni buru ni damunufen gbɛrɛilu la, mɛnilu ri a fa balo taama rɔ. ²⁴ A ka sila di a badenmailu ma wo rɔ ka a fɔ alu ye ko: «Ai kana silan de!»

²⁵ Alu bɔra Misiran ka wa alu fa Yakuba tɛrɛn Kanaan jamana rɔ. ²⁶ Alu seni ye, alu ka a fɔ a ye ko: «Yusufu kɛndɛ le! Ale le jɛrɛ siini Misiran jamana bɛɛ kun na sisen.» Kuma wo bararɔ Yakuba rɔ fo ka a dan natamin. A ma la a la fewu.

²⁷ A denceilu ka Yusufu la kuma bɛɛ lase a ma tuma mɛn na, Yakuba ka wo bɛɛ mɛn ka wontoroilu yen fanan, Yusufu ka mɛnilu lana a ta kanma. Wo le rɔ, a sewara ka a jaalen. ²⁸ A kan ko: «N dence Yusufu kɛndɛ fɔlɔ! Nde tɛ foyi jɔninna butun ka tamin wo kan. N di wa n ja la a kan sisen sani n ye sa.»

46

Yakuba watɔla Misiran

¹ Wo rɔ, Isirayɛli ka a bolofen bɛɛ ta ka sila mira ka wa Misiran. A sera Bɛri Seba, a ka saraka bɔ ka a di a fa Isiyaka Maari Alla ma.

² Su wo rɔ, Alla ka Isirayɛli kili ko: «Yakuba, Yakuba!» A ka jabi: «Naamun.» ³ Alla kan ko: «N ye i fa Maari Alla le ri. I kana silan Misiran taa ko rɔ, baa n di i bɔnsɔn siyaya ye

kosebe kosebe. ⁴ N jere di wa i kofe Misiran. N jere le ketɔ i bɔnsɔn nanala yan fanan. I sa tuma wa se, Yusufu jere ri i jɔnakise latunun.»

⁵ Wo rɔ, Yakuba wulira ka bɔ Beri Seba. A denceilu ka a ladon wontoro kɔndɔ, Misiran mansa ka mɛn nana a ta kanma. Alu ka alu denilu ni alu musoilu fanan nadon wontoroilu kɔndɔ. ⁶ Alu ka alu la kolofenilu fanan ta, a ni alu bolofenilu bɛɛ, alu ka mɛnilu sɔrɔn Kanaan bɔnsɔn na jamana rɔ. Yakuba ni a la denbaya bɛɛ wara Misiran wo ja le ma. ⁷ A denceilu bɛɛ wara a kɔfɛ, a ni a denmusoilu, a ni a mamarenilu, a la denbaya bɛɛ kɔnin. Woilu bɛɛ wara Misiran Yakuba kɔfɛ.

⁸ Nba Isirayɛlika mɛnilu wara Misiran, Yakuba ni a la denceilu kɔnin, wo tɔsilu le jin di.

Yakuba dence fɔlɔ tɔɔ le ko Rubɛn. ⁹ Rubɛn denceilu le ten: Henɔki, Palu, Hɛsirɔn a ni Karimi.

¹⁰ Simeyɔn, wo denceilu le ten: Yemuwɛli, Yamini, Owadi, Yakɛn, Sokari, Sawuli. Sawuli na tɛɛ Kanaan bɔnsɔn do le ri.

¹¹ Lebi, wo denceilu le Kerisɔn ni Kohati ni Merari ri.

¹² Yahuda, wo denceilu le ten: Eri, Onan, Sela, Pɛresi a ni Seraki, kɔni Eri ni Onan sara Kanaan jamana rɔ. Pɛresi denceilu le Hɛsirɔn ni Hamuli ri.

¹³ Isakari, wo denceilu le ten: Tola, Puwa, Yɔbu a ni Simirɔn.

¹⁴ Sabulɔn, wo denceilu le Serɛdi ni Elɔn ni Jalɛli ri.

¹⁵ Leya ka dence mɛnilu sɔrɔn Yakuba ye Padani Aramu, woilu le woilu ri. A ka denmuso do fanan sɔrɔn a ye ye, mɛn tɔɔ ko Dina. Yakuba bɔnsɔn mɛnilu boni Leya rɔ, wo bɛɛ ladɛnni kɛra mɔɔ bisawa ni mɔɔ sawa le ri.

¹⁶ Kadi, wo denceilu le ten: Sɛfɔn, Haki, Suni, Esibɔn, Eri, Arɔdi, a ni Arɛli.

¹⁷ Asɛri, wo denceilu le ten: Imina, Isiba, Isibi a ni Beyira. Asɛri denmuso tɔɔ ko Sera. Beyira denceilu le Keberi ni Malikiyɛli ri.

¹⁸ Silipa wo tɛɛ jɔnmuso le ri, Laban ka mɛn di a denmuso Leya ma. Yakuba bɔnsɔn mɛnilu boni Silipa rɔ, wo bɛɛ ladɛnni kɛra mɔɔ tan ni wɔɔrɔ le ri.

¹⁹ Yakuba muso Rasɛli denceilu le Yusufu ni Beniyaminu ri. ²⁰ Asanati ka dence fila sɔrɔn Yusufu ye Misiran. Do tɔɔ ko Manase. Do tɔɔ ko Efrayimu. Asanati tɛɛ Potifera denmuso le ri, mɛn tɛɛ ye ɔni so mɔɔsilu la joo sarakalase la ri. ²¹ Beniyaminu denceilu le ten: Bela, Bekeri, Asibeli, Jera, Naman, Ehi, Rɔsi, Mupimi, Hupimi a ni Aridi. ²² Rasɛli ka dence mɛnilu sɔrɔn Yakuba ye, woilu le woilu ri. Yakuba bɔnsɔn mɛnilu boni Rasɛli rɔ, wo bɛɛ ladɛnni kɛra mɔɔ tan ni naanin le ri.

²³ Daan, wo dence le Husimu ri.

²⁴ Nɛfitali, wo denceilu le ten: Jasɛli, Kuni, Jesɛri, a ni Silɛmu.

²⁵ Bilaha ka dence mɛnilu sɔrɔn Yakuba ye woilu le woilu ri. Bilaha wo tɛɛ jɔnmuso le ri, Laban ka mɛn di a denmuso Rasɛli ma. Yakuba dence mɛnilu boni Bilaha rɔ, wo bɛɛ ladɛnni kɛra mɔɔ wɔrɔnwula le ri.

²⁶ Mɔɔ mɛnilu wara Misiran Yakuba kɔfɛ, mɛnilu boni ale rɔ kɔnin, woilu bɛɛ ladɛnni tɛɛ mɔɔ biwɔɔrɔ ni mɔɔ wɔɔrɔ le ri. A biranmusoilu ma jate. ²⁷ Yusufu ka dence fila sɔrɔn Misiran. Nba, Yakuba la mɔɔ mɛnilu nara Misiran, wo bɛɛ ladɛnni kɛra mɔɔ biwɔrɔnwula le ri.

Yakuba sera Misiran

²⁸ Nba, Yakuba ka Yahuda lawa a jɛ Misiran, ka wa a fɔ Yusufu ye ko alu ye i jɔnɔn bɛn Kosɛni jamana rɔ. Yakuba ni a la mɔɔsilu sera Kosɛni tuma mɛn na, ²⁹ Yusufu donda a la sowontoro kɔndɔ ka wa a fa kumbɛn Kosɛni. A ka a fa yen tuma mɛn na, a ka a fa labɛn ka a kɛ a kɔnkɔndɔ ka kasi. A menda kasila kosebɛ.

³⁰ Yakuba ka a fɔ Yusufu ye ko: «Hali ni n sara bi, wo tɛ baasi ri, baa n da i yen, ka a lɔn ko i kɛndɛ le.»

³¹ Yusufu ka a fɔ a badenmailu ni a fa la tɔilu ye ko: «N di wa a fɔ mansa ye ko n badenmailu ni n fa la mɔɔsilu bɛɛ ra bɔ Kanaan bɔnsɔn na jamana rɔ ka na n ma. ³² N di a fɔ a ye ko ai bɛɛ ye kolofen kɔnɔmadenilu le ri, ko ai la baara le kolofen namara ri. N di a fɔ a ye ko ai ra na ai la kolofen bɛɛ ri, a ni ai bolofenilu bɛɛ. ³³ Wo rɔ, ni mansa ka ai kili ka ai la baara mapininka, ³⁴ Ai ye a jabi: «An tii, an ye kolofen namarala le ri kebi an na denniya tumana. An benbailu bɛɛ ka wo baara le kɛ.» Ni ai ka a jabi wo ja mɛn ma, a ri sɔn ai ye ai sii Kosɛni jamana rɔ, baa kolofen kɔnɔmadenilu ma di Misirankailu ye muumɛ.»

47

Yusufu ka a la mɔɔsilu yiraka Misiran mansa la

¹ Wo rɔ, Yusufu wara a fɔ Misiran mansa ye ko: «N fa ni n badenmailu ra na ka bɔ Kanaan bɔnsɔn na jamana rɔ. Alu nani alu la kolofenilu ri, a ni alu bolofen bɛɛ. Alu ye Kosɛni sisen.» ² Yusufu ka a badenma loolu yiraka mansa la, a ka mɛnilu lana wo kanma mansa wara. ³ Mansa ka woilu mapininka ko: «Ai la baara ye nfen di?» Alu ka mansa jabi: «An tii, an ye kolofen kɔnɔmadenilu le ri, iko an benbailu tɛɛ ye ja mɛn ma. ⁴ An nani sii diya jininna i wara yan, ka a masɔrɔn kɔnkɔ ra gbeleya an kan Kanaan bɔnsɔn na jamana rɔ. Kolofenilu la damunun tɛ ye butun. Wo rɔ, an tii, an ye i madiyala, i jaandi, i ye dijɛ an ye an sii Kosɛni jamana rɔ.»

⁵ Mansa ka a fə Yusufu ye ko: «I fa ni i badenmailu ra na i ma. ⁶ An na jamana Misiran ye i ta le ri. Wa i fa ni i badenmailu lasii yəɔ ɔumajuma rɔ, yəɔ mən ka ɔi a tɔ bɛɛ ri. Alu ye alu sii Koseni. Ni i ka doilu sərɔn alu rɔ, mənɪlu kusan kolofen marala kosɛbɛ, i ye n na kolofen fanan don woilu bolo.»

⁷ Yusufu ka a fa Yakuba lana ka a yiraka mansa la. Yakuba duwara mansa ye. ⁸ Mansa ka Yakuba majininka ko: «N fa, i sərɔn da san yɛli bɔ?» ⁹ Yakuba kan ko: «N da san kemɛ ni san bisawa sərɔn n na dunuɔarɛɛ bɛɛ rɔ, wo bɛɛ rɔ, n si ma siya a ni n da tɔɔya siyaman sərɔn. N si ma siyaya ikomin n failu ka si sərɔn alu la dunuɔarɛɛ rɔ ɔa mən ma.»

¹⁰ Yakuba duwara mansa ye ikɔ ka wa.

¹¹ Yusufu ka duu di a fa ni a badenmailu ma ka alu lasii Misiran jamana rɔ iko mansa ka a fə a ye ɔa mən ma. Duu wo tɛɛ ye Ramesisi le. Yəɔ wo ka ɔi jamana yəɔ tɔ bɛɛ ri. ¹² Yusufu ka a fa ni a badenmailu ni a fa la mɔɔ balo, bɛɛ ni a la denbaya.

Kɔnkɔ juuyara

¹³ Nba, kɔnkɔ juuyara kosɛbɛ, ka a masərɔn suman tun tɛ sərɔnna fan si. Mɔɔilu fanka tɛɛ ye dɛsɛla kɔnkɔ bolola Misiran jamana ni Kanaan bɔnsɔn na jamana rɔ. ¹⁴ Misirankailu ni Kanaankailu ka alu la wodi bɛɛ san Yusufu ma suman na. Yusufu ka wodi wo mira Misiran mansa ye ka wa a di a la bon na. ¹⁵ Wodi banda Misirankailu ni Kanaan bɔnsɔn bolola tuma mən na, Misiranka bɛɛ nara Yusufu tɛɛn ka a fə a ye ko: «Suman di an ma. I kana sɔn an ye faa i ɔana ten. An na wodi bɛɛ ra ban fewu.»

¹⁶ Yusufu ka alu jabi: «Ni ai la wodi banda, ai ye na ai la kolofenilu ri, ka wa woilu falɔn suman na.»

¹⁷ Wo rɔ, alu nara alu la kolofenilu ri Yusufu ma. Soilu ni saailu ni bailu ni nisilu ni falilu, alu nara wo bɛɛ ri. Yusufu ka kolofen wo bɛɛ falɔn suman na, ka mɔɔilu balo san kelen wo kɔrɔ.

¹⁸ San wo taminni, alu nara Yusufu tɛɛn ikɔ, ka a fə a ye ko: «An fa, i ka a lon ko an na wodi ra ban. An na kolofen bɛɛ ra kɛ i ta ri fanan. Foyi ma to an bolo fo an jɛɛ ni an na duu. ¹⁹ I jaandi, i kana sɔn an ye faa i ɔana ten, sa an na duu rakolon kana to. I ye an ni an na duu san suman na. An di kɛ mansa la ɔnɪlu ri. An na duu ri kɛ a ta ri. I ye suman di an ma, sa an di balo. I ye si di an ma, sa an na sɛnɪlu lakolon kana to.»

²⁰ Wo rɔ, Yusufu ka Misiran duu bɛɛ san mansa ye. Misirankailu bɛɛ ka alu la sɛnɪlu san, ka a masərɔn kɔnkɔ ra juuya foo ka a dan natamin. Jamana duu bɛɛ kɛra mansa ta ri ɔa wo le ma. ²¹ Ka bɔ jamana kun do la, ka wa bila a kun do la, Yusufu ka jamana

mɔɔilu kɛ ɔnɪlu ri. ²² A ka duu bɛɛ san, fo duu mən tɛɛ ye mɔɔilu la joo solailu bolo, baa mansa tɛɛ ye mɔɔilu la joo solailu sɔla suman na tuma bɛɛ. Suman wo kɛra woilu balo ri. Wo le kosɔn woilu ma alu la duu san.

²³ Yusufu ka a fə mɔɔilu ye ko: «N da ai ni ai la duu san mansa ye bi. Nba, ai ye si ɔin ta ka wa a foyi ai la sɛnɪlu rɔ, ²⁴ kɔni ai wa suman mən ka, ai ye wo tala loolu ri, ka tala kelen di mansa ma. A tɔ naanin, ai ta le wo ri. Ai ye do kɛ si ri, ka do kɛ balo ri, sa ai ri ai jɛɛ ni ai denilu ni ai wara mɔɔilu bɛɛ balo.» ²⁵ Alu ka Yusufu jabi: «An fa, i ra kɔɔuma kɛ an ye ka an kisi kɔnkɔ ma. An di kɛ mansa la ɔnɪlu ri.»

²⁶ Yusufu ka sariya sii Misiran jamana rɔ ko mɔɔilu wa suman mən ka, wo ye tala loolu ri, ka tala kelen di mansa ma. Sariya wo siini ye fɔlɔ haan bi. Mɔɔilu la joo sarakalaselailu la duu le dɔɔn ma kɛ mansa ta ri.

²⁷ Nba, Isirayɛli la mɔɔilu ka alu sii Koseni jamana rɔ Misiran. Alu ka nanfulu sərɔn ye ka jiri kosɛbɛ.

²⁸ Yakuba si bɛɛ ladɛnni kɛra san kemɛ ni san binaanin ni san wɔɔnɔwula le ri. A ka san tan ni wɔɔnɔwula kɛ Misiran jamana rɔ. ²⁹ A sa waati sudunyanin tuma mən na, a ka a dɛncɛ Yusufu kili ka a fə a ye ko: «Ni n duman i ye, i ye i bolo la n woro kɔrɔ ka lahidi ta n ye ko i ka kan ka ɔumaya mən kɛ n ye, i ri wo kɛ ka kankelentiya kɛ n ye n na saya kɔ rɔ, ko i tɛ n suu don Misiran jamana rɔ yan fewu. ³⁰ N ye a fɛ i ye n suu don n benbailu suu don diya. I ye n suu ta ka bɔ Misiran ka wa a don diya wo rɔ.» Yusufu kan ko: «N di a kɛ ikomin i ka a fə ɔa mən ma.»

³¹ Yakuba kan ko: «I kali n ye.» Yusufu ka a kali a ye. Wo rɔ, Yakuba ka i birin a la lafen kun na ka Alla bato.

48

Yakuba duwara Yusufu dɛncɛilu ye

¹ Waati wo taminni a fɔla Yusufu ye ko a fa ma kɛndɛ. Wo rɔ, a ka a dɛncɛ fila ta, Manase ni Efrayimu kɔnin, ka wa a fa tuwa. ² A fɔra Yakuba ye tuma mən na ko a dɛncɛ Yusufu ra na, a ka a raja ka i wuli, ka i sii a la lafen kan. ³ Yakuba ka a fə Yusufu ye ko: «Alla Sebeɛtii bɔra gbɛ rɔ n ye Lusi so dafɛ Kanaan jamana rɔ, ka ɔumaya kɛ ka baraka don n na kɔ rɔ. ⁴ A ka a fə n ye ko: «N di i jiri, ka i bɔnsɔn siyaya ka a kɛ jama siyaman ba ri. N di jamana ɔin di i bɔnsɔn ma i kɔma rɔ, ka a kɛ alu ta ri kadawu.» ⁵ Yakuba ka a fə Yusufu ye ko: «I ka i dɛncɛ Efrayimu ni i dɛncɛ Manase sərɔn Misiran yan ka a tɛɛn n tun ma na i tɔɔfɛ fɔlɔ, kɔni sisen, n da woilu kɛ n denilu ri. Efrayimu ni Manase ra kɛ n ta ri sisen ikomin Ruben ni Simeyɔn ye n ta ri ɔa mən ma. ⁶ Ni i ka den mɛnɪlu sərɔn

woilu kɔ, woilu ri kɛ i ta ri. Woilu bɔnsɔn di duu sɔrɔn Efirayimu ni Manase bɔnsɔn ta ni rɔ. ⁷N bɔra Padani Aramu rɔ ka n kɔseyi n fa wara tuma mɛn na, Raseli sara ka n ninnafin kojuuya. A sara sila la Kanaan bɔnsɔn na jamana rɔ, ka a tɛrɛn an tun da sudunya Efirata so la. N ka a suu don Efirata sila la ye.» Efirata mɛn tɔɔ bi ko Betilɛhemu.

⁸ Isirayeli ka Yusufu denceilu yen tuma mɛn na, a kan ko: «Yon de jinilu ri?» ⁹ Yusufu ka a fa jabi: «Alla ka dence fila mɛn di n ma yan, woilu le jin di.» Yakuba kan ko: «Alu lana n ma yan, sa n di duwawu kɛ alu ye.» ¹⁰ Isirayeli ja lafinni tɛrɛ. A tun tɛ fen nasala kosebɛ butun. Yusufu ka a denceilu madon a la tuma mɛn na, Isirayeli ka a ton alu kan ka alu sunbu. ¹¹ A ka a fɔ Yusufu ye ko: «N ma a lɔn fewu ko n di i yen butun, kɔni Alla ra a kɛ n da i denceilu fanan yen sisen.» ¹² Yusufu ka a denceilu ta ka alu bɔ a fa sen kan, ka a majii, ka a kun majii a fa kɔrɔ. ¹³ A wulira ka a denceilu madon a fa la, ka Efirayimu lasii a fa bolomaran fɛ, ka Manase lasii a fa bolokinin fɛ. ¹⁴ Hali wo, Isirayeli ka a bolo latamin a jɔɔn kɔ rɔ. A ka a bolokinin natamin ka a la Efirayimu kun dɔ, ni a ye doomamɔɔ ri. A ka a bolomaran natamin ka a la Manase kun dɔ, wo mɛn ye den fɔlɔ ri. ¹⁵ Wo rɔ, a duwara Yusufu ye ko: «N benba Ibrahima ni n fa Isiyaka tɛrɛ ye taamala

ka bɛn Alla mɛn kan ma, wo ye jumaya kɛ den jinilu ye. Alla mɛn ka a lɔ n jɔrɔ ka a damira n sɔrɔn waati ma haan ka se bi ma, wo ye jumaya kɛ den jinilu ye. ¹⁶ Alla mɛn nara n ma iko meleka, ka n kisi kojuu bɛɛ ma, Wo ye jumaya kɛ den jinilu ye. Denilu sababu la n tɔɔ kana tunun, A ni n benba Ibrahima tɔɔ ni n fa Isiyaka tɔɔ. Ka alu bɔnsɔn siyaya a ja jɛrɛ jɛrɛ ma duukolo kan, Alla ma wo kɛra.»

¹⁷ Yusufu ka a yen tuma mɛn na ko a fa ra a bolokinin la Efirayimu kun dɔ, wo ma diya Yusufu ye. A ka a fa bolo mira ka a bɔ Efirayimu kun dɔ, ka a la a dence fɔlɔ Manase kun dɔ. ¹⁸ A ka a fɔ a fa ye ko: «N fa, i filinin de. Den fɔlɔ le Manase ri. I bolokinin la wo kun dɔ.»

¹⁹ A fa, kɔnin, ma sɔn wo ma. A kan ko: «N dence, n ye mɛn kela, n ka wo lɔn jɔ. Manase bɔnsɔn fanan di siyaya ka kɛ kabila ba ri. A ri bonya, kɔni a doocɛ ri bonya ka tamin a kan. A doocɛ bɔnsɔn di kɛ jama siyaman di.» ²⁰ A duwara alu ye wo lon. A kan ko: «Isirayelika di duwa mɔɔilu ye ai tɔɔ le rɔ ka a fɔ ko: «Alla ma i kera iko Efirayimu ni Manase ye ja mɛn ma.»»

Wo rɔ, Yakuba ka Efirayimu bila Manase jɛ. ²¹ A ka a fɔ Yusufu ye ko: «N satɔ le, kɔni Alla ri to ai fɛ. A ri ai laseyi ai fa wara Kanaan jamana rɔ iko. ²² N di i sɔ ka tamin i badenmailu kan, ka Sikemu koyinkema yɔrɔ di i ma. N ka Amɔrikailu kɛlɛ n na fanmuru ni kalabijɛ la ka yɔrɔ juma wo mira alu la.»

49

Yakuba ka mɛn fɔ a satɔla la

¹ Yakuba ka a denceilu kili ko: «Ai ye na ai laden n tɔrɔfɛ. N ye a fɛ ka koilu lase ai ma, mɛnilu kɛtɔ alu la sini nato kɔnin.

² N denceilu, ai ye na ai tolo malɔ nde ai fa Yakuba la, a ye fola n ma ko Isirayeli.

³ Rubɛn, ile le n dence fɔlɔ ri. I fɔlɔ le kɛra n na cɛya ni n na fanka fɔlɔ ri. Bonya ni sebaaya ye i bolo ka tamin i doocɛilu kan,

⁴ kɔni i ye ikomin ji ba woyetɔ, mɛn ti se a jɛrɛ mirala.

I ti nala kela bonkun ri fewu, baa i ra i la i fa la lafen kan ka si a muso fɛ.

A ka a la n na lafen kan ka a manɔɔ. ⁵ Simeyɔn ni Lebi miriya ye ko kelen de ri. Alu ka ie la fanmuruilu ta ka wa tjannin kɛ.

⁶ Alu wa kuma gbundu rɔ, n tɛ sɔn ka n sen bila wo rɔ.

Alu wa laden kɛ, n di n ban wala, baa alu mɔnera ka mɔɔilu faa. Alu juuyara ka nisilu sen fasailu tɛɛ.

⁷ Alla ye tɔrɔya la alu kan alu la mɔnɛ wo kɔsɔn, baa alu la mɔnɛ ka juu, a ni alu la penikejuuya wo kɔsɔn, baa alu la jɛnikɛjuuya ka alu kɛ hinabaliilu le ri.

N di alu bɔnsɔn data la Yakuba bɔnsɔn na jamana rɔ.

N di alu lajensɛn Isirayelika la jamana yɔrɔ bɛɛ rɔ.

⁸ Yahuda, i badenmailu ri ile le tando. I ri se i juuilu la.

I faludenmailu ri alu majii i kɔrɔ. ⁹ Yahuda ye ikomin yara kanberɛn de, mɛn di wa sɔbo faa ka wo damun, ka na i rasɔmɔn ka i la.

Yon di a lawuli? ¹⁰ Faamaya gbeleke tɛ bɔ Yahuda bolo. Mansaya gbeleke ri to a bɔnsɔn bolo fo mansaya tii wa na,

dunɔɔja bɛɛ ri i majii mɛn kɔrɔ. ¹¹ A ri a la fali sidi rɛsenju la, ka a la faliden sidi rɛsenju juma juma la.

A ri a la faanin ko rɛsenji la, ka a la durukiba ko rɛsenji la, mɛn wulenni ikomin jeli.

¹² A ri rɛsenji min fo ka a jailu lafin. A ri nɔnɔ min fo ka a ji gbe.

¹³ Sabulon di i sii kɔɔji da la.

Kulunbailu lo diya ri ke a wara ri.

A la duu ri wa foo Sidon so fan fe.

¹⁴ Isakari ye ikomin fali, fanka ba ye men na.

A ri a la a la donin baroilu tema.

¹⁵ Ni a ka a yen tuma men na

ko jamana wo ka ni,

ko yoro wo duman kosebe,

a ri a ko raben donin ta kanma

ka ke jon di ka diyagboya baara ke.

¹⁶ Daan di a sii a la mooilu kun na ka alu la kiti te,

a ri ke ikomin Isirayeli kabila toilu fanan.

¹⁷ Daan ye ikomin sa, men lani sila dafe,

ikomin fonfoni, men ye sila misenilu la.

A ri so cin a sen ma,

ka so tii labe a ko kan.»

¹⁸ Yakuba kan ko: «Ee Allabatata, n ye i makonla, i ye n kisi.»

¹⁹ A kan ko:

«Benkanninailu ri na be Kadi kan,

koni a ri alu gben ka alu kosaran kojuuya.

²⁰ Aseri ri suman duman soron;

a ri damunun fen duman di mansailu ma.

²¹ Nefitali a la ferenin ikomin minanmuso,

men ye a jere ma,

men ye den jumailu soronna a jere ma.

²² Yusufu ye ikomin jiri men ye a denna kosebe,

jiri men lani ko dafe,

men bolo ye janyanna foo ka tamin dandan kun na.

²³ Kalabijetii wulira a kanma kojuuya.

Alu ka bijeilu lafilu a ma ka a toro kosebe,

²⁴ koni Yusufu la kala ma yereyere.

A boloilu ka fanka soron Alla Sebestii bolo, men ye Yakuba demenna.

Wo le ye mo latankala le ri,

men ye Isirayeli lakandala,

men barakani ikomin farakolo.

²⁵ I fa Maari ye i demenna.

Alla Sebestii ye jumaya kela i ye.

A ri fen jumailu di i ma ka bo san ma.

A ri ji di i ma ka bo duu kor.

A ri i denilu ni i la kolofenilu siyaya.

²⁶ Fen jumailu ye bola koyinke koroilu la,

nanfuluilu ye bola folo tindilu la,

koni Alla ka jumaya menilu ke i fa ye, woilu ka bon woilu be ri.

Alla ye wo jon ke Yusufu ye.

Alla ye a ke, jumaya woilu ye men Yusufu fe,

men jenenamatonni ka bo a badenmailu ro.

²⁷ Beniyaninu fadima ikomin wara.

Soma a ye sobo mirala ka do damun.

Wura la, a ri a to ratala.»

²⁸ Nba, Isirayeli kabila tan ni fila le woilu ri. Alu fa duwara alu ye tuma men na, a ka kuma woilu fo. A duwara alu kelen kelenna be ye, be ni a la duwa.

Yakuba la saya

²⁹ Nba, Yakuba ka a fo a dencailu ye ko: «N satola le ka la n benbailu kan. Ni n

sara, ai ye wa n suu don n benbailu dafe falan na, falan men ye Hetika Efuron na sene ro.

³⁰ Falan wo ye Makipela, Mamere telebo fan fe Kanaan bonson na jamana ro.

N benba Iburahima ka dinkira wo le san Hetika Efuron ma, ka a ke a la suu don diya ri.

³¹ N benba Iburahima ni a muso n ma Saran suu don diya ye ye le. N fa Isiyaka ni

a muso n na Rebeka fanan suu don diya ye ye le. N ka Leya suu don ye le fanan.

³² Duu wo ni falan be sanda Hetika de ma.»

³³ Nba, Yakuba banni kumala, a ka a la a la lafen kan ka sa, ka la a benbailu kan.

50

¹ Yusufu ka a ton a fa suu kan ka a sunbu ka kasi.

² Nba, Yusufu ka a fo a la dandalilailu ye ko alu ye a fa fure raben ka baara ke kosa a kana toli, ka ban ka a maminin-

minin. Alu wara Isirayeli fure raben.

³ Alu ka tele binaanin ke baarala. Alu la fure raben ja le wo ri. Misirankailu ka tele

biworonwula ke a saya kasila.

⁴ Saya kasi waati wo taminni, Yusufu ka a fo Misiran mansa la moobailu ye ko: «Ni n na

ko diyara ai ye ai ye wa kuma mansa ye. Ai ye a fo a ye ko ⁵ n fa ka kuma do fo n ye a sa

tumana la. A kan ko n ye n kali a ye ko ni a sara, ko n di wa a suu don Kanaan bonson na

jamana ro. Ko a ka suu don diya men daben a jere ye, ko n ye wa a suu don dinkira wo

ro. N fa kan de wo ri. Wo ro, n ye mansa madyala, a ye son n ye wa n fa suu don. N wa ban, n di na.»

⁶ Ferawuna ka jabi: «Wa i fa suu don iko i ka i kali a ye ja men ma.»

⁷ Wo ro, Yusufu wara a fa suu don diya. Misiran mansa la jemao be wara a malo, a

ni mansa wara moobailu ni Misiran jamana moobailu.

⁸ Yusufu wara mo be fanan wara, a ni a korocailu ni a dooce ni a fa wara mo be.

A den ni ala kolofenilu le tora alu ko ma Koseni.

⁹ Sowontoro tiilu ni so tiilu fanan wara Yusufu malo. A kera jama siyaman ba le ri.

¹⁰ Alu sera Atadi la gberema Juriden ba da waati men na, alu be ka san kasi ke ye, ka

kule kan ba labo. Yusufu ka tele woronwula ke san kasila ye.

¹¹ Ye duurenilu, Kanaan bonson konin, woilu ka wo yen tuma men na alu kan ko: «Misirankailu ra saya kasi ba le ke

ten de!» Wo le koson dinkira wo to lara ko Abela Misirayimu, yoro men ye Juriden ba da la.

¹² Nba, Yakuba satola ka men fo a dencailu ye, alu ka wo ke.

¹³ Alu wara a suu ri Kanaan jamana ro, ka a suu don falan na Makipela, Mamere telebo fan fe, falan a ni duu men

Iburahima ka san Hetika Efuron ma, ka a ke a la suu don diya ri.

¹⁴ Yusufu banda a fa suu donna tuma men na, a ka a koseyi Misiran.

A badenmailu ni menilu beɛ wara a fe a fa suu don diya, wɛlu beɛ ka alu kɔseyi a fe.

¹⁵ Nba, Yusufu kɔrɔɔɛilu ka a yen ko alu fa Yakuba te alu fe butun. Wo rɔ, alu ka a fɔ i jɔɔn ye ko: «An ka kojuu men ke Yusufu la, ni an gboyara a ye don? A te wo julu sara an na wa?» ¹⁶ Wo le rɔ, alu ka kela lawa Yusufu ma ko: «Sani i fa ye sa, a ka kuma do fɔ. ¹⁷ A kan ko an ye a fɔ i ye. Ko i jaandi, i ye i kɔrɔɔɛilu la hake ni alu la juluman yafa alu ma, alu ka men ke i la. An fa kan de wo ri. Wo rɔ, an ye i madiyala, i ye yafa an ma an na kojuuilo rɔ, ande menilu ye i fa Maari la jɔnilu ri.» Kela wo forɔ Yusufu ye tuma men na, a kasira.

¹⁸ A kɔrɔɔɛilu jere nara alu majii a kɔrɔ duu ma, ka a fɔ a ye ko: «Ande ye i la jɔnilu le ri.» ¹⁹ Yusufu ka a fɔ alu ye ko: «Ai kana silan. N ye Alla nɔ le rɔ wa? ²⁰ Men kera n na, ai ka wo ke kojuu ke kanma, kɔni Alla ka wo ke kɔnuma le ke kanma, kosa mɔɔ siyaman di kisi n bolola yan bi. ²¹ Wo rɔ, ai kana silan. N di n janto ai rɔ, ai ni ai denilu beɛ.» Yusufu kumara alu ye kaninteya la, ka alu jusu suma.

Yusufu la saya

²² Nba, Yusufu ni a fa la mɔɔilu tora Misiran. Yusufu si beɛ ladenni kera san kemɛ ni san tan de ri. ²³ A ka a tolo mirailu yen, a dence Efrayimu ni a dence Manase mamarenilu kɔnin. Manase dence Makiri,* wo ka denilu sɔrɔn tuma men na, alu nara a la Yusufu sen kan.

²⁴ Lon do rɔ, Yusufu ka a fɔ a badenmailu ye ko: «N satɔla le, kɔni Alla ri a janto ai rɔ ka ai ta ka bɔ jamana jin dɔ ka wa ai ri lahidɔ jamana rɔ, baa a ka kali an benba Iburahima ni an benba Isiyaka ni an fa Yakuba ye ko jamana wo ri ke alu ta ri.» ²⁵ Yusufu ka a fɔ a badenmailu ye ko: «Ai ye i kali n ye ko Alla wa na ai demen ka ai labɔ Misiran yan, ko ai ri wa n koloilu ri.»

²⁶ Yusufu sara Misiran ka a teren a sɔrɔn tun da san kemɛ ni san tan bɔ. Misirankailu ka a suu raben ka baara ke sa a kana toli. Wo banda men ke, alu ka a mamininminin ka a la suu balankari kɔndɔ Misiran.

* 50:23 Yusufu le ka Makiri la den nabalo

Kitabu men sebēni Nabi Luka bolo

Kitabu men sebēni Nabi Luka bolo

¹ Ko ba doilu dafanin an tema yan. Wo bolo ma, mɔɔ siyaman da wuli ka wo kibaro mafene ka a sebe damira. ² Menilu ka wo bee keni yen ie ja la ka sereya kebi a damira waati la, a ni menilu kelayani wo kibaro lasela, woilu ka a bee lase an ma. Alu ka a lase ja men ma, a sebebailu ye a sebela wo ja le ma. ³ N terice juma Teyofili, n fanan da ko wo bee fesefese kebi a damira waati. Wo le ro, n da a yen ko n ka kan ka a bee sebe korjuma ka a lawa i ma, ⁴ kosa i ri a lon ko i karanni ko men na, wo ye tujja jere jere le ri.

Meleka ka Yaya sarɔn ko fo

⁵ Waati wo ro, Herodi tere ye Jude maratiyala. Wo tuma,

sarakalasele do tere ye, men tao ko Sakariya. A tere ye Abiya la sarakalasele dekuru le ro. A muso, Elisabeti, fanan tere sarakalasele kuntuiba Haruna bonson de ri. ⁶ Sakariya ni a muso, alu fila tere ye mɔɔ telenin de ri Alla jakoro. Alu tere ye Maari Alla la sariyailu ni jamari bee bonyala. ⁷ Koni den tun te ie bolo, baa Elisabeti tere ye densorɔnbali le ri. Alu fila tun da korɔya.

⁸ Lon do ro, dakun sera Sakariya la sarakalasele dekuru ma ko alu ye wa sarakalasele diya Allabatobonba la. ⁹ Ka ben ie la namun ma, Sakariya suwandira ko a ye don Allabatobonba la ka wusulan janin yoro seniman kondɔ. ¹⁰ Wusulan wa ke janinna waati men na, jama ba ye Alla matarala kene ma Allabatobonba kama.

¹¹ Wo tuma, Maari Alla la meleka nara i lakenemaya Sakariya jakoro. Meleka wo ka i lo wusulan saraka bo diya bolokinin fe. ¹² Sakariya ka meleka yen tuma men na ka a magban. A silanda kojuuya. ¹³ Koni meleka ka a fo a ye ko: «Sakariya, i kana silan. I ra men jinin matarali ro, Alla ra wo men. I muso Elisabeti ri dence sarɔn i ye. I ye den tao la ko Yaya. ¹⁴ Den wo ri i diya kosebe. A wa sarɔn, mɔɔ siyaman di sewa bake wo, ¹⁵ baa den wo keto mɔɔ ba le ri Maari jakoro. A te resenji wala dalɔ su su min habadan. Kebe a na kono ma ye a la Alla la Nin Seniman ye a fe. ¹⁶ A ri ke sababu juma ri, men di Isirayeli mɔɔilu siyaman laseyi Maari Alla ma. ¹⁷ A ri wa Maari jefefe, ka Alla la baara ke. A la hankili ni a la fanka ye ikomin Nabi Eli fanan tere ye ja men ma. Wo ro, a ri deni ni ie failu te raben, ka mɔɔ muruntini yeleman ka ke mɔɔ sebe ri, ka Alla la mɔɔilu raben ka ie bila sila bere kan.»

¹⁸ Sakariya ka meleka majininka ko: «N di la wo la ja juman de ma? I ma a lon ko

n da korɔya wa? N muso fanan da korɔya.» ¹⁹ Meleka ka Sakariya jabi: «Jibirila ye nde ri. N ye n lala Alla dafe. Ale jere ra n kelaya i ma ko n ye na kibaro juma jin lase i ma. ²⁰ Awa n da kelaya men fo i ye, i ma la wo la. Wo ro, i keto bobo ri fo n na kela wa ban dafala lon men na. Wo lon wa se, kela wo ri dafa fewu!»

²¹ Nba, mɔɔilu tere ye Sakariya makono la kene ma. Alu kondafilira ka a masoron a tun da men yoro seniman kondɔ. ²² Sakariya bo men keni kene ma, a ma se kumala ie ye. Alu ka a yen ko Sakariya ra fen do yen yoro seniman kondɔ, baa a tere ye kuma tomasereyala a bolo le la jama jana, koni a menda boboya ro.

²³ Sakariya la baara waati banda tuma men na, a ka koseyi a wara. ²⁴ A ma men bake wo ko, a muso ka kono ta. Wo ko, Elisabeti ka karo loolu ke a ma bo a la wara. ²⁵ A ko: «A ragbe! Maari ka ko men ke n ye waati men na, a ka miriya ta ka maloya bo n na mɔɔilu jana.»

Meleka ka Isa sarɔn ko fo

²⁶ Elisabeti la konomaya karo wɔɔrona, Alla ka meleka jibirila kelaya Nasareti so la, Kalile mara ro. ²⁷ A wara se sunkurun do ma ye, men tao ko Mariyamu. Mariyamu wo tun ma ce lon folo. A mamirani tere ye ce do bolo la, men tao ko Yusufu. Yusufu tere ye Mansa Dawuda bonson de ri.

²⁸ Meleka donda Mariyamu kan ka a fo a ye ko: «N na tuwali ye i ye, ile, barakaden. Alla ye ile fe.» ²⁹ Tuwali kan wo ka Mariyamu kondafilu kosebe. A ma a korɔ lon. ³⁰ Meleka ka a fo a ye ko: «Mariyamu, i kana silan. I la ko ra diya Alla ye. ³¹ Awa i ri kono ta ka dence sarɔn. I ye a tao la ko Isa. ³² A ri ke mɔɔba ri. Mɔɔilu ri a fo ale ma ko Alla Korotaninba Dence. Maari Alla ri a benba Mansa Dawuda la mansaya di a ma. ³³ A ri i sii Yakuba bonson kun na foo habadan. A la mansaya ti ban fewu!»

³⁴ Mariyamu ka meleka majininka wo ma ko: «Wo ri se kela di, baa ce si ma se n ma folo?» ³⁵ Meleka ka a jabi: «Alla la Nin Seniman di jii i ma. Alla Korotaninba sebe ri birin i kun na. Wo bolo ma, i ye dence men sarɔnna a ye den seniman de ri, a ri kili ko Alla Dence. ³⁶ I badenma muso Elisabeti ra harijee dence la a la musokorɔbaya waati ro. Ale tun da jate densorɔnbali le ri, koni a kono karo wɔɔrona le ten. ³⁷ Alla bali ko sa ye.» ³⁸ Mariyamu ka jabili ke ko: «N ye Maari la jon de ri. I ra a fo ja men ma, Alla ye a ke wo ja.» Meleka bora Mariyamu wo jana le ma ka wa.

Mariyamu wara Elisabeti fo diya

³⁹ A ma men bake wo ko, Mariyamu ka a raben a kaliya ka wa so do la Jude mara koyinke yoro ro. ⁴⁰ A se men keni

ye, a donda Sakariya la bon na ka Elisabeti tuwa. ⁴¹ Elisabeti ka Mariyamu tuwali kan men tuma men na, a den ka a lamaa bake a konɔ rɔ. Wo tuma, Alla la Nin Seniman jiira Elisabeti rɔ. ⁴² Elisabeti ka a kan nabo wo baraka rɔ ka a fɔ Mariyamu ye ko: «Alla ra jumaya ke i ye ka tamin muso bee la. I harijeene den men na, Alla ra jumaya ke wo fanan ye!» ⁴³ Elisabeti ka a fɔ iko tuun ko: «Nde ye mɔɔ su juman de ri fo n Maari na jere ra nabo n fe yan? ⁴⁴ I ma a yen? N ka i tuwali kan men tuma men na, n den sewara ka a lamaa bake n konɔ rɔ. ⁴⁵ Maari Alla ka men fo i ye wo lon, i lani a la ko wo ri dafa. Wo bolo ma, muso barakanin de ile ri.»

Mariyamu ka Alla tando

⁴⁶ Mariyamu ka a ko:
«N ye Maari bonyala n solɔme rɔ.
⁴⁷ N nin da sewa ka jaalen n Kisiba Alla ko rɔ.
⁴⁸ A sonda ka a janto n da, a la jonmuso fanmajjini.
Wo bolo ma, ka damira bi haan ka wa, mɔɔ ri a fɔ n ma ko barakaden,
⁴⁹ baa Alla Sebestii ra ko ba ke n ye.
A tɔɔ seniman de!
⁵⁰ Alla ri kininkinin mɔɔilu ma menilu ka a bonya,
a ni ie denilu ni ie mamarenilu.
⁵¹ A ra ko ba siyaman ke a la fanka rɔ.
A ra doilu gben a rɔ, menilu ye jeredaba ri.
⁵² A ra mansaya bɔ mansailu bolo,
koni a ka mɔɔ fanmajjininilu korɔta.
⁵³ A ra konkotoilu sɔ damunun juma rɔ foo ka iwasa,
koni a ka nanfulutiilu gben ka ie lawa bolokolonya rɔ.
⁵⁴ A ma jina a la kininkinin mɔɔilu ko.
Wo rɔ, a ra a la jonilu demen, Isirayeli mɔɔilu konin.
⁵⁵ A tun ka wo lahidi ta an benba Ibrahima ni a banson ye foo ka wa kadawu.»
⁵⁶ Nba, Mariyamu menda Elisabeti tɔɔfe ye. A ka karo sawa jɔɔn ke, ka ban ka wa a wara.

Yaya sɔɔɔn ja

⁵⁷ Nba, Elisabeti moyi lon sera. A moyira dence la. ⁵⁸ A siirɔɔnulu ni a badenmailu ka a men ko Maari Alla ra kininkinin a ma ka ko ba ke a ye. Alu bee sewara. ⁵⁹ A sɔɔɔn tele seyin, alu bee nara ka den kojiya ke. Alu tere ye a fe ka a tɔɔ la a fa Sakariya la. ⁶⁰ Koni a na ka ie jabi: «Wo te ben. A tɔɔ le ko Yaya.» ⁶¹ Alu ka a sɔɔ ko: «Ai badenmailu rɔ mɔɔ si tɔɔ te Yaya.» ⁶² Alu ka kuma Sakariya ye ie bolo la, ka a majininka den tɔɔ ma. ⁶³ Sakariya ka ie jabi a la kuma la a bolo la ko alu ye walan do don a bolo. Alu ka do don a bolo. A ka a ta ka sebeli ke a kan ko: «Den tɔɔ le Yaya.» Alu bee ka wo yen ka kabannakoya. ⁶⁴ I korɔ ye,

Sakariya da lakara. A sera kumala iko tuun. A ka Alla tando bake.

⁶⁵ Wo ka ye mɔɔilu bee masilan. Mɔɔilu bee tere ye a barola ko jinilu kan Jude koyinke yorɔ wo fan bee rɔ. ⁶⁶ Menilu ka kibarɔ wo lamɛn, woilu tere ye i mirila ko: «Den wo ri ke mɔɔ su juman di?» Baa, alu ka Alla la baraka yen den kan.

Sakariya ka Alla tando

⁶⁷ Alla la Nin Seniman jiira Sakariya rɔ, ka kelaya ko:
⁶⁸ «Tandoli ye Isirayelikailu Maari Alla ye, baa a ra na ka a la mɔɔilu horɔya.
⁶⁹ A ra Kisiba di an ma ka bɔ a la jon Mansa Dawuda banson da.
⁷⁰ A ra wo ke iko a la nabijuma senimanilu ka a fɔ ja men ma kebi waati jan.
⁷¹ Kisiba wo ri an kisi an juuilu ma, ka an bɔ an koniyabailu bee bolo.
⁷² A ra hina an failu la,
baa a ra a janto a la teriya seniman da,
⁷³ a ka men sidi an benba Ibrahima ye konin.
⁷⁴ A ko, ko a ri an kisi an juuilu fanka ma.
Kosa an kana silan mɔɔilu korɔ, fo ka Alla bato
⁷⁵ seniya rɔ, a ni telenbaya rɔ.
An di baara ke a jana wo ja ma,
haan ka an si tele bee ban.»

⁷⁶ «N den, mɔɔilu ri i kili ko:
«Alla Korɔtaninba la nabijuma.»
Ka a masɔɔn i ri wa Maari je,
ka a la sila rabɛn a ye.
⁷⁷ A ri kisi ko lonniya di a la mɔɔilu ma,
tuma men na alu julumun ye a makotola,
⁷⁸ baa an na Maari Alla ye kininkinin tii le ri.
Wo bolo ma, a ri keɛ labɔ an ye ikomin tele botola.
⁷⁹ Sa menilu ye Alla lonbaliya dibi rɔ, a ni menilu silanni saya dibi ye,
woilu ri bɔ dibi wo bee rɔ.
Sa an di se ka jusu suma sila taama.»
⁸⁰ Nba, den wo bonyara ka ke mɔɔ ri, ka seɛbe sɔɔn a nin da. A wara to wula kondɔ foo a ka a jere yiraka Isirayeli mɔɔilu la lon men.

2

Isa sɔɔɔn ja

¹ Nba, lon do rɔ, Rɔmu mansa ba Ojusiti ka a fo ko a la mansaya yorɔ bee mɔɔilu bee ye wa tɔɔ sebɛli diya. ² Kirinisi le tere ye jamanatiya la Siri waati wo la, wo tɔɔ sebɛli fɔɔ. ³ Ka ben tɔɔ seɛbe ko ma, mɔɔ bee wara a fa so kondɔ. ⁴ Wo rɔ, Yusufu bɔra Nasareti, men ye Kalile mara rɔ, ka wa Jude mara rɔ. A wara Betlehɛmu, Mansa Dawuda la so konin, ka a masɔɔn ale ye Mansa Dawuda banson de ri. ⁵ Mariyamu wara a kofɛ, men

mamirani a bolo la. Alu fila wara ie tɔɔ sebeli diya Betilehemu. Wo tuma, Mariyamu kɔnɔma le tere.

⁶ Ka ie to Betilehemu, Mariyamu moyi lon sera. ⁷ A moyira a dence fɔlɔ la. A ka faanin mininin den jereenni ma ka a la kolofen na damunun ke fen kɔndo, baa alu tun ma jiya diya sɔɔn lɔndan jiya bon na.

Meleka ka Isa sɔɔn ko fɔ saagbengbenna doilu ye

⁸ Wo tuma, saagbengbenna doilu tere ye Betilehemu so da la. Alu tere ye sila ie jana waa rɔ ye, ka ie janto ie la saa kuruilu rɔ. ⁹ Su wo rɔ, Maari Alla la meleka do ka a jere yiraka woilu la. Maari Alla nɔɔrɔ melenda ka ie laminin, ka ie masilan kojuuya. ¹⁰ Kɔni meleka ka a fɔ ie ye ko: «Ai kana silan, baa n nani kibaro juma fɔla ai ye, men di ai la jamana mɔɔilu beɛ lasewa kosebe. ¹¹ Kisiba ra sɔɔn ai ye bi, Mansa Dawuda la so kɔndo. Ale le Maari ri, Alla la Mɔɔ Nenematɔmɔnin kɔnin. ¹² N ye tɔomasere men yirakala ai la: Ai ye wa den jereenni sɔɔn, a mamini faanin dɔ, a lani soboilu la damunun ke fen kɔndo.» ¹³ I kɔrɔkɔrɔ wo rɔ, wo yɔrɔ kelen dɔ, meleka siyaman ba bɔra ka na la meleka foloman wo kan. Alu beɛ ladenni ka Alla tando ko: ¹⁴ «Gbiliya ye ke Alla ye men ye sankolo rɔ. Jusu suma ye ke mɔɔilu ye duukolo kan, mɔɔ menilu duman a ye kɔnin.»

Saagbengbennailu wara den jereenni mafene diya

¹⁵ Melekailu koseyi men keni sankolo rɔ, saagbengbennailu ka a fɔ jɔnɔn ye ko: «An ye wa Betilehemu. Alla ra ko men lase an ma, an ye wa wo lakɔrsil.» ¹⁶ Alu ka ikaliya ka wa Mariyamu ni Yusufu tere. Alu ka den jereenni lani tereɛn kolofenilu la damunun ke fen kɔndo. ¹⁷ Alu ka den wo yen ja men ma, alu ka wo beɛ dantɛli ke mɔɔilu ye. ¹⁸ Menilu ka ie la dantɛli kan namen, woilu beɛ kabannakoyara. ¹⁹ Kɔni Mariyamu ka wo beɛ to a jusu rɔ ka imiri wo ma kosebe. ²⁰ Saagbengbennailu wo ka ie koseyi waati men na, alu beɛ ka Alla gbiliya ka a tando, alu ka men beɛ lamena a ni alu ka men beɛ yen, a beɛ kera iko meleka ka a fɔ ie ye ja men ma.

Den sɔɔnbailu wara a ri Allabatobonba kɔndo

²¹ Den sɔɔn ka tele seyin bɔ tuma men, alu ka a la kojii ke. A tɔɔ lara ko Isa, meleka ka tɔɔ men fɔ Mariyamu ye, ka a tereɛn a tun ma kɔnɔ ta burun. ²² Alu seniya waati dafara tuma men, seniya waati men sebɛni Nabi Musa la sariya rɔ kɔnin, Yusufu ni Mariyamu wara den di Jerusalemu. Alu wara a yiraka kanma Maari Alla la, ²³ baa a sebɛni Maari Alla la sariya rɔ ko: «Ni i den fɔlɔ kera cɛman di, den wo ye a bila a dan na Maari Alla ye.» ²⁴ Maari Alla la sariya ka

saraka men fɔ, ko kanba fila wala so kɔndo kanba fila, Yusufu ni Mariyamu ka wo bɔ.

Simeyon ni Ana ka den jereenni yen

²⁵ Wo tuma, ce do tere ye Jerusalemu ye, men tɔɔ ko Simeyon. Mɔɔ juma le tere; a silanni Alla ye a ja jere jere ma. Alla tun ka kisiba lahidi men ta Isirayeli mɔɔilu ye, Simeyon tere ye wo dafa makɔnola. Alla la Nin Seniman tere ye Simeyon kan. ²⁶ Alla la Nin Seniman tun da a yiraka a la ko a te sa fewu foo a ja wa ban lala Maari la Nenematɔmɔnin kan.

²⁷ Nba, Alla la Nin Seniman ka Simeyon nana Allabatobonba kɔndo. Wo waati kelen, Yusufu ni Mariyamu nara den di ye ka sariya ko janaba. Alu don men keni Allabatobonba la, alu bɛnda Simeyon na. ²⁸ Simeyon ka den jereenni ta ka Alla tando. A kan ko:

²⁹ «Sisen, n Maari Alla,

i ri i la jɔn boloka ka wa jususuma rɔ ka ben i la kumakan ma.

³⁰ N jere ja ra la i la kisiba kan bi,

³¹ i ka men daben adamadenilu beɛ jana.

³² A keto kenebɔlan di,

men di i la sila yiraka siya gberɛilu la.

A ri bonya di i la mɔɔilu Isirayeli ma.»

³³ Men fɔni Isa ma Simeyon bolo, wo ka a fa ni a na kabannakoya. ³⁴ Simeyon duwara ie ye, ka ban ka a fɔ Isa na Mariyamu ye ko: «I tolo malɔ! Den jin di Isirayeli mɔɔilu siyaman nabe, ka siyaman fanan kɔrɔta. A ri ke Alla la tɔomasere ri, mɔɔ siyaman di iban men dɔ kɔnin. ³⁵ Wo rɔ, miriya menilu ye mɔɔ siyaman kɔndo, woilu ri bila gbɛ rɔ. Kɔni ile, i ri dunin ba sɔɔn i jusu rɔ. A ri ke iko fan wa i sɔɔ.»

³⁶ Wo ka Alla la nabijuma muso do fanan tereɛn Allabatobonba kɔndo, men tɔɔ ko Ana. A fa, men bɔni Aseri bɔnsɔn dɔ, a tɔɔ tere ye ko Fanuyeli. Ana ra kɔɔya bake. A sunkurunya waati, a furura a ce bolo ka san wɔrɔnwula ke. ³⁷ A furu san wɔrɔnwula, a ce sara ka a kelen to ye. Sisen, a sɔɔn tun da san biseyin a ni san naanin bɔ. A ye Allabatobonba kɔndo tuma beɛ, ka Alla bato su ni tele. A la baara ye sun don di, a ni Alla matara. ³⁸ Ana nara se Yusufu ni Mariyamu kɔfe. A ka baraka bila Alla ye kosebe, ka ban ka wo den na ko fɔ mɔɔilu ye, menilu jii lani Alla kan ko a ri Jerusalemukailu hɔrɔya ka bɔ ie la tɔɔya rɔ.

Yusufu ni Mariyamu wara Isa ri Nasareti so kɔndo

³⁹ Fen fen fɔni Alla la sariya rɔ, Yusufu ni Mariyamu ka wo beɛ ke, ka ban ka ikoseyi Kalile mara rɔ. Alu wara isii ie jere la so la, Nasareti kɔnin. ⁴⁰ Denni kunbayara, ka fanka sɔɔn a fari rɔ. A walijiyara. Alla la jumaya ye a kan.

Isa wara Taminkunna Sali rɔ

⁴¹ San san Isa sɔrɔnbailu tun di wa Taminkunna Sali ke Jerusalemu. ⁴² Ka ben Isirayeli mɔɔilu la namun ma, Isa ka san tan ni fila sɔrɔn san men na, a fanan wara sali rɔ a sɔrɔnbailu kɔfɛ. ⁴³ Sali ban men keni, Isa sɔrɔnbailu ka sila ta ka wa so. Jaa, Isa ra to ie kɔma Jerusalemu ye, kɔni alu ma wo lon. ⁴⁴ Iko alu mɔɔ siyaman ba tere ye sila kan ka wa so, alu lara a la ko Isa ye ie taama jɔɔn do bolo jama tema ye. Wo bolo ma, alu ka tele wo muume ke taamala. Kɔni fitiri waati seni, alu ma Isa yen fewu! Alu ka a jinin ie wara mɔɔilu tema, a ni ie taama jɔɔnilu. ⁴⁵ Alu ma a yen. Wo rɔ, alu ka ikɔseyi ka wa a jinin Jerusalemu. ⁴⁶ A tele sawanan lon, alu donda Allabatobonba kɔndɔ ka Isa siini teren dina karanmɔɔilu tema. A tere ye a tolo malɔla ie la ka jininikali ke ie kun ma. ⁴⁷ A la hankilimaya ni a la jabili ka woilu bee kabannakoya. ⁴⁸ A sɔrɔnbailu ka a yen tuma men, alu fanan kabannakoyara. A na ka a majininka ko: «N dence, nfenna i ra ko su jin ke an na? An haminni tere kojuuya. An tun da i jinin fan bee ka kaja.» ⁴⁹ Isa ka a jabi: «Nfenna ai tere ye n jininna ten? Ai ma a lon ko n ye n fa la bon na wa?» ⁵⁰ Kɔni a sɔrɔnbailu ma wo kɔrɔ lon.

⁵¹ Isa wara ie kɔfɛ Nasareti, ka to ie bolo ye. A tere ye ie kan mirala tuma bee ka bonya di ie ma. Ko menilu bee taminni, a na kɔnin ka woilu bee to a jusu rɔ. ⁵² Isa tora kunbayala a fari rɔ. A walijiara. A diyara Alla ye, a ni mɔɔilu fanan ye.

3

Yaya ka kawandili ke

¹ Nba, Rɔmu mansa ba Tiberi la mansaya san tan ni looluna, Ponse Pilate tere ye Jude mara kun na, ni Herodi tere ye Kalile mara kun na, ni a kɔrɔce Filipe tere ye Iture ni Tirakoniti marailu kun na, a ni Lisaniyasi tere ye Abileni mara kun na. ² Anasi ni Kayifasi tere ye sarakalase la kuntiibaya la.

Wo tuma, Alla ka a la kuma lase Sakariya dence Yaya ma wula kɔndɔ. ³ Yaya wulira wo rɔ, ka wa kawandili ke Juriden ba fan dɔ. A ka a fɔ mɔɔilu ye ko alu ye sun ji rɔ tubi kanma, sa Alla ri yafa ie julumun dɔ. ⁴ Wo kera iko Nabi Esayi ka a sebe ja men ma ko: «Mɔɔ do ri na a kan nabɔ wula kɔndɔ ka a fɔ mɔɔilu ye ko alu ye sila ba raben Maari ye,

ka ban ka sila denni bee latelen a ye.

⁵ Dinban kɔndɔla bee ye lafa.

Koyinke ni tindi bee ye rakanya.

Sila rakundunilu ye latelen.

Sila juu ye raben ka nunku.

⁶ Wo wa ke, adamadenilu bee ri Alla la kisi ko yen.»

⁷ Jama tere ye nala Yaya ma sun ji rɔ kanma. A ka a fɔ doilu ye ko: «Aileilu fɔnfɔnni, yon ka Alla la kititee jafɔ ai ye?

⁸ Ai ye kewali ke ikomin jiri den men da yiraka ko ai tubini. Ai kana a fɔ ai jere ye ko «Ibrahimah ye an fa le ri.» Baa n ye fɔla ai ye ko Alla ri se kaba jin kela Iburahima denilu di. ⁹ Sisen, tɛeran da wuli jiri lulu tɛ kanma. Jiri menilu tɛ den juma kela, woilu ri tɛ kanma lafli ta rɔ.»

¹⁰ Mɔɔilu ka Yaya majininka ko: «An ye nfen de ke wo rɔ?» ¹¹ Yaya ka ie jabi: «Duruki fila ye men bolo, wo ye feriyatɔ sɔ duruki kelen na. Damunun fen tii, wo fanan ye mɔɔ sɔ wo ja ma.» ¹² Nisɔnkɔmirala doilu fanan nani sun ji rɔ kanma. Alu ka Yaya majininka ko: «Karanmɔɔ, an ye nfen de ke wo rɔ?» ¹³ A ka a fɔ ie ye ko: «Ai ka kan ka jate men mira mansa ye, ai ye dan wo ma. Ai kana foyi la wo kan.» ¹⁴ Sorodasi doilu fanan nara a majininka ko: «Andeilu don? Andeilu ka kan ka nfen de ke wo rɔ?» A ka ie jabi: «Ai kana mɔɔ bolofen si mira a la fanka la. Ai kana maborili ke wuya la fanan. Ai ye ai wasa don ai sara rɔ.»

¹⁵ Alu bee tere ye imirila ie jusu rɔ ko: «Alla la Mɔɔ Nematɔmɔnin men ko foni, Yaya le wo ri wo rɔ wa?» Baa, mɔɔilu tere ye wo kisiba makɔnɔla. ¹⁶ Ka ben ie miriya wo ma, Yaya ka a fɔ ie ye ko: «Nde ye ai sunna ji rɔ, kɔni dagbere nato n ko, men fanka ka bon n ta ri. Hali ka n birin ka a la sanbara julu fuli a ye, wo ka bon nde ma. Ale nato ai sunna Alla la Nin Seniman dɔ, a ni ta! ¹⁷ A la fere ye a bolo, a ri a la sene suman bu ni a fofɔ ni a kise bɔ a jɔɔn dɔ fere men na. A wa wuli wo baara kanma, a ri suman kise ke bu bɔ jɔɔn dɔ. A ri suman kise ke bondon kɔndɔ, ka ban ka bu bee janin ta la. Ta wo ye ta sabali ri, men tɛ ban habadan.» ¹⁸ Yaya ka fen siyaman fɔ ie ye, ka ie kawandi, ka Alla la kibaro juma lase ie ma.

¹⁹ Yaya ka jamanatii Herodi jalaki fanan, ka a masɔrɔn a tun da a kɔrɔce muso Herodiyasi mira a la. Yaya ka Herodi jalaki kojuu siyaman dɔ. ²⁰ Jalakili wo gbara Herodi la, foo ka Yaya mira ka a bila kaso la. Herodi ka kojuu ke wo rɔ, ka wo fanan la a la kojuu toilu bee kan.

Isa sun ji rɔ ko

²¹ Mɔɔilu ye nala sun ji rɔ kanma tuma men na, Isa fanan nara a sun diya ji rɔ*. Ka Isa to Alla matarala sun ji rɔ diya ye, sankolo lakara. ²² Alla la Nin Seniman ka kanba fari jɔɔn ta ka jii Isa kan. Kuma kan do bɔra sankolo rɔ ka a fɔ ko: «N ninkan dence le i ri. I duman n ye kosebe!»

Isa buruju

* 3:21 Wo tuma, Yaya ma bila kaso la burun.

²³ Isa bora sun ji ro diya ka a la baara
 damira. Wo ka a teren a ra san bisawa joon
 saron. Moolu tere a jatela Yusufu dence le ri.
 Yusufu tere Heli den de ri.
²⁴ Heli tere Matati den de ri.
 Matati tere Lebi den de ri.
 Lebi tere Meleki den de ri.
 Meleki tere Janayi den de ri.
 Janayi tere Yusufu den de ri.
²⁵ Yusufu tere Matatiyasi den de ri.
 Matatiyasi tere Amosi den de ri.
 Amosi tere Nahamu den de ri.
 Nahamu tere Esili den de ri.
 Esili tere Nakayi den de ri.
²⁶ Nakayi tere Maati den de ri.
 Maati tere Matatiyasi den de ri.
 Matatiyasi tere Semi den de ri.
 Semi tere Joseki den de ri.
 Joseki tere Joda den de ri.
²⁷ Joda tere Jowanan den de ri.
 Jowanan tere Resa den de ri.
 Resa tere Sorobabeli den de ri.
 Sorobabeli tere Salatiyeli den de ri.
 Salatiyeli tere Neri den de ri.
²⁸ Neri tere Meleki den de ri.
 Meleki tere Adi den de ri.
 Adi tere Kosamu den de ri.
 Kosamu tere Elimada den de ri.
 Elimada tere Eri den de ri.
²⁹ Eri tere Yosuwe den de ri.
 Yosuwe tere Eliyeleri den de ri.
 Eliyeleri tere Jorimu den de ri.
 Jorimu tere Matati den de ri.
 Matati tere Lebi den de ri.
³⁰ Lebi tere Simeyon den de ri.
 Simeyon tere Juda den de ri.
 Juda tere Yusufu den de ri.
 Yusufu tere Jonamu den de ri.
 Jonamu tere Eliyakimu den de ri.
³¹ Eliyakimu tere Meliya den de ri.
 Meliya tere Mena den de ri.
 Mena tere Matata den de ri.
 Matata tere Natan den de ri.
 Natan tere Mansa Dawuda den de ri.
³² Mansa Dawuda tere Jese den de ri.
 Jese tere Obedi den de ri.
 Obedi tere Bowosi den de ri.
 Bowosi tere Salimon den de ri.
 Salimon tere Nasun den de ri.
³³ Nasun tere Aminadabu den de ri.
 Aminadabu tere Adimen den de ri.
 Adimen tere Arini den de ri.
 Arini tere Hesiron den de ri.
 Hesiron tere Peresi den de ri.
 Peresi tere Juda den de ri.
³⁴ Juda tere Yakuba den de ri.
 Yakuba tere Isiyaka den de ri.
 Isiyaka tere Iburahima den de ri.
 Iburahima tere Tera den de ri.
 Tera tere Nakori den de ri.
³⁵ Nakori tere Seruki den de ri.
 Seruki tere Rakawu den de ri.

Rakawu tere Faleki den de ri.
 Faleki tere Eberi den de ri.
 Eberi tere Sala den de ri.
³⁶ Sala tere Kanaan den de ri.
 Kanaan tere Arifasadi den de ri.
 Arifasadi tere Semu den de ri.
 Semu tere Nuhan den de ri.
 Nuhan tere Lameki den de ri.
³⁷ Lameki tere Metusalemu den de ri.
 Metusalemu tere Enoki den de ri.
 Enoki tere Yaredi den de ri.
 Yaredi tere Malaleli den de ri.
 Malaleli tere Kenan den de ri.
³⁸ Kenan tere Enosi den de ri.
 Enosi tere Seti den de ri.
 Seti tere Adama den de ri.
 Adama tere Alla den de ri.

4

Ibulusa ka Isa manee

¹ Nin Seniman tora Isa fe. Awa, Isa tere
 ye bola Juriden ba da la tuma men na Alla
 la Nin Seniman lora a joro ka wa a ri wula
 kondoo. ² A ka tele binaanin ke wula kondoo
 ye, Ibulusa ye a magberen kela. A ma foyi
 si damun waati wo koroo. Tele binaanin
 dafanin, konko gbara a la a ja ma. ³ Wo ro
 Ibulusa nara ka a fo a ye ko: «Ni ile le ye
 Alla Dence ri, i ye a fo kaba wo ye ko wo ye
 yeleman ka ke buru ri.» ⁴ Isa ka Ibulusa jabi:
 «A sebeni Alla la kitabu kondoo ko: «Moo ti se
 balola buru gbansan na.»»

⁵ Isa banni wo fola Ibulusa ye, Ibulusa ka
 a ta ka wa a ri san ma, ka dununa mansaya
 bee yiraka a la waati kelen na. ⁶ Ibulusa ka
 a fo a ye ko: «Jamana woilu bee dini nde ma.
 N wa son moo men da, n di a bee di wo ma.
 N di i lasii jamana woilu bee kun na sa i ri
 bonya ba saron. ⁷ Ni i ka nde bato, i ri woilu
 bee saron.» ⁸ Isa ka a jabi: «A sebeni Alla la
 kitabu kondoo ko: «I ye i Maari Alla le bato ka
 ale kelen pe gbiliya.»»

⁹ Ibulusa ka Isa ta ka wa a ri Jerusalemu
 wo ro. A wara Isa lalo Allabatobonba kun
 na, ka a fo a ye ko: «Ni ile le ye Alla Dence
 ri, i ye igban de ka bo yan. ¹⁰ Ka a masaron
 a sebeni Alla la kitabu kondoo ko: «Alla ri a fo
 a la melekaile ye ko alu ye i lakanda, ¹¹ ka i
 korota ie bolo la, sa i sen kana se kaba ma.»
¹² Koni Isa ka Ibulusa jabi: «A fora Alla la
 kitabu kondoo fanan ko: «I kana i Maari Alla
 koroboo.»» ¹³ Ibulusa banda Isa manee la, a
 kapara a ma tuma men na, a bora a kofe ka
 lon gberesi makono.

Isa ka a la baara damira Kalile mara ro

¹⁴ Isa bora ye ka wa Kalile mara ro Nin
 Seniman na seebaya ro. A la ko fora mara wo
 fan bee ro. ¹⁵ A tere ye wala moolu karanna
 salibonilu la ye. Bee tere ye a too juma fola.

Nasaretikailu ka iban Isa ro

16 Isa wara se Nasareti, a makolara yoro men do. Najon lon seni, a wara salibon na, ikomin a darini a kela ja men ma. A se men keni karan diya ye, a wulira ka ilo kitabu karan kanma. 17 Nabi Esayi la kitabu donda a bolo. A ka yoro do jinin kitabu ro, yoro men karan loo tere ye a la. A sebeni yoro wo ro ko: 18 «Maari Alla la Nin Seniman ye n kan, ka a masoron a ra nde jenematomon ko n ye wa kibaro puma fo fantanilu ye.

A ra n kelaya ko n ye a laseyi kasodenilu ma ko alu ra kanharya,

ko n ye a fo ja fuyen ye ko ie ja ri laka.

A ka n kelaya ko n ye mao toronilu kanharya,

19 ko n ye a fo maoilu ye ko Maari la san ba ra se,

a la kininkinin di yiraka ie la san men na konin.»

20 A banni wo karanna, a ka kitabu datuun ka a don a lamara bolo ka isii. Maoilu bee ja lni tere a ro. 21 A ka a fo ie ye ko: «N da ban kitabu yoro men karanna, wo kuma ra dafa ai jana bi.»

22 Alu bee tere ye a too puma fola, baa alu kabannakoyani a la kuma pumailu ro. Wo ro, alu ka jnon majininka ko: «Yusufu dence te jin di wa?»

23 Isa ka a fo ie ye ko: «Sika te a ro, ai ri sanda jin la n ye ko: «Dandalila, i ka kan ka i jere lakendeya folo.» Ai ri a fo n ye fanan ko: «I ka ko menilu ke Kaperinahumu, an ye woilu kalama. I ye woilu jnon ke i jere fanan wara ro yan.» 24 A ka a fo ie ye ko: «Tupa le! Nabijuma si te jatela a wara maoilu bolo. 25 N di misali doilu yiraka ai la. Nabi Eli la tele ro, san sawa ni karo woro dafara sancu ma se nala Isirayeli jamana duu kan. Wo le ka a ke, konko ba donda jamana kond. Wo tuma, cesamuso ka siya Isirayeli jamana ro yan. 26 Koni Alla ma Nabi Eli lawa wo si demenna. Alla ka Nabi Eli lawa cesamuso do wara Sarepita so kond, men ye Sidon mara ro. 27 Ka la wo bee kan, Nabi Elise la tele ro, kunato tun ka siya Isirayeli jamana ro yan. Koni wo si ma kendeya Nabi Elise bolo fo Naaman kelen Sirijeka.»

28 Nba, wo ka menilu siini teren ye salibon na, woilu ka kuma wo men ka mone kojuyaya. 29 Alu bee wulira ka Isa ghen ka labo so kond. Iko so wo lni tindi ba kan, alu ka Isa ta ka wa a ri tindi ba wo kun do ko ka a lafili, kosa a ri be ka faa. 30 Koni a taminda ie tema ka wa.

Isa ka jina ghen

31 Nba, Isa wara Kaperinahumu, so men ye Kalile mara ro. Najon lon sera, a wara maoilu karan salibon na. 32 Alu kabannakoyara a la mao karan ja ma, ka a masoron a tere ye maoilu karanna kuma men na sebaaya ba tere ye wo ro. 33 Wo ka ke jinato

do tere ye jama tema ye. Ka Isa to karanna, jinato wo kulera fanka la ka a fo ko: 34 «Ee, Isa Nasaretika! I ye nfen kela andeilu tema yan? I nani an halaki kanma wa? I ye mao su men di, n ka wo lon. Alla la Mao seniman de i ri.» 35 Isa jamanda jina ma ka a fo ye ko: «I makun! Bo ce wo fe!» Jina ka ce wo labe duu ma jama bee jana, ka ban ka bo a fe. Foyi si ma ke ce la. 36 Maoilu kabannakoyara a ja jere jere ma wo ro. Alu ka a fo jnon ye ko: «Kuma su puman ye jin di? A ragbe! A ye jinailu jamarila fanka ni sebaaya la. A wa a fo ie ye ko alu ye bo, alu ri bo.» 37 Wo ro, Isa tere ye men kelaya, wo kibaro fora fan bee yoro wo laminin do.

Isa ka Simon biran muso lakendeya

38 Isa bora salibon na ka wa Simon wara. A sera ye ka a teren Simon biran muso toroni kosebe, a muso na konin. A fari kalayani kojuyaya. Simon wara maoilu ka Isa madiya ko a ye muso demen. 39 Isa wara se a fe, ka ilo a kun na. A ka fari makaliya makuma, ko a ye bo muso ro. A bora. Muso wulira ikoro ye, ka damunun di ie ma.

Isa ka jankaroto siyaman nakendeya

40 Fitiri waati se men keni, maoilu nara jankaro tolu ri Isa ma. Jankaro su siyaman tere ye ie kan. Isa ka a bolo la a kelen kellen ba ee kanma ka ie lakendeya. 41 Jinailu bora mao siyaman fe fanan. Alu bo waati, alu kulera ka a fo Isa ma ko: «Alla Dence le ile ri.» Koni Isa ka ie makuma ka ie makun! A ma son ie ye kuma, ka a masoron alu ka a lon ko ale le ye Alla la Mao Nenematomonin di.

Isa wara kawandili ke Jude mara ro

42 Wo duusa gbe jona, Isa bora so kond ka wa wula kond. Maoilu ka a jinin haan ka a soron wula kond ye. A loo tere ye ie la ka a laseyi ie wara, baa alu te a fe a ye bo ye. 43 Koni Isa ka a fo ie ye ko: «A fere te fo n ye wa Alla la mansaya kibaro puma lase maoilu ma so ba gberailu la. N kelayani wo le la.» 44 A tora Jude mara rataamala, wo ro, ka maoilu kawandi salibonilu la.

5

Simon ka jeeilu mira Isa baraka ro

1 Nba, lon do ro, Isa lni tere Kenesareti Dala torofe. Jama nara a laminin fan bee ro ka ie tolo malo Alla la kuma la. 2 A ka kulun fila lani yen ji daf. Kulun tiilu tun da bo ji kan ka kulunilu to ye. Alu tere ye ie la jooilu makola ji dala. 3 Isa wara don kulun wo kelen kond, men tere ye Simon ta ri konin. A ka a fo Simon ye ko a ye a kulun mabo gbelemala la dooni. Isa ka isii kulun kond ka maoilu karan, menilu lni gbelema.

4 A banni maoilu karanna, a ka a fo Simon ye ko: «I ye kulun nawa ji kan bere ke ka ai la jooilu bila ji ro, sa ai ri jee mira.» 5 Simon

ka a jabi: «Karanmɔɔ, an da su muume ke jee nininna ka kaja. An ma foyi sɔɔn. Kɔni n di jɔsilu ke ji rɔ ikɔ tuun i la kuma sababu la.» ⁶ Wo rɔ, Simɔn wara jɔsilu ke ji rɔ. Nba, alu ka jee siyaman ba mira. Jee warara foo ka jɔsilu farafara damira. ⁷ Alu ka ie baara jɔsilu kili, menilu tere ye ji kan kulun gberɛ kondɔ, ko woilu ye na ie demen. Alu nara ie la kulun dɔ. Kulun fila woilu bɛɛ fara jee la kojuuya, foo kulunilu jiiɔ tere ji kɔrɔ. ⁸ Simɔn Piyɛri ka wo yen tuma men, a ka imajii Isa sen kɔrɔ ka a madiya ko: «Maari, i kana i madon n na, baa kojuukɛla le ye nde ri.» ⁹ A ka wo fɔ ka a masɔɔn jee jate wo tun da Simɔn ni a la mɔsilu bɛɛ kabannakoya foo ka silan. ¹⁰ A baara jɔɔn menilu tere ye Sebede denceilu Yakuba ni Yuhana ri, woilu fanan kabannakoyara.

Kɔni Isa ka a fɔ Simɔn ye ko: «I kana silan. I kusan jee nininna. Kɔni ka damira bi haan ka wa, i ri mɔsilu jinin ka ie ke Alla ta ri.» ¹¹ Alu bara ji kan tuma men na, alu ka kulunilu ni jee mira fen bɛɛ to ye ka bila Isa kɔ.

Isa ka kunatɔ do lakendeya

¹² Nba, lon do rɔ, Isa tere ye Kalile mara rɔ. Ka a to so da la, a benda kunatɔ do ma. Kuna juu ba le tere ye a ma. A ka Isa yen ka a jɔkɔrɔ ben duu ma, ka a madiya ko: «Maari, ni i sɔnda, a se ye i ye ka n fari seniya foo ka n nakendeya.» ¹³ Isa ka a bolo maa a la ka a fɔ a ye ko: «N sɔnni. I ye seniya.» Kuna ka a bila ikɔrɔ ye. ¹⁴ Isa ka a fɔ a ye ko: «I kana a fɔ mɔɔ si ye. Wa i fari yiraka sarakalase la. Alla ka saraka men fɔ Nabi Musa la sariya rɔ, i ye wo bɔ i la seniyalɔ kosɔn, ka ban ka i la sereya yiraka.» ¹⁵ Kɔni hali wo, Isa tɔ tere ye fɔla ka jensen fan bɛɛ rɔ. Wo le ka a ke, jama tere ye nala ka ie tolo malɔ a la. Jankarɔtoilu tere ye nala kendeya jininna fanan. ¹⁶ Kɔni Isa kelen tere ye wala Alla matara diya wula rɔ ko siyaman.

Isa ka kɔrɔngbɔnɔn do lakendeya

¹⁷ Lon do rɔ, Isa tere ye mɔsilu karanna bon do la. Farisilu ni sariya karanmɔsilu siini tere ye. Woilu nani ka bɔ Kalile mara ni Jude mara so siyaman na, a ni Jerusalemu so kondɔ. Wo tuma, Maari Alla la sebaaya ye Isa kan ka mɔsilu lakendeya.

¹⁸ Ka Isa to mɔsilu karanna, mɔɔ doilu nara ce kɔrɔngbɔnɔn do ri. A lani tere lafen kan. Alu tere ye don ko rɔ bon na, ko ka jankarɔto la Isa jɔkɔrɔ. Alu ka fere bɛɛ ke ka a don ja jinin. ¹⁹ Kɔni jama warani tere kojuuya. Wo rɔ alu ma don ja sɔɔn. Wo le kosɔn, alu yɛlɛra bon kan ka yɔrɔ do waranka. Alu ka kɔrɔngbɔbɔtɔ ni a la lafen ta ka a lajii woo wo la. Alu ka a lajii haan ka wa a la Isa jɔkɔrɔ jama tema. ²⁰ Isa ka wo bɛɛ ragbe ka a yen ko mɔɔ woilu lani ale

la. Wo rɔ, a ka a fɔce kɔrɔngbɔbɔtɔ ye ko: «N duuɔɔnce, i ra makoto i la kojuuili la bi.»

²¹ Sariya karanmɔsilu ni Farisi menilu tere ye ye, woilu ka imiri ko: «Yon de jin di men ye Alla tanama kuma fɔla ten? Yon di se mɔɔ makotola a julumunna ten, fo Alla kelen pe?» ²² Isa ka ie la miriya lon. Wo rɔ, a ka a fɔ ie ye ko: «Nfenna miriya su wo ye ai jusu rɔ? ²³ A ye di? Ka a fɔ ce wo ye ko a ra makoto a la julumun na, wala ka a fɔ a ye ko a ye i wuli ka i taama, juman ke duman wo fila rɔ? ²⁴ N di a yiraka ie la, bi, ko a se ye n ye, Mɔɔ Dence kɔnin, ka mɔɔ makoto kojuuili la, dunuya jin dɔ.» Wo rɔ, a ka a fɔ kɔrɔngbɔbɔtɔ ye ko: «I wuli. I la lafen ta. I ye wa i wara.» ²⁵ A wulira ikɔrɔ ye jama bɛɛ jana ka a la lafen ta ka wa a wara. A watɔla, a tere ye Alla tandola kosebe. ²⁶ Mɔɔsilu bɛɛ kabannakoyara ka Alla tando ka ban ka silan. Alu kan ko: «Ee! An da ko bailu yen bi!»

Isa ka Lebi kili

²⁷ Wo kɔ, Isa bɔni ye, a ka nisɔnkɔmirala do siini yen nisɔnkɔmira diya. A tɔɔ ko Lebi. Isa ka a fɔ a ye ko: «I ye bila n kɔ.» ²⁸ Lebi wulira ka a la baara to ye ka bila Isa kɔ.

²⁹ Kɔfe, Lebi ka damunun ba raben Isa ye ka mɔsilu kili a wara. Nisɔnkɔmirala siyaman nara, a ni mɔɔ gberɛilu. Alu bɛɛ tere ye damunun kɛla jɔɔn fe. ³⁰ Farisi doilu ni sariya karanmɔɔ doilu nara ka ie bɛɛ siini teren yɔrɔ kelen dɔ. Wo gbo-yara ie ye. Wo rɔ, alu ka Isa la karandenilu majininka ko: «Nfenna ai ra sɔn ka damunun ke nisɔnkɔmiralailu fe, a ni kojuukɛla gberɛilu?» ³¹ Isa ka ie jabi: «Mɔɔ menilu kende, woilu mako te dandalila la. Jankarɔtoilu mako ye dandalila la. ³² N ma na mɔɔ teleninilu kili kanma. N nani kojuukɛlailu le kili kanma, sa alu ri tubi.»

Fen kɔrɔ ni fen kura te kelen di

³³ Doilu ka a fɔ Isa ye ko: «A ye di? Yaya la karandenilu ni Farisilu la karandenilu ye sun donna waati do la a ni alu ye Alla matara. Kɔni i la karandenilu ri damunun ke ka minnin waati bɛɛ.» ³⁴ Isa ka ie jabi sanda do rɔ ko: «A ye di? Ni kɔrɔ kura sera do wara, i ri se ka kɔrɔ kura tii ni a terilu jamari ko alu kana damunun ke jɔɔn fe wa? Wo ti se kɛla! ³⁵ Baa lon do natɔ, kɔrɔ kura tii ri bɔ a terilu rɔ. Wo lon, jɛnɛsuma ri gba ie la. Wo rɔ, alu ri sun don wo lon.»

³⁶ Isa ka sanda do fanan la ie ye ko: «Mɔɔ te faanin kura kunkurun tɛɛ faanin kɔrɔ rabɛn kanma. Ni i ka wo ke, faanin kura ri tijan. Ka la wo kan fanan, i ri a teren faanin kura kunkurun wo ti se benna faanin kɔrɔ ma. ³⁷ Wo ja kelen ma, mɔɔ te minnin fen fadiman kura ke foroko kɔrɔ kondɔ. Ni i ka wo ke, minnin fen fadiman kura ri foroko kɔrɔ wo te ka a tijan. Minnin fen bɛɛ ri

bo. Foroko ni minnin fen beɛ ra tɔjan wo rɔ. ³⁸ Wo le kosɔn, minnin fen fadiman kura ka kan ka ke foroko kura le kɔndɔ. ³⁹ Ni mɔɔ kɔni darira minnin fen fadiman kɔrɔ minna, a kura loo tɛ gba a la fewu! A ri a fɔ ko: «Kɔrɔman duman.»

6

Isa ka mɛn fɔ Nɔɔn lonna ko rɔ

¹ Nɔɔn lon do rɔ, Isa ni a la karandenilu tamintɔ tɛrɛ ye sɛnɛ do tɛma. Ka ie to sɛnɛ tɛma, Isa la karandenilu ka sɛnɛ suman tonson do bɔrɔndɔ ka a toto ka a damun. ² Wo kɛra Farisi doilu jana. Alu ka a fɔ karandenilu yɛ ko: «Kɔ mɛn ma kan ka ke Nɔɔn lon ma, ai ye wo kɛla nfenna?» ³ Isa ka ie jabi: «Kɔnkɔ tɛrɛ ye Mansa Dawuda ni a taama jɔɔnilu la, a ka mɛn kɛ, ai ma wo karan wa? ⁴ A donda Allabatobonba kɔndɔ, saraku buru tɛrɛ ye yɔrɔ mɛn. Ka bɛn sariya ma, mɔɔ si ma kan ka buru wo damun fɔo sarakalaselailu. Kɔni mansa Dawuda ka wo ta ka a damun, ka do di a taama jɔɔnilu ma.» ⁵ Wo rɔ, Isa ka a fɔ ie ye ko: «Mɔɔ Dɛncɛ le ye Nɔɔn lon tii ri.»

Isa ka kɛ bolo faanima do lakendɛya

⁶ Nba, Nɔɔn lon gbɛrɛ, Isa donda salibon do la ka mɔɔilu karan. Cɛ do tɛrɛ ye, mɛn bolokinin janin a la. ⁷ Nba sariya karanmɔɔ doilu ni Farisi doilu fanan tɛrɛ ye ye, mɛnilu tɛrɛ ye kɔrɔsila kojuuya, baa alu tɛrɛ ye fɛrɛ jininna ka Isa jalaki. Ni a ka bolo janintɔ wo lakendɛya Nɔɔn lon, alu ri a jalaki sababu sɔrɔn. ⁸ Kɔni Isa ka ie miriya lɔn. A ka a fɔ bolo sabata yɛ ko: «Iwuli ka ilo an tɛma.» A ka ilo. ⁹ Isa ka jama maɔnininka ko: «A ye di? A daani ka kɔɔnuma kɛ Nɔɔn lon, wa kojuu? Ka mɔɔ kisi, wa ka a faa?» ¹⁰ A ka a jɔa lɔ ie bɛrɛ rɔ, ka ban ka a fɔ cɛ wo ye ko: «I bolo rasɔmɔn!» A ka a bolo rasɔmɔn. Ikɔrɔ ye, a kɛndɛyara. ¹¹ Farisilu ni sariya karanmɔɔilu ka wo yen tuma mɛn, ie jusu bɔra kojuuya. Alu wara iɔɔɔn yen ka a fɔ ko: «An ye nfen kɛ Isa la?»

Isa ka keladenba tan ni fila jɛnematɔmɔn

¹² Lon gbɛrɛ, Isa wara Alla matara diya koyinkɛilu yɔrɔ rɔ. A ka su muumɛ kɛ Alla matarala. ¹³ Duusa gbɛni, a ka a la karandenilu bɛɛ kili ka mɔɔ tan ni fila jɛnematɔmɔn ie rɔ, ka kɛ a la keladenbailu ri. ¹⁴ Wo mɔɔ tan ni fila tɔ le jɔin: Simon, Isa ka mɛn tɔ la ko Piyeri, a ni a doocɛ Andere; Yakuba ni Yuhana; Filipe ni Bartolami; ¹⁵ Matiyu ni Tomasi; Alife dɛncɛ Yakuba ni Simɔn, a ye fala mɛn ma ko Fabaden; ¹⁶ Yakuba dɛncɛ Judasi; a ni Judasi Sikariyɔti, mɛn ye a janfa mɔɔ ri.

Isa ka jama ba karan ka jankarɔtoilu lakendɛya

¹⁷ Nba, Isa ni keladenba woilu jiira koyinkɛ la ka wa se gbɛkula do rɔ. Alu bɛnda karanden siyaman di ye. Jama ba fanan tɛrɛ ye ka bɔ yɔrɔ siyaman. Doilu bɔni Jerusalem, doilu bɔni Jude mara rɔ. Doilu fanan bɔni kɔɔji da la, so mɛnilu tɔ ko Tiri ni Sidɔn. Alu bɛɛ nani ka ie tolo malɔ Isa la, ka lakendɛya. ¹⁸ Jinailu tɛrɛ ye mɛnilu tɔrɔla, woilu lakendɛyara fanan. ¹⁹ Mɔɔ bɛɛ tɛrɛ ye a jɔa jininna ka i maa Isa la, ka a masɔrɔn fanka tɛrɛ ye a la jankarɔtoilu bɛɛ lakendɛya.

Mɛnilu ye barakadenilu ri

²⁰ Isa ka a jɔa lɔ a la karandenilu rɔ ka a fɔ ie ye ko: «Aile barakaden mɛnilu ye fantanya rɔ, baa Alla la mansaya ye ai ta le ri. ²¹ Aile barakadenilu, kɔnkɔ ye aileilu mɛn na bi, baa ai ri fa. Aile barakadenilu ai mɛn ye kasila bi, baa ai ri yɛlɛ. ²² Aile barakadenilu ni mɔɔilu ka ai lag-boyajɛ, ka iban ai rɔ, ka ai nanin, ka ai tɔɔ tɔjan Mɔɔ Dɛncɛ kosɔn. ²³ Ai ye sewa wo rɔ kosɛbɛ fo ka jaalen, baa ai barayi ka bon harijeene rɔ. Mɛnilu ri kojuu su wo kɛ ai la, woilu benbailu ka wo jɔɔn kɛ Alla la nabijumailu fanan na. ²⁴ Gbalo ye ai ye, mɛnilu ye nanfulutii ri sisen, baa ai ra ai la hɛrɛ sɔrɔn ten. ²⁵ Gbalo ye ai ye, ai mɛnilu ye damununna ka fa sisen. Ai ri kɔnkɔ. Gbalo ye ai ye, ai mɛnilu yeɛla sisen. Ai ri kasi ka kasi. ²⁶ Gbalo ye ai ye, ni mɔɔilu ka ai tɔɔ juma fɔ tuma bɛɛ, baa woilu benbailu tɛrɛ ye wuya nabijumailu bonyala wo jɔa kelen ma.»

An ye an juuilu kanin

²⁷ Isa kan ko: «Ai, mɛnilu tolo ye n kan na, ai ye ai juuilu kanin, ka kɔɔnuma kɛ ai lagboyajɛbailu ye. ²⁸ Mɔɔ mɛnilu ye ai dankala, ai ye duwa woilu ye. Mɔɔ mɛnilu karagbɛlɛman ai ma, ai ye Alla matara woilu ye. ²⁹ Ni mɔɔ ka i da fan kelen gbasi, i ye a tɔ kelen lɔ a ye fanan. Ni mɔɔ ka i la durukiba bɔ i bolo, i kana a mabali i la duruki kɔrɔbila fanan tala. ³⁰ Ni mɔɔ mɔɔ ka i tara, i ye wo sɔ. Ni mɔɔ ka fen do ta i bolo, i kana a fɔ a ye ko: «A di n ma.» ³¹ Ai ye a fɛ mɔɔilu ye ko mɛn kɛ ai ye, ai jɛrɛ ye wo jɔɔn kɛ mɔɔilu ye. ³² «Ni ai ka ai kaninba dɔrɔn kanin, julu su juman de wo ri? Hali kojuukɛlailu fanan ye mɔɔ kaninna mɛn fanan ka ai kanin. ³³ Ni ai ye mɔɔ ladyala mɛn ka ai ladya fanan, julu su juman de wo ri? Hali kojuukɛlailu ye wo jɔɔn kɛla. ³⁴ Ni ai ka julu don julu

saralailu dərən na, julu su juman de wo ri? Hali kojuukelailu ye julu donna a sara ko le rɔ. ³⁵ Ai kɔni ye ai juuilu kanin, ka kojuma ke ai ye. Ai ye julu don ie la, ka ban ka a sara ko to ye. Ni ai ka a ke ten, ai barayi ri wara; ai ri ke Alla Korotaninba denilu jere jere ri. Ka a masərən ale ka jii mɔɔ bɛɛ ma, hali fisiriwali ni mɔɔ juuilu. ³⁶ Ai ye ke hinaba ri, iko ai Fa Alla hinaba ri ja men ma.»

Ai kana mɔɔilu jii kojuukelailu ri

³⁷ Isa ka a fɔ ie ye ko: «Ai kana mɔɔilu jii kojuukelailu ri. Wo rɔ, ai fanan te jii kojuukela ri. Ai kana mɔɔ jalaki. Wo rɔ, ai fanan te jalaki. Ai ye mɔɔilu makoto. Wo rɔ, Alla fanan di ai makoto. ³⁸ Ai ye mɔɔilu sɔ, ai fanan di sɔ. Ai ri sɔ iko mɔɔ ye mɔɔ sɔla suman na ka a wara ja men ma. A ri fe lafa, ka a juujuu, ka a madii, ka do fanan la a kan, fo ka bon. Ai ri sɔ ten. Ai wa mɔɔilu sɔ ja men ma, Ai fanan di sɔ wo ja ma.»

³⁹ Wo rɔ, Isa ka sanda doilu la ie ye, ko: «A ye di? Na fuyen di se ka ja fuyen na gbeleke mira wa? Alu fila bɛɛ te be denka rɔ wa? ⁴⁰ Karanden ti se taminna a karanmɔɔ la, kɔni ni a ka iraja karanna kosebe, a ri ke a karanmɔɔ jɔɔn di.

⁴¹ «Namanin men ye i badenma ja ma, i ye wo mafenla nfenna, ka a tərən feren men ye i jere ja ma, i te wo kərəsila? ⁴² I ri se ka a fɔ i badenma ye di ko: «N badenma, namanin men ye i ja ma, n di wo bɔ i ja ma», ka a tərən feren ye i jere ja ma? Filankafu! I ye feren wo bɔ i jere ja ma fɔlɔ. Kosa i jere ja ri laka. Wo rɔ, i ri se ka namanin bɔ i badenma ja ma.»

Jiri su ri lɔn a den fe

⁴³ Nba, Isa kan ko: «Jiri juma ti se den juu kela. Jiri juu fanan ti se den juma kela. ⁴⁴ Jiri su ri lɔn a den fe. Toro den ni rɛsɛn den, wo si te sərɔnna jiri wɔnenma la. ⁴⁵ Kojuma ye bɔla mɔɔ juma solɔmɛ rɔ. Kojuu ye bɔla mɔɔ juu solɔmɛ rɔ. Men ye mɔɔ solɔmɛ rɔ, wo kuma ri bɔ a da rɔ.»

Bonlɔla fila

⁴⁶ Isa ko: «Nfenna ai ye a fɔla nde ma «Maari, Maari» ka a tərən ai te n na kumakan bonyala? ⁴⁷ Mɔɔ mɔɔ nani nde ma, ka a tolo malɔ n kan na ka wo mira, n di se ka wo la mɔɔ men ma, n di wo fɔ ai ye. ⁴⁸ A ye iko bonlɔla, men ka duu sen ka a la bon ju birin farakolo kan. Sanci ba nara, ji bərə. Ji woyora kojuuya ka se bon wo ma. Kɔni a ma foyi si ke bon na, ka a masərən bon lɔni farakolo kan. ⁴⁹ Mɔɔ men te n na kuma mirala, n di wo fanan la bonlɔla do ma. Bonlɔla wo ka a la bon lɔ kijɛ kan. A ma a juu sii farakolo kan. Sanci nara, ji bərə. Ji woyo se men keni bon ma, bon bera kojuuya ka tɔjan fewu!»

7

Isa ka sofaden kuntii la jɔn nakendeya

¹ Isa banni wo fɔla jama ye, a donda Kapɛrinahumu so kɔndɔ. ² Rɔmuka sofaden kuntii do tere ye so kɔndɔ, men diyana jɔn tun ma kɛndɛ. Wo faato le tere jankarɔ bolo. ³ Sofaden kuntii wo ka Isa mankutu men waati men na, a ka Yahudiya mɔɔbailu kelaya ka Isa madiya, ko a ye na a la jɔn nakendeya. ⁴ Mɔɔbailu se men keni Isa ma, alu ka a madiya kosebe ka a fɔ a ye ko: «Sofaden wo la hakan de. I ka kan ka a demen, ⁵ baa an na jamana mɔɔilu duman a ye kosebe. A jere ka an na salibon lɔ an ye.» ⁶ Wo rɔ, Isa wara ie kɔfe. Alu sudunyani sofaden kuntii wara, sofaden kuntii ka a teri doilu lawa Isa ma, ka a fɔ a ye ko: «Maari, i kana i jere tɔrɔ. N na hakan te i ye don n wara, ka a masərən i ka bon nde ri paaɔn! ⁷ Wo bolo ma, n ma sɔn n jere ye wa i kuben, ka a masərən wo ka bon nde ma. Kɔni ni i ka kuma kelen fɔ, n na jɔn di kɛndɛya. ⁸ Ka a masərən n ye do la fanka kərə, sofaden doilu fanan ye n na fanka kərə. N wa men kelaya, wo ri wa. N wa men kili, wo ri na. N wa a fɔ n na jɔn ye ko a ye ke ten, a ri a ke ten.» ⁹ Isa ka kela wo men waati men na, a kabannakoyara kosebe. A ka iyɛleman ka a ja lɔ jama rɔ, jama men bilani a kɔfe, ka a fɔ ie ye ko: «N ye a fɔla ai ye ko hali Isirayɛlikailu rɔ n ma lemɛniya wo jɔɔn yen ye.» ¹⁰ Nba, keladenilu bərə Isa kafe, ka ikɔseyi sofaden kuntii wara. Alu wara a tərən ye jɔn wo ra kɛndɛya fewu!

Isa ka kanberen suu lakunun

¹¹ Wo kɔ, Isa bərə Kapɛrinahumu ka wa so do la, men tɔɔ ko Nahini. A la karandenilu ni jama ba bilani tere a kɔ. ¹² A sudunyani so da la, a ka i jɔɔn ben suu la, alu ye wala a madon diya kaburu so la. Dencɛ kelen pe wo le tere cɛsamuso bolo. So kɔndɔ mɔɔilu siyaman ba le nara muso wo tɔrɔfe. ¹³ Maari ka muso wo kasitɔ yen ka kininkinin a ma. A ka a fɔ muso ye ko: «I kana kasi.» ¹⁴ Ka ban ka imadon suu ta fen na ka a bolo maa a la. Suu talailu ka ilo. A ka a fɔ ko: «Kanberen, iwuli.» ¹⁵ Wo fɔni, suu kununda. A wulira ka isii ka kuma damira. Isa ka a di a na ma. ¹⁶ Mɔɔ bɛɛ silanda ka kabannakoya wo rɔ. Alu ka Alla tɔɔ bonya ka a fɔ ko: «Alla la nabijuma ba do ra na an tema.» A ni, «Alla ra na a la mɔɔilu demen kanma.» ¹⁷ Nba, Isa kibaro jensenda Jude mara ni a laminin bɛɛ rɔ.

Yaya ka a la karandenilu lawa Isa ma

¹⁸ Yaya la karandenilu ka Isa la kibaro lase Yaya ma. Wo rɔ, a ka karanden fila kili ¹⁹ ka ie kelaya ko alu ye wa Maari Isa majininka ko: «Alla la Mɔɔ Nɛnemato mɔɔnin men natɔ, wo ye ile ri wa, wala an ye dɔgbere makɔnɔ?» ²⁰ Karanden fila woulu wulira

ka wa Isa maɓnininka ko: «Maari, Yaya ra an lo i ma. A ko an ye na i maɓnininka ko: «Alla la Mɔɔ Nenematoɓnin men nato, wo le ile ri wa, wala an ye daɓɓere makono?»²¹ Wo tuma, Isa ye a kan ka mɔɔ siyaman nakendeya, jankaroto a ni lanjiritoilu, ka jinailu gben jinatoulu fe, ka na fuyen siyaman na laka. ²² Wo ro, Isa ka keladen fila wo jabi: «Men da ke ai nana yan, men fanan da dante ai nana, ai ye wa wo bee fo Yaya ye. Ai ye a fo a ye ko: Fuyenilu na ra laka. Senkelenilu ra taama koruma. Kunatoulu ra kendeya. Tologbedenilu tolo ra laka. Suilu ra kunun ka wuli. Kibaro juma ra lase bolokolonilu ma. ²³ Ni mɔɔ mɔɔ ma tee n do, wo ye barakaden de ri.»

²⁴ Yaya la keladenilu bo men keni ye, Isa kumara jama ye Yaya la ko ro. A kan ko: «Ai wa men kera waa ro, ai wara nfen mafene ye? Ai wara bin de mafene wa, fono ye men lamaala? Wo kuma te! ²⁵ Ai wara ka nfen mafene sa? Faanin dagbelen tii wa? Wo kuma te. Menilu ye faanin dagbelen donna, ka ie diyana koilu ke, woilu te soronna waa ro, fo mansa wara. ²⁶ Ai wara nfen mafene diya waa ro? Ai ma wa nabijuma do mafene wa? Nabijuma le tere jo! Koni ale ka bon nabijuma ri paañ! ²⁷ A sebani a la ko ro Alla la kuma ro ko:

«A ragbe, n di n na keladen nawa i je ka i la sila raben i je.»

²⁸ A ragbe! Muso si ma den saron folo, men ka bon Yaya ri. Koni mɔɔ mɔɔ ye Alla la mansaya ro, hali men ye a bee korɔ, wo bee ka bon Yaya ri. ²⁹ Mɔɔ menilu ka Isa la kawandili kan namen, hali nisankamiralailu, alu bee ka Alla gbiliya, ka a masaron alu tere ye sunna ji ro Yaya la sun ji ro korɔ. ³⁰ Koni Farisilu ni sariya karanmɔɔilu ka iban Alla sawo ro. Alu ma son Yaya ye ie sunna ji ro.»

³¹ Isa ka a fo iko tuun ko: «N ye bi mɔɔilu la nfen ma? Alu ni nfen de munjani? ³² Alu boni denninilu la, menilu siini janatɛɛla lofe ro. Alu ye a folo ie dunaonilu ye ko:

«A ragbe. An ka fule fo ai ye
koni ai ma son ka don ke.

An ka saya donkili la ai ye,
koni ai ma kasi.»

³³ I ma a yen, Yaya nara, a ma damunun ke, a ma minnin fen fadiman min. Wo ro, ai ka a jate jinato ri. ³⁴ Mɔɔ Dence ra na sisen. A ye damunun kela, a ye minnin kela. Wo ro, ai ye a folo a ma ko a ma foyi si lon fo noomaya a ni dolo min, ko nisankamiralailu ni kojuukela gberɛilu duman a ye kojuuya. ³⁵ Koni mɔɔ men ye Alla la walijiya gbiliyal, wo tii ye walijiya kelen wo yirakala ko a telenni.»

Kaninteya den de ye makoto le ri

³⁶ Lon do ro, Farisi ce do tere ye men ka Isa kili damunun kanma. Wo ro, Isa wara a wara. Alu ka damunun ke jnon fe. ³⁷ Ka ie to damununna, muso donda bon na. Muso jin tere ye kojuukela le ri. Muso wo tun da a men ko Isa ra wa damunun diya Farisi ce wara. Wo ro, a wulira ka na daa alabasitari ri, men fani latikolon tulu la. ³⁸ A donda bon na ten. A taminda Isa *kofe ka i lo a sen korɔ ka kasi. Ka a to kasila, a naji bora ka buruburu Isa sen kan ka ie suma. Wo ro, a ka Isa sen josi a jere kungsi la ka ie sunbu, ka ban ka ie mamun latikolon tulu la.

³⁹ Farisi ce men ka Isa kili damunun kanma ka wo bee lakorosi ka a fo a jere kondɔ ko: «Ni ce jin tun kera Alla la nabijuma jere jere ri, a tun di muso suu jin lon, men da a bolo maa a la ten. A tun di a lon ko muso jin tere ye kojuukela le ri.» ⁴⁰ Isa ka a fo Farisi ce ye ko: «Simon, n ye a fe ka kuma do fo i ye.» Simon ka a jabi: «Karanmɔɔ, i ye a fo.» ⁴¹ Isa ko: «Ce do la julu tun ye mɔɔ fila la. Kelen ta benni wodigbe keme loolu la. A to kelen ta benni wodigbe biloolu la. ⁴² Wo fila si ma se julu sarala. Wodi tii wo hinara ie la, ka dije ka ie fila la julu to ye. A ye di? Alu fila ro, ce ri diya yon ye ka tamin?» ⁴³ Simon ka a jabi: «N hankili ro, men na julu tun ka bon, ce ri diya wo le ye ka tamin.» Isa ko: «Ale le wo ri jo!»

⁴⁴ Isa ka a na lo muso ro, ka a fo Simon ye ko: «Simon, i ma muso jin yen wa? N nara i wara, i ma ji di n ma ka n sen mako. Koni a ka n sen suma a naji la, ka a josi a kungsi la. ⁴⁵ I ma n sunbu foli ro. Koni kebi n donda yan, ale ma n sen sunbu boloka. ⁴⁶ I ma n kun mamun tulu la, koni a ka latikolon mun n sen na. ⁴⁷ Tuna ka fisa. Muso jin da kojuu siyaman ke koroman. Koni a la hake bee a labe ka a masaron a la kaninteya ra wara. A ragbe! Mɔɔ men ma makotoli ba saron ten, a la kaninteya te ke ten.»

⁴⁸ Wo ro, Isa ka a fo muso ye ko: «I ra makoto i la kojuu bee la.»

⁴⁹ Menilu siini tere ye, woilu ka a fo ie jere kondɔ ko: «Ee! Yon ye jin di, men di mɔɔ makoto a la kojuu la?»

⁵⁰ Koni Isa ka a fo muso ye ko: «I ra ikisi bi i la lemeniya sababu la. Wa! Alla ye hera ke i ye!»

8

Muso menilu bilani tere Isa ka

¹ Kofe, Isa tere ye iwala ka mɔɔilu kawandi so bailu ni so misenilu la. A tere ye Alla la mansaya kibaro juma lasela ie bee ma. A la keladenba mɔɔ tan ni fila tere ye a kofe. ² Musoilu fanan bilani tere ye a ko, Isa tun

* **7:38** Waati wo la, Yahudiya tere ye isiila tabali majiinin de la, ka ie sen dasama jnon ko ma damunun diya. Wo ro muso ka a madon Isa sen na.

da menilu lakendeya. Doilu fanan tere ye ie fe, Isa ka jinailu ghen ka bo menilu fe. Do too tere ye ko Mariyam Makidalaka. Isa tun ka jina woronwula ghen ka bo ale kofe. ³ Ce men too ko Cusa, wo muso fanan tere ye, men too ko Yohani. Cusa wo tere ye Mansa Herodi la nanfulu kunnasiila ri. Muso men too ko Susana fanan tere ye, a ni muso dogberailu. Muso woilu bee tere ye Isa ni a la karandenilu mademenna ie bolofenilu la ko ro.

Si foyila la sanda

⁴ Moolu bora so siyaman na ka na Isa ma. A ka sanda do la jama ba wo ye. A ko: ⁵ «Senekela do bora ka wa si foyi diya a la sene ro. A seni ye, a ka si foyi. Si do bera sila dafe. Taminbatailu ka si wo radon ie sen na ka a tjan. Konailu nara a to ta ka a damun. ⁶ Si do fanan bera farakoloma yoro kan. Si wo ferenda, koni a ma men. A bee jara, ka a masaron sumaya tun te yoro wo ro. ⁷ Si do fanan bera yoro do ro, bin wonenmailu ye bola yoro men. Si wo ferenda, bin wonenmailu fanan ferenda. Kofe, bin wonenmailu warara si ferenailu ma ka ie mabali bonyala. ⁸ Si do fanan bera duu duman do. Si wo ferenda koruma ka bonya ka den kosebe. Si jate men bera duu duman wo ro, wo jooon keme saron. Isa banni sanda lala ka a kan nabo ko: «Tolo ye menilu kun ma, woilu ye ie tolo malabanda jinin na kosebe.»

⁹ A la karandenilu ka a majininka ko: «Sanda wo koro ye nfen di?» ¹⁰ Isa ka a fo ie ye ko: «Alla la mansaya koilu suturani, aile ra famunyali do saron ie ro. Koni wo koilu ye fola mao toilu ye sandailu le ro. Wo ro, alu ja ye ie la, koni alu kana fen yen; alu tolo ye ie la, koni alu kana fen famun.»

¹¹ «Nba, sanda wo koro le jin di. Si wo ye Alla la kuma munu ja le ri. ¹² Si do bera sila dafe. Si men bera yoro wo ye mao doilu munu ja le ri. Mao woilu ra Alla la kuma men, koni lbulusa ra na wo bo ie jusu ro. Kosa alu kana se lala Alla la kuma la ka kisi. ¹³ Si do men bera farakoloma yoro kan, wo fanan ye mao doilu munu ja le ri. Mao woilu ka Alla la kuma men ka a mira sewa ro. Koni kuma wo ma don ie jusu ro bere bere ke. Alu ri to lemeyi ro dooni. Gbeliya waati wa se ie ma, alu ri sila juma bila. ¹⁴ Si do men bera bin wonenmailu yoro ro, wo fanan ye mao doilu munu ja le ri, mao menilu ka Alla la kuma men fewu! Koni dunu jarate hamin da wara ie ma, a ni nanfulu ko nata a ni ie jere diyana koilu. Wo bolo ma, Alla la kuma ri mabali ie jusu ro, ka ke iko sene fen, men jara ka a den kobali to ye. ¹⁵ Nba, si do fanan bera duu duman do. A ferenda koruma ka bonya ka den kosebe. Si men bera duu duman yoro, wo ye mao doilu munu ja le ri men da Alla la kuma lamen ka a mira.

Alu jusu telenni ro, alu ye kankelentiilu ri. Wo moolu ye irajala ka Alla sawo ke kosebe waati bee.»

Fitina la sanda

¹⁶ Isa ka a fo ie ye iko tuun ko: «Mao si te fitina lamelen, ka ban ka fen birin a kan na, wala ka a sii lafen koro. Alu ri a lamelen ka a sii fen korotani kan. Kosa mao menilu ye donna bon na, woilu ri fitina melen yen. ¹⁷ Nba, moolu ra fen fen dokon, wo bee ri yen. Alu ra fen fen sutura, wo bee ri bo gber ro. ¹⁸ Alu ye a ke kunye ie la tolo malabanda Baa ni fen do kera mao do bolo a ri do kura saron, koni ni fen sa men bolo wo ti fen fen saronna.»

Isa na ni a badenmailu

¹⁹ Isa na ni a doocailu nara Isa ma, koni alu ma se ka imadon a la jama bolo la. ²⁰ Isa a lalonnira ko: «I na ni i doocailu lani da la, ko alu ye a fe ka i yen.» ²¹ Isa ka jabili ke ko: «Mao menilu ye ie tolo malala Alla la kuma la ka a mira, woilu le n na ni n badenmailu ri.»

Isa ka fono ba lal

²² Lon do ro, Isa ka a fo a la karandenilu ye ko: «An ye wa dala koma.» Wo ro, alu bee donda kulun do ka wa. ²³ Ka alu to ji kan kulun do, Isa sunnora. Wo koro, fono ba wulira ji kan ka kulun namaa fo ka ji don a kondoo. Ji siyayara kulun kondoo. Wo ro kulun jiltala tere ye ji koro. ²⁴ Alu ka ibori ka Isa lakunun ka a fo a ye ko: «Maari, Maari an tununto le ji ro.» A wulira ka fono ni ji makuma. Fono ni ji ka ilo ka masuma. ²⁵ A ka a fo ie ye ko: «Ai la lemeyi ja le wo ri wa?» Alu bee silanda ka kabannakoya, ka a fo jooon ye ko: «Ee! Mao su juman de jin di? A ye fono ni ji marala, hali woilu bee ye a kumakan mirala.»

Isa ka jina ghen ka bo ce do fe

²⁶ Wo ko, Isa ni a la karandenilu ka dala tee ka se Jerasa mara ro. Dala wo tere ye Jerasa mara ni Kalile mara tema. ²⁷ Isa jii men keni ka bo kulun kondoo, ce jinato do nara a laben. Ke bi waati jan jinato wo tun te feriyabo donna muume. A tun te sonna ka to so kondoo. A tere ye sila kaburu wo le ro. ²⁸ A ka Isa yen tuma men na, a kulera bake. A nara ibe duu ma Isa sen koro, ka a kan nabo ko: «Ile Isa, Alla Korotaninba Dence! N bila! I nani an jakankata kanma wa?» ²⁹ A ka wo kuma fo, ka a masaron Isa tun da jina jamari ko a ye bo a fe. Jina tun da wo mira si ja siyaman koroman. A wa a mira, so kondoo moolu ri a bolo sidi joloko la, ka a sen don nee la, ka ie janto a ro. Koni a ri joloko ni nee kadi ka wa. Jina ri a gbengben fo wula jan.

³⁰ Isa ka a majininka ko: «I too di?» A ka a jabi: «An too le ko jama ba, baa an ye ikomin keleden jama ba.» Wo koro le, jina siyaman

tere ye a fe. ³¹ Jina woilu ka Isa madiya ko a kana ie lawa denka dun ba ro, jakankata yoro konin.

³² Wo tuma, kose kuruba tere ye damunun kela tindi kan ye. Jinailu ko Isa ye dijne alu ye don koseilu kondɔ. Isa sɔnda alu ye wa. ³³ Jinailu bora jinato fe ka wa don koseilu kondɔ. Wo ro, koseilu ka ibori kosebe ka jii tindi la ka wa don ji ro. Alu bee tununda ji ro. ³⁴ Nba, wo bee kera kose gbengbennailu jana. Alu ka ibori ka wa a jafɔ so kondɔ mɔɔilu ye, a ni bonda la mɔɔilu. ³⁵ So kondɔ mɔɔilu bora ka wa ka wo mafene. Alu seni yoro wo ro, alu ka jinato koro masumani siini yen Isa sen koro. Jina si tun te a fe. Duruki tere ye a kan na. So kondɔ mɔɔilu silanda kojuuya wo ro. ³⁶ Jinailu gbenda menilu jana, woilu ka danteeli ke mɔɔ toilu ye. ³⁷ Jerasakailu bee silanda a ja jere jere ma, ka a fo Isa ye ko a ye bo ie la jamana ro. Awa Isa ni a la karandenilu donda kulun do ka ikoseyi. ³⁸ Isa wa tuma, jinato koro nara a madiya ko a ye a fe ka to Isa kofe, koni Isa ma son fo ka a kelaya ko: ³⁹ «I ye wa i wara. Alla ra ko ba men ke i ye, i ye wo kibaro lase i wara mɔɔilu ma.» Isa tun da men ke a ye, a wara ka to wo kibaro lasela a so fan bee ro.

Sunkurun faani a ni muso jankaroto

⁴⁰ Isa koseyitola, jama ba ka a laben baa alu tere ye a makonla ⁴¹ Wo tuma, ce do nara se a ma, ka ila a sen koro. Wo ce, men too ko Jayirusi, tere ye salibon kuntiyya la. A ka Isa madiya ko a ye dijne ka wa a wara, ⁴² baa a denmuso kelen pe faato le. Den wo ra san tan ni fila saron. Wo ro, Isa ka Jayirusi wara sila ta. Koni a watola, jama warara a kofe kojuuya, fo ka a ragbeden ie tema.

⁴³ Muso jankaroto do tere ye jama wo tema. Jigbe jankaroto tere ye a la kebi san tan ni fila. Dandalilailu tun da a bolofen bee damun, koni wo si ma se ka a lakendeya. ⁴⁴ A ka imadon Isa la ka imaa a la duruki ko la. A la jigbe ka ilo ikoro ye. ⁴⁵ Isa ka jininkali ke kelendi ko: «Yon ka a bolo maa n na?» Bee ka a fo ko: «Nde te.» Piyeri ka a fo ko: «N Maari, i ma jama warani yen fo ka i ragbeden ie tema.» ⁴⁶ Isa ka a jabi: «Jama ko te de! Mɔɔ kelen da imaa n na. N ye a kalama ko sebaaya ra bo n do ka ko ke do ye sisen!»

⁴⁷ Muso ka wo lakorosi ka a yen ko a ti se ka idoon Isa ma. A yereyereni nara ila Isa sen koro. A ka imaa Isa la duruki ko la kun men na, a ni a kendeyara kelendi na men ma, a ka wo bee jafɔ Isa ye jama bee jana. ⁴⁸ Isa ka a fo a ye ko: «N denmuso, i ra bo jankaroto ka kisi i la lemeniya sababu ro. I ye wa hera ro.» ⁴⁹ Ka Isa to wo fola, keladen nara ka bo salibon kuntij Jayirusi wara. Wo nara a fo Jayirusi ye ko: «I denmuso ra ban. I kana karanmɔɔ toro butun.» ⁵⁰ Isa ka kela wo men

ka a fo Jayirusi ye ko: «I kana jiiete. I ye la n na daron. I denmuso ri kendeya.»

⁵¹ Isa se men keni Jayirusi wara, a ma son mɔɔ si ye don a kafe bon kondɔ, fo Piyeri, ni Yuhana, ni Yakuba, a ni den fa ni a na. ⁵² Mɔɔilu tere ye kasila ka kule, ko den da faa. Isa ka a fo ie ye ko: «Ai kana kasi. Den ma faa. A ye sunoo ro.» ⁵³ Alu ka Isa mayele, baa alu bee ka a lon fewu ko den da faa. ⁵⁴ Isa ni a la mɔɔilu donda bon kondɔ. A wara den mira a bolo ma ka a kan nabɔ ko: «Dennin, iwuli!» ⁵⁵ Dennin nin koseyira a ro. A wulira ka ilo kelendi. Isa ka a fo ko alu ye damunun di a ma. ⁵⁶ Den fa ni a kabannakoyara, koni Isa ka ie jamari ko alu ra men yen bon kondɔ ye, alu kana wo fo mɔɔ si ye.

9

Isa ka a la keladenbailu kelaya

¹ Wo ko, Isa ka a la keladenba tan ni fila kili. A ka fanka ni sebaaya di ie ma, kosa alu ri jinailu gben ka bo mɔɔilu fe, ka jankarotoilu lakendeya. ² A ka ie kelaya ko alu ye wa Alla la mansaya ko lase mɔɔilu ma, ka jankarotoilu fanan lakendeya. ³ A ka a fo ie ye ko: «Ai kana demen fen si ta taama jin do, gbeleke wo, boro wo, damunun fen wo, wodi wo, ai kana wo si ta. Hali duruki fila, ai kana wo ta. ⁴ Ai wa jiya yoro men do, ai kana bo ye. Ai ye to ye fo ai bo tuma wa se so wo kondɔ. ⁵ Ni mɔɔilu ka iban ai jiyala, ai ye bo ie wara, ka ye gbangban bo ai sen ma. Wo ri ke sereya ri ye mɔɔilu ma, ko alu ka juu.» ⁶ Nba, alu bora ye ka itaama ka se so siyaman do. Alu ka kibaro juma lase ka jankarotoilu lakendeya fan bee ro.

Isa la ko ka Herodi kondafili

⁷ Nba, ko ko keni tere ye Isa bolo, Mansa Herodi tere ye wo kibaro kalama. Wo kibaro ka a kondafili kosebe, baa doilu tere ye Isa jatela Yaya le ri. Alu kan ko Yaya ra wuli ka bo saya ro. ⁸ Doilu tere ye Isa jatela Nabi Eli le ri. Alu kan ko Eli ra na ikoto tuunni. Doilu tere ye Isa jatela nabijuma gberɛ ri, bi ma men ban. Alu kan ko wo ra bo saya ro ka na ikoto tuunni. ⁹ Herodi kan ko: «N ka mɔɔ lo Yaya kun teela a la. A ye di wo ro? N ye kibaro men saronna jin, wo tii ye yon de ri wa?» Wo ro, a loo tere ye Herodi la ka a ja la Isa kan.

Isa ka damunun di jama ma

¹⁰ Isa la keladenbailu bora taama ro ka na danteeli ke Isa ye. Alu tun da ko ko ke, alu ka wo bee fo a ye. Wo banni, Isa ka ie ta, ko ka wa jorjon diya Betisayida so fan do. ¹¹ Koni mɔɔ siyaman kolonda ie wa ko ro, ka ibori ie ko. Isa ka ie bee ramira koruma. A ka Alla la mansaya ko lase ie ma, ka ban ka jankarotoilu lakendeya. ¹² Alu bee menda ye fo ka fitiri sudunya. Keladenba tan ni fila wo nara, wo ro, ka a fo Isa ye ko: «An Maari, i ye sila di jama ma. Sa alu ri wa si diya

a ni damunun jinin yan laminin soilu la, a ni todailu la. I ma a lon, an ye waa le rɔ yan? Foyi te yan.»¹³ Isa ka ie jabi: «Ai jere ye damunun di ie ma.» Keladenbailu ka a fɔ ko: «Buru kala loolu ni jee fila-pe ye an bolo yan. Nba, i ye a fe an ye wa damunun san jama jin bee ye wa?»¹⁴ Jama wo ka siya ba le. Ce menilu ye a rɔ, woilu jate ri mɔɔ waa loolu bɔ.

Nba, Isa ka a fɔ a la karandenilu ye ko: «Ai ye jama lasii mɔɔ biloolu biloolu dekuruiilu rɔ.»¹⁵ Karandenilu ka jama laden ka ie lasii ten.¹⁶ Wo banni, Isa ka buru kala loolu ni jee fila ta, ka a ja lo san ma ka baraka bila Alla ye. A ka buru ni jee rakadikadi ka a di karandenilu ma, ko ka a rafara jama tema.¹⁷ Mɔɔ bee ka damunun ke fo ka ie fa. Alu bee ban men keni damununa, karandenilu ka buru ni jee kunkundun tɔilu laden. Wo kunkundunilu ka seye tan ni fila lafa.

Piyeri ka men fo Isa ma

¹⁸ Lon do rɔ, Isa kelen tere ye Alla matarala yoro do rɔ. A la karandenilu tere ma jan ale baka. Isa ka ie majininka ko: «Mɔɔilu ye n jatela yon di?»¹⁹ Alu ka a jabi: «Doilu kan ko i ye Yaya le ri. Doilu kan ko i ye Nabi Eli le ri. Doilu fanan kan ko kabɔnɔma do ra bɔ saya rɔ ka na, bi ma men ban.»

²⁰ A ka ie majininka ko: «Ai don? Ai ye n jatela yon di?» Piyeri ka a jabi: «Alla la Mɔɔ Nenematɔmonin de ile ri.»

²¹ Isa ka a fɔ ka a magbeleya ie ye ko alu kana wo kuma fo mɔɔ si ye.²² A kan ko: «A fere te, fo Mɔɔ Dence ye jakankata. Mɔɔbailu ni sarakalasele kuntuilu ni sariya karanmɔɔilu, alu bee ri iban a rɔ, ka a mira ka a faa. Kɔni a faa tele sawana, a ri lawuli ka bɔ saya rɔ.»

²³ A banni wo fɔla a la karandenilu ye, a ka a fɔ mɔɔilu bee ye ko: «Ni mɔɔ ye a fe ka na n ma, wo ye ban a jere rɔ. Lon lon a ye a la gbɔngbɔn jiri ta ka bila n kɔfe.»²⁴ Nba, ni mɔɔ mɔɔ ka a si kɔngben a la dunujarate rɔ, wo tii ti jenemayala, kɔni ni mɔɔ mɔɔ bɔnɔra a si rɔ a la dunujarate rɔ nde la ko rɔ a ri jenemaya.²⁵ A ye di? Ni mɔɔ do ka dunujara fen bee sɔron yan, ka wa bɔnɔ a nin dɔ sini, wo tɔnɔ ye nfen di?²⁶ Men di maloya ka iban i lɔla n na ko rɔ, a ni n na kuma rɔ, Mɔɔ Dence wa na lon men, a ri maloya wo tii la ko la fanan. Wo lon, a nato a la nɔɔrɔ rɔ, a ni a Fa Alla ta, a ni meleka senimanilu ta.²⁷ Sika te a rɔ: doilu ye ai tema yan, menilu te sa fewu ni alu ma Alla la mansaya yen fɔlɔ.»

Isa fari yeleman ko

²⁸ Wo fo tele seyin jɔɔn, Isa ka Piyeri ni Yuhana ni Yakuba ta ka wa Alla matara diya koyinke do kan.²⁹ Ka Isa to Alla matarala, a jakɔrɔ yelemanda. A la faanin gbera fo ka melenmenen iko sanmenenmenen.³⁰ Ikɔrɔkɔrɔ ce fila kumara a ye men ye Nabi Musa a ni

Nabi Eli. Bi tere ma ce fila wo sa.³¹ Alu loni tere nɔɔrɔ ba rɔ ka Isa baro. Alu barora Isa faa ko kan, a nato men dafala Jerusalemu.³² Wo ka a teren Piyeri ni a dafɔnɔnɔnɔnɔ ra sunɔɔ. Alu kununda ka Isa nɔɔroni yen, a ni ce fila wo.³³ Ka sɔron Nabi Musa ni Nabi Eli wato le tere, Piyeri ka a fo Isa ye ko: «Karanmɔɔ, yan benni an ma. An ye to yan. An di gba sawa lo, i ta kelen, Nabi Musa ta kelen, a ni Nabi Eli ta kelen.» Piyeri tere ye kumala tuun, kɔni a ma wo kɔrɔ lon.³⁴ Ka Piyeri to kumala, banda do jira ka birin ie kun na, ka ie latunum, wo rɔ alu silanda a ja ma.³⁵ Wo tuma, kumakan do bɔra banda rɔ ko: «N Dence le jin di, n da men Nenematɔmon. Bee ye a tolo malɔ a la.»³⁶ Kuma banni, karandenilu ma mɔɔ si teren ye fo Isa kelen pe. Alu bee ka imakun wo ko ma. Alu ka men yen, alu ma wo fo mɔɔ si ye.

Isa ka den jinata do lakendeya

³⁷ Wo duusa gbe, Isa ni karanden sawa wo jira koyinke koro tuma men na, mɔɔ siyaman ka Isa laben.³⁸ Nba, ce do tora jama wo tema ka a kan nabo ko: «Karanmɔɔ, n ye i madiyala, i ye n dence demen. A kelen pe le n bolo.³⁹ Jina ye a tɔrɔla. A wa a mira, den di kule ikoro ye. Jina ri a lajerejere, fo ka a da kanfa ji labɔ. A ti sɔn fewu ka den bila fo a wa ban a seela kojuuya.⁴⁰ N nara ka i la karandenilu madiya ko alu ye jina ghen. Alu ma se a la.»⁴¹ Isa ka jabili ke ko: «Ai bi mɔɔilu ka juu. Ai te la Alla la muume! N ye to ai tema haan waati juman ka ai la lemeniyabaliya mujun?» A ka a fo ce wo ye ko: «Na i dence ri yan.»⁴² Den ka imadon Isa la waati men na, jina ka den wo labe duu ma, ka a yereyere kojuuya. Isa ka jina makuma ko a ye bɔ den fe. Jina bɔra, den kendeyara. Isa ka den naseyi a fa ma.⁴³ Mɔɔilu bee kabannakoyara wo rɔ, ko Alla makabani ba le.

Isa ka a la saya ko fo ikɔ tuun

Isa tere ye ko menilu kela, woilu ka ie bee kabannakoya. Ka alu to wo la, a ka a fo a la karandenilu ye ko:⁴⁴ «Ai ye ai tolo malɔ kojuma kuma jin na. Janfa nato donna Mɔɔ Dence ma, sa a ri don mɔɔ juuilo bolo.»⁴⁵ Karandenilu ma kuma wo jayen. A koro dooni tere ie ma. Hali alu ma a famun, alu ma sɔn ka Isa jininka a koro ma ka a masɔron alu silanni kojuuya.

Yon ye jemɔɔ ri?

⁴⁶ Wo tuma, sɔsɔli do wulira karandenilu tema, ko yon ketɔ jemɔɔ ri ie dekururɔ?⁴⁷ Isa ka ie miriya lon. Wo rɔ, a ka dennin do ta ka a lalo a tɔrɔfe.⁴⁸ A ka a fo karandenilu ye ko: «Mɔɔ men wa dennin jin jɔɔn damira kojuma nde koson, wo ra n jere ramira. Mɔɔ men wa nde ramira kojuma, wo ra n kelayaba ramira kojuma fanan, baa men di

sɔn ka a jere ke dooman mɔɔ ri ai tema, wo le ka bon a tɔ beɛ ri.»

Men te ie juu ri, wo ye ie niin de ri

⁴⁹ Isa la karanden men tɔɔ ko Yuhana, wo ka a fɔ ko: «Maari, an ka ce do yen, a tere ye jinailu gbenna ka bɔ mɔɔilu fe i tɔɔ rɔ. An ka a fɔ a ye ko a ye wo boloka, baa a te an na dekuru mɔɔ ri.» ⁵⁰ Isa ka a fɔ ie ye ko: «Ai kana a mabali wo la. Mɔɔ men te i kanma, wo ye i fe.»

Samarikailu ka iban Isa rɔ

⁵¹ Nba, ka a teren a waati tun da sudunya ka ikɔseyi a Fa Alla wara, Isa ka a jusu lateɛ ko a fere te fo a ye wa Jerusalemu. ⁵² A ka keladen doilu lawa a korɔ. Woilu wara don Samari so do la, ka jiya diya ninin a ye. ⁵³ Kɔni ye mɔɔilu ma sɔn ka Isa jiya, ka a masɔɔn a watɔ Jerusalemu. ⁵⁴ Wo rɔ Yakuba ni Yuhana ka Isa majininka ko: «An te ta lajii ka bɔ san dɔ ka ie janin wa?» ⁵⁵ Isa ka iyɛleman ka ie makuma, ko alu jo te. ⁵⁶ Alu taminda ye, ka wa so gberɛ ninin.

Ka bila Isa kɔ

⁵⁷ Alu watɔla, mɔɔ do ka a fɔ Isa ye ko: «I wa ke wala fan fan, n di to i kɔ.» ⁵⁸ Isa ka a jabi: «Tɔɔn ye sayaninilu bolo. Naan ye kɔnɔilu bolo. Kɔni si diya si te Mɔɔ Dence bolo, a ri se ka iɲɔɲɔn yɔɔ men.»

⁵⁹ Isa ka a fɔ ce gberɛ ye ko: «I ye bila n kɔ.» Wo ka a jabi: «Maari, i ye diɲe n ye wa n fa suu don fɔlɔ.» ⁶⁰ Isa ka a fɔ a ye ko: «Menilu faani, menilu ma nenema bere lon, i ye a to woilu ye ie ɲɔɔn suu don. Ile kɔni ye wa Alla la mansaya ko lase mɔɔilu ma.»

⁶¹ Dogberɛ ka a fɔ Isa ye ko: «Maari, n ye a fe ka bila i kɔ. Kɔni, n ye wa n sara n wara mɔɔilu la fɔlɔ ko an ben sɔɔma.» ⁶² Isa ka a jabi: «Mɔɔ men wa nisi daba mira ka sene ke damira, ka ban ka to a kɔfe mafenɛla, wo ti se Alla la mansaya baara nɔɔla.»

10

Isa ka keladen biwɔɔnɔwula ni fila kelaya

¹ Wo kɔ rɔ, Isa ka mɔɔ biwɔɔnɔwula ni mɔɔ fila gberɛ kili ka ie kelaya. A ka ie mɔɔ fila fila lawa a korɔ. A jere watɔ yɔɔ menilu rɔ, a ka ie lawa a korɔ, yɔɔ woilu beɛ rɔ. ² A ka a fɔ ie ye ko: «Suman ka waati ra se. Suman ka siya. Kɔni wo baaralailu ma siya. Ai ye Suman Fe Tii* madiya, kosa a ri do kafe baaralailu ma suman fe rɔ.

³ «Ai ye wa sisen. N ye ai kelayala ka ke iko saa dennin, men bilani nɔɔso wuluilu tema. ⁴ Ai kana wodi bila ai kun. Ai kana bɔrɔ ta. Ai kana sanbara gberɛ ta. Ai kana sɔn foli ye ai la baara lanɔɔ sila la.

⁵ «Ai wa jiya yɔɔ men dɔ, ai ye ye mɔɔilu fo fɔlɔ ko: «Jusu suma ye don bon jin na.»

⁶ Ni wo ka do teren ye, men ye jususuma

jininna, ai la duwawu ri mira a ye. Ni wo te, ai la duwawu ri ikɔseyi ai ma. ⁷ Menilu wa sɔn ka ai jiya, ai ye to woilu bolo. Alu wa damunun fen fen di ai ma, ai ye wo damun. Alu wa minnin fen fen di ai ma, ai ye wo min. Baaraden ni a sara ka kan. Ai kana ai jiya diya yeɛleman.

⁸ «Ai wa don so fen fen kɔndɔ, ni ye mɔɔilu ka ai ramira ka na damunun fen do sii ai kɔɔ, ai ye a damun. ⁹ Jankarɔto menilu ye so kɔndɔ ye, ai ye woilu lakendeya. Ai ye a fɔ mɔɔilu ye ko: «Alla la mansaya ra imadon ai la!»

¹⁰ «Kɔni ai wa don so fen fen kɔndɔ, ka a teren ye mɔɔilu ma sɔn ai jiyala, ai ye bɔ. Ai ye wa ilo sila tema, ka ai kan nabɔ ie ma ko: ¹¹ «Hali ai la so gbangban, men tere ye an sen ma, an da wo bɔ an sen ma. Wo ri ke tɔɔmasere ri ai kan yan, kɔni ai ye a lon ko Alla la mansaya ra imadon ai la.» ¹² N di a fɔ ai ye ko kiti lon wa se, jahadi juuman di la so wo kan ka tamin Sɔɔdomu kan.»

So menilu ka iban lemeniya la

¹³ «Korasenkailu, gbalo ye ai ye. Betisayidakailu, gbalo ye ai fanan ye. Ka a masɔɔn kabannako bailu kera ai tema. Ni woilu ɲɔɔn tun kera Tiri so kɔndɔ, wala Sidon so kɔndɔ, sa wo mɔɔilu ra tubi kebi waati jan. Alu tun di sii buurigbe rɔ ka kasabɔrɔ bila ie kan na, ka ke nimisa tɔɔmasere ri, ka tubi. ¹⁴ Wo le kosɔn, kiti lon wa se, Tirikailu ni Sidonkailu la jahadi ri nɔɔya ka tamin ai ta kan. ¹⁵ Kaperinahumukailu ai don? Ai ri bonya haan ka se sankolo rɔ wa? Wo kuma te! Ai ri jii fo ka se jahanama kɔndɔ!»

¹⁶ Isa ka a fɔ a la karandenilu ye ko: «Mɔɔ men wa ai kumakan namen, wo ra n kan namen fanan. Mɔɔ men ma sɔn ai rɔ, wo ra iban n dɔ fanan. Men ka iban n dɔ, wo ra iban n kelayaba rɔ fanan.»

Keladenilu ka ie koseyi

¹⁷ Karanden biwɔɔnɔwula ni fila banni kela lasela, alu koseyi men keni, alu sewani ba nara danteeli ke Isa ye ko: «Maari, hali jinailu silanni an ye ka an kan mira, i tɔɔ rɔ.»

¹⁸ Isa ka jabili ke ko: «N da Setana beta yen ka bɔ sankolo rɔ iko sanmɛlenmelen ye jiila ɲa men ma. ¹⁹ A ragbe, n da sebaaya di ai ma, sa ai ri sailu ni kɔɔilu radon, ka se ai juu Setana ni a fanka beɛ la. Foyi ti se ai la. ²⁰ Hali wo, ai kana sewa wo rɔ, ko jinailu ye imajiila ai kɔrɔ. Ai ye sewa men dɔ, wo le jin di: ai tɔɔ ra seɛe harijeene rɔ.»

Isa sewara

²¹ Wo tuma, sewa ba le tere Isa la, sewa men bɔni Alla la Nin Seniman dɔ. Wo rɔ, a ka Alla tando ko: «N Fa Alla, sankolo ni duukolo tii, n ye i tandola, ka a masɔɔn a diyara i ye ka lonniya di denninilu ma, i ma

* 10:2 Suman Fe Tii wo ye Alla le ri.

men di hankilimailu ni lɔnninna bailu ma. Jɔn, N Fa, i sawo le.»

²² Isa ka a fɔ mɔɔilu ye ko: «N Fa ra fen bɛɛ karifa n na. Mɔɔ si ma Dence lɔn fo n Fa Alla. Mɔɔ si fanan ma n Fa Alla lɔn fo Dence kelen, men bɔra Alla rɔ. N wa n Fa yiraka menilu la, woulu fanan di se a lɔnna.»

²³ Wo kɔ, Isa ka iyeleman ka a fɔ a la karandenilu ye ko: «Hɛrɛ ye ja ye ai ja men ka yen! ²⁴Baa ai ja ye men yenna, a loo tɛrɛ ye nabijuma siyaman ni mansa siyaman na ka wo yen, kɔni alu ma fɛrɛ sɔrɔn ka ie ja la a kan. Ai tolo ye men namenna, a loo tɛrɛ nabi siyaman ni mansa siyaman na ka wo men. Kɔni alu ma fɛrɛ sɔrɔn ka ie tolo malɔ a la.»

Samarika cɛ nɔma

²⁵ Lon do rɔ sariya karanmɔɔ do ka ilɔ ka jininkali do kɛ Isa kun a kɔrɔbɔ kanma. A ka a fɔ ko: «Karanmɔɔ, n ye nfen kɛ, sa n di jɛnemaya sɔrɔn?» ²⁶ Isa ka a jabi: «Nfen de sebeni Alla la sariya rɔ? I ra nfen de famun wo rɔ?» ²⁷ A ka Isa jabi: «A sebeni sariya rɔ ko: «I ye i Maari Alla kanin i jusu bɛɛ rɔ, i solomɛ bɛɛ la, i fanka bɛɛ la, a ni i miriya bɛɛ la.» Ka la wo kan, a kan ko: «I ye i siɔjɔn kanin iko i ye i jɛrɛ kaninna ja men ma.»» ²⁸ Isa ka a jabi: «I ra men fɔ, i jo wo rɔ. Ni i ka sila wo taama, i ri jɛnemaya sɔrɔn.» ²⁹ Kɔni a loo tɛrɛ ye karanmɔɔ wo la ka jo di a jɛrɛ kɛwalilu ma. Wo rɔ, a ka Isa majininka ko: «N ye yon jate n siɔjɔn di?»

³⁰ Isa ka a jabi sanda do rɔ ko: «Cɛ do bɔra Jerusalemu ka wa Jeriko. Ka a to sila kan, benkaninailu bera a kan ka a bolofen bɛɛ bɔ a bolo, hali a feriyabɔ bɛɛ. Alu ka a gbasi kojuyya. Dooni alu ma a faa. Alu bɔra ye ka a lani to sila tɛma. ³¹A ma men wo kɔ, sarakalaselɔ do nara sila wo kan. A ka madunbatɔ lani yen sila tɛma. A ka a ragbe, ka tamin a la ka wa. ³²Allabatobonba baaraden do nara sila wo kan. A nara madunbatɔ lani tɛrɛn sila tɛma. A ka a ragbe, ka tamin a la ka wa. ³³Wo kɔfɛ, Samarika do fanan nara sila wo kan. A nara madunbatɔ lani tɛrɛn sila tɛma. A ka a ragbe, a kininkinɔnɔ donda a rɔ. ³⁴A ka imadon a la ka a la dailu basi ka woulu sidi. A ka madunbatɔ lawuli ka a lala a la fali kan, ka wa a ri lɔndan jiya bon do la. Alu se men kɛni jiya bon na, a ka a janto a rɔ. ³⁵Duusa gbɛni, a ka †wodi bɔ ka a di bon tii ma ka a fɔ a ye ko: «I janto madunbatɔ wo rɔ kɔsɛbɛ. A mako wa kɛ fen fen na, i ye wo di a ma. Ni wodi jin ma a bɛɛ bɔ, n wa n koseyi, n di i la wodi bɛɛ laseyi i ma.»

³⁶ «A ye di? Mɔɔ sawa woulu rɔ, yon kɛra madunbatɔ siɔjɔn di?» ³⁷ Sariya karanmɔɔ ka Isa jabi: «Mɛn hinara a la ka a demɛn.» Isa ko: «Jɔ! I ye wa wo jɔɔn kɛ.»

Isa wara Mariyamu ni Marita wara

³⁸ Nba, Isa ni a la karandenilu tɛrɛ ye taa-mala Jerusalemu sila kan. Alu se men kɛni so do la, muso do ka ie jiya a wara. Muso wo tɔɔ ko Marita. ³⁹ Marita doomuso fanan tɛrɛ ye, men tɔɔ ko Mariyamu. Mariyamu wara isii Maari Isa sen kɔrɔ ka a tolo malɔ a la. ⁴⁰ Wo ka a tɛrɛn, Marita jagbani gba donna kojuyya. Wo rɔ, a ka imadon Maari Isa la ka a fɔ a ye ko: «Maari, n mamuso ra n kelen to baarala ten. Wo tɛ gbala i la wa? I ye a fɔ a ye ko a ye wuli ka n demɛn.» ⁴¹ Maari ka a jabi: «Marita, Marita. I haminni ko siyaman na fo ka i jɛrɛ jagba. ⁴² Kɔni fen kelen pe le munafan ka bon fen tɔ bɛɛ ri. Mariyamu ra munafan fen wo jɛnematomɔn. Foyi tɛ wo bɔ a bolo.»

11

Alla matara ja

¹ Lon do rɔ, Isa tɛrɛ ye Alla matarala yɔrɔ do rɔ. A banni, a la karanden do ka a fɔ a ye ko: «Maari, i ye an karan Alla matara la, iko Yaya ka a la karandenilu karan ja men ma.»

² Isa ka a jabi: «Ai wa kɛ Alla matarala, ai ye a fɔ ko:

An Fa Alla, i tɔɔ sɛniman ye bonyɔ.

I ye i la mansaya labɔ gbɛ rɔ.

³ I ye an na damunun di an ma lon lon.

⁴ I ye an makoto an na kojuuilu la, baa menilu ra kojuu kɛ an na, an da woulu makoto.

I kana an to an na miriya juuulu sila kan.»

⁵ A ka a fɔ a la karandenilu ye ko: «Ni ai do wara i duɔjɔn wara duu tala ma, ka a la da makonkon ka i kan nabɔ ko: «N duɔjɔn, iwuli. I ye buru kala sawa di n ma. ⁶ N duɔjɔn cɛ bɔtɔla le taama rɔ ka n jiya n wara sisen sisen. Damunun fen si tɛ n bolo ka sii a kɔrɔ.» ⁷ I duɔjɔn di to bon kɔndɔ ka jabili kɛ ko: «Eɛ, cɛ, i kana na n tɔrɔ sa. N da n na da tuun ka a sɔɔ. N ni n na denilu bɛɛ ra ban an lala. N ti sɔn ka foyi di i ma sisen.» ⁸ Hali a ma sɔn ka buru di i ma ai la duɔjɔnya kosɔn, i wa to a la da makonkon na fo ka a jagba, a ri wuli ka i mako bɛɛ ja jɔ! Baa, i ma sɔn ka a matara boloka.

⁹ «Wo rɔ, n di a fɔla ai ye ai wa matara foyi la, ai ri wo sɔrɔn; ai wa jinin, a ri a sɔrɔn; ai ye da makonkon, a ri laka ai ye. ¹⁰ Ka a masɔrɔn mɔɔ si wa matara a ri a sɔrɔn; mɔɔ wa fen jinin, a ri a sɔrɔn; mɔɔ wa da makonkon, a ri laka a ye.

¹¹ «Yon ye ai tɛma yan, ni i dence ka i matara jɛɛ la, i ri sa don a bolo wa? ¹² Wala, ni i dence ka i matara sisekili la, i ri kɔsɔn don a bolo wa? ¹³ Nba, ni ai, adamadenilu men ka juu, ai kusan fen nɔma dila ai denilu ma, wo gbɛnin de an Fa Alla men ye sankolo

† 10:35 Ka wodi men di wo ye tele fila baara sara le ri.

rɔ wo ri se Nin Seniman dila a tarabailu bɛɛ ma.»

Isa ni Ibulusa la ko

¹⁴ Lon do rɔ, Isa ka jina gben ka a bɔ bobo cɛ do fɛ. Jina bɔ mɛn kɛni a fɛ, cɛ ka kuma damira. Wo ka jama kabannakoya kosebɛ. ¹⁵ Kɔni Doilu ka a fɔ ko Isa tɛrɛ ye jinailu gbɛnna *Belesɛbu baraka le rɔ, mɛn ye jinailu la kuntii ba ri. ¹⁶ Doilu ka Isa kɔrɔbɔ, ko a ye tɔomasere do kɛ ie jana, mɛn di a yiraka ie la ko a la sebaaya bɔni Alla rɔ.

¹⁷ Kɔni Isa ka ie bɛɛ miriya lon. Wo rɔ, a ka a fɔ ie ye ko: «Mansaya kelen wa rafara fila ri ka ijɔɔn kɛlɛ, mansaya wo tɔɔntɔ le. Bon kelen wa rafara fila ri ka ijɔɔn kɛlɛ, bon wo ri be. ¹⁸ A ye di wo rɔ? Ni Setana la baaradenilu rafarara fila ri ka ijɔɔn kɛlɛ, a la mansaya tɛ tɔɔn wa? Ai kan ko n ye jinailu gbɛnna jina kuntii ba Belesɛbu le baraka rɔ. ¹⁹ A ye di? Ni n ye jinailu gbɛnna Belesɛbu baraka rɔ, ai la karandɛnilu ye jinailu gbɛnna yon baraka rɔ? Ai la karandɛnilu ri ai la kititɛɛ, ko ai jo tɛ wo rɔ. ²⁰ Ni wo tɛ, ni n ye jinailu gbɛnna Alla baraka le rɔ, wo ra a yiraka ko Alla la mansaya ra se ai tɛma.

²¹ «Ai ja lɔ! Fankama wa a rabɛn kɛlɛ kɛ muranilu la, ko ka a la bon kanda, wo bolofɛnilu kandani a juma la. ²² Kɔni ni fankama dogbɛrɛ bera a kan, mɛn fanka ka bon a ta ri, wo ri se a la. Wo ri a la kɛlɛ kɛ muran bɛɛ ta, a jii lani tɛrɛ mɛnilu kan kɔnin, ka ban ka a bolofɛn bɛɛ rafara mɔɔilu tɛma.»

²³ Isa banda misali yirakala ka a fɔ ie ye ko: «Mɔɔ mɛn tɛ n fɛ, wo ye n juu le ri. Mɔɔ mɛn tɛ n demɛnna ka mɔɔilu ladɛn, wo ye baarala ka mɔɔilu lajɛnsɛn.»

Jina ka ikɔseyi ka to cɛ fɛ

²⁴ Isa ko: «Jina wa gben ka bɔ cɛ do fɛ, a ri wa jɔɔn diya jinin fo wula jan ka kaja, ka ban ka a fɔ ko: «N di n koseyi ka wa n bɔ diya rɔ.» ²⁵ A wa koseyi cɛ jinatɔ kɔrɔ ma, a ri a tɛrɛn ko wo ra seniya, iko bon mɛn firanni ka a kɔndɔ rabɛn kɔɔuma. ²⁶ Wo rɔ, jina ri wa ka jina wɔrɔnwula ladɛn, mɛnilu ka juu a jɛrɛ ri. Alu bɛɛ ri na ka to cɛ wo fɛ. A laban, jinatɔ la ko ri juuya ka tamin a foloma kan.»

²⁷ Ka Isa to kuma la, muso do tora jama tɛma ka a kan nabɔ ko: «Muso mɛn ka i kɔndɔ ta ka i sɔrɔn, ka ban ka a sin di i ma, muso wo kunnadiyani.» ²⁸ Isa ka a jabi: «Kɔni mɔɔ mɛnilu ri ie tolo malɔ Alla la kuma la ka wo mira, wɔilu le mɔɔ kunnadiyani bailu ri.»

Yunusa tɔomasere jɔɔn di kɛ bi mɔɔilu ye

²⁹ Ka a tɛrɛn jama waratɔ le Isa laminin dɔ, a ka ie karan ko: «Bi mɔɔilu kɛwali ka juu. Ai ye kabannako ko rɔ, mɛn di kɛ tɔomasere ri, kɔni kabannako gbɛrɛ si tɛ kɛ ai jana, fo Yunusa ta jɔɔn. ³⁰ Nabi Yunusa jɛrɛ kera

tɔomasere ri Ninibekailu bɛɛ jana ja mɛn ma, Mɔɔ Dɛncɛ fanan natɔ kɛla tɔomasere ri bi mɔɔilu jana wo ja le ma. ³¹ Nba, kiti lon wa se, Seba jamana mansa muso ri wuli ka ilɔ ai tɔrɔfɛ ka ai jalaki, baa ale bɔra fo yɔrɔ jan ka na a tolo malɔ Mansa Sulemani la hankilimaya kuma la. Do ye yan bi, mɛn ka bon Mansa Sulemani ri. ³² Kiti lon wo, Ninibekailu fanan di wuli ka ilɔ ai tɔrɔfɛ ka ai jalaki, baa Nabi Yunusa wara ie kawandi lon mɛn, alu tubira. Do ye yan bi, mɛn ka bon Nabi Yunusa ri.»

Fitina ni ja kise la sanda

³³ Isa ka a fɔ iko tuunni ko: «Mɔɔ si tɛ fitina lamɛlɛn ka a dokon, wala ka sumanifɛn do birin a kun na. Wo kuma tɛ! Mɔɔ wa a lamɛlɛn, a ri a sii fitina sii fen kan, kosa mɛnilu wa don bon kɔndɔ ri a mɛlɛn yɛn. ³⁴ Mɔɔ ja kise le a fari banku fitina ri. Ni i ja kise ka ji, kɛnɛ ri don a la, ka i kɔndɔ gbɛ. Ni i ja kise ma ji, foyi si tɛ don fo dibi. ³⁵ Wo le koson, ai ye ai jɛrɛ lakɔrɔsi. Ai kana iban kɛnɛ rɔ, ka sɔn dibi rɔ. ³⁶ Ni i kɔndɔ gbera kɛnɛ bolo, ka a tɛrɛn dibi tɛ a yɔrɔ si rɔ, i ra kɛ kɛnɛ rɔ fasayi. A ye iko fitina ra lamɛlɛn ka i bila kɛnɛ rɔ.»

Isa ka Farisilu ni sariya karanmɔɔilu jalaki

³⁷ Isa banni kumala, Farisi cɛ do ka a kili ko a ye wa damunun kɛ a wara. Alu wara don a wara, ka isii damunun diya. ³⁸ Isa ma a bolo ko fɔlɔ iko Farisilu ye a kɛla ja mɛn ma. Wo ka Farisi cɛ kabannakoya kosebɛ. ³⁹ Maari Isa ka a fɔ a ye ko: «Ai Farisilu ye daailu ni muranilu kɔkan makola ka gbɛ, ka ai kɔndɔ nɔɔni to natabaya ni kojuu su bɛɛ la. ⁴⁰ Ai hankilitanilu! Mɛn ka kokan ladɛn, wo le ma a kɔndɔla fanan dan wa? ⁴¹ Ai ye ai kɔndɔ rɔ di fantanilu ma, wo wa kɛ bɛɛ ri seniya.

⁴² «Gbalɔ ye ai Farisilu ye! Ai ye irajala ka jaka bɔ, hali ai la suma fira kelen kelɛnna bɛɛ rɔ. Ai ra tɛlɛnbaya a ni Alla la kanintɛya la bilani to. Ai ka kan ka wo kɛ fɔlɔ ka a tɔ bɛɛ ladɛnni kɛ. ⁴³ Gbalɔ ye ai Farisilu ye! Ka a masɔrɔn ai wa don salibon kɔndɔ, ai ye jɛmɔɔ sii diya jininna. Ai wa kɛ so kɔndɔ, ai ye a fɛ mɔɔilu ye ai bonya ka ai fo. ⁴⁴ Gbalɔ ye ai Farisilu ye! Ka a masɔrɔn ai ye iko kaburu, mɛn ni duu bɛɛ ra kɛ kɛlɛn di. Mɔɔilu ye taminna wo kan, kɔni alu ma a lon ko kaburu le.»

⁴⁵ Sariya karanmɔɔ do ka Isa jabi: «Karanmɔɔ, i la kuma ma dan Farisilu kelen ma dɛ! I ye andɛilu fanan dooyala kosebɛ!» ⁴⁶ Isa ka a jabi: «Gbalɔ ye ai sariya karanmɔɔilu fanan ye! Ai ye donin ba siila mɔɔilu kun ma, donin mɛn ta gbɛlɛman kojuuja. Kɔni ai ti sɔn muumɛ ka ie demɛn wo donin tala!

* 11:15 Kerekika la miriya ye le ko Belesɛbu a ye jina mansaden de ri

47 Gbaloye ai ye, ka a masarɔn ai benbailu ka nabijuma menilu faa, ai ye woilu kaburuilu masidila. 48 Ai ra sarɔn ai benbailu la baara juu ma, ka a masarɔn alu ka nabijumailu faa ka kaburu masidi ko to ai ma. 49 Wo le kosarɔn, Alla ka a fo a la hankilimaya ro ko: «N di nabijumailu lawa ie ma, a ni keladenbailu. Alu ri doilu faa ka doilu jakankata.» 50 Wo ro, moosilu ra nabijuma fen fen faa kebi dunuja dan waati, Alla ri bi moosilu jininka wo kelen kelenna bee saya ko ma. 51 A ri damira Abila la saya ma, haan ka wa Nabi Sakariya la saya ma, men sara saraka bo diya a ni Allabatobonba tema. N di a fo ai ye, Alla ri bi moosilu jininka wo bee ma kiti lon. 52 Gbaloye ai ye, ai sariya karanmoosilu! Ai ra iban lonni bere ro, ka wo da tuun ka a soo. Ai jere ti don a ro. Ai ye moosilu labanna fanan, moo menilu ye don ko ro.»

53 Isa bo men keni yoro wo ro, sariya karanmoosilu ni Farisilu ka lapinin jininkali siyaman na. 54 Alu ye a fe a ye jabili benbali do ke, men di ke a mira sababu ri.

12

Isa ka moosilu lali kuma siyaman do

1 Wo tuma, moo waa siyaman ladenni Isa laminin do. Alu warara haan ka ilo jorɔn kan. Ka Isa to jama tema, a ka a la karandenilu karan. A ka a fo ie ye ko: «Ai ye ai jere latanka Farisilu la leben ma, ie la filankafuya konin. 2 Moosilu la ko si dokonni a ri bo gbe ro, lon do ro. Menilu suturani, woilu bee ri lon moosilu bolo. 3 Ai wa idoon ka fen fen fo moosilu ye dibi ro, woilu bee ri lamen kene ma. Ai wa fen fen fo moosilu tolo korɔ kan majii ro, hali ni a kera bon kondɔ sutura ro, woilu bee ri fo gbe ro, ka ke iko moo ra ilo bon kun na ka wo bee lase fan bee ro.»

4 «N terilu, n di a fo ai ye ko moo menilu seni moo faala dorɔn, ai kana silan woilu ye, baa woilu dan ye moo fari banku faa ri. Alu ti se ka tamin wo kan. 5 Ai ye silan men ye, n di wo yiraka ai la. Men di se ka moo faa, ka ban ka a fili jahanama kondɔ, ai ye silan wo ye.»

6 «A ye di? Konɔ misen loolu te sanna wodi misen na wa? Koni Alla ka a kelen kelenna bee lon. 7 Alla ka ai lon kosebe, hali ai kungsi jate! Wo ro, ai kana silan fewu. Alla ye ai jatela ka tamin konosilu kan.»

8 «N di a fo ai ye ko moo fen fen wa ilo n do la moosilu jana, Moo Dence fanan di ilo wo tii la Alla la melekailu jana. 9 Koni men di iban n do moosilu jana, Moo Dence fanan di iban wo ro Alla la melekailu jana. 10 Ni moo ka Moo Dence mafa, a ri se a makotola. Koni moo wa Alla la Nin Seniman tanama kuma fo, a te makoto habadan!

11 «Lon do ro, moosilu ri ai mira. Alu wa ai lana salibonilu jemooilu ma, wala kititeela su bee, ai ka kan ka kuma men fo ka ai jere

lafasa, ai kana hamin wo la. 12 Ka a masarɔn ai ka kan ka men fo, Alla la Nin Seniman di wo kuma bila ai kondɔ wo waati kelen na.»

Nanfulutii hankilitan

13 Ce do tora jama ro ka a fo Isa ye ko: «An karanmoo, i ye a fo n korobe ye ko an fa sara ka ce men to, ko a ye ce wo rafara ka n ta di n ma.» 14 Isa ka a jabi: «Ee, ce! Yon de ka nde lasii, ka n ke ai la kititeela ri, wala ai la ce rafarala?» 15 Wo ko, Isa ka a fo jama ye ko: «Ai ye a ke koruma, ka ai jere mira natabaya ma. Ka a masarɔn hali ni moo la nanfulu siyayara a ja jere ma, wo ti se ka jenenemaya jere di a ma.»

16 Isa ka wo korɔ yiraka ie la sanda do ro. A kan ko: «Waati do kera, nanfulutii do la sene fenilu sonda kosebe. 17 Wo ro, a ka a jate mira a jere kondɔ ko: «N di nfen de ke sa? Suman mara diya si te n bolo, suman jate wo ri kun men do.» 18 A ka imiri wo ma ka a fo ko: «N di n na bondon bee lawuya ka kurailu lo ka woilu wara. N di n na suman kise ni n na sene fen bee ke ie kondɔ ka a bee lamara ye. 19 Wo wa ban, n di a fo n jere ye ko: «Ce, i jorɔn fewu! Suman siyaman ba marani i bolo, suman men di san siyaman bo. I ye damunun ke, ka minnin ke, ka sewa.»

20 Alla ka a fo a ye ko: «Ile, komoo gheden. Bi su jin do jere, i nin di mira i la. I ra men naden i jere ye, wo toto yon bolo sa?» 21 Moo men ye nanfulu jininna a jere ye, ka a ban Alla ro, wo beto ten de.»

An kana hamin

22 Wo ro, Isa ka a fo a la karandenilu ye ko: «Nba, n kan de, ai kana hamin ai nin na ai la dunujaratete damunun ko ro, wala ai la fari banku la feriyabo ko ro. 23 Ka a masarɔn nin ka bon damunun fen di. Fari banku ka bon feriyabo ri.»

24 «Ai ye korɔnduwailu lakorosi. Alu te sene kela, alu te suman kala. Suman mara diya su su te ie bolo. Koni Alla ye woilu balola. Ai munanfan ka bon konosilu munanfan di paaon Alla jana. 25 A ragbe! Yon ye ai ro, men hamin di se do kafala a si ma, hali waati kelen? 26 Ni ai la hamin ti se hali wo ko fitini la, nfenna ai ye haminna ko tilu bee la? 27 Ai ye waa ro binilu lakorosi. Bin woilu ye wulila ka feren ka ja. Alu te baara kela, alu te feriyabo jininna. Koni hali Mansa Sulemani, men kera nanfulu ba tii ri, wo ma duruki si don, men ka kenani bin feren kelen na. 28 A ragbe! Bin menilu ye wulila bi woilu ri janin ta la sini. Hali wo, Alla ka ie feriyabo ferenilu la. A ye di? Alla te ai demen fanan, ka ai feriyabo wa? Koni ai la lemehiya ka doo fewu!

29 «Ai kana hamin ka a fo ko: «An di nfen damun ka nfen min?» 30 Jamana men moo ma Alla lon dunuja ro bi, woilu le ye ko su wo jininna waati bee ro. Koni ai mako ye fen

menilu la, ai Fa Alla ka woilu bɛɛ lɔn. ³¹ Wo le rɔ, ai ye Alla la mansaya jinin fɔlɔ. Alla ri fen woilu fanan di ai ma.»

Nanfulu banbali

³² Isa ka a fɔ a la karandenilu ye ko: «N na dekuru jin, ai kana silan. A diyara ai Fa Alla ye ka a la mansaya di ai ma. ³³ Ai ye ai bolofenilu san ka mɔɔ bolokolonilu sɔ wodi wo rɔ. Ai ye nanfulu mara yɔrɔ ladan ai jɛrɛ ye harijeene, nanfulu mara yɔrɔ mɛn tɛ tɔjan. Sa ai ri nanfulu bila ai ye harijeene, nanfulu mɛn tɛ dɛsɛ habadan. Son si ti se yɔrɔ wo sɔrɔnna, jɛnbɛrɛ ni korikori si ti tɔjani kɛ ye, ³⁴ baa i la nanfulu marani yɔrɔ mɛn, i solɔmɛ ye yɔrɔ wo le rɔ.»

Jɔn menilu rabenni

³⁵ Isa ka a fɔ ie ye ko: «Ai ye ai jɛrɛ tɛsidi ka ai raben baara kanma. Ai ye ai la fitina lamɛni to waati bɛɛ rɔ. ³⁶ Ai ye kɛ iko jɔn, menilu ye ie la kuntii makɔnɔla bon kɔndɔ. Ni kuntii bɔra kɔjɔ malɔ diya ka na da makonkon, alu ri da laka a ye. ³⁷ Ni kuntii nara ka a tɛrɛn jɔnilu ma sunɔɔ fewu, baraka ri don ie la ko rɔ. A ragbɛ! Kuntii ri a tɛsidi ka a jɛrɛ rabɛn ka jɔnilu kili. A ri ie bɛɛ lasii ka damunun sii ie kɔrɔ. ³⁸ Wo le rɔ, ni kuntii nara duu tala waati, wala dondon kasi waati, ni a nara ka a tɛrɛn jɔnilu ma sunɔɔ, baraka ri don ie la ko rɔ.

³⁹ «Ai tolo malo! Ni bon tii tun ye a kalama ko son natɔ le a wara a waati mɛn na, a tun di a jɛrɛ rabɛn a jɔ rɔ. ⁴⁰ Wo ja kelen ma, ai fanan ye ai rabɛn. Ka a masɔrɔn Mɔɔ Dɛncɛ ri na waati do rɔ, ai hankili tɛ waati mɛn na.»

Jɔn juma ni jɔn juu

⁴¹ Piyɛri ka Isa mapininka wo rɔ ko: «Maari, i ra sanda jin la andeilu darɔn de ye, wala jama bɛɛ?» ⁴² Maari ka a jabi: «Yon ye jatela jɔn telenni ri, wala jɔn hankiliman? Kuntii ri jɔn wo lasii a wara bɛɛ kun na, ko a ye a janto jɔn tɔilu rɔ, ka solo bɔ ka a di ie ma. ⁴³ Ni kuntii nara ka a tɛrɛn jɔn wo ye baara kan, baraka ri don jɔn na ko rɔ. ⁴⁴ Kuntii ri a bolofenilu bɛɛ karifa jɔn wo la. Tɔja le fewu! ⁴⁵ Kɔni, ni jɔn wo ka imiri ko: «N na kuntii ti nala jona». A ri jɔn tɔilu tɔrɔ ka ie gbasi, cɛ ni muso. A ri damunun kɛ kojuuya ka dɔlɔ min haan ka a jɛrɛ ja laminin. ⁴⁶ Wo ko rɔ, a la kuntii ri na waati do rɔ, jɔn wo hankili tɛ waati mɛn na. A wa na, a ri a la jɔn tɔrɔya kojuuya ka a kɛ ikomin Alla lɔnbali.

⁴⁷ «Jɔn mɛn ka a la kuntii diyana ko lɔn, kɔni a kondɔgbo ma sɔn ka a janto a rɔ, kuntii ri wo gbasi kojuuya ka jahadi la a kan kosɛbɛ! ⁴⁸ Jɔn mɛn ma a la kuntii diyana ko lɔn, ni a filira ka baara juu do kɛ, mɛn ye gbasilɔ ko ri, jɔn wo fanan di gbasi. Ale kɔni tɛ gbasi kojuuya. Mɔɔ mɔɔ wa siyaman sɔrɔn, siyaman di jinin wo fɛ. Siyaman wa

karifa fen fen na, siyaman di jinin wo fɛ fanan.»

Hera wala benbaliya?

⁴⁹ Isa ka a fɔ ie ye ko: «N da na ta su kanma duukolo kan. N da gbedenni ba le fo ta wo ye mɛlɛn. ⁵⁰ Kɔni a fɛrɛ tɛ fo n ye n na jakankatayɛ dafa. Yani n ye ban wo kela, n tɛ jususuman sɔrɔn. ⁵¹ A ye di? A ye ai kɔndɔ ko n da na ka hera kɛ duukolo kan wa? Wo kuma tɛ! N nani benbaliya bilala mɔɔilu tɛma. ⁵² Ka damira bi ma, ni mɔɔ loolu kɛra denbaya kelen dɔ, mɔɔ sawa ri kɛ mɔɔ fila kanma, wala mɔɔ fila ri kɛ mɔɔ sawa kanma. ⁵³ Cɛ dɛncɛ ri bila a la, cɛ fanan di bila a dɛncɛ la. Muso denmuso ri bila a la, muso fanan di bila a denmuso la. Muso a dɛncɛ muso ri bila a la, muso fanan di bila a dɛncɛ muso la.»

Bi mɔɔilu ka kan ka waati jin lakɔrɔsi

⁵⁴ Isa ka a fɔ jama ye ko: «Ni ai ka banda finni yen tele be rɔ, ai ye a fɔla ko sancɔ natɔ le. Sanji di na iko ai ka a fɔ ja mɛn ma. ⁵⁵ Ni ai ka a yen fɔjɔ ye bola tele kankan bolo maran fan fɛ ai ye a fɔla ko: «Tara ri bɔ.» Tara ri bɔ ikomin ai ka a fɔ ja mɛn ma. ⁵⁶ Tɔɔmasere menilu ye kela sankolo ni duukolo kan, ai kusan woilu faranfasila. Kɔni Alla ye ko menilu kɛla bi mɔɔilu tɛma, nfenna ai ma kusan woilu fanan faranfasila? Ai filankafuulu! ⁵⁷ Nfenna ai tɛ a fɛ ka ko telennilu jate mira ai jɛrɛ ma ka woilu kɛ?

⁵⁸ «A ragbɛ! Ko wa kɛ i ni mɔɔ do tɛma, ni wo ye a fɛ ka i lana kiti diya, yani ai ye se ye, i ye fɛrɛ bɛɛ kɛ ka a madiya sani ai ye se kititɛ diya. Ni wo tɛ, kititɛla ri i don tasidilu bolo. Polisi ri i bila kaso la. ⁵⁹ Ni i donda kaso la, i ti bɔ fewu fo i wa ban wodi wo bɛɛ sarala. Tɔja le fewu!»

13

Mɔɔilu ye ikɔseyi Alla ma

¹ Nba, waati wo rɔ, mɔɔilu tɛrɛ ye nala Isa ma ka a fɔ a ye ko mɛn kɛni Kalilekailu la Pilate bolo. A ka Kalilekailu jeli ni saraka sobo jeli basan jɔnɔn na. ² Isa ka ie jabi: «A ye di? Ai hankili rɔ, Kalileka menilu faani ten, woilu tun da kojuu le kɛ ka tamin Kalileka tɔ bɛɛ kan wa? Alu faara wo sababu la wa? ³ Wo kuma tɛ! Kɔni ni ai ma tubi, ai fanan di halaki. ⁴ Waati taminni, Silowe sankaso jan bera mɔɔ tan ni seyɛn kan ka woilu faa Jerusalemu sɔ kɔndɔ. Wo tɛ ai miri rɔ, mɔɔ tan ni seyɛn wo, woilu la kewalilu tun ka juu ka tamin Jerusalemukailu tɔ bɛɛ ta kan wa? ⁵ ɛɛn, dɛ! Wo kuma tɛ! Kɔni ni ai ma tubi, ai bɛɛ fanan di halaki.»

Jiri denbali

⁶ A ka misali di ie ma sanda rɔ, ko: «Toro ju kelen tɛrɛ ye cɛ do bolo a la sɛnɛ rɔ. Lon do

rɔ, a wara toro den jinin. A ma foyi sɔrɔn a la. ⁷ A ka a fɔ a la baaraden ye ko: «N da san sawa ke, n ye toro den jininna n na toro ju la. Haan bi, n ma foyi sɔrɔn a la munun. Wo rɔ, i ye a tɛɛ, ka a bɔ ye. Tɔnɔ tɛ a la. A kana to ten ka n na duu tɔjan.» ⁸ Baaraden ka a madiya ko: «Faama, i ye a to ten san kelen jin na munun. N di duu sen a kɔrɔ ka nɔɔ ke a fɛ. ⁹ Sando ni a ka den ke, ale le wo ri. Kɔni ni a ma den ke, i ri a tɛɛ ka a bɔ ye.»

Isa ka muso do lakendeya Nɔɔnɔn lon

¹⁰ Lon do rɔ, Isa tɛɛ ye mɔɔilu karanna Alla la salibon do la. Nɔɔnɔn lon de tɛɛ. ¹¹ Muso jankarɔto do tɛɛ ye, jinailu ra dan ba bila mɛn kɔ kan. A ra san tan ni seyin bɔ, a ma se a kɔ lawulila. ¹² Isa ka muso wo yen ka a kili. A ka a fɔ a ye ko: «N badenma muso, i ra hɔrɔya i la jankarɔ rɔ ka bɔ a rɔ fewu.» ¹³ A ka a bolo la muso kan. Muso kɛndeyara ikɔrɔ ye ka a kɔ latelen, ka ban ka Alla tando. ¹⁴ Kɔni salibon kuntii ka wo bɛɛ lakɔrɔsi ka diminya. A monɛra Isa ma ka a masɔrɔn a ka lakendeyali ke Nɔɔnɔn lon. Kuntii wulira ka a fɔ jama ye ko: «Tele wɔrɔ ye an bolo ka baara ke. Ai ye na kɛndeya jinin tele wɔrɔ wo kɔrɔ. Ai kana na Nɔɔnɔn lon fewu!» ¹⁵ Maari ka salibon kuntii jabi: «Ai ye filankafuili le ri. I ja lo! Ni nisi wala fali kɛra ai bolo, ai tɛ wa ie furen ka ie mayeleman ka ie lamin Nɔɔnɔn lon wa? ¹⁶ Ni ai ye wo kɛla, a ye di? Muso jin ye Iburahima bɔnsɔn de ri. Setana ra a sidi jankarɔ la kɛbi san tan ni seyin. N ma kan ka wo furen ka a lakendeya Nɔɔnɔn lon wa?» ¹⁷ Wo jabili ka Isa juuili bɛɛ maloya. Kɔni jama bɛɛ sewara Isa la kɔsɛɛ, ka a masɔrɔn a tɛɛ ye kabannako bailu kɛla.

Alla la mansaya ye lala nfen ma?

¹⁸ Wo rɔ Isa ka jininkali ke ko: «Alla la mansaya ni nfen mununni? N di se a ni nfen lala a jɔnɔn ma? ¹⁹ Alla la mansaya ye iko sebeni fira kise. Cɛ do ka wo ta ka wa a lan a la nako rɔ. Kise wo fɛrɛnda, ka bonya ka ke jiri ju ri. Kɔnɔilu ka ie jaan la jiri wo bolonilu la.» ²⁰ Isa ka jininkali ke ko: «N ye Alla la mansaya lala nfen ma iko tuun? ²¹ A ye iko lɛben. Ni muso ka wo ta ka dooni ke fareni muu siyaman dɔ, a ri fareni muu bɛɛ funu.»

Kisi sila ye iko lu kɔndɔ danin

²² Wo kɔ, Isa watɔla Jerusalemu, a tɛɛ ye mɔɔilu karanna sila la so bailu ni so misɛnɛnilu la.

²³ Do ka Isa majininka ko: «Maari, mɔɔ gbɛnsɛni ri kisi wa?» Isa ka ie jabi: ²⁴ «Ai ye iraja ka don da doomanin na. Ka a masɔrɔn n di a fɔ ai jana, mɔɔ siyaman di don diya jinin ka kaja. ²⁵ Maari, mɛn ye bontii ri, ni a wulira ka bon da latuun, ai ri to kɛnɛ ma. Ai ri da makonkon ka a fɔ ko: «Maari, i ye da laka an ye.» Bontii ri jabili ke ko: «N ma a lon

i bɔni yɔrɔ mɛn dɔ.» ²⁶ Ai ri a fɔ ko: «Maari, an bɛɛ ka damunun ke ka an min yɔrɔ kelen. I ka an karan an na soilu la.» ²⁷ Maari ri a fɔ ai ye ko: «Ai kojuukɛlailu, n ma ai lon, n ma ai bɔ diya lon. Ai ye bɔ yan!»

²⁸ «Wo lon, ai wa Iburahima ni Isiyaka ni Yakuba ni nabijumailu bɛɛ yen Alla la mansaya rɔ, ka a tɛrɛn ai lafilini kɔkan. Ai ri kasi ka mɔnɛ fo ka ai jin makin. ²⁹ Mɔɔilu ri bɔ dunɔna fan bɛɛ rɔ ka na isii Alla la mansaya rɔ ka damunun ke. ³⁰ Nba, doilu ye kɔmamɔɔilu ri bi, mɛnilu ri ke jɛmɔɔilu ri sini. Doilu fanan ye jɛmɔɔilu ri bi, mɛnilu ri ke kɔmamɔɔilu ri sini.»

Isa ni Jerusalemukailu

³¹ Wo waati kelen, Farisi doilu nara Isa lali ko: «I ye yan bila ka wa yɔrɔ gbɛrɛ rɔ, baa Mansa Herodi ye i faa ko rɔ.» ³² Isa ka ie jabi: «Ai ye wa a fɔ sɔyani wo ye, Herodi kɔnin, kɔ n ye jina gbɛnna ka bɔ mɔɔilu fɛ, ka jankarɔtoilu lakendeya. Bi ni sini, n ye wo baara kan. A tele sawana, n na baara ri dafa. ³³ A fɛrɛ tɛ fo n ye n daja ka n taama bi, a ni sini a ni sini kɛndɛ, baa nabijuma kana faa yɔrɔ si fo Jerusalemu.»

³⁴ Isa ka a kan nabo ka fɔ ko: «Jerusalemu, Jerusalemu. Ai ye nabijumailu faala a ni mɛnilu yon ai kawandi la, ai ye woilu bon kaba la ka ie faa. Sija siyaman, n tɛɛ ye a fɛ ka ai ladɛn iko sise ba ri a denilu ladɛn ja mɛn ka ie dokon a kɔrɔ. Kɔni ai ma sɔn wo ma. ³⁵ Wo rɔ, ai la bon nafilinɛn de tɛɛ. Ai ja tɛ la n kan butun, fo ai wa a fɔ lon mɛn ko: «Kunnadiya wo mɛn nani Maari Alla tɔɔ rɔ.»»

14

Isa ka jankarɔto do lakendeya Nɔɔnɔn lon

¹ Nɔɔnɔn lon do rɔ, Isa wara damunun diya Farisilu la jɛmɔɔ do wara. Mɛnilu siini tɛɛ damunun na ye, woilu bɛɛ tɛɛ ye a lakɔrɔsila kojuuya. ² Jankarɔto do tɛɛ ye Isa jana jama tema ye. Jankarɔ tun da a fari yɔrɔ doilu mafunufunu. ³ Isa ka sariya karanmɔɔ ni Farisilu majininka ko: «A ye di? Ka mɔɔ lakendeya Nɔɔnɔn lon, wo bɛnni an na sariya ma, wala wo bɛnni tɛ?» ⁴ Alu ka imakun. Wo rɔ, Isa ka a bolo la jankarɔto kan ka a lakendeya, ka ban ka sila di a ma. ⁵ A bɔ mɛn kɛni, Isa ka ie majininka ko: «Ni ai la den, wala ai la nisi bera kɔlon kɔndɔ, yon ye ai tema yan, mɛn di iban wo layeleta Nɔɔnɔn lon? Ai ri a labɔ jona, wo tɛ?» ⁶ Alu ma se Isa jabila.

Jɛmɔɔ sii diya jininmailu

⁷ Ka Isa to damunun diya ye, a ka mɔɔilu lakɔrɔsi, mɛnilu kilini damunun kanma. Alu nani jɛmɔɔ sii diya tala ie jɛrɛ ye. Wo rɔ, a ka sanda do la ie ye. A kan ko: ⁸ «I wa kili ka wa kɔrɔ malɔ diya rɔ, i kana wa isii jɛmɔɔ sii diya rɔ, baa wo ri a tɛrɛn tumado

ƚɛmɔɔ do kilini ye, mɛn ka bon i ri. ⁹ Ni wo nara ka i siini tɛrɛn ƚɛmɔɔ sii diya, i maloyato le. Mɛn ka ai fila bɛɛ kili, wo ri na ka a fɔ i ye ko: «Ƙwuli ka sii diya wo di mɔɔba ma.» I ri wuli maloya rɔ ka kɔmamɔɔ sii diya ƚinin jama kɔfɛ.

¹⁰ «Nba, i wa kili kɔrɔ malɔ diya rɔ, i ye wa isii kɔmamɔɔ sii diya rɔ. Wo wa kɛ, mɛn ka ai bɛɛ kili, wo ri lakɔrɔsili kɛ ka a fɔ ko i ma kan ka isii ten. A ri sii diya gɛrɛ ƚinin i ye, mɛn ka ƚi fɔlɔman di. A ri a fɔ i ye ko: «N teri, i ye na isii ƚɛmɔɔ sii diya rɔ.» I ri bonya ba sɔrɔn mɔɔsilu bɛɛ ƚana. ¹¹ A ragbɛ! Mɔɔ mɔɔ wa a jɛrɛ bonya, Alla ri wo majii. Kɔni mɔɔ mɔɔ wa a jɛrɛ fanmajii, Alla ri wo bonya.»

¹² Isa ka kuma do fɔ cɛ ye fanan, a kilini mɛn bolo. A kan ko: «I wa kɛ mɔɔsilu kilila damunun kanma, i kana dan i terilu ni i badenmailu ma, a ni i siiƚɔn nanfulutiilu, baa lon do rɔ, woilu fanan di a ƚɔn kɛ i ye, ka i sara wo rɔ. ¹³ Ni i ka mɔɔsilu kili sali damunun kanma, i ye fantanilu ni lanjiiritɔilu a ni ƚa fuyenilu kili dumunun diya. ¹⁴ I ri barayi sɔrɔn wo rɔ, ka a masɔrɔn woilu ti se ka i la kɔrɔma julu sara. Alla wa tɛlenbailu suu lawuli, a ri wo baaraji di i ma.»

Menilu kilini damunun ko ma

¹⁵ Isa damunun ƚɔn do ka a tolo malɔ wo bɛɛ la, ka a fɔ a ye ko: «Mɛn di damunun kɛ Alla la mansaya rɔ, a ri a kunnadiya sɔrɔn a la ko rɔ kɔsɛbɛ.» ¹⁶ Isa ka jabili kɛ sanda do rɔ. A ko: «Lon do rɔ, cɛ do tɛrɛ ye a fɛ ka damunun ba rabɛn ka mɔɔ siyaman kili. ¹⁷ Damunun waati sera tuma mɛn na, a ka a la ƚɔncɛ lɔ mɔɔsilu kili la, ko alu ye na damunun kɛ. ¹⁸ Kɔni, alu bɛɛ ka bɔƚa ƚinin a bolo. A wara mɔɔ fɔlɔ mɛn kili, wo ka a fɔ ko: «N da duu do san. A fɛrɛ tɛ fo n ye wa a mafɛnɛ. I sabari ka yafa a ma. N ti se wala.» ¹⁹ Mɔɔ filana kan ko: «N da sɛnɛkɛ nisi tan san. N watɔ woilu mafɛnɛla. I sabari ka yafa n ma.» ²⁰ Mɔɔ sawana fanan kan ko: «N ban san de muso furula. Wo le kɔsɔn, n ti se wala.» ²¹ Ƙɔncɛ wara wo ƚafɔ a la kuntii ye. A la kuntii duunyara kɔsɛbɛ, ka a fɔ ƚɔncɛ ye ko: «Ƙbori ka wa se so kɔndɔ fan bɛɛ, tiritilu ni sila misenilu la. I wa fantan menilu yen, i ye ie kili, a ni lanjiiritɔilu. I ye ie bɛɛ ta ka na ie ri yan.» ²² Ƙɔncɛ ka a fɔ a la kuntii ye ko: «I ka mɛn fo, n da ban wo kɛla. Kɔni haan bi, i la bon ma fa munun.» ²³ Kuntii ka a fɔ a ye ko: «I ye bɔ so kɔndɔ ka wa kɔkan. I wa mɔɔ mɔɔ tɛrɛn silailu la ye, i ye ie kili. I ye fɛrɛ bɛɛ kɛ kosa alu ri na n na bon nafa a ƚa ma. ²⁴ A ragbɛ! N ka so kɔndɔ mɔɔ menilu fɔlɔman kili, menilu ka iban nde rɔ, alu tɛ foyi si sɔrɔn n na balo rɔ.»

Ka Sankɔ Jate

²⁵ Lon do rɔ, jama ba bilani tɛrɛ ye Isa kɔfɛ. A ka iyɛlɛman ka a fɔ ie ye ko: ²⁶ «Ni mɔɔ mɛn ye a fɛ ka bila n kɔfɛ, a ma sɔn n na ko ye diya

a ye ka tamin a fa la, ka tamin a na fanan na, ka tamin a muso la, ka tamin a denilu fanan na, ka tamin a doonilu ni a kɔrɔilu la, hali ka a tamin a jɛrɛ nin na, wo ti se ka kɛ n na karanden jɛrɛ jɛrɛ ri. ²⁷ Mɛn ma sɔn a gbɔngɔnjiri ta, ka bila n kɔfɛ, wo ti se kɛla n na karanden di.

²⁸ «A ye di? Yon de ye ai tema yan, ni a ye a fɛ ka sankaso lɔ, a tɛ isii fɔlɔ ka jate mira kɛ? Kosa a ri a lon ni a ri se ka a lɔ ka a laban. ²⁹ Ni a ma wo kɛ fɔlɔ, a ri sankaso ju sii, ka ban ka kɔrɔ a lala ka a to ye. Wo wa kɛ, mɔɔsilu ri a mayɛlɛ wo rɔ. ³⁰ Alu ri a fɔ ko: «Han, cɛ wo! A kan ko a ri sankaso lɔ, kɔni a ra kɔrɔ fewu!»

³¹ «A ye di? Mansa ƚuman di sɔn ka bɔ mansa gɛrɛ kɛlɛ kanma, ni a ma isii fɔlɔ ka jate mira kɛ. Kosa a ri a lon ni a ri se ka a lɔ ka a laban. ³² Ni a ka a yen ko a ti se wo la, yani mansa wo ye sudunya a ma, a ri keladenilu lawa kɛlɛ ban kanma. ³³ A ragbɛ! Ni i ma iban i jɛrɛ rɔ, ka fen bɛɛ to ye, i ti se kɛla n na karanden di.

³⁴ «I ka a lon, kɔɔ ye fen ƚuma ri. Kɔni ni a diya bɔra a la, a ti se ladyala iko. ³⁵ Ni a diya bɔra a la, a ti se ka duu diya sɛnɛ rɔ, a ti se foyi ƚala sununkun na fanan. A ri lafilɛ. Nba, mɛn tolo ye mɛnni kɛla wo ye a tolo malɔ misali ƚin na.»

15

Saa tununni le

¹ Nisɔnkɔmiralailu ni kojuukɛla gɛrɛilu tɛrɛ ye nala ka ie tolo malɔ Isa la. ² Farisilu ni sariya karanmɔɔsilu ka wo yen ka a fɔ ie da kɔrɔ Isa ma ko: «A ragbɛ! Cɛ wo ye kojuukɛlailu ramirala, fo ka damunun kɛ fɛ kɛlen dɔ.» ³ Wo rɔ, Isa ka sanda la ie ye ko: ⁴ «Ni saa kɛmɛ kɛra mɔɔ kɛlen bolo ai rɔ yan, saa kɛlen wa tunun, yon tɛ sɔn ka saa bikɔnɔndɔ ni kɔnɔndɔ to waa rɔ, ka wa saa tununni kɛlen pe ƚinin diya haan ka a yen? ⁵ A wa saa tununni wo yen, a ri sewa. A ri a ta ka a la a kan ma ka na a ri. ⁶ A wa se a la lu ma, a ri a fɔ a terilu ni a siiƚɔnɔnilu ye ko: «An ye sewa. N na saa tununni tɛrɛ, kɔni n da a ƚinin ka a yen.»

⁷ «A ragbɛ! Wo ƚa kɛlen ma, kojuukɛla kɛlen pe wa tubi, wo ye sewa ko ba le ri Alla wara. Wo sewa ka bon paon, ka tamin tɛlenba mɔɔ bikɔnɔndɔ ni kɔnɔndɔ ta kan, menilu mako tɛ tubi ko ma.»

Muso la wodigbɛ tununni le

⁸ Isa ko: «Ni wodigbɛ tan kɛra muso do bolo, kɛlen wa tunun a ma bon kɔndɔ, a ri nfen kɛ? A tɛ wuli wa, ka fitina lamɛlen ka bon kɔndɔ firan, ka wodi wo ƚinin a ƚa jɛrɛ jɛrɛ ma wa, haan ka a yen? ⁹ Ni a ka a yen, a ri a terilu kili, a ni a siiƚɔnɔnilu, ka a fɔ ie ye ko: «An ye sewa. N da n na wodigbɛ yen,

men tununni tere n ma.»¹⁰ Isa ko: «A ragbe! Wo ja kelen ma, kojuukela kelen pe wa tubi, Alla la mælkailu ri sewa.»

Den kanberen fila

¹¹ Isa fanan ko: «Dence fila tere ye ce do bolo. ¹² Lon do rɔ, den doomanni ka a fɔ a fa ye ko: «N fa, i ye i la nanfulu be rafara, ka n ta fan di n ma sisen.» Ce wo ka a la nanfulu rafara a den fila tema, ka a dence doomanni ta fan di a ma. ¹³ Wo ce tun ma men bake, den wo ka a bolofen be ta ka wa taama rɔ jamana jan do rɔ. A se men keni ye, a ma foyi ke fo manamanaya. A tora wo la haan ka a bolofen be tjan.

¹⁴ «Nba, kɔfe, konko fitina donda jamana wo rɔ, ka a teren kanberen na wodi ra ban fewu. A la damunun desera. Wo gbeleyara a ma kosebe. ¹⁵ Wo rɔ, a ka baara jinin ye mɔ do fe. Wo ka a ta ka a lawa waa rɔ a la koseilu gbengben diya. ¹⁶ Ka a to waa rɔ ye, konko gbara a la kojuuya, haan ka koseilu la damunun fen sɔsɔ fara damun loo bila a la. Hali wo, mɔ si ma a sɔ damunun do.

¹⁷ «Kɔfe sa, a ka imiri ka hankili sɔrɔn. A kan ko: «Baaraden siyaman ye n fa bolo. Woilu be ye damunun sɔrɔnna tuma be, haan ka fa ka a to to. Kɔni nde faato le konko bolo yan.» ¹⁸ A kan ko: «Nba, n di n wuli ka wa n fa wara. N wa se ye, n di a fɔ a ye ko: «N fa, n da julumun sɔrɔn Alla la, ka hake sɔrɔn i fanan na. ¹⁹ I kana n jate i den di butun. Wo ka bon nde ma. I ye n ta ka n ke i la baaraden di.» ²⁰ Wo rɔ, a wulira ka wa a fa wara.

«Ka a to yɔrɔ jan, a fa ka a natɔla yen ka kininkinin a ma. A ka ibori ka wa a den naben, ka iton a den kan ka a sunbu. ²¹ A den ka a fɔ a ye ko: «N fa, n da julumun sɔrɔn Alla la, ka hake sɔrɔn ile fanan na. I kana n jate i den di butun. Wo ka bon nde ma.» ²² Kɔni a fa ka a fɔ a la jɔnilu ye ko: «Ai ye ibori ka na duruki ba juma ri, ka a bila a kan na, ka ban ka bolola koyina don a bolo la, ka sanbara don a sen do. ²³ Ai ye nisi den juma juma ta ka a kan nate. An ye damunun ke ka sewa, ²⁴ ka a masɔrɔn n den tun da sa, kɔni a ra kunun. A tun da tunun, kɔni bi a ra yen.» Alu be sewara a ja jere jere ma.

²⁵ «Wo ka a teren, den korɔmamɔ ye sene rɔ. A bɔ men keni ye, a sudunyara a fa wara ka donkili la kan men, a ni foli kan. ²⁶ A ka jɔn do kili ka a mapininka ko: «Nfen keni yan bi?» ²⁷ Wo ka a fɔ a ye ko: «I dooce ra na! I fa ra sewa ka nisi den juma juma faa a ye, ko a den kende ra na.» ²⁸ Den korɔmamɔ monera kojuuya, fo ka iban donna lu ma. Wo rɔ, a fa bɔra lu ma ka wa a madiya. ²⁹ Kɔni a ka a fa jabi: «A ragbe! A ra san siyaman bɔ, n ye baarala i ye. N da i kumakan bonya tuma be. Kɔni haan bi, i ma hali baadenni kelen di n ma, kosa n di n terilu kili ka tolon ke ka

sobo damunun. ³⁰ Bari sisen, tuma men na i den da na, men wani tere yɔrɔ jan ka i la nanfulu tjan manamanaya rɔ, i ra sɔn ka nisi den juma juma faa wo ye.» ³¹ A fa ka a fɔ a ye ko: «N den, an fila ye yan tuma be. Fen fen ye n bolo, wo be ye i ta le ri fanan. ³² Kɔni an ka kan ka sewa ka jaalen bi. I dooce tun da sa, kɔni a ra kunun. A tun da tunun, kɔni bi a ra yen.»

16

Nanfulu kunnasiila telenbali

¹ Lon do rɔ, Isa ka a fɔ a la karandenilu ye ko: «Nanfulutii do tere ye, men ka a lamɔn ko a la nanfulu kunnasiila tere ye a la nanfulu tjanana. ² A ka a kili ka a fɔ a ye ko: «A fɔra n jana ko i ye n na nanfulu tjanana. Wo ye di? I ra fen fen ke n na nanfulu la, i ye na wo be dante n jana. I ti nala kela n na nanfulu kunnasiila ri butun!» ³ Nanfulu kunnasiila ka a fɔ a jere konko ko: «N ye nfen ke sa? N na kuntii ketɔ n gbenna ka n bila baarabaliya rɔ. Fanka te n na ka sene ke. N di maloya sɔrɔn ni n ka tarali damira. ⁴ Nba, n da sila yen sisen, n ka kan ka tamin men fe. Kosa, n na kuntii wa n gben, mɔoilu ri hina n na ka n damira ie wara.»

⁵ «Wo rɔ, a wulira ka mɔoilu kili, a la kuntii la julu tere ye menilu la. A ka ie kelen kelenna be kili. Alu se men keni ye, a ka a mɔ fɔlɔ mapininka ko: «Julu men ye i la, wo benni yeli ma?» ⁶ Wo ka a jabi: «Olibiye tulu palan ja keme seyin.» A ka a fɔ a ye ko: «I sii jona ka i la julu sebe yelman. I ye palan ja keme naanin sebe wo nɔ rɔ.» ⁷ A ka dogbere mapininka ko: «Julu men ye i la, wo benni yeli ma?» Wo ka a jabi: «Bile kise bɔrɔ keme loolu.» A ka a fɔ a ye ko: «I ye i la julu sebe yelman ka ke bɔrɔ keme naanin di.»

⁸ «Nanfulutii ka a la nanfulu kunnasiila telenbali tando, ko a kiwoyani. A mafene! Alla lonbalilu kiwoyani. Alu ka jɔnɔn mira ja lon fasayi! Alu kiwoyani Alla lonnailu ri. ⁹ N di ai lali. Ni dunuɔna nanfulu kera ai bolo, ai ye a ke mɔoilu demenni fen di. Kosa, ai la nanfulu wa ban, ai ri ramira Alla wara, yɔrɔ men te ban habadan.

¹⁰ «Ni mɔ men ye a telenna ka fen fitini lamara wo tii ri se a telenna ka fen kunba ba lamara fanan. Kɔni ni mɔ men ma se a telenna ka fen fitini lamara, wo ti se a telenna ka fen siyaman lamara fanan. ¹¹ Dunuɔna nanfulu, ni ai ma isebedon wo mirala, yon di nanfulu bere bere karifa ai la? ¹² Ni ai ma telen mɔ la nanfulu lamarala, yon di nanfulu di ai ma ka ke ai jere ta ri? ¹³ Jɔnce ti se ka baara ke kuntii fila ye waati kelen. Ni kuntii kera fila ri jɔnce ri do kanin ka tamin do kan. A ri do kumakan bonya ka tamin do ta la. Wo rɔ, ai ti se ai jii lala Alla ni nanfulu rɔ.»

¹⁴ Farisilu ka kuma wo men ka Isa maye, ka a masɔɔn nanfulu ko duman ie ye kojuuya. ¹⁵ Isa ka ie jabi: «Ka ai jere ke mɔɔilu jana iko telenbailu, wo duman ai ye. Kɔni men ye ai jusu rɔ, Alla ka wo beɛ lon. Adamadenilu ye men jatela, wo gboman kojuuya Alla ye.»

Alla la sariya te ban

¹⁶ «Ka a teren Yaya ma kawandili ke waati men na fɔlɔ, mɔɔilu tere ye Alla la sariya lataamala, a ni nabijumailu la kuma. Kɛbi Yaya nara ka kawandili ke, Alla la mansaya kibaro juma ye lasela mɔɔilu ma. Beɛ ye irajala ka don wo mansaya rɔ.»

¹⁷ «Sankolo ni duukolo ban duman ka tamin Alla la sariya kelen pe ban na, hali sariyatombeli kelen.»

¹⁸ «Mɔɔ mɔɔ wa a la muso furusa ka dogbere furu, wo ra kaninke. Mɔɔ mɔɔ wa muso furusanin ta, wo fanan da kaninke.»

Nanfulutii ni Lasari

¹⁹ «Nanfulutii do tere ye. Faanin dagbelen bilani tere a kan na tuma beɛ. Lon lon, a tere ye damunun duman kela ka fa. ²⁰ Kɔni a la bonda lafantan do tere lani ye men to ko Lasari, kudukudu ni da ye a fari fan beɛ ma. ²¹ A tere ye a fe ka nanfulutii la daato damun, fen men ye burunna tabali kɔrɔ. Wuluilu tere ye nala ka a lani teren bon da la ka a dailu maanen.»

²² «Lon do rɔ, fantan ce wo sara. Melekailu ka a ta ka wa a ri harijeene, Ibrahima dafɛ. Kɔfe, nanfulutii fanan sara. Mɔɔilu ka a suu don. ²³ Ka nanfulutii jakankatani to lakira, a ka a ja lo ka Ibrahima yen yɔrɔ jan. Lasari siini tere Ibrahima dafɛ. ²⁴ Nanfulutii ka a kan nabɔ Ibrahima ma ko: «N fa Ibrahima. I ye hina n na ka n demen. I ye Lasari lo a bolo koyini sula ji rɔ, ka na a maa n nen na. N jakankatani ta rɔ yan kojuuya.» ²⁵ Kɔni Ibrahima ka a jabi: «N dence, i ye imiri kunun ma. Kunun, i dafanin tere a ja jere jere ma, ka a teren Lasari tɔrɔni tere kojuuya. Bi, a sewani yan, ka a teren i jakankatani. ²⁶ Ka la wo kan, denka dun ba ye an ni ile tema, sa mɔɔ si kana bɔ yan ka wa ye, wala ka bɔ ye ka na yan.» ²⁷ Wo rɔ nanfulutii ka a jabi: «N fa Ibrahima, n ye i madiyala. I ye Lasari lawa duukolo kan n fa wara. ²⁸ N badenma mɔɔ loolu ye ye. I ye dije Lasari ye wa ie lali. Kosa alu kana na jakankata diya yan.» ²⁹ Kɔni Ibrahima ka nanfulutii jabi: «Nabi Musa la sariya ni nabijuma tɔilu la kawandili ye ye. Alu ye wo mira.» ³⁰ Nanfulutii ka a sɔsɔ ko: «N fa Ibrahima, wo te a ja. Kani ni mɔɔ kelen wulira ka bɔ suuilu tema ka wa ie ma, alu ri tubi.» ³¹ Ibrahima ka a fɔ a ye ko: «Nabi Musa la sariya ni nabijumailu la kawandili kan ye ye. Ni alu ma sɔn ka wo bonya, alu ti

sɔn kawandili kan si ma. Hali ni mɔɔ kelen wulira ka bɔ saya rɔ ka wa ie kawandi, alu ti sɔn a rɔ fewu.»»

17

Makotoli ni lemeniya

¹ Isa ka a fɔ a la karandenilu ye, lon do rɔ, ko: «Sika te a rɔ, lafli koilu ri na ka mɔɔilu lo kojuu kela. Kɔni mɔɔ men wa lafli koilu lana mɔɔilu ma, gbalɔ ye wo ye. ² Hali ni alu tun ka kabakurun ba sidi wo tii kan na ka a lafli kɔɔji rɔ, wo tun di fisaya wo rɔ, sa ni a ye ke sababu ri ka den kelen nafili. ³ Ai ye ai jere lakɔrɔsi. Ni i badenma do ka hake ta, i ye a kili ka a lali. Ni a nimisara, i ye a makoto. ⁴ I badenma wa hake ta i la haan siya worɔnwula tele kelen kɔrɔ, ni a nara wo kelen kelenna beɛ rɔ ka a fɔ ko a ra nimisa, i ye a makoto.»

⁵ Keladenbailu ka a fɔ Isa ye ko: «Maari, i ye do la an na lemeniya kan.» ⁶ Maari ka ie jabi: «Hali ni ai la lemeniya dooyara ka ke iko sebeni fira kise kelen, wo lemeniya jate baraka rɔ ai ri se a fɔla jiri luluma ba ye ko: «I ye bɔ yan ka wa turu fo kɔɔji rɔ.» Jiri wo ri i gbiliya.»

Jɔnilu ka kan ka men ke

⁷ Isa ka a fɔ ie ye ko: «A ye di? Ni i la jɔn do bɔra sene ke diya, wala kolofen gbɛn diya, ka na lu ma, yon ye ai tema, men di sɔn ka a fɔ a ye ko «i ye na isii jona ka damunun ke fɔlɔ?» ⁸ Wo kuma te! I ri a jamari ko «i ye ikaliya ka tibili ke, ka i jere rabɛn, ka na damunun sii n kɔrɔ. N di damunun ke ka fa ka ji min. Wo kɔ, i ri damunun ke ka ji min.» ⁹ Ni jɔn ka a la baara ke, a la kuntii ri baraka bila a ye wo rɔ wa? Wo kuma te! ¹⁰ A ye wo ja kelen de ma ai fanan fan fe. Baara men fani ai ye, fo wo ye ke. Bonya ko te a rɔ. Ni ai banda baara wo beɛ la, ai ye a fɔ ko: «An tara men kanma, an da wo dɔrɔn de ke. Bonya te an ye.»»

Kunato tan

¹¹ Isa tere ye sila kan ka wa Jerusalemu. A tamintɔ tere ye Samari mara ni Kalile mara tema. ¹² A dontɔla so do kondo, kunato tan nara a labɛn. Alu lɔni tora yɔrɔ jan, ¹³ ka ie kan nabɔ Isa ma ko: «Isa, an na faama, i ye kininkinin an na ka an demen.» ¹⁴ Isa ka ie yen tuma men, a ka a fɔ ko: «Ai ye wa ai jere yiraka sarakalaselailu la.» Wo bolo ma, alu bɔra ye ka wa. Alu watɔla, alu beɛ kendeyara. ¹⁵ Kelen ka a yen ko a ra kendeya. Ka a to Alla tandola kan ba la, a ka ikoseyi ka na Isa ma. ¹⁶ A ka a jakɔrɔ ben duu ma Isa sen kɔrɔ ka baraka bila a ye. Samarika le tere. ¹⁷ Isa ka a mapininka ko: «Mɔɔ tan ma kendeya wa? A tɔ kɔnɔndɔ ye mi? ¹⁸ Mɔɔ si ma seyi ka na Alla tando fo ce kelen pe jin wa, men ye siya gbere mɔɔ ri?» ¹⁹ Isa ka a fɔ a ye ko: «Iwuli! Wa, i ra kendeya i la lemeniya sababu la!»

Alla la mansaya tɔ́omasereilu

²⁰ Farisi doilu ka Isa maɲininka, lon do rɔ, ko: «Alla la mansaya ri na waati ɲuman?» Isa ka ie jabi: «Alla la mansaya ti nala yenna ɲa la. ²¹ A ti nala a fɔla ko: «Alla la mansaya ye yan» wala «a ye ye». Kɔni Alla la mansaya ye ai tema.»

²² A ka a fɔ a la karandenilu ye ko: «A loo ri ke ai la, lon do rɔ, ka Mɔɔ Dence tele kelen yen, kɔni ai ti se ka wo yen. ²³ Mɔɔilu ri a fɔ ai ye ko: «A fele, a ye ye» wala «a ye yan». Kɔni ai kana ibori wo kɔ. ²⁴ I ɲa lɔ! Sanmelenin ye bola sankolo fan kelen na ka wa fan do fe ɲa ma, Mɔɔ Dence wa ke nala lon men, a natɔla ri ke wo ɲa kelen ma. ²⁵ Kɔni yani wo ye dafa, a fere te fo bi mɔɔilu ye a tɔrɔ kojuuya fɔla ka iban a rɔ.»

²⁶ «Yani Mɔɔ Dence ye na iko tuunni, ko menilu kera Nuhan tele rɔ, woilu ɲɔɔn di ke. ²⁷ Nuhan tele rɔ, mɔɔilu tora damunun ni minnin na, ni muso furula, a ni ka ie denmusoilu furu. A tere ye wo ɲa fo Nuhan donda kulunba kɔndɔ. Wo lon kelen sancɩ ba ka nali damira. Sancɩ wo ma tee, fo ka a to gbiliyala a ɲa jere jere ma ka dunuɲa yɔrɔ beɛ latunun ka mɔɔilu beɛ halaki.»

²⁸ «Men kera Luti tele rɔ, wo ɲɔɔn fanan di ke. Luti tele rɔ, mɔɔilu tora damunun ni minnin na, ka to sannɩ kela, ka to sene ke ni bon lɔla. ²⁹ A tere ye wo ɲa haan Luti bɔra Sɔdɔmu so kɔndɔ lon men. Wo lon kelen, ta ni tinbiriki bɔra sankolo rɔ ka jii Sɔdɔmu so kɔndɔ iko sancɩ. Wo ka Sɔdɔmu mɔɔilu beɛ halaki.»

³⁰ «A ri ke wo ɲa ma Mɔɔ Dence bɔtɔ gbɛ ma lon men. ³¹ Ni wo lon sera ka a tereɔn do ra yele bon bilikun sanfe ka a bolofenilu to bon kɔndɔ, wo ma kan ka jii a bolofenilu ta kanma bon kɔndɔ. Ni wo lon sera ka do tereɔn sene rɔ, wo ma kan ka ikɔseyi a bolofenilu ta diya so kɔndɔ. ³² Ko men kera Luti muso la, ai ye ai hankili to wo rɔ. ³³ Mɔɔ men ye dunuɲaratɛ daha dɔrɔn de ɲininna bi, wo ri bɔnɔ sini. A te ɲenemaya banbali sɔrɔn sini. Kɔni men wa sɔn ka bɔnɔ dunuɲaratɛ daha rɔ bi, sini wo ri kisi ka ɲenemaya banbali sɔrɔn.»

³⁴ «N ye fɔla ai la ko su wo rɔ mɔɔ fila ri sunɔɔ lafen kelen kan; mɔɔ kelen di ta ka kelen to ye. ³⁵⁻³⁶ Muso fila ri suman kise bundɛ ɲɔɔn fe, muso kelen di ta ka muso kelen to ye.» *

³⁷ Karandenilu ka Isa maɲininka ko: «Maari wo ri ke mi?» Isa ka ie jabi sanda rɔ ko: «Suu wa ke diya men dɔ, duwailu ri jii ye.»

18

Kititeɛla juu

¹ Nba, wo kɔ, Isa ka sanda do la ka a la karandenilu karan, ka a masɔrɔn a ye a fe alu ye to Alla matara tuma beɛ. Alu kana jiiteɛ ka wo boloka.

² A ko: «Kititeɛla do tere ye so do la. A tun te silanna Alla ye, a tun te mɔɔ bonyala. ³ Nba, cesamuso do tere ye men tere sela kititeɛla ma tuma beɛ ka a fɔ a ye ko: «I ye n na kiti tee, baa n juu ra kojuu ke n na.» ⁴ A menda, kititeɛla ma sɔn ka kiti wo tee. Kɔni, lon do rɔ, kititeɛla ka a fɔ a jere kɔndɔ ko: «Tuɲa le. N te silanna Alla ye, n te mɔɔ bonyala, ⁵ kɔni, muso ɲin da n tɔrɔ kojuuya. Wo bolo ma, a fere te fo n ye kiti wo tee. Ni wo te, a ri to n ɲagbala tuma beɛ fo ka n see.»

⁶ Wo rɔ, Maari ka a fɔ ko: «Kititeɛla telenbali wo ka men fɔ, ai ye ai tolo malɔ wo la kɔsebe. ⁷ Ni Alla la mɔɔilu ka ie kan nabɔ ale ma ka kiti ɲinin a fe su ni tele, a te ie demen ka ie la kititeɛilu ɲanabɔ wa? A te iban ie rɔ. ⁸ Alla ri a kaliya ka kiti tee ie ye telenbaya la. A ye ten de! Kɔni hali wo, Mɔɔ Dence wa seyi dunuɲa kan waati men na, a ri mɔɔ tereɔn yan wa, men lani ale la?»

Farisi ni nisonkamirala

⁹ Mɔɔ doilu tere ye, menilu tere ye ie jere jatela mɔɔ telennilu ri. Alu lani a la ko alu ka ɲi mɔɔ tɔilu ri. Isa ka sanda do la woilu le ye.

¹⁰ A kan ko: «Mɔɔ fila wara Alla matara diya Allabatobonba kɔndɔ. Kelen tere ye Farisi ri. Kelen tere ye nisonkamirala ri. ¹¹ Farisi ce wo ka ilo ka Alla matara a jere la ko rɔ ko: «O Alla, n ye baraka bilala i ye, n te iko mɔɔ tɔmailu, ka a masɔrɔn n ti tɔɲɔli kela, n te telenbali ri, n te kaninkela ri, wala n te ikomin nisonkamirala ɲin. ¹² N ye sun donna siɲa fila lookun kelen kɔrɔ. Ka la wo kan, n wa fen fen sɔrɔn, n di wo ja bɔ.» ¹³ Kɔni nisonkamirala wo ka ilo yɔrɔ jan. A ma sɔn ka hali a ɲa lɔ sankolo fan dɔ. A ka a sisi magbasi ka ke a nimisa tɔ́omasere ri. A ka a fɔ ko: «Alla, i ye n makoto, baa kojuukela le nde ri.»

¹⁴ Isa kan ko: «N ye a fɔla ai ye ko nisonkamirala ka jo sɔrɔn, kɔni Farisi ce wo ma jo sɔrɔn. Baa mɔɔ mɔɔ wa a jere bonyaa, wo ri majii, kɔni mɔɔ mɔɔ wa a jere fanmajii, wo ri bonyaa.»

Isa duwara denninilu ye

¹⁵ Lon do rɔ mɔɔilu tere ye nala denninilu ri Isa ma ko a ye a bolo la woilu kan ka duwa ie ye. Isa la karandenilu ka wo yen ka mɔɔ woilu makuma. ¹⁶ Kɔni Isa ka denninilu kili ko alu ye na a ma. A ka a fɔ a la karandenilu ye ko: «Ai ye a to denninilu ye na n ma. Ai kana ie mabali, ka a masɔrɔn Alla la mansaya ye ie ɲɔɔnlu le ta ri. ¹⁷ A ragbe! Mɔɔ men ma sɔn Alla la mansaya ma iko

* 17:35-36 Sebɛli do fɔla ko: «Ni ce fila kera sene rɔ ɲɔɔn fe, ce kelen di ta ka kelen to ye.»

dennin sɔnni Alla la mansaya ma ja men ma, wo te don Alla la mansaya rɔ habadan. Tuja le wo ri fewu.»

Isa ni nanfulutii do

¹⁸ Yahudiyailu la kuntii do nara Isa majininka ko: «Karanmɔɔ juma, n ye nfen ke sa n di jenenmaya sɔɔn, jenenmaya men te ban?» ¹⁹ Isa ka a jabi: «I ra a fɔ n ma «karanmɔɔ juma» nfen? Mɔɔ juma si te ye fo Alla kelen pe. ²⁰ Alla ra men seɓe a la sariya rɔ, i ka wo lɔn. A seɓeni ye ko: «I kana kaninkeya ke. I kana mɔɔ faa. I kana sonyali ke. I kana wuya fɔ sereya rɔ. I ye i fa ni i na bonya.» ²¹ A ka Isa jabi: «Karanmɔɔ, keɓi n denniya waati, n da sariya wo beɛ mira.» ²² Isa ka wo men waati men na, a ka a fɔ ce ye ko: «I ra dese ko kelen na butun. I ye wa i bolofen beɛ san ka wo wodi di fantanilu ma, sa nanfulu bere bere ri ke i bolo harijeene rɔ. Wo wa ban, i ye na bila n ko.» ²³ Ce ka jabili wo men waati men na, a jusu makasira, ka a masɔɔn nanfulu ba tere ye a bolo.

²⁴ Isa ka a ja lɔ a rɔ ka a fɔ ko: «Nanfulutii don gboman Alla la mansaya rɔ de! ²⁵ Nanfulutii don Alla la mansaya rɔ, wo ka gbelen jɔɔme don di seyilan woo la.» ²⁶ Men ka wo men, woilu ka jininkali ke ko: «Yon di se kisila wo rɔ?» ²⁷ Isa ka ie jabi: «Ko menilu ti se kela mɔɔ bolo, woilu ri se kela Alla bolo.»

²⁸ Piyeri ka a fɔ Isa ye ko: «Andeilu don? An da fen beɛ to ye ka bila i kɔfe.» ²⁹ Isa ka a fɔ ie ye ko: «A ragbe! Mɔɔ mɔɔ wa sɔn ka a la bon to ye, wala a muso, wala a badenmailu, wala a sɔɔnbailu, wala a denilu, ka wa Alla la mansaya jinin, ³⁰ wo sara ri wara dunuja jin da. Sini, jenenmaya fanan di di a ma, jenenmaya banbali konin.»

Isa ka a la sayani a kunun ko fɔ

³¹ Wo ko, Isa ka a fɔ a la keladenba tan ni fila ye ko: «An wato Jerusalemu. Alla la nabijumailu ka fen fen seɓe Mɔɔ Dence la ko rɔ, wo beɛ ri dafa ikomin a seɓeni ja men ma. ³² Alu ri a mira ka a don siya gberɛ mɔɔilu bolo. Woilu ri a lafeya ka a mayeɛ, ka a nani, ka ie daji tu a kan. ³³ Alu ri a gbasi kojuuya, ka ban ka a faa. Kɔni, a faa tere sawana lon wa se, a ri wuli.» ³⁴ Keladenbailu ma foyi jayen a la kuma rɔ. Wo kɔɔ dooni tere ie ma. Alu ma famunyali si sɔɔn a rɔ.

Isa ka ja fuyen do ja laka

³⁵ Ka Isa ni a la mɔɔilu sudunyara Jeriko so la, alu ka ja fuyen do teren yɔɔ wo rɔ. A siini tere ye taralila sila da la. ³⁶ Na fuyen wo ka jama mankan men, ka majininkali ke ko: «Nfen keni?» ³⁷ A fɔra a ye ko Isa Nasaretika le taminto. ³⁸ A ka wo men tuma men na, a ka a kan nabɔ ka a fɔ ko: «Isa, Mansa Dawuda mamaren ce, i ye kininkinin n ma.» ³⁹ Mɔɔ menilu tere ye jama jefɛ, woilu ka a makuma ka a fɔ a ye ko: «Imakun!» A ma

sɔn imakunna, fo ka a kan nabɔ fanka la, ka a fɔ ko: «Isa, Mansa Dawuda mamaren ce, i ye kininkinin n ma!» ⁴⁰ Isa ka ja fuyen kan men ka ilo, ka a jamari ke ko ja fuyen ye lana a ma. Mɔɔilu wara a ta ka na a ri a ma. A se men keni Isa ma, Isa ka a majininka ko: ⁴¹ «A ye di? I ye a fe n ye nfen ke i ye?» A ka jabili ke ko: «Maari, n ye a fe n ja ye laka iko tuun.» ⁴² Isa ka a fɔ a ye ko: «Ale le wo ri. I ja ra laka. I ra lakendeya i la lemeniya sababu la.» ⁴³ A ja lakara ikɔɔ ye. A bilara Isa ko ka to Alla gbiliyala. Mɔɔilu ka wo beɛ yen ka Alla tando bake.

19

Isa ni Sace

¹ Isa donda Jeriko so kondo ka a taminto ka wa. ² Wo ka ce do teren ye, men tɔɔ ko Sace. Ale tere ye nisonkamirala la kuntii ri. Nanfulu ba tere ye a bolo. ³ A loo tere ye a la ka a ja la Isa kan ka a lon. Kɔni, jama warani tere Isa laminin dɔ kojuuya. Wo bolo ma, Sace ma se a yenna, baa a kundiyani tere. ⁴ A ka ibori ka wa jama je, wo rɔ, ka yeɛ toro ju la ka Isa makɔnɔ, kosa a ri Isa tamintɔla yen, ka a masɔɔn Isa ka kan ka tamin dinkira wo rɔ. ⁵ Nba, Isa se men keni jiri ju wo ma, a ka a ja layeɛ san ma ka a fɔ Sace ye ko: «Sace, ikaliya, i ye jii. N ye a fe i ye n jija i wara bi.» ⁶ Sace jiira kaliya rɔ ka bɔ jiri la. A ka Isa ramira sewa rɔ ka wa a malo fo a wara. ⁷ Mɔɔilu ka wo yen tuma men na, alu ka Isa mafɔ ko: «A sɔnni ka wa jiya kojuukela wara.» ⁸ Sace ka ilo Maari jana ka a fɔ a ye ko: «Maari, bi n di n na nanfulu tala ka fan kelen di bolokolonilu ma. Ka la wo kan, ni a ka a teren n da mɔɔ do bolofen mira tɔɔni bolo ma, n di a jɔɔn naanin laseyi wo ma.» ⁹ Isa ka jabili ke ko: «Kisi ko ra se a wara bi baa a fanan ye Ibrahima dence do ri. ¹⁰ Mɔɔ Dence ra na, mɔɔ tununnilu jininna ko ie ri kisi.»

Jɔn tan na ko

¹¹ Iko Isa sudunyani tere Jerusalemu so la, mɔɔilu hankili bilara Alla la mansaya ko rɔ. Alu lani a la ko mansaya wo ri bɔ gbɛ rɔ sisen sisen. Wo rɔ, Isa ka sanda do la ie ye. ¹² A kan ko: «Mansa la kabila ce do wara jamana jan dɔ, ko a ri mansaya sɔɔn ka na. ¹³ Sani a ye wa mansaba wara, a ka a la jɔn tan kili. A ka wodigbe kelen kelen di wo kelen kelenna beɛ ma, ka a fɔ ie ye ko: «Ai ye wodi wo ke ai manankun di. Yani n ye n koseyi, ai ye do la a kan n ye.» ¹⁴ Kɔni, mansa la kabila ce wo la ko tun ma di a la jamana mɔɔ doilu ye. A bɔ men keni a la jamana rɔ, wo rɔ, alu ka kelaya mɔɔ lawa a kɔfe ka a fɔ ko: «an na a fe ce wo ye ke an na mansa ri.»

¹⁵ «Hali wo, mansa la kabila ce wo ra mansaya sɔɔn. Wo bolo ma, a ka ikoseyi a la jamana rɔ. A se men keni ye, a ka jɔnlu kili,

a tun ka wodi di menilu ma, ko a ye a fe ka a lon tano yeli ye ie bolo. ¹⁶ A foloman nara ka a fo a ye ko: «Mansa, n da baara ke i la wodi ro ka a jooon tan soron ka la a kan.» ¹⁷ Mansa ka a fo wo ye ko: «I ka wo ben! Jon juma le ile ri. Fen fitini le dira i ma, koni i ka a mira ja lon. Wo ro, n di i lasii so tan kun na.» ¹⁸ Wo ko, a filana nara ka a fo mansa ye ko: «Mansa, n da baara ke i la wodi ro ka a jooon loolu soron ka la a kan.» ¹⁹ Mansa ka a jabi: «I fanan di sii so loolu kun na.» ²⁰ Jon dogbere nara. Wo ka a fo mansa ye ko: «Mansa, n da na i la wodi ri. N ka a bila faanin do ka a dokon ka a mara. ²¹ N silanda i ye, ka a masoron ile ye mao kadagbelen de ri. I ma men bila, i ri wo ta. I ma men foyi, i ri wo ka.» ²² Mansa ka a jabi: «Jon juu le ile ri! N di i la kiti tee ka ben i da ro kuma ma, men bo sa i da ro jin. I ka a lon ko n ye mao kadagbelen di. I jere ka a fo ko n ma men bila, n ye wo tala. Ko n ma men foyi, n ye wo kala. ²³ A ye di wo ro? Nfenna i ma n na wodi don tano jininna bolo? Kosa n wa na, n di tano soron n na wodi la.»

²⁴ «Nba mansa ka jamarili di a la maoilu ma men tere ye ye ko: «Ai ye a la wodi mira a la ka wo di jon foloman ma, men ka a la wodi jooon tan soron.» ²⁵ Alu ka mansa jabi: «Mansa, wodigbe tan ye jon foloman wo bolo!» ²⁶ Koni mansa ka a fo ie ye ko: «N ka wo lon. N di a fo ai ye ko fen ye men bolo, do fanan di la wo ta kan. Koni foyi te men bolo, hali fitini men ye wo bolo, wo ri ta a bolo. ²⁷ Nba, n juu menilu tun te a fe n ye sii ie kun na, wa woilu mira ka na ie bee faa n jakoro yan.»

Isa ka karanden fila la fali den ta la

²⁸ Isa banni sanda wo lala, a bilara jama je ka wa Jerusalemu. ²⁹ A sudunyani so doilu la, Betifase ni Betani konin, a sera koyinke yoro do ma, maoilu ye a fola men ma ko Olibiye koyinke. A se men kenii ye, a ka karanden fila la kela diya. ³⁰ A ka a fo ie ye ko: «So men ye an je, ai ye wa se ye. Ai wa don so kondo, ai ri faliden bulan sidini teren ye, mao si ma isii men kan butun. Ai ye a fulen ka na a ri. ³¹ Ni mao ka ai mapininka ko: «Ai ye fali den fulenna nfenna?», ai ye wo jabi: «An Maari mako ye a la.» ³² Isa ka men lawa ie ka a teren ikomin a ka a fo ja men ma. ³³ Alu tere ye fali den fulenna tuma men, a tiilu nara ka a fo ko: «Hen! Ai ye fali den fulenna nfenna?» ³⁴ Alu ka jabili ke ko: «An Maari mako ye a la.» ³⁵ Alu ka fali den ta, wo ro, ka wa a ri Isa ma. Alu se men kenii Isa tafe ye, alu ka ie la durukilu la fali den kan. Alu ka Isa ta ka a layele fali kan. ³⁶ Isa watola, maoilu ka ie la durukilu jensen sila kan a je. ³⁷ Wo ja ma, a sudunyara Jerusalemu la, ka na se Olibiye koyinke ma. A seni koyinke lajii diya, Isa la karandenilu

jama ba sewara ka ie kan nabo ka Alla tando Isa la kabannakoilu ko koson.

³⁸ Alu tora a fola ko:

«Duwawu ye mansa ye,
men nani Maari Alla too ro.
Hera ye ke sankolo ro.
Tandoli ba ye ke Alla ye.»

³⁹ Farisi doilu tora jama tema ka a fo Isa ye ko: «Karanmoo, a fo i la karandenilu ye ko alu ye makun.» ⁴⁰ Isa ka woilu jabi: «Ni alu bee ka imakun, hali kabakurun jinilu ri ie kan nabo ka Alla tando karandenilu no ro. A ye ten de!»

⁴¹ Isa nara ka a ja la Jerusalemu kan tuma men, a kasira a la ko la. ⁴² A ka a fo ko: «Ko men tun di jusu suma di ai ye, ni ai tun ka wo payen, sa ai ra jusu suma soron. Koni ai filira wo ma. Wo ra dokon ai ma sisen. ⁴³ Lon do nato, ai juuili ri na ai kanma. Woilu ri so bee sansan kojuuya, ka sila bee tee, ka so laminin fan bee ro, fo ka ai ragbelen. ⁴⁴ Ai juuili ri so kondoo maoilu bee ratijan. Alu ri so bee te fo ka a kabakurunilu bee jensen. Ka a masoron, Alla tun ye ai fe waati men na, ai ma wo jate fewu!»

Isa ka julailu gben

⁴⁵ Nba, Isa wara Allabatobonba kondoo, ka a teren julailu warani ye. A ka ie gben ie labo, ⁴⁶ ka a fo ie ye ko: «A sebeni Alla la kuma ro ko: «N na bon di ke Alla bato diya ri,» koni ai ra a ta ka ke sonilu wara ri.»

⁴⁷ Wo ko, Isa tere ye maoilu karanna lon lon Allabatobonba la. Sarakalase la kuntuilu ni sariya karanmooilu ni jamana jemooilu tere ye a faa ja jininna, ⁴⁸ koni, alu ti se wo kela, ka a masoron mao bee tere ye a la kuma mirala fewu.

20

Isa ye yon na fanka koro

¹ Lon do ro, Isa tere ye maoilu karanna ka kibaro juma lase ie ma Allabatobonba kondoo. Sarakalase la kuntuilu, ni sariya karanmooilu, ni maoibailu wara a teren ye. ² Alu ka Isa mapininka ko: «I ye baara men kela jin, yon ka i lo wo la? I ye yon na fanka koro?» ³ Isa ka ie jabi: «N di ai mapininka folo: ⁴ Yon ka Yaya lo sun na ji ro? Alla le ka a lo a la, wa maoilu?» ⁵ Alu wara jinooon ye ka wo jabili jinin. Alu kan ko: «Ni an ka a jabi: «Alla ka Yaya lo wo la, a ri a fo ko: «Nfenna ai ma la Yaya la wo ro?» ⁶ Ni an ka jabili ke ko: «Moo ka Yaya lo,» mao bee ri wuli ka an bon kaba la, baa alu bee kan no nabijuma do le tere Yaya ri.» ⁷ Wo ro, alu nara Isa jabi: «An ma Yaya kelayaba lon.» ⁸ Isa ka jabili ke ko: «Nba, n fanan ti son ka n kelayaba too fo ai ye, n ye men fanka koro konin.»

Baarala juuili ka men ke

⁹ Ka Isa to ye, a ka sanda do la jama ye. A kan ko: «Ce do ka jirife labo a la sene ro, ka

ban ka a karifa baarala doilu la. A banni a karifala, a bara ye ka wa taama rɔ. A mɛnda ye, a ma ikɔseyi. ¹⁰ Jiri den kadi waati sera tuma mɛn, jirifɛ tii ka jɔn do lawa jirifɛ rɔ, ka a fɔ baaralailu ye ko alu ye a sɔ jiri den dɔ. Keladen se mɛn kɛni ye, baaralailu ma sɔn ka a sɔ. Alu ka keladen mira ka a gbasi ka a gben. ¹¹ Jirifɛ tii ka jɔn gbɛrɛ lawa. A fanan seni ye, baaralailu ma sɔn ka wo fanan sɔ, fo ka a gbasi ka a nani ka a gben. ¹² Jirifɛ tii ka jɔn sawana lawa ie ma. A se mɛn kɛra ie ma, alu ka a mira ka a gbasi fo ka a madimin ka wa a lafili kɔkan.

¹³ «Wo rɔ, jirifɛ tii ka a fɔ ko: «N ye nfen kela? Nba, n di n diyanan dence lawa ie ma. Alu ka kan ka ale bonya.» ¹⁴ Baaralailu ka den wo natɔla yen, ka a fɔ jɔnɔn ye ko: «Den wo ri kɛ jirifɛ tii ri a fa kɔ. An ye a mira ka a faa. Sa jirifɛ ri kɛ an ta ri.» ¹⁵ Wo bolo ma, alu ka a mira ka a lafili kɔkan ka a faa.»

«A ye di? Jirifɛ tii ri nfen kɛ baarala woilu la? ¹⁶ A ri na ka ie faa, ka ban ka jirifɛ karifa dɔgbɛrɛilu la.» Jama ka sanda wo mɛn ka a fɔ ko: «ƐƐ! Alla ma an kisira ko su wo ma!» ¹⁷ Isa ka a ja lɔ jama rɔ ka ie majininka ko: «Nba, mɛn sebeni Alla la kuma rɔ, wo kɔrɔ ye nfen di? A sebeli ko:

«Bon lɔlailu ka iban kabakurun mɛn dɔ, wo le kɛra bon ju sii kaba ri.»

¹⁸ «Mɔ mɛn wa be kaba wo kan, wo ri madimin kosebe, kɔni kaba wo wa be mɔ mɛn kan, wo ri mɔnɔnko.»

¹⁹ Sariya karanmɔoilu ni sarakalasele kuntuilu ka a yen ko Isa ka sanda wo la ie ma. Wo rɔ, alu wulira ka Isa mira ja jinin damira. Kɔni alu silanda jama ye, ka a masɔrɔn Isa duman tɛrɛ ye jama ye kosebe.

Nisɔnko bɔ ko

²⁰ Wo bolo ma, alu tɛrɛ ye Isa lakɔrɔsila tuma bɛɛ. Alu ka janfateilu lawa a ma, mɛnilu ka ie jɛrɛ kɛ iko telenbailu Isa lajinin kanma. Woilu tɛrɛ ye a fɛ kuma bɛnbali do ye bɔ Isa da rɔ, mɛn di se kɛla a mira sababu ri. Kosa alu ri wa a ri kiti diya fanma wara. ²¹ Wo bolo ma, janfateilu nara ka jininkali kɛ a kun ko: «Karanmɔ, an ka a lɔn ko i la kuma telenni le, a ni i la karan. I tɛ mɔ dooyala mɔ do ye. Alla la sila ka kan ka taama ja mɛn, i ye mɔoilu karanna wo la tuja jɛrɛ jɛrɛ rɔ. ²² Wo rɔ, an ye a fɛ ka i majininka ko do la. A ye di? Ka nisɔnko bɔ ka a di Romu mansaba ma, wo dani an ma, wa wo dani tɛ?» ²³ Isa ka a lɔn ko a lajinin kuma le jin. Wo rɔ, a ka a fɔ ie ye ko: ²⁴ «Ai ye wodi banan kelen yiraka n na. Yon sawura ni yon tɔ ye wodi banan jin kan?» Alu ka a jabi: «Romu mansaba.» ²⁵ Isa kan ko: «Nba, ai ye Romu mansaba ta di Romu mansaba ma. Ai ye Alla ta di Alla ma fanan.» ²⁶ Isa ka jabili kɛ kɔjuma jama bɛɛ jana ka janfateilu

mabali. A la jabili ka ie kabannakoya fo ka ie makun.

Sadusilu ka jininkali kɛ Isa kun

²⁷ Dina mɔ doilu tɛrɛ ye, mɛnilu tɔ do Sadusilu. Woilu ye a fala ko mɔ si tɛ wulila saya kɔ. Wo doilu nara imadon Isa la ka a majininka ko: ²⁸ «Karanmɔ, Nabi Musa ka a sebe a la sariya rɔ ko ni i kɔrɔɛ sara ka a muso densɔrɔnbali to ye, i ye a muso ta, kosa muso ri den sɔrɔn i kɔrɔɛ ye. ²⁹ Awa, dence wɔrɔnwula tɛrɛ ye cɛ do bolo. Dence fɔlɔ ka muso do furu. A sara ka a muso densɔrɔnbali to ye. ³⁰ Ka bɛn sariya ma, dence filana ka muso wo ta. Ale fanan sara ka muso densɔrɔnbali to ye. ³¹ Wo rɔ, dence sawana ka muso ta. Dence wo fanan sara. A kɛra ten haan muso wo siira kanberen wɔrɔnwula kelen kelenna bɛɛ kun. Alu bɛɛ sara ka muso densɔrɔnbali to ye. ³² A laban, muso fanan sara. ³³ A ye di? Suu lawuli lon, muso ri cɛ yon ta ri sa? A siira a kelen kelenna bɛɛ kun.»

³⁴ Isa ka ie jabi: «Bi mɔoilu ye furu kela. Cɛ ni muso ri furu ie jɔnɔn ma. ³⁵ Kɔni sini, a tɛ kɛ wo ja. Alla wa mɔ mɛnilu jate, woilu ri wuli ka don harijeene. Kɔni furu ko tɛ ye. Cɛ tɛ muso furu. Muso tɛ sii cɛ kun ma. ³⁶ Alu tɛ sa butun, fo ka kɛ iko mɛlekailu. Alu ye Alla la denilu ri, ka a masɔrɔn alu ra bɔ saya rɔ ka don Alla la jɛnemaya banbali rɔ. ³⁷ Mɔ ri wuli saya kɔ, sika tɛ wo rɔ. Nabi Musa jɛrɛ ka wo le yiraka an na. A benda Alla ri jiri tuni taman dafɛ waati mɛn na, a ka a fɔ Maari Alla ma ko: «Burahima la Alla, Isiyaka la Alla, a ni Yakuba la Alla.» ³⁸ Awa Alla tɛ suuila la Alla ri, fo jɛnemailu. Mɔ bɛɛ jɛnema le Alla jana.»

³⁹ Sariya karanmɔ doilu ka a fɔ Isa ye ko: «ƐƐ, karanmɔ! I ra jabili kɛ kɔjuma!» ⁴⁰ Mɔ si ma susu ka a jininka foyi la wo kɔ.

Mansa Dawuda dence ye Alla la Mɔ Nenematɔnin di wa?

⁴¹ Isa ka ie jininka ko: «Nfenna mɔoilu ye a fala ko Alla la Mɔ Nenematɔnin di kɛ Mansa Dawuda dence do ri wa? ⁴² Mansa Dawuda jɛrɛ ka a sebe Jaburi kitabu rɔ ko:

«Maari Alla ka a fɔ n Maari ye ko:

Na isii n bolokinin ma,

⁴³ haan n ye i juuulu bɛɛ mira ka woilu lala i sen kɔrɔ.»

⁴⁴ Mansa Dawuda jɛrɛ ka a fɔ a ma ko «n Maari.» A ye di? A ri se kɛla Mansa Dawuda dence gbansan di wo rɔ wa?»

Isa ka sariya karanmɔoilu dooyala

⁴⁵ Isa ka kuma do fo a la karandenilu ye jama jana. A kan ko: ⁴⁶ «Ai ye ai jɛrɛ lakɔrɔsi sariya karanmɔoilu la ko rɔ. A duman ie ye ka duruki jumailu don ka imataama. Alu ye a fɛ mɔoilu ye ie tuwa ka ie bonya jama

ladendiya rɔ, a ni ka jɛmɔɔ siidiya sɔrɔn Allabato diya, a ni sali kinin damun diya. Wo bɛɛ duman ie le. 47 Alu ri cɛsamusoilu bolofenilu bɛɛ damun, ka ban ka waati jan kɛ Alla matarala ka ie jɛrɛ kɛ ikomin Alla kaninbailu. Jahadi juu ba ye woilu makɔnɔla.»

21

Muso fantan ka wodi mɛn bɔ

1 Ka Isa to Allabatobonba kɔndɔ, a ka a ja bɔ wodi bila diya rɔ. A ka nanfulutii doilu yen, mɛnilu tɛrɛ ye wodi ba bilala ye. 2 A ka cɛsamuso fantan do fanan yen, mɛn ka wodi misɛn fila kɛ wodi bila diya rɔ.

3 Isa ka wo bɛɛ lakɔrɔsi ka a fɔ ko: «Tɔɔna le! Cɛsamuso fantan wo ra wodi mɛn bɔ, wo ka bon mɔɔ tɔilu bɛɛ ta ri. 4 Alu kelen kelenna bɛɛ ka dooni bɔ ie la nanfulu ba rɔ ka a di Alla ma, kɔni ale, a la bolo wodi mɛn bɛɛ tɛrɛ ye a bolo, a ka a bɛɛ di.»

Jerusalemu ri tɔɔna Mɔɔ Dence ja rɔ

5 Wo kɔfɛ, karanden doilu tɛrɛ ye barola Allabatobonba la ko kan. Alu ko, ko a lɔra kabakurun jumailu la. Ko a masidi fenilu, mɛnilu dini Alla bonyu kanma, ko woilu kɛɔi kosɛbɛ. 6 Isa ka ie jabi: «Bi, ai ja ye bon jin na, kɔni sini mɛn natɔ, a bɛɛ ri te. A kabakurunilu bɛɛ ri jɛnsɛn ka bɔ ye. A kabakurun si tɛ tɔ jɔɔn kan.» 7 Karandenilu ka Isa majininka ko: «Karanmɔɔ, wo ri kɛ waati jumana na? A waati wa sudunya, an di a lɔn tɔɔmasere jumana de ma?» 8 A ka jabili kɛ ko: «Ai ye a kɛ kojuma. Ai kana sɔn mɔɔ si ye ai lafilu, ka a masɔrɔn mɔɔ siyaman di na ai ma n tɔɔ rɔ, ka a fɔ ko Alla la Mɔɔ Nenematɔmonin le a ri, ko Alla la waati ra se. Ai kana bila woilu si ko. 9 Ai wa kelɛilu kibaro mɛn, a ni murunti kibaro, ai kana silan. A fɛrɛ tɛ fɔ wo koilu ye kɛ fɔlɔ, kɔni dunuɔna laban tɛ wo si ri fɔlɔ.»

10 A kan ko: «Siya ri wuli siya kanma. Jamana ri wuli jamana kanma. 11 Duukolo yereyere ba ri kɛ yɔrɔ doilu rɔ, a ni jankarɔ juu, a ni kɔnkɔ fitina ba. Masilan fenilu ri kɛ san dɔ, a ni tɔɔmasere bailu.

12 «Kɔni, yani wo koilu ye kɛ, mɔɔilu ri ai mira ka ai bɛnsɛnkɔninteya. Alu ri ai don salibon jɛmɔɔilu bolo, ka ai bila kaso la. Mɔɔilu ri wa ai ri kiti diya mansailu ni jamana jɛmɔɔilu wara. Tɔrɔya wo bɛɛ ri kɛ ai la nde la ko rɔ. 13 Kɔni wo bɛɛ ketɔ fɛrɛ dila ai ma ka n na sereya bɔ ai mirabailu jana. 14 Yani wo waati ye se, ai ye ai jusu lateɛ, sa ai kana hamin ai lafasali ko rɔ. 15 A waati wa se, nde jɛrɛ ri lafasali kuma hankili di ai ma, ai ri mɛn fɔ. Ai juu si ti se kuma wo sɔsɔla. 16 Ai sɔrɔnbailu ni ai kɔrɔilu ni ai dooninilu ni ai badenmailu ni ai terilu, woilu jɛrɛ ri ai janfa ka ai doilu faa. 17 Mɔɔ bɛɛ ri ai magboya nde la ko rɔ. 18 Hali wo, ai tɛ halaki, hali ai kunsɛi den kelen pɛ tɛ tunun.

19 Wo rɔ, ai ye iraja tuma bɛɛ ka ilo, sa ai ri ai jɛrɛ kisi.

Jerusalemu tɔɔna tuma

20 «Sorodasilu wa na Jerusalemu so laminin lon mɛn, ai ye a lɔn ko so te tuma a ra se. 21 Wo lon, mɔɔ mɛnilu ye Jude mara rɔ, woilu ye ibori ka wa koyinkɛilu kan. Wo wa mɛnilu tɛrɛn Jerusalemu so kɔndɔ, woilu ye bɔ ka wa idoon. Mɔɔ mɛnilu kɛra sɛnɛ rɔ, woilu kana don so kɔndɔ butun, 22 ka a masɔrɔn, wo lon di kɛ Alla la jahadi lon di, sa fen fen sɛbɛni Alla la kitabu rɔ, wo bɛɛ ri dafa. 23 Wo lon, gbalo ri la muso kɔnɔmailu a ni denbatiiu ka a dan natamin, baa jamana bɛɛ ri jakankata. Jahadi ri la mɔɔ bɛɛ kan. 24 Doilu ri sɔɔ fan na ka faa. Doilu ri mira ka bila jɔnya rɔ dunuɔna fan bɛɛ rɔ. Wo tuma, siya gbɛrɛ mɔɔilu ri don Jerusalemu. Alu ri don fanka jɛrɛ jɛrɛ la, ka to ye haan ka jahadi waati wo dafa.

Isa ri na ka bɔ sankolo rɔ

25 «Tɔɔmasere ri kɛ tele ni karo ni loloilu la san dɔ. Dunuɔna kɔndɔ, ji kuru bailu ri wuli kɔɔji kan, ka kɛ mankan ba ri. Wo ri mɔɔilu tɔrɔ ka ie kɔndafili. 26 Ko mɛnilu ketɔ dunuɔna rɔ, wo ri mɔɔilu masilan fɔ ka ie kidon a la, ka a masɔrɔn hali san kɔndɔ fenilu ri lamaa ka bɔ ie nɔ rɔ. 27 Wo tuma, alu ri Mɔɔ Dence natola yen banda sisi rɔ, sebaaya ba ni nɔrɔ ba rɔ. 28 Ni ai ka ko woilu ketɔla yen, ai ye ilo ka ai ja lɔ san ma, ka a masɔrɔn ai la kanhɔrɔya waati ra sudunya.»

29 Wo kɔ, Isa ka sanda do la ie ye kɛ ko: «Ai ye toro ju lakɔrɔsi, wala jiri dɔgbɛrɛ. 30 A wa naron, ai ye a fɔla ko sanma donda ra sudunya. 31 Wo ja ma, ko mɛnilu fɔni ai ye bi, ai wa woilu ketɔ yen, ai ri a lɔn ko Alla la mansaya ra sudunya. 32 N di tɔɔna fɔ ai ye. Yani jin ko bɛɛ ye ban kɛla, bi mɔɔilu tɛ ban sala. 33 San ni dunuɔna ri ban ka tunun fewu, kɔni n na kuma tɛ ban habadan!

34 «Ai ye ai jɛrɛ la ko lakɔrɔsi. Ai kana to ai diyani koilu kɛla, ka dɔlɔ min ka ai ja laminin, ka hamin dunuɔna sii ja la. Lon wo kana ai mira a bolo ma ikomin miralifen ye sobo mirala ja mɛn ma. 35 N natola ri kɛ ikomin miralifen, fen fen bɛɛ ye duukolo kan a ri a bɛɛ mira. 36 Wo rɔ, ai ye to ijɛna, ka Alla matara tuma bɛɛ; sa ai ri fanka sɔrɔn kojuu jin kan, mɛn ketɔ kɔnin; sa ai ri bɔ wo bolo; sa ai ri se ka ilo Mɔɔ Dence jana.»

37 Nba, Isa tɛrɛ ye mɔɔilu karanna Allabatobonba kɔndɔ lon lon. Ni su kora, a ri wa susi koyinkɛ yɔrɔ rɔ, mɛn tɔɔ ko Olibiye koyinkɛ. 38 Sɔɔma jona, mɔɔilu ri iladen Allabatobonba kɔndɔ ka ie tolo malɔ a la.

22

Janfa donda Isa ma

1 Nba, Yahudiyailu la Buru Fununbali Sali tun da sudunya, ni doilu ra fɔ a ma ko

Taminkunna Sali. ² Wo tuma sarakalaselailu la kuntiilu ni sariya karanmoolu tere ye Isa faa ja jininna, ka a masaron alu silanni tere jama je.

³ Wo ro, Setana donda Judasi Sikariyoti ro a tere ye Isa la keladenba tan ni fila ro. ⁴ Wo ro, a wara se sarakalaselailu la kuntiilu ma, a ni Allabatobonba kandalila kuntiilu. A ka a fo ie ye ko a ri Isa mira ja jinin ie ye. ⁵ Kuma wo diyara ie ye kosebe. Alu ka a fo Judasi ye ko alu ri wodi di a ma. ⁶ Judasi dijera wo ma. A boni yoro wo ro, a ka isebe don Isa mira ja jinin ma, Isa ri se mirala jama ko ma ja men ma konin.

Karandenilu ka Taminkunna Sali raben

⁷ Nba, Buru Fununbali Sali lon sera. Wo lon Yahudiyailu ka kan ka saa san kelennin bo sarakaya la. ⁸ Isa ka Piyeri ni Yuhana kili ka ie lo kela la. A kan ko: «Ai ye wa sali damunun dabən an ye.» ⁹ Alu ka Isa majininka ko: «I ye a fe an ye wa a raben yoro numan?» ¹⁰ Isa kan ko: «Ni ai donda so kondə, ai ri ben ce do ri. Ji ye a kun ma. Ai ye bila a ko. A wa don lu men ma, ¹¹ ai ye don ye ka a fo lutii ye ko: «Karanmoo kan ko a jiya bon ye mi, ale ni a la karandenilu ri Taminkunna Sali damunun ke yoro men?» ¹² Ce wo ri bon ba do yiraka ai la sankaso sanfe. Bon wo rabenni. Ai ri Taminkunna Sali damunun dabən an ye yoro wo ro.»

¹³ Piyeri ni Yuhana bara ye ka wa a teren iko Isa ka a fo ie ye ja men ma. Alu ka Taminkunna Sali damunun dabən ye.

Sali damunun kera

¹⁴ Damunun ke waati sera tuma men na, Isa ni a keladenba bee ka isii yoro kelen. ¹⁵ Ka alu to damununna, Isa ka a fo ie ye ko: «Bi a loo ba ye n na ka sali damunun jin ke ai fe, yani n ye jakankata, ¹⁶ ka a masaron n di a fo ai ye ko n te a jooon damunun kela butun fewu fo a waati wa se Alla la mansaya ro.»

¹⁷ A ka resenji sori fen do ta, men fani resenji la. A ka baraka bila Alla ye, ka ban ka a fo ie ye ko: «Ai kelen kelenna bee ye a ta ka do min a ro, ¹⁸ ka a masaron n te na resenji min butun fewu fo Alla la mansaya wa na lon men.» ¹⁹ Wo ko, a ka buru ta. A ka baraka bila Alla ye, ka ban ka buru rakadikadi ka a di ie ma. A ka a fo ie ye wo ro ko: «Buru jin ye n fari le ri, men dini ai koson. Ai ye wo ke ka hankili bila n na ko ro.» ²⁰ Damunun banni tuma men, Isa ka ji sori fen ta. Resenji ye a kondə. A ka wo di ie ma ka a fo ie ye ko: «Alla keto teriya kura sidila moolu ye n jeli baraka ro. Jeli wo munja le jin di, jeli men di bo ai koson. ²¹ Hali wo, men di janfa don n ma, wo siini n fe damunun diya yan. ²² Moo Dence ri faa iko a ra latee ja men. Sika te fewu wo ro. Koni, gbalə ba a ri la ce wo kan men ka a don moo juuilu bolo.» ²³ Alu ka kuma wo men ka

ijooon majininka yon ye ie tema, men di son ka ko su wo ke?

Yon ye jemoo ri?

²⁴ Nba, wo tuma, sosalı wulira keladenbailu tema ko yon ka kan ka jate jemoo ri ie la dekuru ro. ²⁵ Isa ka ie jabi wo ro ko: «Jamana mansailu ri ie la jamana denilu mara fanka la. Fanka ye menilu bolo, alu ye a fe moolu ye ie jate moo jumailu ri. ²⁶ Ai kana ke ten. Men ye jemoo ri ai tema, wo ye a jere ke iko dooman moo. Men ye kuntiia la, wo ye ke iko baaraden. ²⁷ A ye di? Baaraden men ye gba don na, a ni a la kuntii men siini ka damunun ke doron, yon ka bon wo fila ro? Men siini ka damunun ke, wo ka bon a la baaraden di paaron, wo te? Koni i ja lo! Nde ye ai tema yan iko baaraden.

²⁸ «Koni ai ra imurun ka to n ko n na korobeli ko bee ro. ²⁹ Wo le koson, n di Alla la mansaya labila ai ye, iko n Fa ka a labila n ye ja men, ³⁰ sa ai ri damunun ke ka imin n dafə n na mansaya ro. Ai ri isii mansa la siifenilu ro ka Isirayelika tan ni fila la kiti tee.»

Piyeri ri a fo ko a ma Isa lon

³¹ Isa ka a fo Simon Piyeri ye ko: «Simon, Simon, i tolo malə n na. Setana ra fere jinin Alla fe ka ai korobo. ³² Koni n da Alla matara ile ye, sa i ri iraja ka la nde la. I wa ikoseyi n ma, i ye i badenmailu seebe don.» ³³ A ka Isa jabi: «N di wa i kofe kaso la. N di sa i fe.» ³⁴ Koni Isa kan ko: «Piyeri, i ja lo. Yani dondon ye kasi bi, i ri a fo moolu jana haan sija sawa ko i ma n lon.»

Keladenbailu ye ie jere raben

³⁵ Nba, Isa ka a la keladenbailu majininka ko: «A ye di? Ai wa men keni kawandili diya, wo tuma n ma a fo ai ye ko ai kana wodi bila ai kun, ko ai kana borə ta, ko ai kana sanbara ta? Wo tuma fen do desera ai bolo wa?» Alu ka a jabi: «Een de! Foyi si ma dese an bolo.» ³⁶ Isa ko: «Koni sisen, wodi ye men bolo, wo ye a bila a kun. Borə ye men bolo, wo ye a ta. Ni fanmuru ti i bolo, i la faanin do majira ka fanmuru kelen san, ³⁷ ka a masaron n di a fo ai ye ko, men sebəni n na ko ro, a fere te fo wo bee ye dafa. A sebəni n na ko ro ko: «A jatera kojjuukela le ri.» Wo dafa waati ra sudunya sisen.» ³⁸ Alu ka a fo Isa ye ko: «Maari, a mafene. Fanmuru fila ye yan.» Isa kan ko: «Wo ri a bo.»

Isa ni karandenilu wara Olibiye koyinke kan

³⁹ Wo ro, Isa bora ye ka wa Olibiye koyinke la, iko a tere ye a kela ja men ma tuma bee. A la karandenilu fanan bilara a ko. ⁴⁰ Alu se men keni ye, Isa ka a fo ie ye ko: «Ai ye Alla matara, sa ai kana maneen ka bila kojju ro.» ⁴¹ Wo foni ko, a ka a mabo ie la ka ijooonkin ka Alla matara ke. ⁴² A kan ko: «N Fa, ni i sonda, i ye jakankataya jin

mabɔ n na. Kɔni n jere sawo kana ke, fo i sawo.»⁴³ Wo tuma, melaka do bara sanfe ka na Isa seɛbe don,⁴⁴ ka a masɔron wo ko tun da gbeleya a ma kojuuya. A jusu makasini fo ka a dan natamin. Wo le ka a ke, a ka iraja Alla matarala a ni a la tara ji keni iko jeli, ka buruburun duu ma.⁴⁵ A banni Alla matarala, a wulira ka wa se a la karandenilu ma. A nara ka ie teren sunɔɔ rɔ. Jusu kasi tun da ie bɔ.⁴⁶ A ka a fo ie ye ko: «Nfenna ai ye sunɔla? Ai ye wuli ka Alla matara, sa ai kana manɛn ka bila kojuu rɔ.»

Yahudiyailu nara Isa mira diya

⁴⁷ Ka Isa to kuma wo la, alu ka jama ba natɔla yen. Jama wo bilani tere Judasi kɔfe, men ye Isa la keladenba tan ni fila do ri. Jama se men keni Isa ma, Judasi ka imadon Isa la ka a sunbu.⁴⁸ Yorɔ wo rɔ, Isa ka Judasi majininka ko: «Judasi, i ri janfa don Mɔɔ Dence ma masunbuli rɔ wa?»⁴⁹ Karandenilu ka wo beɛ lakɔrɔsi ka a yen ko jama nani Isa kanma, ka Isa majininka ko: «Maari, an te fan ta wa?»⁵⁰ Karanden do ka fan ta kelendi, ka sarakalase la kuntu ba la jonɛ bolokininma tolo tee a la.⁵¹ Isa ka a fo ko: «Ai ye a to ten!» A ka a bolo maa jonɛ tolo la ka a lakendeya.

⁵² Isa ka a fo sarakalase la kuntuila a ni Allabatobonba kandalila kuntuila a ni mɔɔbailu ye ko: «Nfenna ai ra bɔ n kanma fanilu ni gbelekeilu ri, iko mɔɔ ye bɔla benkaninna kanma ja men ma?»⁵³ N tere ye ai fe lon lon Allabatobonba kɔnda, kɔni ai ma son ka n mira ye. Koni ai la waati ra se, a ni dibi la fanka waati ra se.»

Piyeri ko a ma Isa lon

⁵⁴ Nba, alu ka Isa mira, ka wa a ri sarakalase la kuntuiba wara. Piyeri bilara ie kɔfe, kɔni a ma imadon ie la.⁵⁵ Mɔɔilu ka ta ladan lu ba ma ye, ka isii ta da la. Piyeri fanan nara ka isii ie tema.

⁵⁶ Baaraden muso do nara ka Piyeri siini teren ta da la. A ka Piyeri lakɔrɔsi kosebe, ka a fo mɔɔilu ye ko: «Ce jin fanan tere ye Isa kɔfe ja.»⁵⁷ Piyeri ma son ka ilo wo la. A ka muso jabi: «Muso, n ma a lon.»⁵⁸ Wo kɔfe dooni, mɔɔ gberɛ nara Piyeri sɔron ye. Wo ka a fo a ye ko: «I fanan ye Isa la dekuru rɔ ja.» Piyeri ka wo jabi: «Een de! Nde sa a rɔ!»⁵⁹ A ma men baka, dagberɛ nara Piyeri ye. Wo ka a fo fanka la ko: «Sika te a rɔ fewu, ce jin tere ye Isa kɔfe. I ma a yen, Kalileka le.»⁶⁰ Koni Piyeri kan ko: «Ce, n ma i la kuma ja yen.» Piyeri banni wo fɔla, dondon kasira ikɔrɔ ye.⁶¹ Wo waati kelen na, Maari Isa ka iyelman ka a ja lo Piyeri rɔ. Piyeri hankili bilara Maari la kuma rɔ kelendi, ka a masɔron Maari tun da a fo a ye ko: «Yani dondon ye kasi bi, i ri a fo mɔɔilu ye haan sija sawa ko i ma n lon.»⁶² Piyeri bɔra lu ma ka wa kasi kojuuya.

Isa mirani Yahudiyailu bolo

⁶³ Nba, wo tuma Isa marabailu ka a lafeya, ka a gbasi damira.⁶⁴ Alu ka a ja lasidi ka a majininka ko: «Yon ka i gbasi? A tii tɔɔ fo an ye.»⁶⁵ Alu ka a nani ka kuma juu siyaman fo a ma.

⁶⁶ Banda ka nin, sɔɔma da la, Yahudiyailu la mɔɔbailu ka laden ke, sarakalase la kuntuilu ni sariya karanmɔɔilu kɔnin. Isa marabailu nara a ri kiti diya.⁶⁷ A se men keni ye, alu ka a fo a ye ko: «Ni Alla la Mɔɔ Nenematɔmonin le ile ri, i ye i lo a la.» Isa ka ie jabi: «Ni n ka n lo a la, ai te la a la.»⁶⁸ Ni n fanan ka ai jininka, ai ri iban n jabila.⁶⁹ Koni ka bɔ bi ma, Mɔɔ Dence ri lasii Alla Seɛetii bolokinin ma.»⁷⁰ Alu beɛ ladeni ka a majininka ko: «Alla Dence le ile ri wo rɔ wa?» Isa ka ie jabi: «Alu ye a fɔla ko n ye wo ri.»⁷¹ Alu ka a fo wo rɔ ko: «An mako ti sereya si la butun. An da ban a kumakan menna, men bɔni a jere da rɔ.»

23

Alu wara Isa ri Pilate wara

¹ Nba, jemɔɔilu beɛ ladeni wulira wo rɔ ka wa Isa mabɔ Pilate wara.² Alu se men keni Pilate ma, alu ka imakasi Isa kan. Alu kan ko: «An da a lakɔrɔsi ka a yen ko ce jin ye an na jamana mɔɔilu lafilila ka ie lamurunti. A ye a fɔla ie ye ko alu kana nisɔnko bɔ ka a di Rɔmu mansa ba ma. A jere ko, ko ale le ye Alla la Mɔɔ Nenematɔmonin di, men kɔrɔ ye ko mansa.»³ Pilate ka Isa majininka ko: «Ile ye Yahudiyailu la mansa ri wa?» Isa ka a jabi: «I ra wo fɔ.»⁴ Wo rɔ, Pilate ka a fo sarakalase la kuntuilu ni jama beɛ ye ko: «N ma kojuu si sɔron ce jin na ko rɔ, men di ke a jalaki sababu ri.»⁵ Koni alu ka ie seɛbe don a fo a ma ko: «Ale le jama lawuli la ka ie karan ka ie lamurunti Jude mara fan beɛ rɔ, a ka a damira Kalile ka na haan yan.»

Alu wara Isa ri Herodi wara

⁶ Pilate ka kuma wo men ka ie jininka ko: «Isa ye Kalileka le ri wa?»⁷ Pilate ka a yen tuma men ko Isa bɔni Kalile mara kun na. Wo tun da na bɔ diya Jerusalem.⁸ Isa se men keni ye, Herodi sewara kosebe. A tere ye Isa la ko siyaman kalama. Kebi waati jan, a loo tere ye a la ka Isa yen, ka a masɔron a ye a fe Isa ye kabannako do ke a jana.⁹ Wo rɔ, Herodi ka jininkali siyaman ke Isa kun, kɔni Isa ma jabili si di a ma.¹⁰ Sarakalase la kuntuilu ni sariya karanmɔɔilu beɛ loni tere ye. Alu jamanda ka Isa jalaki kosebe.¹¹ Mansa Herodi ni a la sorodasilu ka Isa dooya ka a lafeya ja beɛ ma, ka ban ka mansa duruki bila a kan na. Wo kɔrɔ alu ka a laseyi Pilate ma.¹² Pilate ni Herodi tun ma di kɔrɔman. Koni wo lon

kelen, alu diyara ɲɔɔn ye kosɛɛ ka ke terilu ri.

Barabasi ye bila, ka Isa faa

¹³ Pilate ka sarakalasele kuntuilu ni jamana ɲemɔɔilu ni Yahudiya tɔilu laden. ¹⁴ A ka a fɔ ie ye ko: «Ai nara ce jin di ka a fɔ ko a ye jamana mɔɔilu lamuruntila. N ka a maɲininka, ka a feseɛɛ ai beɛ ɲana. Kɔni n ka a yen ko ai ka fen fen fɔ a ma, ai jɔ te wo si rɔ. ¹⁵ Ai ma a yen? Herodi ra a laseyi n ma yan, ka a masɔɔn a fanan ma kojuu si teren a la ko rɔ. Ce jin ma foyi ke, men ka kan ka ke a faa sababu ri. ¹⁶ Wo le kosɔn, n di a gbasi biɲɛ la ka a bila.»

¹⁷⁻¹⁸ * Alu beɛ ladenni ka ie kan nabɔ ko: «I ye ce jin faa ka Barabasi bila!» ¹⁹ Barabasi wo ye mɔɔ muruntini ri. Waati taminni, a tun ka keɛ ba lawuli jama tema so kɔndɔ, ka mɔɔ do faa fanan. Wo le kosɔn, a mirara ka bila kaso la.

²⁰ Pilate tere ye Isa bila ko rɔ. Wo rɔ, a ka jama madiya iko tuun. ²¹ Kɔni alu jamanda ka ie kan nabɔ ko: «A ye gbɔngbɔn jiri kan, ka a faa. A ye gbɔngbɔn jiri kan, ka a faa!» ²² Pilate ka ie maɲininka a siɲa sawana la ko: «N ye a gbɔngbɔn nfenna? A ka kojuu su ɲuman ke? N ma foyi sɔɔn a la, men di ke a faa kun di. N di a gbasi biɲɛ la ka a bila.» ²³ Kɔni ie ma diɲe fewu, fo ka to ie kan nabɔla kojuuya ko Isa ye gbɔngbɔn jiri kan. Ie jama kan ka Pilate hankili yeɛɛman. ²⁴ Alu tere ye men ɲininna, a diɲera wo ma. ²⁵ Alu tun da kasoden men na ko fɔ, men tun ka mɔɔilu lamurunti ka mɔɔ faa, Pilate ka wo bila, kɔni a ka Isa to ie sawo rɔ.

Isa gbɔngbɔnda jiri kan

²⁶ Nba, ka alu to wala Isa ri a gbɔngbɔn diya, alu benda ce do ri men tɔɔ tere ye ko Siman Sirenika. A botɔ waa rɔ. Sorodasilu ka a mira ko a ye Isa gbɔngbɔn jiri ta ka bila a ko. ²⁷ Alu watɔla, jama siyaman bilara ie kafe. Muso doilu tere ye kasila ka kule jama tema. ²⁸ Isa ka iyeleman ka a fɔ ie ye ko: «Jerusalemu musoilu, ai kana kasi nde la ko rɔ. Ai ye kasi ai jere ni ai denilu la ko rɔ, ²⁹ ka a masɔɔn jakankata waati nato Jerusalemu kan. Wo lon, ai ri a fɔ ko: «Muso densɔɔnɔnbali, baraka ri don ie la ko rɔ. Muso men ma den ko lon, a ni men ma sin di den si ma, baraka ri don ie la ko rɔ.» ³⁰ Wo tuma, mɔɔilu ri a fɔ koyinkeilu ye ko: «Be an kan.» Alu ri a fɔ tindilu ye ko: «Birin an kan ka an natunun,» ³¹ baa ko men ketɔ n na, ni mɔɔilu ri wo su ke jiri kendɛ la, nfen di ke jiri jaran na wo rɔ?»

³² Alu wara Isa ni kojuukela fila malɔ gbɔngbɔnni diya. ³³ Alu wa se dinkira men tɔɔ ko Kunkolo, alu ka Isa gbɔngbɔn jiri kan,

a ni kojuukela fila wo. Kojuukela kelen gbɔngbɔnda jiri do kan Isa bolokinin ma, a to kelen gbɔngbɔnda jiri kan a bolomaran ma. ³⁴ Ka Isa gbɔngbɔnni to jiri kan, a ka a fɔ ko: «N Fa, i ye ie makoto, ka a masɔɔn alu ra ko men ke, alu ma wo lon.» Wo tuma, sorodasilu ka kalaben ke ka a la faanin dafara.

³⁵ Jama ba lɔni tere ye wo beɛ ragbela. Yahudiya ɲemɔɔilu tere ye Isa dooyala kojuuya. Alu kan ko: «A ka doilu kisi korɔman. Ni Alla la Mɔɔ Nenematɔɔnin de a ri, a ye a jere kisi sisen.» ³⁶ Sorodasilu fanan ka Isa lafeya, ka a sɔ resenji kumun dɔ. ³⁷ Alu ka a fɔ a ye ko: «Ni Yahudiyailu la mansa le i ri, i ye i jere kisi.» ³⁸ Sebeli do tere ye walan kan Isa kun dɔ. A sebeni wo kan ko: «Yahudiyailu la mansa le jin di.»

³⁹ Kojuukela menilu gbɔngbɔnni Isa dafe, wo kelen fanan ka Isa lafeya. A kan ko: «I te Alla la Mɔɔ Nenematɔɔnin di wa? I jere kisi ka an fanan kisi.» ⁴⁰ Kɔni a duɲɔɔn ce jamanda a ma ka a jabi: «I te silan Alla ye wa? I ma a lon ko an beɛ gbɔngbɔnni. ⁴¹ Andeilu ka kan ka tɔɔɔya jin sɔɔn, baa an ka kojuu men ke, wo sara le wo ri. Koni ale ma kojuu si ke.» ⁴² A ka a fɔ Isa ye ko: «Isa, i wa don i la mansaya la, i ye i hankili to n dɔ.» ⁴³ Isa ka a jabi: «N di tuɲa fɔ i ye. Bi jere i ri ke n dafe harijeene.»

⁴⁴ Midi waati seni, dibi donda jamana fan beɛ rɔ. A tora ten haan ka lansara waati magben. ⁴⁵ Baa, tele ma bɔ fewu! Allabatonbonba teɛteɛ faanin farara a tema. ⁴⁶ Isa ka a kan nabɔ, wo rɔ, ko: «N Fa, n da n nin don i bolo.» A banni wo fɔla, a ka a nin bila.

⁴⁷ Romu sorodasi kuntii ka ko wo beɛ yenni tuma men na a ka Alla tando ka a fɔ: «Tuɲa ka fisa: ce jin telenni tere!» ⁴⁸ Menilu lɔni tere ye ka wo beɛ lakarɔsi, ka ban ka ie sisi magbasi nimisali ni jusu makasi rɔ, ka ikɔseyi so kɔndɔ. ⁴⁹ Kɔni muso menilu tun da to Isa ko kebi a bɔ waati Kalile, a ni a lonba tɔilu beɛ, alu beɛ tora yɔɔɔ jan ka wo beɛ mafene.

Isa suu don ko

⁵⁰⁻⁵¹ Nba, ce do tere ye men tɔɔ ko Yusufu. A bɔni Arimate, so men ye Jude mara rɔ. Mɔɔ ɲuma le tere a ri, a ni mɔɔ telenni. A jii lani Alla la mansaya la. A tere ye Yahudiyailu la ɲemɔɔ dekuru rɔ, kɔni dekuru wo tun ka men nateɛ ka men ke Isa la, wo ma diya a ye. ⁵² A wara Pilate maɲininka Isa suu la ko rɔ. ⁵³ Yusufu wara Isa suu lajii ka bɔ gbɔngbɔnɲiri kan a ka a kansanke ka wa a don kaburu rɔ. Kaburu wo le senni farakolo rɔ iko falan. Suu si tun ma la wo kɔndɔ fɔlɔ. ⁵⁴ Nɔɲɔn lon ɲarasii lon de tere. Ni tele bera Nɔɲɔn lon di bɔ.

* **23:17-18** Sebeli do fɔla ko: Nba, Yahudiyailu la Taminkunna Sali waati wa se san san, Pilate ri kasoden kelen bila ka Yahudiyailu ladiya.

⁵⁵ Muso menilu tere ye Isa ko kebi a bo tuma Kalile mara ro, woilu bilara Yusufu ko ka wa suu don diya. Wo bolo ma, alu ka kaburu yen, ka Isa suu don ja fanan yen. ⁵⁶ Alu ka ikoseyi so kondo. Alu ka tulu suman duman ni latikolon daben Isa suu ye, ka ban ka iphonon. Ka ben sariya ma, alu ma baara si ke Njonon lon.

24

Isa wulira saya ro

¹ Njonon lon taminni, Lahadi sooma dala jona, muso woilu ka tulu suman duman ni latikolon ta ka wa kaburu da la. ² Alu seni kaburu da la, kabakurun ba men lani tere kaburu da la ka da tuun, wo ra makurukuru ka bo ye. ³ Wo ro, alu donda kaburu kondo, koni alu ma Maari Isa suu teren ye. ⁴ Ka alu to wo kondafili ro, alu ka ce fila yen, faanin gbɛ melenmelenna tere ye menilu kan na. ⁵ Musoilu silanda kojuuya, ka ie jakoro ben duu ma. Ce fila wo ka a fo ie ye ko: «Nfenna ai ye mao jenenema pininna suuilu tema? ⁶ A te yan. A ra wuli ka bo saya ro. A ka men fo ai ye Kalile mara ro, ai kana jina wo la. ⁷ Wo tuma a ka a fo ai ye ko: «A fere te fo Mdo Dence ye don kojuukelailu bolo. Alu ri a ta ka a gbongbon jiri kan ka a faa. Tele fila a sawana, a ri lawuli iko tuun.» ⁸ Wo ka musoilu hankili lajii Isa la kuma ro.

Musoilu wara danteli ke

⁹ Alu ka ibori ka wa wo ja bee fo keladenba tan ni kelen ye, a ni ie dekuru tilu beɛ. ¹⁰ Mariyamu Makidalaka, ni Yahani, ni Yakuba na Mariyamu, a ni ie dafononilu le tere, menilu bora kaburu da la ka wa danteli ke keladenbailu ye. ¹¹ Koni keladenbailu ma danteli wo jate. Alu ma la a la fewu. ¹² Hali wo, Piyeri wulira ka ibori ka wa kaburu da la. A se men keni ye, a ka imajii ka kaburu kondo mafene. A ma foyi yen a kondo fo kansanke gbansan. A kondafilini ka ikoseyi so kondo.

Karanden fila ni Isa ka iphonon yen Emayusi sila la

¹³ Nba, wo lon kelen na, karanden fila bora Jerusalemu ka wa so do la, men too ko Emayusi. Wo so ni Jerusalemu te ri kilo tan ni kelen ponon bo. ¹⁴ Ko menilu keni, alu tere ye barola woilu kan. ¹⁵ Ka alu to barola, Isa nara ka imadon ie la. A ni ie wara iphonon fe. ¹⁶ Alu ka Isa yen ie ja la, koni alu filiyara a ma.

¹⁷ Isa ka ie majininka ko: «Ai tere ye barola nfen de kan?» Alu ka ilo, alu fila nin nafinni ie ma. ¹⁸ Men too ko Kilopasi, wo ka Isa jabi: «Ile kelen de londanyala Jerusalemu yan men i ma a lon ko men ye taminna yan tele jin do?» ¹⁹ Isa ka ie majininka ko: «Ko su juman de wo ri?» Alu ka a jabi: «Ko men kera Isa Nasaretika la. A la kuma

ni a la kewalilu yirakara an na ko Alla la nabijuma barakani le ale ri, Alla jana a ni mao bee jana. ²⁰ Sarakalasele kuntuilu ni an na jamana jemaoilu ka a mira. Alu wara a ri Romu faama ce ma ko a ye a faa. Wo ro, alu ka a gbongbon jiri kan ka a faa. ²¹ An jii tere ye a kan ko ale ri Isirayeli maoilu horoja, koni alu ra a faa. A faa tele sawanan de bi ri. ²² An na dekuru muso doilu nara kuma do fo an ye. Wo ka an kondafili kosebe. Alu ka a fo an jana ko alu wara kaburu da la bi sooma jona, ²³ koni alu ma a suu teren kaburu kondo. Alu ka ikoseyi ka a fo an ye ko alu ka meleka doilu yen, menilu ka a fo ie jana ko Isa jenenema le. ²⁴ Wo le ka a ke, an dafonon doilu bara ye ka wa wo lakorosi. Alu wara kaburu da la ka a bee teren iko musoilu ka a fo ja men. Koni alu ma Isa jere yen.»

²⁵ Isa ka ie jabi: «Ai hankilitanilu! Nabijumailu ka menilu fo, ai te lala woilu la jona de! ²⁶ Ni wo te, nabijumailu ka a fo ko Alla la Mdo Nenematomonin di toroja saron ten, ka ban ka don a la gbiliya jere jere ro. Kuma wo ma kan ka kanbali wa?» ²⁷ Wo ro, fen fen sebani a jere la ko ro Alla la kuma ro, ka damira Nabi Musa la sariya ro haan ka na se nabijuma tilu bee la sebelilu ma, a ka wo bee korɔ fo ie ye.

²⁸ Alu ka so magben tuma men, Isa ka a jere ke taminbato ri. ²⁹ Koni alu ka a madiya kosebe, ka a fo a ye ko: «I jaandi, i ye to an fe yan. Su koto le, dibi ri don sisen.» Wo ro, a ni alu donda so kondo iphonon fe. ³⁰ Damunun waati seni, alu bee ka isii damunun kanma. Isa ka buru ta ka baraka bila Alla ye, ka a rakadikadi ie bee tema. ³¹ Waati kelen wo la, karanden fila bee ja lakara ka a lon ko londan ce wo ye Isa le ri. Koni Isa tununda ie ma kelen di. ³² Alu fila ka iphonon majininka ko: «A ka Alla la kuma fo an ye sila kan tuma men, an jusu ma bo wa?»

³³ Alu fila wulira kelendi ka ikoseyi Jerusalemu. Alu se men keni ye, alu ka keladenba tan ni kelen ni karanden tilu ladenni teren yoro kelen. ³⁴ Alu bee ladenni ka a fo mao fila wo ye ko: «Tuya jere jere le. An Maari ra wuli ka bo saya ro. Simon jere ra a yen.» ³⁵ Wo ro, wo fila ka ie ta fanan fo. Alu benda Isa ri sila la ja men ma, a ni alu ka Isa lon ja men buru rafara waati, alu ka wo bee danteɛ jama jana.

Isa ka ajere yiraka jama la

³⁶ Ka alu to kuma wo kan, Isa bora gbɛ ro ie tema. A kan ko: «Alla ye hera ke ai ye.» ³⁷ Alu bee barara ka silan kojuuya, baa alu tere ye a jatela suu jiya korɔ le ri. ³⁸ Isa ka a fo ie ye ko: «Ai silanni nfenna? Ai sikani nfenna?»

³⁹ «Ai ye imadon n na ka n boloiilu mafene, a ni n senilu. Nde jere le fasayi! Ai ye ai bolo maa n na. Bu ni kolo ye n na joi! Ni suu jiya

kɔɔ le, ai ri bu ni kolo yen wo la wa?» ⁴⁰ Wo rɔ, a ka a boloilu ni a senilu yiraka ie la.

⁴¹ Wo kera sewa ko ba ri, kɔni alu kabanakoyani tere kojuuya, haan ka ie kondafili. Sika tere ye ie rɔ butun. Ka alu to miriya wo rɔ, Isa ka a fɔ ie ye ko: «Damunun fen te ai bolo yan wa?» ⁴² Alu ka jee janinni do ta ka di a ma. ⁴³ A ka a ta ka a damun ie beɛ pana.

⁴⁴ Wo kɔ, a ka a fɔ ie ye ko: «Waati taminni, n tere ye a fɔla ai ye ko fen fen sebeni n na ko rɔ, wo beɛ ri dafa. Menilu sebeni Nabi Musa la sariya rɔ, a ni menilu sebeni nabijuma tailu la kuma rɔ, a ni menilu sebeni Jaburi kitabu rɔ, woilu beɛ ri dafa fewu.» ⁴⁵ Wo rɔ, a ka hankili di ie ma, sa alu ri se ka Alla la kuma na yen. ⁴⁶ A ka a fɔ ie ye ikɔ tuun ko: «A sebeni Alla la kuma rɔ ko Alla la Mɔɔ Nenematamɔnin di jakankata ka faa. Kɔni a faa tele sawana, a ri wuli ikɔ tuun. ⁴⁷ A ri fɔ mɔɔilu beɛ ye Alla la Mɔɔ Nenematamɔnin tɔɔ rɔ ko alu ye tubi, kosa Alla ri ie makoto. A kibarɔ ri bɔ Jerusalemu yan ka jensen jamana beɛ rɔ. ⁴⁸ Ai ri ko woilu sereilu ri. ⁴⁹ N Fa ka lahidi men sidi ai ye, n di wo dafa lana ai ma. Wo rɔ, ai kana bɔ Jerusalemu so kondɔ fo seɛbe wo wa bɔ sanfe ka jii ai kan.»

Isa yeɛra san ma

⁵⁰ Wo kɔ, a wara ie malɔ Betani so fan fe. A ka a bolo fila kɔɔta ka duwawu ke ie ye. ⁵¹ Ka a to duwawu la, a kɔɔtara ka bɔ ie tema ka wa sankolo rɔ. ⁵² Alu ka a bato, ka ban ka ie koseyi Jerusalemu sewa ba rɔ.

⁵³ Nba, alu tere ye wala Allabatobonba kondɔ tuma beɛ ka to Alla batola.

Poli la bataki lawa Kalatikailu ma Kalatikailu

Kumakan men ye Kitabu seniman jin kondo

Kitabu seniman ye sebeni Poli le bolo ka a lawa lemeninya maaḥilu ma men ye Kalati. Wo beɛ sebeni kitabu Keladenilu la Kewali kondo suran 13 a ni suran 14.

Nba, Isa la baara damira waati, lemeninya maaḥi siyaman tere ye Yahudiyailu le ri. ("Yahudiyailu" ni "Isirayeli" wo beɛ ye too kelen de ri). Yahudiyailu men lemeninyara Isa ma ie ka lon ko Maaḥi Suwandini le, nabilu kumara a la koro. Alu ma Isa la karan lon ikomi dina kura le. Alu la miriya ye, Isa la karanya ma, a ye ie la dina le dafa la, ikomi Alla ka fo ja men ma. Ka a ma saron, alu lemeninyara, koni alu ma ie la dina sariya sila si bila, Nabi Musa la Tawureta a ni Nabi Dawuda la Yabuur. Ie ma si bila. Alu ka lonni mi saron Isa fe, ie ka fanan la wo kan.

Konoroḥili si te wo ro ka a masaron Alla la kumakan tere ye wala Yahudiyailu le ma. Koni Isa la karandenilu ka a la kumakan nase siya gberɛ maaḥilu ma waati men na, konoroḥili ka siya gberɛ maaḥilu mira. Siya gberɛ maaḥi men lemeninyara Isa ma, alu ma son Yahudiyailu la namun tala ka a la ie ka lonin kan, ie ka men saron Isa la, ka a masaron Isa la karan ka woilu wasa.

Ka a masaron wo fe, Yahudiya lemeninyamaaḥilu ma kuma kujɛ siya gberɛ maaḥilu fe, ka a masaron jinilu ma kojii ke. Yahudiya lemeninyamaaḥilu ka a fo ko lemeninyamaaḥi men ma kojii ke ma kisiba bere saron. Poli ka a men tuma men ai le ye kuma wo fola, a ka ie soḥo ka a fo ko ni an di kisi saron Isa la saraka sababu la, an mako sa kojii la kosa an di kisi saron. A ma a fo ko kojii ke a ma ji. A ka fo ko kojii ke ti an kisila; an ti se kisila sila si fe. Isa kelen pe la saraka le ri se wo kela.

Saaḥili la men ye Yahudiya lemeninyamaaḥilu ni siya gberɛ lemeninyamaaḥilu tema wo ri se hankili dila an ma. Sariya doilu ye dina ro an di se woilu bonyala, koni a ti se an kisila. Namun doilu ye ye an di se bilala namun sila woilu kan. An ti se jatela ikomi a diya boyani ko an di kisi saron. A ka gbelen dooni ka beɛ jafɔ, koni Alla la kitabu seniman wo di se hankili dila an ma ka a payen.

Kebi Poli ka bataki lawa Kalati lemeninyamaaḥilu ma, a ri se an karanna ka bila lemeninya a ro. Lemenyamaaḥilu la sariya folo le kaninteya ri. Nin Seniman ye lemeninya maaḥilujusu ro, wo fanan ye sila yirakala ie la ka lo Alla ma. Wo le tonɔ ye a

la, ni wo te Setana ri bo fere su beɛ la ka ai la lemeninya tjan, ka ai lo sila gberɛ ma men ye kojuu sila ri. Alla ye an tanka wo ma. Amina!

¹ Sebe jin farani nde Poli le la, nde men ye keladen di. Maaḥilu ma n suwandi baara wo kanma. Maaḥi si ma n kelaya. Een, n kera keladen de ri ka fara Isa Nenematomonin de la, a ni an Fa Alla men ka a lawuli ka a bo saya ro. ² Nde ni an badenma menilu beɛ ye n torofɛ yan, an ye sebe jin nawala lemeninyamaaḥilu la dekurui lu le ma, menilu ye Kalati jamana ro. ³ An Fa Alla a ni Maari Isa Nenematomonin ye jumaya ke ai ye, ka jususuma di ai ma. ⁴ Isa Nenematomonin de ka a jere ke saraka ri an na kojuulu koson, sa a ri an bo dunu ja juu jin fanka koro, baa an Fa Alla sawo tere ye wo ro. ⁵ A too ye gbiliya kadawu. Amina!

Kibaro juma kelen pe le ye ye

⁶ N da kabannakoya kojuuya ka a masaron Alla men ka ai kili ka fara Nenematomonin na jumaya la, ai ra ai kodon wo la jona jona, ka wa kela gberɛ ko. ⁷ Koni kela gberɛ te wo ri de! Maaḥi doilu le ye ai kondafilila ten. Alu ye a fe ka Nenematomonin na kibaro juma yeleman. ⁸ Koni an ka kibaro juma men nase ai ma, ni fen fen ka kela gberɛ lase ai ma, men ni foloman wo te kelen di, danka ye wo tii kan, hali ni a kera andeilu ri, wala sankoloro meleka do ri. ⁹ An ka men fo ai ye koroman, n di wo fo ikɔ ko ai sonda kibaro juma men ma, ni maaḥi maaḥi ka kela gberɛ lase ai ma, men ni foloman wo te kelen di, danka ye wo tii kan kadawu!

¹⁰ A ye di? N ye a jininna ka n jere diya maaḥilu ye wa, wala Alla ye wa? N ye a jininna ka maaḥilu hene wa? Wo kuma te! Ni n tere ye a fe ka maaḥilu hene folo, n tun tena kela Nenematomonin na baaraden di.

Alla ka Poli bila a la baara la ja men ma

¹¹ N badenmailu, n ye a fe ai ye a lon ko n ka kibaro juma men nase ai ma, wo ma fara maaḥi la. ¹² N ma a saron maaḥi si la. Maaḥi ma n karan a la fanan. Koni Isa Nenematomonin jere le ka a yiraka n na.

¹³ N tere ye taamala Yahudiyailu la dina sila kan ja men ma folofolo, ai ra wo men. N tere ye Alla la jama torola foo ka a dan natamin kojuuya. N tere ye a jininna ka a ratijan fewu. ¹⁴ N jere siya maaḥilu tema, n tere ye wala jere Yahudiyailu la dina sila kan ka tamin n kanyaroon ma fan ba kan, baa n benbailu la landailu tun ka gbelen n ma kosebe.

¹⁵ Koni ka a teren n ma saron folo, Alla ka n suwandi ka n bila a dan na. A ka n kili ka fara a la jumaya la. A diyara a ye tuma men na ¹⁶ ka a Dence yiraka n na sa n di a la ko fo siya gberɛ maaḥilu ye, n ma hankili jinin maa

si la. ¹⁷N ma wa Jerusalemu ka hankili jinin keladen fobilu la. N wara Arabu jamana rɔ i kɔrɔ. Wo kɔ rɔ, n ka n kɔseyi ka wa Damasi so kondɔ.

¹⁸San sawa taminni kɔ, n wara Jerusalemu, sa n ni Kefasi* ri kuma an jɔɔn fe. N ka tele tan ni loolu ke a tɔrɔfe. ¹⁹Kɔni n ja ma la keladen tɔlu si kan, fo Maari Isa dooce Yakuba.

²⁰Nde ye men seɓela ka a di ai ma, wuya te wo ri. N ye wo lasereyala Alla jana. ²¹Wo kɔ rɔ, n wara Siri ni Silisi jamanailu rɔ.

²²Kɔni lemeniyamɔilu la dekuru menilu sidini Nenematɔnin ma Jude mara rɔ, woilu tun ma nde yen, alu tun ma n lɔn. ²³Alu ka a men ten de dɔrɔn kɔ: «Men tere ye an tɔrɔla fɔlɔfɔ, wo ye lemeniya ko lasela mɔilu ma sisen, a tere ye a jininna ka lemeniya ko men tjan fɔlɔfɔ.» ²⁴Wo kera sababu ri alu ka Alla tando nde la ko kosɔn.

2

Keladen tɔlu sɔnda Pɔli rɔ

¹Nba, san tan ni naanin taminni kɔ, nde ni Barinabasi wara Jerusalemu ikɔ tuun. N wara Tite fanan di. ²N na wa kun kera men di Alla le ka a fɔ n ye ko n ye wa. N seni ye, n ye kibaro juma men nasela siya gberɛilu ma, n ka wo yiraka mɔɔbailu la ie la jɔɔnyen dɔ ka a jafɔ ie ye. N ka wo ke ka a masɔrɔn n tun te a fe n na baara ye ke baara fuu ri, n tun ka men ke kɔrɔman na, a ni n tere ye men kan wo waati la. ³Ni wo te, hali n taama jɔɔn Tite men ye Kerekika ri, alu ma a diyagboya ko a ye kojiike. ⁴Kuma wo kera ka a masɔrɔn wuyafala doilu tun ka alu jere ke ikomin lemeniyamɔilu, ka alu dokon ka don an tema. Baa Isa Nenematɔnin ka an kanhɔrya ja men ma, alu tere ye a fe ka wo lakɔsi bundu le rɔ. Alu tere ye a fe ka an ke jɔnilu ri ikɔ tuun. ⁵Kɔni an ma sɔn ie rɔ hali waatini, sa kibaro juma ri to ai jusu rɔ, kibaro juma men ye tɔja ri.

⁶Kɔni mɔilu tere ye menilu jatela jemɔilu ri, woilu ma fosi la n na kibaro juma kan, n ye men nasela mɔilu ma. Ni mɔilu ye ie jatela jemɔilu le ri, wo te n jana foyi ri, baa Alla te mɔɔ bɔla mɔɔ rɔ. ⁷Kɔni alu jere ka a jayen ko Alla de ka baara karifa nde la ko n ye kibaro juma lase kojiikebalilu ma, ikomin a ka baara karifa Piyeri la ja men ma ko a ye a lase kojiikelailu* ma. ⁸Baa Alla ka Piyeri ke kojiikelailu la keladen di ja men ma, a ka nde fanan ke siya gberɛilu la keladen di wo ja le ma. ⁹Yakuba ni Kefasi ni Yuhana menilu tere ye jatela jemɔɔbailu ri, woilu jere ka a jayen ko Alla le ka jumaya ke n ye ka n kelaya. Wo le rɔ, alu ka ie bolo don

Barinabasi ni nde bolo, ka a yiraka an na ko an bee ye baarake jɔɔnilu le ri. An bɛnda a ma ko andeilu ye wa kibaro juma lase siya gberɛilu ma, woilu fanan ye wa wo lase kojiikelailu ma. ¹⁰Alu ka ko kelen jinin an fe ko an ye an hankili to fantanilu rɔ. N fanan tere ye n dajala ka wo ke tuma bee.

Pɔli ka Piyeri jalaki Antiyɔci

¹¹Nba, Kefasi nara Antiyɔci so kondɔ tuma men na, n ka a sɔsɔ gbe ni gbe rɔ, baa a ka ko men ke, wo ma ben fewu. ¹²Ka a masɔrɔn sani Yakuba la keladenilu ye na, Kefasi ni ye mɔilu tere ye damunun kela kelen di, badenma menilu ye siya gberɛilu ri. Kɔni Yakuba la keladenilu nara tuma men na, a ka a jere mabɔ siya gberɛ woilu la. A ma sɔn a ni woilu ye damunun ke kelen di wo kɔ, baa a silanda mɔilu ye, menilu kan ko siya gberɛilu ka kan ka kojiike. ¹³Badenma jɔɔn ma menilu tere ye Yahudiyailu ri, wo tɔlu ka ie bila Piyeri kɔ a la flankafuya rɔ. Wo kera sababu ri hali Barinabasi ka a bila ie kɔ. ¹⁴N ka a yen tuma men na ko alu te taamala ka telen kibaro juma sila kan, men ye tɔja ri, n ka a fɔ Kefasi ye ai bee jana ko: «A ye di? Ile men ye Yahudiya ri, ni ile ka Yahudiyailu la landailu bila ka i ke ikomin siya gberɛilu, nfen de kosɔn i ye siya gberɛilu diyagboyala ko alu ye Yahudiyailu la landa latelen?»

Mɔilu ye kisila lemeniya le rɔ

¹⁵An ye Yahudiya jere wolo le ri. An te kojukelailu ri siyailu tema. ¹⁶Kɔni an ka a lɔn ko mɔɔ si ti se kela mɔɔ telenni ri ka fara Nabi Musa la sariya labatoli la. Eɛn, telenbaya ye kela ka a fara lemeniya ma Isa Nenematɔnin ma gbansan. Wo le kosɔn, an fanan lemeniyani Isa Nenematɔnin ma. Mɔɔ ri ke mɔɔ teleni ri ka fara lemeniya ma Isa Nenematɔnin ma, Nabi Musa la sariya labatoli te. Baa mɔɔ si te kela mɔɔ telenni ri ka fara Nabi Musa la sariya labato ja ma.

¹⁷Nba, ni an ye telenbaya jininna gbe rɔ Nenematɔnin laden dɔ, an ye a yirakala wo ja kelen de ma ko an ye haketi le ri ikomin siya gberɛ mɔilu, wo ye a yirakala ye ko Nenematɔnin ye an seɓe donna haketa ma wo rɔ wa? Wo kuma te! ¹⁸N ka sariya men to ye, ni n ka n kɔseyi wo ma ika, n ye a yirakala ko n ye sariyatijanna le ri. ¹⁹Wo rɔ, sariya labatoli nde jere sani sariya rɔ, wo rɔ n ye jɛnemaya rɔ Alla ye. Nde ni Nenematɔnin gbɔngbɔnda jiri kan kelen di. ²⁰Nde sa n ninna butun, Nenematɔnin de ye a ninna n fari rɔ. N ye dunyarateɛ men kela faribanku jin dɔ sisen, n ye wo kela lemeniya le rɔ Alla Dence ye, men ka n kanin ka a jere nin di n kosɔn. ²¹N ti sɔn ka n ban Alla la jumaya rɔ. Baa ni mɔɔ ri se

* **1:18** Kefasi Simɔn Piyeri, kɔnin. * **2:7** kojiikelailu kojiike ko men ye seɓe jin dɔ wo kuma ye fɔla Yahudiyailu la ko le rɔ.

kela mɔɔ telenni ri ka fara sariya labatoli la, Nenematɔmɔnin sani le wo rɔ gbansan!

3

Alla ye mɔɔ jatela mɔɔ telenni ri ka fara lemeniya le la

¹ Ai Kalatikailu, ai ye kɔmɔɔilu ri! Yon de ka ai lafili? Isa Nenematɔmɔnin ka saya men ke gbɔngbɔn jiri kan, nde ka wo yiraka ai la ka a gbɛ. ² N ye a fe ka ai majininka jininkali kelen ma: Ai ka Nin Seniman sɔrɔn di? Ai ka wo sɔrɔn ka a masɔrɔn sariya labatoli le ma wa, wala ka a masɔrɔn lemeniyala kibaro juma le rɔ, ai ka men namen? ³ Nfenna ai kera kɔmɔɔilu di wo rɔ? Ai nɔ sila men taama damirala Nin Seniman na sebaaya rɔ. A ye di? Ai ye a fe ka a laban a jere le sebaaya rɔ wa? ⁴ Ai ka ko siyaman muɔun ai ma. Wo kera ko fuu ri wa? Ni wo kera fuu! ⁵ Alla men ye Nin Seniman dila ai ma ka kabannakoilu ke ai tema, a ye wo kela ka a masɔrɔn ai ye Nabi Musa la sariya labatola wa, wala ka a masɔrɔn ai lemeniya kibaro juma ma, ai ka men namen wa?

⁶ Nba, Iburahima don? «Iburahima lara Alla la ja men ma; wo le koson, Alla ka a jate mɔɔ telenni ri,» ⁷ wo rɔ ai ye a lon ko men wa lemeniya wo le Iburahima den de ri. ⁸ A sebeni Alla la kitabu kɔndɔ fɔlɔfɔlɔ ko Alla ri siya tɔilu ke a jere jakɔrɔ mɔɔ telenilu ri ka fara ie la lemeniya le la. Wo le koson, a sebeni ko a ka kibaro juma lase Iburahima ma fɔlɔ ko: «Siyailu beɛ ri Alla la jumaya sɔrɔn ile le fe.» ⁹ Awa, mɔɔ mɔɔ wa lala Alla la ikomin Iburahima lara Alla la ja men ma, wo beɛ ri Alla la jumaya sɔrɔn.

¹⁰ Mɔɔ menilu ra alu la lemeniya la sariya labatoli kan, woilu beɛ dankani. Baa a sebeni Alla la kitabu kɔndɔ ko: «Mɔɔ menilu te Alla la sariya sebenilu beɛ labatola, wo tiilu beɛ dankanin de.» ¹¹ A gbɛni le ko mɔɔ si tena kela Alla jakɔrɔ mɔɔ telenni ri ka fara sariya labatoli la. Baa: «Mɔɔ telenni a ye dunɔɔna rateɛla landanya le rɔ.» ¹² Kɔni ka Alla la sariya labato, a ni ka lemeniya Alla ma, woilu te kelen di muume. Baa: «Mɔɔ men ka sariyailu beɛ labato, wo ri ke ie la dunɔɔnalateɛ kun di.»

¹³ Nenematɔmɔnin ka an kunka dankale la, men ye mɔɔilu kan sariya koson. Dankale wo ye a kan an na nɔ rɔ. Baa a sebeni ko: «Mɔɔ mɔɔ dunnijiri la, wo tii dankani.» ¹⁴ Isa Nenematɔmɔnin ka wo ke sa Iburahima la duwawu ri se siya gbɛreilu ma, a ni an beɛ ri Nin Seniman sɔrɔn landanya le rɔ.

Nabi Musa la sariya ni Alla la teriya

¹⁵ N badenmailu, n di misali di ka a ben an na landaile le ma. Ni mɔɔ do ka teriya sidi ka ban, mɔɔ si kana teriya wo lasa, mɔɔ si kana do la teriya wo kan. ¹⁶ Awa, Alla ka teriya sidi Iburahima ni a bɔnsɔn na. A ma sebe ko

«a bɔnsɔnilu» ikomin bɔnsɔn siyaman de ko. Eɛn, a sebeni ko «i bɔnsɔn.» Wo kɔrɔ le ko «i bɔnsɔn» kelen de ri, men ye Nenematɔmɔnin di. ¹⁷ N ye a fe ka men fɔ, wo le jin di: Sariya men nara san kɛme naanin ni san bisawa Alla la teriya kɛme ti se ka Alla la lahiidi ban. Kɔni sariya wo ti se ka Alla la teriya lasa ka Alla la lahiidi bɔ a nɔ rɔ. ¹⁸ Baa ni cɛta ye sɔrɔnna sariya labatoli le rɔ, a te sɔrɔnna lahiidi rɔ butun. Kɔni Alla ka wo di Iburahima ma lahiidi wo sababu rɔ.

Sariya siikun ye men di

¹⁹ Nba, sariya kun ye mun di? A siira, sa an di sariya tɔjan koilu lon haan lahiidi den wa sɔrɔn waati men, lahiidi men sidini. Melekailu ka sariya wo di ka a fara kumalataaminna le la. ²⁰ Ni kumataaminina ye ye, mɔɔ kelenna ko te wo ri. Kɔni lahiidi la ko rɔ, Alla kelen pe le wo ri.

²¹ A ye di wo rɔ? Nabi Musa la sariya ye Alla la lahiidilu sɔsɔla le wa? Wo kuma te! Ni sariya dira mɔɔilu ma, men tun di se penemaya dila ie ma, mɔɔilu tun di jate mɔɔ telenilu ri ka fara sariya wo la. ²² Kɔni sebeli kuma wo le nɔ an bilana kaso la an julumun dɔ, sa Alla ri a la lahiidi dafa lemeniyamɔɔilu ye ka fara ie la lemeniya la Isa Nenematɔmɔnin ma.

²³ Sani lemeniya waati ye se, sariya tere ye an kɔnɔgbenna ka an ke ikomin kasondenilu. An tora ten haan ka lemeniya makɔnɔ, men nato bɔla gbɛ rɔ. ²⁴ Wo rɔ, sariya wo kera ikomin an na kɔrɔsiba foo Nenematɔmɔnin na waati, sa an di jate mɔɔ telenilu ri ka fara lemeniya la. ²⁵ Lemeniya nala sisen, an te kɔrɔsiba wo bolo butun.

²⁶ Baa ai beɛ ra ke Alla denilu ri ka fara lemeniya la, lemeniya men ye ai badila Isa Nenematɔmɔnin ma. ²⁷ Ai men sunda jii rɔ Nenematɔmɔnin tɔɔ rɔ, ai badini Nenematɔmɔnin ma.

²⁸ Wo le koson, faranfasi te Yahudiyailu ni siya gbɛreilu tema butun, wala jonilu ni hɔronilu tema, wala ce ni muso tema. Baa ai beɛ ka kan Isa Nenematɔmɔnin ma. ²⁹ Ni ai ye Isa Nenematɔmɔnin ta le ri, ai fanan ye Iburahima bɔnsɔnilu le ri. Cɛta la le ile ri ikomin lahiidi men taani.

4

¹ Nba, n ye a fe ka men fɔ, wo le jin di: den de ye a fa cɛtala ri. A fa la fen beɛ ri ke a ta ri. Hali wo, a denninya waati, a ni jon beɛ ka kan. ² Ka a to denninya rɔ, a tere ye a denmamiralailu ni a denmakololailu la fanka le kɔrɔ foo ka wa se a fa la waati lateɛni ma. ³ Andeilu fanan tere ten de. An tere ye denninya rɔ tuma men na, an tere ye dunɔɔna koilu fanka le kɔrɔ, ka ke woilu la jonilu ri. ⁴ Kɔni Alla la waati lateɛni sera tuma men na, a ka a dence lana. Muso le ka a sɔrɔn. A sɔrɔnda Nabi Musa la sariya kɔrɔ, ⁵ sa a

ri maaḡilu kunka, menilu ye sariya kora. Wo ro, an kera maaḡilu ri, Alla ye menilu mirala ikomin a denilu.

⁶ Jon, ikomin ai ye Alla denilu ri, a ka a Dence Nin nana an ma. Nin Seniman wo ye a kela, an ye Alla kilila ko: «an Baba, an Fa!»
⁷ Wo le ro, i te jon di butun, i ye Alla den de ri sisen. Ikomin i ye Alla den di, a ra men daben a denilu bee ye, i fanan di wo saron ale baraka ro.

Poli haminni Kalatikailu la ko ro

⁸ Folefole, ka a teren ai tun ma Alla lon fole, ai tere ye jinailu la jonya le ro. Woilu tun te batofen sebeeilu ri. ⁹ Koni sisen ai ka Alla lon; tupa le Alla ka ai lon. Ai ye a fe ka wa dunupa ko barakatanilu le ko iko wo ro wa, wo menilu te foyi pala ai ma? Ai ye a fe ka ke woilu la jonilu ri kokura wa? ¹⁰ Ai ye lon doilu jatela lon bailu ri ka woilu bonya, a ni karo doilu a ni waati doilu a ni san doilu.
¹¹ Aa! N da hamin ai la ko la, ko n ka baara men ke ka ai mademen, wo bee ri ke baara fuu ri.

¹² N badenmailu, n ye ai madiyahala ko ai ye ai jere ke ikomin nde ye ja men ma, baa n ka n jere ke ikomin ai ye ja men ma. Ai ma kojuu si ke n na. ¹³ Ai ka a lon ko jankaro le ka a ke n sera ai wara ka kibaro juma lase ai ma folefole. ¹⁴ N na jankaro ka ai taro kosebe, koni ai ma n dooya, ai ma ai kodon n na. Ai ka n mira kojuma, ikomin ai tun di Alla la meleka wala Isa Nenematomonin jere mirala ja men ma. ¹⁵ Ai sewani tere kosebe. Sewa wo wani mi? N ye sereya di ko ni a se tere ai ye wo lon, ai tun di ai paden bo ka a di n ma. ¹⁶ Ai ye n jatela ai juu ri baa n ka tupa fo ai ye wa?

¹⁷ Karanmoo wuya folailu ye alu rajala kosebe ai la ko ro, koni alu te wo kela kun juman na. Baa alu ye a fe le ka n ni ai fara ka an bo an jooon na, sa ai ri ai raja ka wa ie ko. ¹⁸ Ni ai ka ai raja kojuma kela tuma bee, wo ka ji. Ai kana wo ke n jana gbanan. ¹⁹ N denilu, n ye tarala ai la ko ro kokura ikomin muso men ye tin ma. N di taro ten haan Nenematomonin ye don ai ro tuma men na. ²⁰ A loo ye n na sisen ka ke ai tema, sa n di se kumala ai ye ja gbera ma. Baa n da kondafili ai la ko ro.

Saran ni Hajara la ko

²¹ Nba, ai menilu ye a fe ka to Nabi Musa la sariya le kora, ai ye n jabi: Sariya wo ka men fo, ai ma wo lon wa? ²² Nba a sebene ko Iburahima ka dence fila saron. Jonmuso ka kelen saron a ye, haronmuso ka a to kelen saron a ye. ²³ Jonmuso den saronda ikomin ce ni muso ye den saronna ja men ma tuma bee. Koni haronmuso den saronda ka a ke lahidi den de ri, Alla tun ka lahidi men ta Iburahima ye.

²⁴ Misaliya gbera fanan ye tariku wo ro. Nba, muso fila woilu ye teriya su fila yirakala. Teriya men sidira Sinayi koyinke kan, Hajara ye wo le yirakala. Ale ye den menilu saronna, woilu ye jonilu le ri. ²⁵ Hajara le ye Sinayi koyinke misali ri, men ye Arabu jamana ro. Hajara le ye Jerusalemu misali fanan, men ye ye bi. Baa Jerusalemu wo ni a la maaḡilu ye jonya le ro. ²⁶ Koni Alla la Jerusalemu men ye sanma, wo haroyani le ri. Ale le ye ikomin an na. ²⁷ Baa a sebene Alla la kitabu kondoko: «Ile muso densaronbali, ile men te den saronna, i ye sewa ka jaalen kosebe! Jon, ile men ma tin taro lon, i ye i sewakan ba labo! Baa muso men da bila, wo denilu ri siyaya ka tamin muso cetii ta kan.»

²⁸ Wo le ro, n badenmailu, ai ye lahidi denilu de ri, ikomin Isiyaka. ²⁹ Jonmuso den saronda ikomin ce ni muso ye den saronna ja men ma tuma bee. Haronmuso den saronda ikomin ce ni muso ye den saronna ja men ma, koni den farara Nin Seniman na. Nba, wo tuma jonmuso den ka haronmuso den wo taro. Hali bi a ye ten de. ³⁰ Koni a sebene Alla la kitabu kondoko di? A sebene ko: «Jonmuso ni a dence gben, baa haronmuso dence ri a fa ceta. Jonmuso dence sen te a ro muume.» ³¹ Wo le koson, n badenmailu, an te jonmuso denilu ri; an ye haronmuso denilu le ri.

5

Nenematomonin ka an haroya

¹ Nenematomonin ka an haroya, sa an di ke moo haroyani jere jere ri. Wo le ro, ai ye ai rajala. Ai kana son maaḡilu ye ai bila sariya jonya ro kokura.

² Ai ye ai tolo malo! Nde Poli kan ko ni ai saronda maaḡilu ye ai kojiike, Nenematomonin ka baara men ke ai ye, wo te foyi ja ai ma. ³ N ye a folo iko ko moo moo wa son maaḡilu ye a kojiike ten, fo wo tii ye Nabi Musa la sariya bee labato; diyagboya le wo ri. ⁴ Ai menilu ye a jininna ka ke moo telen ri ka fara Nabi Musa la sariya la, ai ra ai jere fara Nenematomonin na. Ai ra ai kodon Alla la jumaya la.

⁵ Koni andeilu, an jii ye a kan ko Alla ri an jate moo telenni ri. Nin Seniman ye an demenna ka wo le makono ka fara an na lemeniya la. ⁶ Baa ni moo sidini Isa Nenematomonin ma, kojiike te foyi ri butun, kojiikebaliya fanan te foyi ri butun. Men ye ko ba ri, wo ye lemeniya le ri, lemeniya men ye moo lola kewalilu kela kaninteya koson.

⁷ Ai tere ye ai borila kojuma! Yon ka ai la sila tee, ka ai mabali tupa labatola?
⁸ Mabalili wo ma bo ale ro, men ka ai kili.

⁹ «Leben fitinin di buru siyaman nawuli ka a funun.» ¹⁰ Nba, n lani ai la ko ai la miriya a ni n na miriya a ri kanya, baa an bee sidini Maari ma. Koni maa men ye ai hankili naaminna, wo tii ri a sara saron, a kera maa su su ri.

¹¹ N badenmailu, ni n ye maa silu kawandila folo ko alu ye kojiike, nfenna maa silu ye n torola? Ni n ye maa silu kawandila ten, Nenematomonin faa ko gbongbon jiri kan, wo tun tena gbala maa si la. ¹² Maa menilu ye ai lamaala, woilu ka kan ka ie jere ceya diya tee!

Lemeniyamaa silu ka kan ka taama na men ma

¹³ N badenmailu, Alla ka ai kili sa ai ri ke maa horayanilu ri. Koni ai kana horoya ko wo ke sababu ri ka ai farikolo diyana koilu ke. Een! Ai ye ai jaron demen, kaninteya koson. ¹⁴ Baa Alla la sariya bee ye saronna jin kuma kelen de kondoo ko: «I ye i maa jaron kanin ikomin i jere.» ¹⁵ Ni ai ka ai jaron cin ka ai jaron rafaafara, ai ri ai jere tjan.

¹⁶ N ye a folo ai ye ko ai ye taama ka a ben Nin Seniman na sila ma, wo ro nata juu menilu ye ai fari ro, woilu te ai lo kojuu kela habadan. ¹⁷ Baa nata juu menilu ye ai fari ro, woilu ye Nin Seniman sosal. Nin Seniman fanan ye woilu sosal. Alu ye ie jaron kelela. Wo ro, ai ye a fe ka men ke, ai ti se wo kela. ¹⁸ Koni ni ai ye taamala ka a ben Nin Seniman na sila ma, ai te Nabi Musa la sariya fanka koroo butun.

¹⁹ Farikolo ye baarada men kela, wo le jin di, bee ka a lon: jatoya ni ko noon ke ni malobaliya koilu ²⁰ ni joo soli ni subaaya ni lagboyane ni sosal ni keleya ni jusu mangbaya ni natabaya ni benbaliya ni kanintema le fara ie jaronna, ²¹ ni nata ni dalamin ni manamana ko dan natamin maa silu, a ni wo jaron gber. N ye ai lalonnina sisen ikomin n ka ai lalonnin na men folo ko maa menilu ye ko su woilu kela, woilu te ninyoro saron Alla la mansaya ro.

²² Koni Nin Seniman ye a den men kela maa jusu kondoo, wo le jin di: kaninteya ni sewa ni jususuma ni mujunnin ni maa demennin ni jumaya ni lemeniya ²³ ni sabari a ni senjerela. Sariya si te ko su woilu kanma. ²⁴ Maa menilu ye Isa Nenematomonin ta ri, alu ra ie sawonan koilu ni ie nata juu bailu bee gbongbon jiri kan. ²⁵ Ni an da jenemaya kura saron Nin Seniman na, an ka kan ka an taama ka a ben a la sila ma. ²⁶ An kana jeredabaya ke, an kana sosal lawuli an ni an jaron tama, an kana an jaron keleya.

6

Lemeniyamaa silu ka kan ka jaron demen

¹ N badenmailu, ni ai ka maa do yen kojuu kela, ai menilu ye taamala ka a ben Nin Seniman sawo ma, ai ye wo tii lali jususuma ro, ka a demen a kaseyila sila jumama kan. Koni i ye i janto i jere ro, sa i fanan kana maneen ka kojuu wo jaron ke. ² Ai ye i jaron demen ai la doninilu tala sa ai ri Nenematomonin na sariya labato a na ma. ³ Ni maa men ye a mirila ko ale ye maa ba ri, ka a teren a te foyi ri, wo tii ye a jere le lafilila. ⁴ Maa kelen kelenna bee ye a jere la kewalilu fese fese a ni ka a jere bonya. A mako te a la ka a la kewalilu la maa gber ta ma. ⁵ Baa bee ka kan ka a jere la kunko ta.

⁶ Karanden men da Alla la kumakan saron ka a karan, wo tii ka kan ka a la karan maa so a la bolofen jumailu ro.

⁷ Ai kana ai jere lafli. Maa ti se maa edona Alla ro wala ka a mayele. Baa maa silu wa si su su foyi sene ro, alu ri suman su wo saron. ⁸ Jon, maa men wa son a jere farikolo nata juuilo ma ka kojuu ke, wo tii ri saya saron. Koni maa men wa son Nin Seniman diyana koilu ma ka koruma ke, wo tii ri jenemaya banbali saron. ⁹ An kana kori koruma ke ro, baa ni an ma jitee ka a boloka, an di a ton saron a waati la. ¹⁰ Wo le koson, an wa fere saron tuma men na, an ka kan ka koruma ke maa silu bee ye, ka tere te an badenna lemeniyamaa silu ma.

Kuma laban

¹¹ Nba, ai ye sebeden kunba jinilu ragbe. Nde ye woilu sebela n jere bolo le la ka a lawa ai ma. ¹² Maa menilu ye a fe ka ai diyagboya ko ai ye kojiike, alu bee ye a jininna ka diya maa silu ye tuun, baa alu te a fe maa silu ye ie taro Nenematomonin faa gbongbon jiri kan wo koson. ¹³ Baa maa menilu kojiike la, woilu jere te Nabi Musa la sariya labatola. Koni alu ye a fe ai ye kojiike sa alu ri se alu jere bonyala ko alu ka a ke kojiike no ra ke ai fari ma. ¹⁴ Nde koni, n tena n jere bonyala ko si ma, fo an na Maari Isa Nenematomonin faa ko gbongbon jiri kan. A la saya koson gbongbon jiri wo kan, dunya koilu ye n jana ikomin fen menilu faani. N fanan ye dunya jana ikomin fen men faani. ¹⁵ Kojiike te foyi ri. Kojiike baliya fanan te foyi ri, foo a ke danfen kura ri.

¹⁶ Menilu ye sila wo taamala a ni Isirayeli maa silu* fanan, Alla ye jususuma di wo bee ma, ka hina ie la.

¹⁷ Nba, sisen maa si kana n toroo butun, baa toroya no menilu ye n fari ma, n ka woilu saron Isa le koson.

¹⁸ N badenmailu, an Maari Isa Nenematomonin na jumaya ye to ai fe. Amina.

* 6:16 a la Isirayeli maa silu wo koroo ye le maa menilu lemeniyani Maari Isa ma ko ale le ye an kisiba ri.

Yakuba

Kuma Kan Men ye Kitabu Nin Kondo

Kitabu jin ye bataki le ri men farani Yakuba la. A ka jin sebe Yahudiya lemeniyamooilu le ma men ye jensenni jamana gberailu kondo londanya la. Waati wo la, lemeniyamooilu tere ye toroya ro. Hali jamana jemooilu tere ye ie tarola. Alla la Nin Senaman jiira Yakuba ma, a ka kuma jin dafu damira a ni ka a sebe, ka lemeniyamooilu fanka don sila men ye tujna ri, ka wa Alla ma.

Kitabu jin ye lalili siyaman de dila lemeniyamooilu ma. A ye an karanna Alla too fujala an dagbola la a ni ka Alla sariyailu bonya, wo ye ko fila le ri men te kelen di. Lemeniya ti foyi ri ni i ma Alla la sariya sila latelen. Kitabu jin ye jusukolo le karanna a ni ka sila juma laka an joon fe. A ti se farala.

Kitabu jin ye maa lalila ja gberfe ma men ye an jusukolo lola sila bere mira la. An ma kan ka maa ba maa ro. A ye an majininkala ka an ye an joon demen, an ye an joon bonya, an ye diya an joon ye. A ye an majininkala an ye an nenkun mira, ka kumaba foto ye. An ye an mujun an na toroyailu ma. An kana ke maa manema ri. An kana dunuja nata diya an ye. An ye an karifa Alla la, an na ko bee ro.

Alla ye an bee demen an ye a la sariya bee latelen ikomin a ka kan ka ke ja men ma. Allama wo kera. Amina.

Yakuba la foli ro

¹ Sebe jin farani Yakuba le la, men ye Alla la jon de a ni Maari Isa men Nenematamnin na jon de ri. N ye a lawala *Isirayeli la kabila tan ni fila ma, menilu jensenni dunuja fan bee ro. N ye ai tuwala.

Alu ye sewa toroya ro

² N badenmailu, toroya su su wa ai soron, ai ye wo mira ka a ke ai sewa ko ba ri, ³ baa ai ka a lon ko ai la lemeniya wa korobo, wo ri ke sababu ri do ri la ai la mujunnin kan. ⁴ Ai ye toroya bee mujun foo ka a ban, sa ai ri ke maa dafaninilu ri fewu. Foyi te ai jen butun. ⁵ Koni ni famunyali ka ai do jen, a ye Alla matara. Wo ri famunyali di a ma, baa Alla ye maa bee sola ka a wasa. A te alu jalakila fo ka alu so. ⁶ Koni maa wo wa Alla tara, fo a ye ala lemeniya la Alla ro, a kana sika. Maa men ye sikasikala, wo tii ye ikomin kooji jikuru ba, fono ye men namaala kojuuya. ⁷ Wo tii kana a miri ko a ri fen soron Maari bolo. ⁸ Filankafu le. A te tola kan kelen si kan ala ko si ro.

Fantan ni nanfulutii

⁹ Lemenyiamoo men ye fantan di, wo ka kan ka waso bake, baa a ka bonya soron Alla la. ¹⁰ Men ye nanfulutii ri, wo fanan ka kan ka waso bake, baa a ka dooya soron. Maa wo ri sa ka wa ikomin bin feren ye jala ka wa ja men ma. ¹¹ Ni tele bora ka a wuyε ba labo, bin di ja, a ferailu bee ri tunun. A dariya bee ri ban fewu. Nanfulutii fanan banto ten de ka bo ala ko ketailu tema.

Alla te maa manenna

¹² Kunnadiya maa men ye a mujunna ala toroya ro, wo maa wa ban korobola Alla bolo a ri penemaya banbali soron, Alla ka men lahidi ta a kanintemilu ye. ¹³ Kojuu ke loo wa maa mira a toroya waati ro tuma men na, a kana a fo ko Alla le ye a manenna, baa kojuu ke loo te Alla mirala. Alla fanan te maa si manenna ten. ¹⁴ Maa bee ye manenna a jere la nata juu la ka a mira ikomin miralifen. ¹⁵ Kojuu loo wa an mira tuma men na a ri an ke kojuu kela ri, a ni kojuu wa fanka soron tuma men na, a ri an faa.

¹⁶ Nba, n kaninbailu, ai kana son ai ye lafli. ¹⁷ Maa ri fen juma menilu soron, a ni fen dafanilu, woilu bee ye bola Alla fe san ma, men ka san do kenebolanilu dan. A te yelemanna ka bo a ja ma. Dibi yoro si te a la. ¹⁸ A ka penemaya kura latee ka a di an ma ka fara ala kuma la, men ye tujna ri. A ka wo ke, sa a ri lodiya folo di an ma ala danninfenilu bee tema.

Fo ka Alla la kuma labato

¹⁹ Ai ye hankili bila jin do, n kaninbailu, ai ka kan ka kaliya ka ai tolo malo ai joon na, ai kana da lakaliya kuma folo, ai kana mone jona. ²⁰ Baa maa wa mone, a ti se telenbaya koilu kela. ²¹ Wo le koson, ai ye konorojuuya bee to ye, ka kojuu bee boloka. Ai ye ai fanmajii ka son Alla la kuma ma, a ka men don ai jusukun do. Kuma wo le ri se ka ai kisi.

²² Ai ye ai tolo malo Alla la kuma la ka a labato. Ai kana dan ai tolo malola a la. Ni wo te, ai ri ai jere lafli. ²³ Baa ni maa ka a tolo malo kuma wo la, koni a ma son wo labatola, a ye ikomin maa men ye a jere jakoro ragbela dubalen na kosebe. ²⁴ A wa ban a jakoro ragbela ka wa, a jakoro ye ja men ma, a ri jina wo ko i koru. ²⁵ Sariya dafanin di se mooilu horoyala. Maa men wa a raja a karanna tuma bee, Alla ri wo tii kunnadiya ala ko ketailu ro. Wo ye maa le ri, men ye kuma wo labatola. A te son ka a tolo malo a la gbanan.

²⁶ Ni maa ye a mirila ko a ye Alla la dina ro, ka a teren a ti se a nen kun marala, wo tii ye a jere lafli. A ye menilu jatela Alla la dina ri, woilu te foyi ri. ²⁷ Ka faratanilu ni

* 1:1 Kuma jin ma fo ko maa wo ye soronna Isirayeli la kabila tan ni fila kelen de ma, a fnin dunuja maa bee le ye men lanin Maari Isa la.

cesamusoilu demen alu la tərəya waati, a ni ka an jere mabɔ dunuɲa ko nɔɔilu bɛɛ la, wo ye Alla la dina seniman ba le ri an Fa Alla ɲakɔrɔ.

2

Alu kana mɔɔ do lafisaya mɔɔ do ma

¹ Nba, n badenmailu, ai ra lemeniya an na Maari Isa men Nenematɔmɔnin ma, gbiliya ba ye men bolo, wo rɔ ai kana mɔɔ do lafisaya mɔɔ do ma. ² N di misaliya di ai ma. Ni lon do rɔ, mɔɔ do ri na don ai kan ai la laden diya, koyina saninnaman ye a bolo la, faanin ɲuma ye a kan na, a ni wo waati kelen, fantan do fanan di don ai kan, faanin koron ye a kan na, ³ tumadɔ ai ri ɲabɔ faanin ɲumatii wo la, ka a bonya, ka a fɔ a ye ko a ye na a sii siifen ɲuma rɔ yan, kɔni ai ri a fɔ fantan ye ko a ye a lɔ wo ri, ni wo tɛ, ai ri a fɔ a ye ko a ye a sii duu ma ai sen kɔrɔ. ⁴ A ye di wo rɔ? Ni ai ka a ke ten, ai ma mɔɔ do lafisaya do ri ai tema wa? Ai ma na ke miriyajuutii ri ai la kititɛɛ diya rɔ wa?

⁵ N badenma kaninbailu, ai tolo malɔ. Dunuɲa mɔɔilu ye menilu jatela fantanilu ri, Alla le ka woilu suwandi sa alu ri lemeniya kosebe. Alla ka alu suwandi fanan, sa alu ri se donna ala mansaya rɔ, a ka men lahidi ta a kanintemailu ye. ⁶ Kɔni ai ye fantanilu dooyala! Nanfulutiilu le tɛ ai mirala karagbɛɛya la wa? Alu le tɛ ai mirala ka wa ai ri kititɛɛ diya rɔ wa? ⁷ Ai ye men ta ri, nanfulutii le tɛ wo tanama kuma fɔ wa?

⁸ A sebeni Alla la kitabu kondɔ ko: «I ye i siɲɔɔn kanin ikomin i ye i jere kaninna ɲa men ma.» Alla la mansaya sariya le wo ri. Ni ai ka sariya wo labato, ai ye koɲuma kela. ⁹ Kɔni ni ai ka mɔɔ bɔ mɔɔ rɔ, ai ra kojuu ke. Sariya ye a yirakala ko ai ye sariya tɲanbailu le ri wo rɔ. ¹⁰ Ni mɔɔ ka sariya kelen pe tɲan ka a tɔilu bɛɛ latelen, a ye ikomin wo tii ra sariya bɛɛ tɲan. ¹¹ Baa Alla kan ko: «I kana kaninke ke.» A kan fanan ko: «I kana mɔɔ faa.» Awa, ni mɔɔ ka mɔɔ faa, wo tii ra ke sariya tɲanba ri, hali ni a ma kaninke ke. ¹² Alla ri ai la kititɛɛ ka a ben sariya le ma, sariya men ye mɔɔ hoɔyala. Wo le koson, ai ye ai kuma ni ai taama bɛɛ ke ka a ben miriya wo ma. ¹³ Hina ri se kititɛɛ ma.

Lemeniyamɔɔilu ka kan ka kewalijumailu ke

¹⁴ Nba, n badenmailu, ni mɔɔ do ka fɔ ko lemeniya ye a bolo, ka a tɛren a tɛ kewalijumailu kela, a ye di wo rɔ? A tii ri se kɔnɔ wa? ¹⁵ Ni ai badenmace wala ai badenmamuso mako ye feriyabɔ ni balo la don? ¹⁶ Tumadɔ ai do ri a fɔ makotii wo ye ko, «Alla ye hɛɛ ke i ye, ko i ye wa i maja, ka damunun ke ka i fa,» kɔni ni a ka wo le fɔ ka a tɛren a ma fosi di a ma ka a mako ɲa,

wo ye nfen de ɲala? ¹⁷ Wo ɲa kelen de ma, ni mɔɔ do kan ko a lemeniyan, ka a tɛren a tɛ kewalijumailu kela, wo tii la lemeniya tɛ foyi ɲala a ma. A ye ikomin fen faanin de.

¹⁸ Tumadɔ do ri a fɔ ko: «Lemeniya ye i bolo, kɔni nde ye kewalijumailu kela.» Nba, ile men tɛ kewalijumailu kela, i ye i la lemeniya yiraka n na ni kewalijumailu tɛ. Nde fanan di n na lemeniya yiraka i la n na kewalijumailu sababu la. ¹⁹ I lani a la ko Alla kelen pe le ye ye. Wo ka ɲi! Hali jinailu lani wo la. Woilu silanni Alla ye foo ka alu yeɛyeɛ. ²⁰ Mɔɔkuntan! I ye a fɛ n ye a yiraka i la wa ko lemeniya tɛ foyi ɲala ni a ma mɔɔ bɔ kewalijumailu kela? ²¹ Alla ma an benba Iburahima jate mɔɔ telenni ri ala kewalijumailu le koson wa? Baa a ka a dence Isiyaka la sarakadiya kan ka a ke Alla la sarakafen di. ²² I ka a ɲayen wa? A lemeniyara Alla ma ka kewalilu ke. A ka kewali menilu ke, woilu le ka ala lemeniya dafa. ²³ Wo le rɔ, men sebeni Alla la kitabu kondɔ, wo dafanin. A sebeni ko: «Iburahima lara Alla la kuma la. Wo rɔ, Alla ka a jate mɔɔ telennin di.» Ka a la wo kan, Alla ka Iburahima kili ko a terice. ²⁴ Ai ka a ɲayen wo rɔ ko Alla ri mɔɔ jate mɔɔ telennin di a tii la kewalilu koson, lemeniya ko gbansan tɛ.

²⁵ Wo ɲa kelen de ma, Alla ka sunkurunba muso Rahabu jate mɔɔ telennin di ala kewalijumailu le koson. Baa Isirayelika ce fila menilu wara jamana lakɔrɔsi, Rahabu ka woilu ramira koɲuma a wara, ka ban ka alu demen sila gbɛɛ sɔrɔnna ka wa. ²⁶ Nba, ni nin tɛ mɔɔ men faribanku rɔ, mɔɔ wo sanin de. Wo ɲa kelen de ma, ni mɔɔ do kan ko a lemeniyan, ka a tɛren a tɛ kewalijumailu kela, wo tii la lemeniya ye ikomin fen faanin de.

3

Fanka ye mɔɔ nen na

¹ N badenmailu, ai siyaman ma kan ka ke karanmɔɔilu ri, baa ai ka a lon ko andeilu menilu ye mɔɔilu karanna, an na kiti ri gbɛɛya ka tamin mɔɔ tɔilu ta la. ² An bɛɛ ye filila ɲa siyaman de ma. Ni mɔɔ men tɛ filila a kuma rɔ fewu, wo tii ye mɔɔ dafanin de ri. A ye senjerela mɔɔ le ri. ³ An wa karafe don so da rɔ sa a ri wa an sawonan diya rɔ, so la ko bɛɛ ri ke andeilu le bolo. ⁴ Ai ye jikan kulunbailu mafene. Alu ka bon kosebe. Fɔɲɔ ba wa tɛɛ, a ri alu ta ka wa alu ri. Kɔni kulun borilan fitini do ye alu la, men ye alu lawala kulunborila sawonan diya bɛɛ rɔ. ⁵ Wo ɲa kelen de ma, nen ye mɔɔ faribanku fen fitini do le ri. Kɔni a ye waso ko bailu fɔla.

A ragbɛ! Ta fitina ri se tu ba mirala ka wo bɛɛ janin. ⁶ Mɔɔ nen fanan ye ikomin ta. Foyi tɛ a la ni kojuu gbansan tɛ! A ye mɔɔ faribanku yɔrɔ do le ri, men di mɔɔ faribanku yɔrɔ tɔilu bɛɛ lanɔɔ. A ye ikomin

jahanama ta le ye a rɔ. A ri se mɔɔ la dunɔparateɛ bɛɛ ratɔnna. ⁷ Adamaden ye nimafen su bɛɛ kolola: waa rɔ soboilu wo, kɔnɔilu wo, ji rɔ fenilu wo, nimafen misɛnilu wo, menilu ye taamala duu ma. Adamaden da wo bɛɛ kolo. ⁸ Kɔni mɔɔ si ti se a nɛn kolola! Fen juu le. Mɔɔ ti se a la. A kɛni ikomin a lafani baa le la. ⁹ Maari mɛn ye an fa Alla ri, an ye wo tandola an nɛn de la, kɔni Alla ka mɔɔ mɛnilu dan ka alu kɛ a jɛrɛ munɔɔri, an ye woilu dankala nɛn kelen wo le la. ¹⁰ Da kelen de ri duwawu kɛ a ri dankali fanan kɛ! N badenmailu, wo ma kan ka kɛ de! ¹¹ A ye di? Ji duman ni ji kunani fila bɛɛ ri se bɔla ji bɔ diya kelen dɔ wa? ¹² A ye di, n badenmailu? Toroju ri se a denna olibiyedenilu la wa? Rɛsɛnju ri se a denna torodenilu la wa? Wo kuma tɛ! Nba, ji duman tɛna bɔla ji bu yɔrɔ rɔ, kɔɔji ye bɔla mɛn dɔ.

Famunyali mɛn bɔni Alla rɔ

¹³ Nba, mɔɔ ye ai tɛma wa, mɛn ye mɔɔ famunyali hankilima ri? Ni do ye ye, wo tii ye ala famunyali yiraka ala taama juma rɔ, a ni ala kewalilu rɔ, a ye mɛnilu kɛla fanmajii mɛn bɔni famunyali rɔ. ¹⁴ Kɔni ni keleya ye ai la kojuuya, a ni bɛnsɛnkolontɛya, ai kana ai jɛrɛ bonya ko ai ye mɔɔ famunyanilu le ri. Ni wo tɛ, ai ri wuya fɔ ka tɔɔna tɔɔna. ¹⁵ Famunyali su wo ma bɔ Alla rɔ sankolo rɔ. A bɔni dunɔɔri le rɔ yan, a ni adamaden ni jina le rɔ. ¹⁶ Baa keleya ni bɛnsɛnkolontɛya ye yɔrɔ mɛn dɔ, sɔsɔli fanan ka siya ye, a ni kewaliju su bɛɛ. ¹⁷ Kɔni famunyali mɛn bɔni Alla rɔ sankolo rɔ, wo fɔlɔ ye a tii kɛla mɔɔ sɛniman de ri, jususuma duman mɛn ye. Wo tii ye mɔɔ sabarini de ri, mɛn na ko ma gbɛn. Wo ye hinala mɔɔilu la kɔsɛbɛ ka kɔɔumailu kɛ alu ye. A tɛ mɔɔ bɔla mɔɔ rɔ. Filankafuya tɛ ala ko rɔ.

¹⁸ Mɔɔ mɛn ye jususuma baara kɛla mɔɔilu tɛma wo la dunɔparateɛ ri kɛ telenbaya ri.

4

Ai ye ai madon Alla la

¹ Nba, kɛlɛ ni sɔsɔli mɛnilu ye ai ni i jɔɔn tɛ, woilu bɔni mi? Alu ma bɔ ai la nata juuilu le rɔ wa, mɛnilu ye kɛlɛ kɛla ai la jɛnemaya rɔ tuma bɛɛ? ² Fen loo ye ai la, kɔni ai tɛ a sɔrɔnna. Wo rɔ, mɔɔ faa loo ye ai mirala. Ai nata lani fen do kan, kɔni ai ti se wo sɔrɔnna. Wo rɔ, ai ye i jɔɔn sɔsɔli, ka i jɔɔn kɛlɛ. Ai ye mɛn fɛ, wo tɛ ai bolo, baa ai tɛ a tarala Alla la. ³ Ni wo tɛ, ai wa a tara, ai tɛ fen sɔrɔnna, baa ai ye a tarala miriyajuuya le la. Ai ye a tarala ai jɛrɛ la nata juuilu le nafa kanma. ⁴ Ai ye ikomin kaninkɛlailu! Dunɔɔri kɔilu duman mɛn ye, Alla la ko ma di wo tii ye. Ai ma wo lɔn wa? Nba, mɔɔ mɛn ye a fɛ ka kɛ dunɔɔri kɔilu kaninba ri, wo tii ye a jɛrɛ kɛla Alla juu le ri. ⁵ Mɛn fɔni Alla la kitabu kɔndɔ,

ai ye ai mirila le ko wo fɔni le fuu wa? A kan ko: «Alla ka nin mɛn bila an dɔ, wo duman a ye a jɔɔn jɛrɛ jɛrɛ ma.»

⁶ Kɔni Alla ka baraka don an na ko rɔ haan ka tamin. Wo le kɔsɔn, a fɔni Alla la kitabu kɔndɔ ko:

«Alla ye jɛrɛdabailu kelela.

Kɔni a ye baraka donna mɔɔ fanmajii nilu rɔ.»

⁷ Wo le rɔ, ai ye ai fanmajii Alla ye ka a kan mira. Ai ye ai ban Setana rɔ. Wo rɔ, a ri a bori ka a mabɔ ai la. ⁸ Ai ye ai madon Alla la. Wo rɔ, Alla fanan di a madon ai la. Ai kɔjuukɛlailu, ai ye ai bolo bɔ kɔjuu la fewu. Ai filankafuulu, ai ye ai jusukun sɛniya. ⁹ Ai ye jusumakasa, ka kasi, ka kule! Ai ye ye lɛ boloka ka a kɛ kasi ri. Ai ye sewa boloka, ka a kɛ jusukasi ri. ¹⁰ Ai ye ai fanmajii Maari jɔakɔrɔ. Wo rɔ, a ri ai kun nawuli.

Lemɛniyamɔɔilu kana i jɔɔn mafɔ

¹¹ Nba, n badenmailu, ai kana i jɔɔn tɔɔjuu fɔ. Mɔɔ mɛn wa a badenma tɔɔjuu fɔ, ka a badenma jii kɔjuukɛla ri, wo tii ye Alla la sariya le tɔɔjuu fɔla, ka sariya wo jii fen juu ri. Ni mɔɔ don ka sariya jii fen juu ri, wo tii tɛ sariya labatola fo ka a jɛrɛ kɛ sariya jalakila ri. ¹² A kelen pe le ye sariyasiiba ri. A kelen pe le ye kititɛla ri. Ale le seni mɔɔ kisila, a seni mɔɔ halakila fanan. Kɔni ai mɔɔ gbansan, n fenna ai ye ai mɔɔ jɔɔn jii kɔjuukɛla ri?

Lemɛniyamɔɔilu kana alu jɛrɛdabaya

¹³ Nba, ai ye ai tolo malɔ sisen. Ai kan ko: «An di wa so do kɔndɔ bi, ni wo tɛ sini. An di san kelen kɛ ye, ka julaya kɛ ka lɔn sɔrɔn.» ¹⁴ Ai kan ten, kɔni ai ma wo lɔn mɛn di kɛ sini. A ye di? Aila dunɔparateɛ ye nfen di? Ai ye ikomin duuru, mɛn di bɔ ka waatini kɛ, ka ban ka tunun. ¹⁵ Ai ka kan de ka a fɔ ko: «Ni Maari sonda, an kɛnde ri to, an di ko jɔnɔlu kɛ.» ¹⁶ Kɔni sisen, ai ye ai wasola ka jɛrɛrabaya kumailu fɔ. Wo jɔɔn bɛɛ ma jɔ le! ¹⁷ Wo rɔ, ni mɔɔ mɛn ka a lɔn a ka kan ka kɔɔuma mɛn kɛ, kɔni a ma wo kɛ, wo tii ra julumun kɛ.

5

Nanfulutii jɔninkejuuili

¹ Nba ai nanfulutii, ai ye ai tolo malɔ! Ai ye kasi ka kule, baa tɔrɔya ri na ai sɔrɔn. ² Aila nanfulu ra tɔɔna. Baabaanen da don ai la faaninilu rɔ. ³ Korikori ra ai la sanin ni ai la wodigbɛ mira. Korikori wo ri ai jalaki. A ri ai fari halaki ikomin ta. Ai ra nanfulu laden ai jɛrɛ ye dunɔɔri laban waati jɔn dɔ. ⁴ Ai jɔ lɔ! Baaraden mɛnilu ka ai la sɛnɛsumanilu ka, ai ka woilu janfa. Ai ma sɔn alu sara dila alu ma. Sara wo ye kulekan bɔla ai kanma. Baaradenilu kulekan ra se Maari Sebɛɛtii ma. ⁵ Ai ka ai la dunɔparateɛ kɛ fen duman gbansan de kan, ka ai diyana kɔilu gbansan

de ke. Ai ra ai jere ke ikomin nisi tolɔnilu, menilu ye alu kannate lon makɔnɔla. ⁶ Ai ra kiti labe mɔɔ telenni kan ka a faa, men te ai sɔsɔli.

Lemeniyamɔɔilu ye alu mujun

⁷ Wo le rɔ, n badenmailu, ai ye ai mujun foo Maari ye na. Ai ma senekelailu korɔsi wa? Alu ye suman ka makɔnɔla, alu ri men sɔrɔn alu la sene rɔ. Alu ri alu mujun foo sanci ye na, sanci fɔlɔ ni sanci laban. ⁸ Ai fanan ye ai mujun, ka jusu lasewa, baa Maari na lon da sudunya.

⁹ N badenmailu, ai kana ai makasi ai jɔɔn kan, sa Alla kana kiti labe ai kan. Kititeela le a ri, men ma jan ai la. A ri na i tɔrɔfe sisen. ¹⁰ N badenmailu, ai ye ai hankili to Maari la nabijumailu la kuma rɔ, menilu kumara a tɔɔ rɔ. Woilu ka alu mujun i tɔrɔya korɔ ja men ma, ai ye ai mujun ja wo le ma. ¹¹ Ai ja lɔ! Mɔɔ menilu ka alu mujun tɔrɔya rɔ, an ye a fɔla ko wo tii kunnadiyani Alla bolo. Ayuba ka a mujun ja men ma, ai ka wo men. Maari ka men ke a ye a laban dɔ, ai ka wo fanan lon, baa Maari la kininkinin ka bon, a ni ala kaninteya.

¹² Nba, n badenmailu, n ye men magbeleyala ai ye, wo le jin: ai kana ai kali. ɔɔn, ai kana ai kali sankolo la, wala duukolo la. Ai kana ai kali foyi la. Ni ai sɔnda ko ma, ai ye a fɔ dɔrɔn ko ɔɔn. Ni ai ma sɔn ko ma,

ai ye a fɔ dɔrɔn ko ɛɛn. Ai ye dan wo ma, sa kiti kana be ai kan.

Fanka ye Alla tara rɔ

¹³ Nba, ni tɔrɔbatɔ ye ai tema, wo ye Alla tara. Ni mɔɔ sewanin ye ye, wo ye kali-man bɔ Alla ye ka a tando. ¹⁴ Ni jankarɔto ye alu rɔ, wo ye lemeniyamɔɔilu la dekuru jemɔɔilu kili. Alu ye tulu ke a kun na Maari tɔɔ rɔ, ka Alla tara a ye. ¹⁵ Ni mɔɔ ka ala lemeniya la Alla rɔ ka a matara, jankarɔto ri kendeɣa. Maari ri a lawuli. Ni jankarɔto tun ka kojuu le ke, Maari ri woilu yafa a ma. ¹⁶ Wo le rɔ, ai ra kojuu menilu ke, alu ye woilu fɔ i jɔɔn ye, ka Alla tara ai jɔɔn ye, sa ai ri kendeɣa. Fanka ye telenba la tarali la a ye ko jala kosebe.

¹⁷ Nabi Eli fanan tere adamaden de ri ikomin andeilu, kɔni a ka a raja Alla matarala ko sanci kana na. Wo rɔ, sanci ma na san sawa ni karo wɔɔrɔ korɔ. ¹⁸ Wo taminni kɔ rɔ, a ka Alla tara ikɔ ko sanci ye na. Sanci nara. Duukolo jiri ni a sumanilu ka alu den.

¹⁹ N badenmailu, tumadɔ ai do ri fili ka tujɔa sila bila, kɔni lemeniyamɔɔ do ri wo tii laseyi ka a bila tujɔa sila kan ikɔ. ²⁰ Ni wo kera, ai ye la a la ko mɔɔ men ka kojuukela labɔ ala fili sila kan, wo tii ra kojuukela ni kisi saya ma. A fanan di ke sababu ri, Alla ri kojuu siyaman ba yafa kojuukela wo ma.